

ОШ „Професор Брана Пауновић“
Пожаревачка 4, 12315 Рашанац

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА
ЗА ПЕРИОД
2021 – 2025.

Јун, 2021. године

Садржај

ПОЛАЗНЕ ПРАВНЕ ОСНОВЕ	4
ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	7
НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	9
ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА.....	Error! Bookmark not defined.
Програм наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања	12
Програм наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања.....	51
Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК.....	51
Назив предмета : МАТЕМАТИКА.....	62
Назив предмета:СВЕТ ОКО НАС	68
Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА	80
Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА	85
Назив предмета : ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	94
Програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања	116
Назив предмета: Српски језик	116
Назив предмета: Енглески језик.....	123
Назив предмета: Математика	132
Назив предмета: Природа и друштво	134
Назив предмета: Ликовна култура	140
Назив предмета: Музичка култура.....	143
Назив предмета: Физичко и здравствено васпитање.....	147
Назив предмета: Пројектна настава	150
Програм наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања	158
Назив предмета: Српски језик	158
Предмет: Ликовна култура	162
Назив предмета: Математика	27
Програм наставе и учења за пети разред основног образовања и васпитања	53
Обавезни предмети.....	53
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	53
Наставни предмет: математика	64
Наставни предмет: енглески језик	67
Наставни предмет: Географија.....	95
Наставни предмет: Техника и технологија	100
Информатика и рачунарство	106
Наставни предмет: Ликовна култура	127
Обавезно изборни наставни предмети	128
Наставни предмет: грађанско васпитање	128

Изборни наставни предмети.....	Error! Bookmark not defined.
Програм наставе и учења за шести разред основног образовања и васпитања	143
Обавезни предмети.....	144
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	144
Наставни предмет: математика	154
Наставни предмет: енглески језик	163
Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА.....	171
Наставни предмет: Техника и технологија	191
Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА.....	195
Наставни предмет: ФИЗИКА.....	207
Обавезно изборни наставни предмети	217
Наставни предмет: грађанско васпитање	217
Изборни наставни предмети.....	251
Програм наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања	253
Обавезни предмети.....	253
Наставни предмет: математика	264
Наставни предмет: енглески језик	268
Назив предмета: Географија	281
Наставни предмет: Ликовна култура	285
Наставни предмет: Физика	299
Наставни предмет: Хемија.....	304
Обавезно изборни наставни предмети	324
Наставни предмет: грађанско васпитање	324
Изборни наставни предмети.....	331
Програм наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања	333
Обавезни предмети.....	333
Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	333
Наставни предмет: математика	344
Наставни предмет: енглески језик	354
Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА.....	377
Назив предмета: Географија	391
Наставни предмет: Физика	395
Наставни предмет: Хемија.....	401
Обавезно изборни наставни предмети	433
Наставни предмет: грађанско васпитање	433
НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Француски језик.....	440
Изборни наставни предмети.....	Error! Bookmark not defined.
ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ НАСТАВЕ И ПРОГРАМ ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ.....	451

Програм допунске наставе	451
Програм додатне наставе.....	454
Час одељењског старешине.....	458
ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	460
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ	461
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА.....	461
ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА	462
ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	464
ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ.....	465
ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА.....	467
ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА	470
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	472
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ И ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ.....	474
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ.....	478
ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ.....	479
ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ.....	481
ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ СВИХ УЧЕНИКА КОЛИ СЕ ОБРАЗУЈУ ПО ИНДИВИДУАЛНОМ ОБРАЗОВНОМ ПЛАНУ СУ У ПРИЛОГУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	482

ПОЛАЗНЕ ПРАВНЕ ОСНОВЕ

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

Полазне основе и смернице израде Школског програма Основне школе „Професор Брана Пауновић“ у Рашанцу, ослањају се на следећа документау следећим документима:

- ✓ [Закон о основама система образовања и васпитања](#)(Сл. гласник РС, бр. 88/2017-3, 27/2018-3 (др. закон), 27/2018-22 (др. закон), 10/2019-5, 6/2020-20)
- ✓ [Уредба](#) о критеријумима за доношење акта о мрежи јавних предшколских установа и акта о мрежи јавних основних школа: 21/2018-8
- ✓ [Правилник](#) о Општим стандардима постигнућа за матерњи језик за крај првог циклуса основног образовања и васпитања: 85/2020-162
- ✓ [Правилник](#) о ближим условима у поступку доделе јединственог образовног броја: 81/2019-41
- ✓ [Правилник](#) о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање: 46/2019-69, 104/2020-46

- ✓ [Правилник](#) о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању: 34/2019-177, 59/2020-7, 81/2020-69
- ✓ [Правилник](#) о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи: 30/2019-46
- ✓ [Правилник](#) о вредновању квалитета рада установе: 10/2019-81
- ✓ [Правилник](#) о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом: 80/2018-5
- ✓ [Правилник](#) о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање: 74/2018-58
- ✓ [Правилник](#) о општинском савету родитеља: 72/2018-620
- ✓ [Правилник](#) о критеријумима и стандардима пружања додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом у васпитној групи, односно другој школи и породици: 70/2018-30
- ✓ [Правилник](#) о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада: 68/2018-26
- ✓ Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања и правилник о протоколу поступања у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Сл.гласник РС", бр. 46/2019);
- ✓ [Правилник](#) о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности: 65/2018-12
- ✓ [Правилник](#) о садржају и обрасцу лиценце наставника, васпитача и стручних сарадника: 36/2018-39
- ✓ [Правилник](#) о Националном оквиру образовања и васпитања: 98/2017-30
- ✓ [Правилник](#) о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника: 81/2017-241, 48/2018-129
- ✓ [Правилник](#) о вредновању квалитета рада установе ("Сл.гласник РС", бр. 10/2019);
- ✓ [Правилник](#) о стандардима квалитета рада установе ("Сл.гласник РС", бр. 14/2018);
- ✓ [Правилник](#) о општим стандардима постигнућа за крај основног образовања за страни језик: 78/2017-41
- ✓ [Правилник](#) о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања: 73/2016-26, 45/2018-37, 106/2020-40, 115/2020-69
- ✓ [Правилник](#) о Стандардима компетенција директора уснова образовања и васпитања: 38/2013-50
- ✓ [Правилник](#) о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника: 22/2005-4, 51/2008-17, 88/201511, 105/2015-31, 48/2016-27
- ✓ [Правилник](#) о програму свих облика рада стручних сарадника (Сл.гласник РС бр-Просветни гласник, бр. 5/2012.);
- ✓ [Правилник](#) о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања: 22/2016-49
- ✓ [Закон о уџбеницима](#): 27/2018-13
- ✓ [Правилник](#) о календару образовно-васпитног рада основне школе за школску 2021/2022. годину
- ✓ [Закон о основном образовању и васпитању](#): 55/2013-3, 101/2017-11, 27/2018-3 (др. закон), 10/2019-3
- ✓ [Правилник](#) о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи: 109/2020-9
- ✓ [Правилник](#) о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе код куће за ученике основне школе: 109/2020-8
- ✓ [Правилник](#) о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи: 68/2018-28
- ✓ [Правилник](#) о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи: 66/201838, 82/2018-6, 37/2019-11, 56/2019-3, 112/2020-5
- ✓ [Правилник](#) о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи: 55/2006-3, 51/2007-80, 67/2008-13, 39/2011-36, 82/2012-4, 8/2013-109, 70/2015-89, 81/2017-255, 48/2018-130, 65/2018-20 (др. правилник), 66/2018-38 (др. правилник), 112/2020-5 (др. правилник)
- ✓ [Правилник](#) о плану и програму наставе и учења за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања са посебним способностима за математику: 3/2020-5

- ✓ [Правилник](#) о плану наставе и учења за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања обдарене за математику: 12/2019-19, 3/2020-5 (др. правилник)
- ✓ [Правилник](#) о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања: 11/2019-61, 2/2020-6, 6/2020-118, 5/2021-8
- ✓ [Правилник](#) о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања: 11/2019-1, 6/2020-20, 7/2021-671
- ✓ [Правилник](#) о плану и програму наставе и учења за основно балетско образовање и васпитање: 7/2019-1
- ✓ [Правилник](#) о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности основне школе: 5/2019-363, 16/2020-1
- ✓ [Правилник](#) о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање: 5/2019-173, 9/2020-231
- ✓ [Правилник](#) о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања: 5/2019-61, 1/2020-60, 6/2020-99, 8/2020-597, 5/2021-4
- ✓ [Правилник](#) о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања: 5/2019-6, 1/2020-1, 6/2020-1
- ✓ [Правилник](#) о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања: 18/2018-1
- ✓ [Правилник](#) о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања: 16/2018-47, 3/2019-1, 5/2021-1
- ✓ [Правилник](#) о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања: 15/2018-77, 18/2018-1, 3/2019-83, 3/2020-3, 6/2020-94
- ✓ [Правилник](#) о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања: 10/2017-1, 12/2018-1, 15/2018-1, 18/2018-1, 1/2019-18, 2/2020-1
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања обдарене за математику: 2/2013-17, 12/2019-4
- ✓ [Правилник](#) о допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 7/2011-7
- ✓ [Правилник](#) о допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 7/2011-1
- ✓ [Правилник](#) о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математика и природа и друштво: 5/2011-141
- ✓ [Правилник](#) о допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 3/2011-129
- ✓ [Правилник](#) о изменама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 3/2011-124
- ✓ [Правилник](#) о програму завршног испита у основном образовању и васпитању: 1/2011-1, 1/2012-1, 1/2014-1, 12/2014-1, 2/2018-1, 3/2021-54
- ✓ [Правилник](#) о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања: 5/2010-4
- ✓ [Правилник](#) о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања: 2/2010-13, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-7, 5/2014-85, 11/2016-505, 11/2016-586, 7/2017-12, 12/2018-64, 10/2019-1, 3/2020-4
- ✓ [Правилник](#) о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 2/2010-1
- ✓ [Правилник](#) о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања: 6/2009-1, 3/2011-129 (др. правилник), 8/2013-1, 11/2016-461, 11/2016-584, 12/2018-55, 3/2019-189, 12/2019-1, 3/2020-4
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за осми разред основне школе: 7/2008-28
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за осми разред основне школе: 6/2008-1
- ✓ [Правилник](#) о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања: 5/2008-1, 3/2011-129 (др. правилник), 1/2013-24, 5/2014-3, 5/2014-85, 11/2016-410, 11/2016-582, 3/2018-1, 12/2018-46, 3/2020-4
- ✓ [Правилник](#) о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања и васпитања: 2/2008-24
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за седми разред основне школе: 2/2008-1
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за седми разред основне школе: 7/2007-1

- ✓ [Правилник](#) о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања: 6/2007-1, 2/2010-5, 7/2010-9 (др. правилник), 3/2011-129 (др. правилник), 1/2013-18, 4/2013-177, 11/2016-364, 11/2016-580, 6/2017-7, 8/2017-1, 9/2017-1, 12/2018-36, 15/2018-77 (др. правилник)
- ✓ [Правилник](#) о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања: 3/2006-4, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 3/2011-124 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-12, 11/2014-8, 11/2016-322, 11/2016-577, 7/2017-1, 12/2018-27
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање за пети разред основне школе: 15/2005-49
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе: 15/2005-47
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе: 9/2005-18
- ✓ [Правилник](#) о наставним плану и програму предмета Верска настава за пети разред основне школе: 9/2005-9
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе: 2/2005-16
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања: 1/2005-1, 15/2006-1 (др. правилник), 2/2008-24 (др. правилник), 2/2010-1 (др. правилник), 7/2010-4, 3/2011-124 (др. правилник), 3/2011-129 (др. правилник), 7/2011-1 (др. правилник), 7/2011-7 (др. правилник), 1/2013-2, 11/2014-4, 11/2016-263, 11/2016-575, 12/2018-18
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за четврти разред основне школе: 23/2004-24
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за трећи разред основне школе: 23/2004-14
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе: 20/2004-3
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања: 10/2004-1, 20/2004-1, 1/2005-81, 3/2006-1, 15/2006-1 (др. прав.), 2/2008-24 (др. прав.), 2/2010-6, 7/2010-1, 3/2011-124 (др. прав.), 7/2011-1 (др. прав.), 7/2011-7 (др. прав.), 1/2013-8, 4/2013-181, 14/2013-1, 5/2014-1, 11/2014-1, 11/2016-168, 11/2016-573, 6/2017-5, 12/2018-9
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе: 10/2003-64
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – Сазнање о себи и другима за други разред основне школе: 8/2003-1
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Верска настава за први разред основне школе: 5/2001-14
- ✓ [Правилник](#) о врсти стручне спреме наставника Верске наставе за први разред основне школе и критеријумима и начину оцењивања ученика који похађа Верску наставу: 5/2001-13, „Службени гласник РС“, број 93/2004-1 (др. правилник)
- ✓ [Правилник](#) о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за први разред основне школе: 5/2001-3, „Службени гласник РС“, број 93/2004-1 (др. правилник)
- ✓ [Правилник](#) о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи: 2/1992-9, 2/2000-9

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Школски програм се остварује на српском језику.

Циљ израде Школског програма првенствено је у томе да обухвати све садржаје, процесе и активности умерене на остваривање циљева (исхода) образовања. Овај документ уважава и поштује све учеснике у образовном процесу, као и личност, лична својства, узрасне и развојне карактеристике ученика. Он уграђује у процес образовања и васпитања потребе ученика и родитеља, потребе локалне заједнице, и труди се да све то усклади са потенцијалима школе. За квалитет образовања треба да буду одговорни не само наставници и школа, већ и сви остали заинтересовани актери – родитељи, као и локална заједница.

Општи циљеви образовања и васпитања су: обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета и ученика; обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења; развијање ненасилног понашања; развијање и практиковање здравих животних стилова; развијање свести о значају одрживог развоја и очувања животне средине; континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања; развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења; пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика; развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања и потребама тржишта рада; развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад и способности самовредновања; оспособљавање за доношење ваљаних одлука; развијање позитивних људских вредности; развијање осећања солидарности и разумевања; поштовање права детета, људских права и грађанских слобода; поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности; развијање личног и националног идентитета; развијање свести и осећања припадности Републици Србији; поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина; развијање интеркултуралности; повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

Циљеви програма образовања и васпитања јесу постизање квалитетног образовања и васпитања, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву, као и развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Задаци програма образовања и васпитања јесу развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима; подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика; оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења; оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот; развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина; омогућавање, укључивање у процесе европског и међународног повезивања; развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине; усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократки уређеног, хуманог и толератног друштва; уважавање плурализма вредности и омогућавања, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и собробити за све; развијање код деце и ученика радозналост и отвореност за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етичке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања који нарушавају остваривање права на различитост; поштовања права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски развијеном друштву; развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

Циљеви Школског програма ОШ „Професор Брана Пауновић“ јесу:

Пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, развојним потребама и интересовањима; Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија I Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности; техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице; Развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву; Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота; • Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења; Развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота; Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу; информационо-комуникационих технологија; Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња; способности; Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских инеговање другарства и пријатељства; Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности државиграђанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности; Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрасне равноправности и толеранције • заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;

НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Први циклус основног образовања и васпитања

А. Обавезни наставни предмети	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180

Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Дигитални свет	1	36	1	36	-	-	-	-
У К У П Н О: А	20	720	21	756	20	720	20	720
Б. Изборни наставни предмети								
Верска наст./ Грађ. васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
Матерњи језик са елементима нац. културе*	2	72	2	72	2	72	2	72
Народна традиција	-	-	-	-	-	-	1	36
Шах	-	-	-	-	-	-	1	36
У К У П Н О: Б	1	36	1	36	1	36	2	72
В. Остали облици образовно-васпитног рада								
Пројектна настава	-	-	-	-	1	36	1	36
Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Додатни рад	-	-	-	-	-	-	1	36
Час одељ. старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
Ваннаставне активности - ДТХСКА (друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности)	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
Слободне активности								
Настава у природи	7 – 10 дана годишње							
Екскурзија	1 дан		1 дан		1 дан		1 дан	

*Само за ученике који се одреде за похађање овог наставног предмета

Други циклус основног образовања и васпитања

слободне наставне активности								
Обавезне физичке активности	1,5	54	1,5	54	-	-	-	-
Хор и оркестар	1	36	1	36	1	36	1	34
Животне вештине	1	36	1	36	1	36	1	34
Медијска писменост	1	36	1	36	1	36	1	34
УКУПНО: В	2,5	90	2,5	90	-	-	-	-
Час одељ. старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Додатни рад	1	36	1	36	1	36	1	34
Г. Слободне активности								
Друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
Екскурзија	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

*Само за ученике који се одреде за похађање овог наставног предмета

Програм наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања

Предмет: Српски језик

Разред: I Број часова: 180

Циљ:

Коришћење основне технике читања и писања на ћирилици, овладавање елементарним техникама читања и писања на ћирилици, подстицање даљег развоја свих језичких компетенција ради што успешнијег организовања и проширивања сопственог знања и изражавања искустава.

ТЕМЕ	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује изговорен и глас и написано слово; изговорен е и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличног текста; - разуме оно што прочита; - активно слуша и разуме садржај књижевно уметничког текста који му се чита; 	<p>Глас и слово; штампана и писана слова ћириличног писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују / текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре. Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (шчитавање / глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; ц, ч; ј, љ).</p>	<p>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p> <ul style="list-style-type: none"> -Вежбе у посматрању (визуелне вежбе): запажање и одабирање значајних појединости; -Вежбе у слушању (акустичке вежбе): откривање и разликовање звукова- -Аналитичка, синтетичка и аналитичко-синтетичка вежбања; -Вежбе артикулације: чист, јасан и правилан изговор гласова; -Моторичке вежбе: вежбање покрета руке, шаке и прстију, писање различитих црта и линија као основних елемената слова; <p>*Групни и индивидуални облик рада *Примена принципа поступности, систематичности, очигледности * Приказивање поступка приликом обраде слова(изговарање одређеног гласа, његов редослед у неким речима, показивање слова, коментарисање његове графичке структуре..) *Посебно посветити пажњу вежбама усвајања облика слова, њиховом читању и писању у речима и реченицама. *Самостално саопштавање утисака о прочитаном тексту *Увежбавање и усавршавање технике читања наглас и у себи са разумевањем.</p> <p>*Разумевање прочитаног текста. Уочавање хронологије и повезаности догађаја у приповедању. *Разумевање намера и осећања садржаних у тексту. *Систематично усвајање књижевних и функционалних појмова.</p> <p><i>Методe и активности</i></p> <p>Аналитичко-синтетичка метода Метода усменог излагања</p> <p>Интерактивне радионице, искуствено учење</p> <p>Учење путем откића</p> <p>Дијалoшка метода</p> <p>Демонстративна метода</p>

КЊИЖЕВ НОСТ

<p>- активно слуша и разуме садржај књижевно уметничко г текста који му се чита;</p> <p>- препозна песму, причу и драмски текст;</p> <p>- одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом;</p> <p>- уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина;</p> <p>- изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевно м делу;</p>	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</p> <p>Поезија</p> <p>Народна песма, <i>Ја сам чудо видео</i></p> <p>Јован Јовановић Змај, <i>Зимска песма</i></p> <p>Војислав Илић, <i>Пролетња зора / Воја Царић, Пролеће / Мира Алечковић, Ветар сејач</i></p> <p>Десанка Максимовић, <i>Првак; Хвалисави зечеви / У гостима / Ливадско звонце</i></p> <p>Гвидо Тартаља, <i>Китова беба / Мрави / Постеља за зеку</i></p> <p>Бранко Ћопић, <i>Јежева кућица</i> (читање у наставцима)</p> <p>Душан Радовић, <i>Јесења песма / Срећна Нова година</i></p> <p>Љубивоје Ршумовић, <i>Ау што је школа згодна; Дете / Деца су украс света</i></p> <p>Стеван Раичковић, <i>Цртанка / Бранислав Лазаревић, Сликар</i></p> <p>Перо Зубац, <i>Добар друг ти вреди више</i></p> <p>Драгомир Ђорђевић, <i>Није лако бити дете</i></p> <p>Проза</p> <p>Народна прича, <i>Свети Сава и ђаци</i></p> <p>Народна прича, <i>Деда и репа / Голуб и пчела</i></p> <p>Народна басна, <i>Лисица и гавран</i></p> <p>Доситеј Обрадовић, <i>Два јарца; Две козе</i></p> <p>Лав Николајевич Толстој, <i>Два друга</i></p> <p>Драган Лукић, <i>Јоца вози тролејбус / Игор Коларов, Дум-дум Оливер и његов бубањ</i></p> <p>Ђуро Дамјановић, <i>Дан кад је јутро било слово / Весна Ћоровић Бутрић, Ноћни ћошак</i></p>	<p>-Инвентивност,систематичност и упорност у оспособљавању ученика за постепено уочавање ,препознавање а затим и образлагање и спонтано усвајање његове основне предметности у циљу провере ратумевања прочитаног односно у функцији активног увежбавања и ваљаног усвајања читања наглас и у себи</p> <p>*Потупност,систематичност и доследност у оспособљавању ученика за читање у себи и наглас</p> <p>*Сваког ученика након прочитаног текста осмишљено,критички и добронамерно вредновати</p> <p>*Разумевање прочитаног текста.Уочавање хронологије и повезаности догађаја у приповедању.</p> <p>*Зпажање карактеристичних детаља у описивању лика и амбијента.</p> <p>*Разумевање намера и осећања садржаних у тексту.</p> <p>*Заузимање властитих ставова према поступцима ликова .</p> <p>*Откривање и тумачење порука у тексту.</p> <p>*Схватање важнијих целина у тексту.</p> <p>*Систематично усвајање књижевних и функционалних појмова.</p> <p>*Начелно препричавање оних садржаја који су претходно анализирани.</p> <p>*Оспособљавање ученика да пажљиво посматрају,уочавају,откривају,запажају,упоређују па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе</p> <p>*Стицање ,усавршавање и неговање ваљане и поуздане језичке културе ученика(препричавање,причање)</p> <p>*Усавршавање и неговање основних облика говорног комуницирања ученика</p> <p>*Подстицање ученика да текст доживе у целини и појединостима</p> <p>*Илустровање и графичко прердстављање текста или његовог дела</p> <p>*Побуђивање учениковог језичког израза животним ситуацијама</p> <p>*Систематично усвајање књижевних и функционалних појмова</p> <p><i>Методe и активности</i></p> <p>Формирање одељенске библиотеке</p> <p>Приређивање тематских изложби књига</p> <p>Слушање,гледање звучних видео записа са уметничким казивањем текста</p> <p>Организовање сусрета и разговора са писцима</p> <p>Организовање литерарних игара и такмичења</p> <p>Вођење дневника о прочитаним књигама(наслов,писац,уписци,одабране речи,реченице)</p> <p>Дијалoшка метда</p> <p>Демонстративна метода</p>
---	--	--

<p>ЈЕЗИК Грамматика, правопис и ортоепија</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у краћу целину; - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; - гласно чита, правилно и са разумевањем; - тихо чита (<i>у себи</i>) са разумевањем прочитано; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту. 	<p>Реченица; реч; слово. Улога гласа / слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.</p>	<p>*Коришћење погодног полазног текста ,на коме се увиђа и објашњава одговарајућа језичка појава. *Коришћење прикладних илустрација одређених језичких појава *Речи увек треба уочавати и обрађивати у оквиру реченице,у којој се запажају њихове функције;значења и облици. *Правопис се савлађије путем елементарних и сложених систематских вежбања које се ораганизују често,разноврсно и различитим облицима писмених провера,ученике треба упућивати на служење правописим и правописним речником *Поступност систематичност и доследност у оспособљавању ученика за читање у себи *Поступно и функционално усвајање ваљаног читања наглас које у себи садржи неке од важнијих чинилаца логичког читања(изговор,јачина гласа,паизирање,интинационо прилсгођавање и др.)</p> <p><i>Методe и активности</i></p> <p>Коришћење прикладних илустрација</p> <p>Демонстративна метода</p> <p>Дијалoшка метода</p> <p>Употреба интерактивних игрица</p> <p>Кооперативно учење</p> <p>Језичке игре</p>
--	--	---

**ЈЕЗИЧКА
КУЛТУРА**

Говорење

- гласно чита, правилно и са разумевањем;
- тихо чита (*у себи*) са разумевањем прочитано г;
- пронађе информац ије експлицит но изнете у тексту.

Слушање

Вођени и слободни разговор.

Говорни предлошци.

Усмена порука.

Причање, препричавање и описивање.

Казивање књижевног текста.

Драмски, драматизовани

текстови, сценска

импровизација.

Сценско извођење текста

(драмско и

луткарско).

Богаћење речника: лексичке и

синтаксичке

вежбе.

Разговорне, ситуационе и језичке

игре.

Стварне и симулиране ситуације.

Слушна порука.

Аудио-визуелни записи.

Игре за развијање слушне

пажње.

*Потрбно је испољити много инвентивности систематичности и упорности у оспособљавању ученика за постепено уочавање, препознавање а затим образлагање и спонтано усвајање основне предметности текста у цињу провере разумевања прочитаног, односно у функцији активног увежбавања и ваљаног усвајања читања наглас и у себи.

*Инвентивним мотивисањима, подстицањима и усмерењима

(ко, где, када, зашто, како, чиме, због чега, шта је

радосно, тужно, смешно, занимљиво, необично и сл.) ученицима се омогућава да

уочавају, запажају, откривају, упоређују, објашњавају, образлажу дате појавности које

чине предметност прочитаног текста.

Методe и активности

Лексичке семантичке вежбе

Дијалoшка метода

Демонстраивна метода

Драматизација текстова

и њихово сценско извођење

Организовање приредби и њихово извођење

Читање одабраних текстова и разговор о истим

Слушање аутентичног аудио материјала

Групни рад

Истраживачки задаци

<p>Писање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у краћу целину; 	<p>Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту.</p> <p>Писана порука.</p> <p>Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста.</p> <p>Реченице / кратак текст погодан за диктирање</p>	<p>*Правопис се савлађује путем елементарних и сложених систематских вежбања које се организују често, разноврсно и различитим облицима писмених провера, ученике треба упућивати на служење правописом и правописним речником</p> <p>*Садржај вежбања мора се одређивати на основу систематског праћења говора и писања ученика</p> <p>*Поступно и функционално усвајање ваљаног читања наглас које у себи садржи неке од важнијих чинилаца логичког читања (изговор, јачина гласа, паузирање, интонационо прилагођавање и др.)</p> <p>*Инвентивним мотивисањима, подстицањима и усмерењима (ко, где, када, зашто, како, чиме, због чега, шта је радосно, тужно, смешно, занимљиво, необично и сл.) ученицима се омогућава да уочавају, запажају, откривају, упоређују, објашњавају, образлажу дате појавности које чине предметност прочитаног текста.</p> <p>Усклађивање интонације и темпа са природом текста (приповедање; опис, дијалог)</p> <p>Читање наглас и у себи са унапред постављеним захтевима (усмерено читање)</p>
<p>Читање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; - гласно чита, правилно и са разумевањем; - тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; - пронађе информациске експлицитно изнете у тексту. 	<p>Књижевни текстови.</p> <p>Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др.</p>	<p><i>Методe и активности</i></p> <p>Литерарна такмичења</p> <p>Такмичења у читању</p> <p>Метода писаних радова</p> <p>Исказивање сопствених доживљаја о прочитаном тексту</p> <p>Провера усвојености правописних правила преко диктата</p> <p>Играње по улогама</p> <p>Истраживачки задаци</p>

Предмет: Математика

разред : I

Број часова:180

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
ГЕОМЕТРИЈА -Положај , величина и облик предмета -Линије	<ul style="list-style-type: none"> - орјентишу се у простору користећи одреднице горе, доле, изнад, испод, лево, десно... - разликују и именују геометријска тела -одређују положај предмета - разликују и именовати тачку, дуж и линију - умеју да их нацрта - рукују геометриским прибором -упоређују по облику и дужини - Користе математичке термине: скуп, елемент - уочити једноставне правилности - читају, пишу и упоређују бројеве од 0 до 100 - употребљавају знаке једнакости и неједнакости - сабирају и одузимају до 100 - схватају појам 0 -успешно решавају текстуалне задатке -чита,пише,упоређује бројеве прве стотине и приказује их на бројевној прави -користи редне бројеве -разликује парне и непарне бројеве -користи 	<ul style="list-style-type: none"> -Просторне релације -Величина предмета и бића -Геометријска тела: лопта, коцка, ваљак, пирамида, купа. Геометријске фигуре:круг, правоугаоник, квадрат, троугао. Права, крива, изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија.Дуж. Бројање,писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној прави. Упоредивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној прави. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној прави. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакостима са једном 	Демонстративна -примена ИКТ - дијалогска - илустративна - истраживачка Формирање појмова заснивати на игри и практичној активности ученика (преко конкретних примера). Дијаграмске слике треба користити и у представљању линија. Издвајати погодне природне и дидактички припремљене ситуације које дају значење операцијама и бројевима. Текстуални задаци користе се као садржаји разних вежбања, при чему ученици у разним животним ситуацијама уочавају одговарајуће математичке релације. Почетна настава геометрије мора бити експериментална, тј. најпростије геометријске фигуре и нека њихова својства упознају се практичним радом, преко разноврсних модела фигура у току посматрања, цртања, резања, пресавијања, мерења, процењивања
БРОЈЕВИ			
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ			

	<p>појмове: сабирак, збир, умањеник, умањи лац, разлика</p> <p>- разликује новчане апоене до 100 динара, и зна да упореди њихову вредност</p> <p>- зна да уочи правило и одреди следећи члан започетог низа</p> <p>- зна да прочита и да користи податке са једноставнијег сликовног дијаграма, табеле</p> <p>- зна да измери дужину задатом јединицом мере</p> <p>- зна да преслика тачке и фигуре у квадратној мрежини основу задатог упутства</p>	<p>операцијом.</p> <p>Динар, кованице и новчанице до 100 динара.</p> <p>Мерење дужине јединицама мере.</p>	
--	--	--	--

Предмет: Свет око нас

разред : I

Број часова: 72

Општи циљ интегрисаног наставног предмета *свет око нас* јесте да деца упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ</p> <p>Ја и други</p>	<p>– препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге;</p> <p>– правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет;</p> <p>– се понаша тако да уважава</p>	<p>Основна осећања (радост, страх, туга и бес).</p> <p>Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом).</p> <p>Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Фронтални, индивидуални и групни облик рада • Метода разговора, посматрања, илустративно-демонс-тративна, учење кроз игру, интерактивна метода • Егземпларна, пројектна и програмирана настава, учење путем открића и решавања проблема, амбијентална настава • Примена принципа очигледности,

<p>Породични дом, школа</p>	<p>различитости својих вршњака и других људи;</p> <p>– придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши;</p> <p>– сарађује са вршњацима у заједничким активностима</p> <p>– чува своју, школску и имовину других;</p>	<p>Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи.</p> <p>Права и обавезе чланова група.</p> <p>Правила понашања појединаца и групе.</p> <p>Празници: породични, школски.</p>	<p>систематичности и поступности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развијање међупредметних компетенција и интегрисани приступ наставним садржајима • Примена ИКТ ради потпунијег усвајања, увежбавања и проверавања усвојености наставних садржаја. <p>•Формирање појмова заснивати на игри и практичној активности ученика (преко конкретних примера).</p>
<p>Здравље и безбедност</p>	<p>– одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља;</p> <p>– прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар;</p> <p>– својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења;</p>	<p>Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор.</p> <p>Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру).</p> <p>Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).</p> <p>Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-долеи карактеристичне објекте.</p> <p>Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ослањање на постојећа знања,указивање на изворе додатних информација. •Боравак у приподном окружењу.

<p>Оријентација у простору и времену</p>	<p>– примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице;</p> <p>– снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката;</p> <p>– одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;</p>	<p>после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.</p> <p>Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко).</p>	
<p>Човек ствара</p>	<p>– посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно,храпаво-глатко</p> <p>– учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене;</p>	<p>Сунчева светлост и топлота.</p> <p>Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање.</p> <p>Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег.</p> <p>Облици појављивања воде у непосредном окружењу.</p> <p>Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале.</p> <p>Изглед земљишта: равница, брдо, планина.</p> <p>Изглед земљишта у непосредном окружењу.</p>	
<p>Разноврсност природе</p>		<p>Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност;</p> <p>Карактеристичне биљке и животиње у</p>	

- разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења;
- препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера;
- препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина;
- идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа;
- уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа;
- препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу;
- препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;
- штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;
- се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу;
- повезује резултате учења и рада са уложеним трудом

непосредном окружењу.
 Изглед и делови тела биљака.
 Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката.
 Човеково тело–делови тела (глава, труп , руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира).
 Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека.
 Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).

Предмет: Музичка култура

разред: I

Број часова:36

Циљ

- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; - разликује одабране звукове и тонове, певање / свирање; хор / један певач / група певача; оркестар / један свирач / група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; - препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; 	<p>Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...).</p> <p>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак – дуг), јачина (гласан – тих), висина (висок – дубок).</p> <p>Тишина и одсуство звука.</p> <p>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.</p> <p>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).</p> <p>Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...).</p> <p>Музичка прича.</p> <p>Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност).</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Музика и здравље.</p> <p>Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).</p>	<p>Фронтални, групни, индивидуални облик, рад у пару.</p> <p>Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање и садејство свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја у животу детета. Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво. У корелацији са осталим наставним предметима реализоваће се и садржаји музичке културе, кроз следеће активности ученика</p> <p>-повезују садржаје музичке културе са предметима српски језик (глас, слог, звук, песма,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; - поштује договорена правила понашања при слушању музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; 		<p>строфа, тема...), математика (бројање- бројалица), ликовна култура (ликовно представљање доживљаја песме, мелодије, ритма), физичко васпитање (покрет, ритам, игра) -учествују у школским приредбама (Нова година, Дан школе, Свети Сава...) и другимлокалним манифестацијама</p>
<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; 	<p>Изговор бројалице у ритму уз покрет – плескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надлактицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање – правилан начин певања. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). Дечји ритмички инструменти и начииа свирања на њима. Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним</p>	<p>-користе различите дечје музичке инструменте -користе рачунар за слушање музичких композиција, дечјих песмица, музику из филма</p>

		<p>изворима звука. Свирање графички представљеног ритма. Музички бонтон.</p>	
<p>СТВАРАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - направи дечје ритмичке инструменте; - ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај. 	<p>Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства – изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на краћи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче – праћење литерарног текста.</p>	

Предмет: Ликовна култура

разред: I

Број часова: 36

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Теме	Исходи	Садржаји	Начини остваривања програма
<p>ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; – пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; – повеже одабрану установу културе са њеном наменом; – поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе. 	<p>Простор. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави.</p> <p>Уметничка занимања и продукти. Сликар – слика, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници.</p> <p>Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека...).</p> <p>Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.ходи (препоручени садржаји по избору наставника, односно стручног већа). Редослед садржаја може се прилагодити условима рада школе, потреби временског усклађивања реализације са другим наставним предметима, или специфичностима одељења.</p>	<p>Кроз различите садржаје ликовне културе, повезивање и корелацију са осталим предметима, ученици ће у току школске године остваривати исходе предвиђене за дати предмет применом различитих активности, облика и метода рада, коришћењем ресурса школе, локалне заједнице као и употребом ИКТ-а у настави.</p> <ul style="list-style-type: none"> -уочавање везе уметности и уметника са свакодневним животом -упућивање ученика на предмете које виђају или користе у свом окружењу -постепено учење да образлажу свој естетски доживљај -истражују визуелне карактеристике најближег окружења и природе и повезују са предметом свет око нас уз могућност да се слободно изразе у ликовном раду -кроз вербално изражавање ученици износе своје мишљење, ставове, доживљаје текста, ликова, илустрација -уочавају својства облика, величина, боја, положаја облика у простору, линија...и повезују са предметом математика

<p>ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; 	<p>Облици. Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто).</p> <p>Положај облика у простору и у равни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно).</p> <p>Кретање. Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача.</p> <p>Светлост и сенка. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -уочавају различите звукове из природе које производи неко кретање и њихово повезивање са интегрисаним часовима музичке културе и физичког васпитања -тумаче причу у сликама (цртани филм, стрип) и повезују садржаје из предмета српски језик -учење невербалног изражавања на интегрисаним часовима ликовне културе и физичког васпитања (нпр.обликовање слова и бројева телом) -преобликују материјале и предмете у циљу рециклирања (о чему ће учити у старијим разредима) -развијају комуникацију и креативност изношењем својих идеја, размишљања, емоција -користе уметничка дела као мотивациони садржај за подстицање креативности а избегавање имитирања -континуирано оспособљавање за читање визуелних информација од 1.раз до краја школовања -посећују позориште и завичајни музеј -усвајају правила понашања и облачења
<p>ОБЛИКОВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – црта на различитим подлогама и форматима папира; – користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; – обликује једноставне фигуре од меког материјала; – одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; – преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; 	<p>Материјал и прибор. Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором.</p> <p>Обликовање скулптуре. Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала.</p> <p>Обликовање цртежа. Врсте линија</p>	<ul style="list-style-type: none"> -уочавају уређење простора икарактеристичног изгледа одређене установе -постепено упознавање сликања и бојења -користе различите материјале и технике за рад -користе рачунар за читање и разумевање визуелних информација (слике, рекламе, дечји часописи, изрази лица, покрети тела...)

		<p>(отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, nežna, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор.</p> <p>Обликовање слике. Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор.</p> <p>Преобликовање. Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина)</p>	-слушају аудио записе музичких композиција као мотивацију за ликовно стваралаштво
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; – изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; – изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; 	<p>Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму).</p> <p>Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова.</p> <p>Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова.</p> <p>Традиција. Празници и украшавање.</p> <p>Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.</p>	

Предмет: Физичко и здравствено васпитање

разред : I Број часова:108

Циљ физичког васпитања је да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</p> <p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ходање и трчање -Скакање и прескакање -Бацање и хватање -Пузање,вишење,упори и пењање -Вежбе на тлу -Вежбе равнотеже -Вежбе са реквизитима -Плес и ритмика полигони <p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> -Култура вежбања и играња -Здравствено васпитање 	<ul style="list-style-type: none"> -Примени једноставне, двоставне,општеприпремне вежбе,вежбе обликовања -Правилно да изведе вежбе,разноврсна природна и изведена кретања -комбинује и користиусвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу -одржава равнотежу у различитим кретањима -разликује правилно од неправилног држања тела И правилно држи тело -примењује правилну технику дисања приликом вежбања -изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу -игра дечији и народни плес -користи основну технологију вежбања -поштује правила понашања на простору за вежбање -поштује мере безбедности током вежбања -одговорно се односи према објектима,справама, Реквизитима -поштује правила игре -навија фер и бодри учеснике игре -прихвата сопствену победу и пораз -зна да наведе делове свог тела и препозна њихову улогу -уочи промену у расту код себе и других -уочи разлику између здравог и болесног стања -примењује здравствено-хигијенске мере пре , у току и након вежбања -одржава личну хигијену -учествује у одржавању простора у коме живи и борави -схвати значај коришћења воћа и поврћа у исхрани -правилно се понаша за столом 	<ul style="list-style-type: none"> - Ходање и трчање (савладавање различитих облика ходања и трчања и организовање игара са ходањем и трчањем); - Скакање и прескакање (поскоци у месту, поскоци у кретању, скок у вис, скок у даљ, прескакање дуге вијаче, организовање игара коришћењем различитих облика скакања и прескакања); - Бацање и хватање (бацање лоптица, бацање лопте, вођење лопте, додавање лопте); - Вишење, упори и пењање на различитим справама којима располаже школа; - Вежбе на тлу; - Вежбе (скакња и прескакања) упором рукама; - Вежбе равнотеже; - Вежбе реквизитима (вежбе обликовања, трчање, поскоци, скокови, дизање и ношење, елементарне игре са коришћењем реквизита); - Ритмичке вежбе и 	<p>-Од метода преовладава метод живе речи, практични прикази задатка од стране учитеља или ученика старијих разреда, као и прикази пригодних садржаја путем слика, скица и видео-технике.</p> <p>- Демонстрација задатка мора да буде јасна и прецизна што подразумева коришћење савремених техничких могућности .ИКТ</p> <p>Процес физичког васпитања усмерен је на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - развијање физичких способности, - усвајање моторичких знања, умења и навика, - теоријско образовање. <p>Као најпогодније методе за школско физичко васпитање, , јесу за трчања метод трајног рада; за техничке дисциплине из атлетике и спортску гимнастику метод интервално интензивног и екстензивног рада; за спортске игре комбинација претходно наведених. Рад може да се организује фронтално ("кружни рад" са великим - дугим - кругом) или групно уз главни задатак ("кружни рад" као "кратки круг") са индивидуалним дозирањем.</p>

		народни плесови;	<p>Потребно је дијалошким методом што више подстицајно активирати ученике у раду, користећи при том животно искуство, односно ситуације у којима су се некада нашли.</p> <p>За успешну реализацију појединих наставних јединица потребно је ангажовати родитеље јер су они неопходан партнер наставницима и истовремено извор идеја.</p>
--	--	-------------------------	--

Предмет: Енглески језик

разред: I

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
1. ПОЗДРАВЉАЊЕ	<p>Ученик уме да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; 	<p align="center">Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>-Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); успостављања контакта при сусрету.</p> <p align="center">Садржаји</p> <p><i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, sametoyou!</i> (Интер)културни садржаји:Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p> <p align="center">Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>-Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.</p>	<p>Комуникативна настава посматра језик као средство комуникације, стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у процесу комуникације у стању да разуме и продукује.</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> -слушање аутентичног аудио материјала -дијалог -драматизација -употреба интерактивних игрица -игровне активности у учионици -групни рад -учествовање у пројектним активностима -реализација мини-пројеката

**2. ПРЕДСТАВЉАЊЕ
СЕБЕ И ДРУГИХ;
ДАВАЊЕ
ОСНОВНИХ
ИНФОРМАЦИЈА О
СЕБИ; ДАВАЊЕ И
ТРАЖЕЊЕ
ОСНОВНИХ
ИНФОРМАЦИЈА О
ДРУГИМА**

- представи себе и другог;
- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;

**3. РАЗУМЕВАЊЕ И
ДАВАЊЕ
ЈЕДНОСТАВНИХ
УПУТСТАВА И
НАЛОГА**

Садржаји

My name's Maria/I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's your teacher. How old are you? I'm seven. He's ten. Who's this/that? It's my father. Is Tom your brother/friend? Yes, he is/No, he isn't. Is Jane your sister/friend? Yes, she is/No, she isn't. Who's in the picture? It's my sister. Her name's Susan.

Личне заменице у функцији субјекта – I, you ...

Присвојни придеви - my, your ...

Показне заменице – this, that

Глагол to be - the Present Simple Tense

Питања са Who /How (old)

Основни бројеви (1-10)

(Интер)културни садржаји:

- Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у нашој земљи и земљама енглеског говорног подручја.

Језичке активности

у комуникативним ситуацијама

- Слушање налога и упутстава и реаговање на њих;

давање кратких и једноставних упутстава

(комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).

Садржаји

Let's start. Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in. Come here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and

-играње по улогама
-симулација ситуација из свакодневног живота
-израда панона
-певање дечијих песмица
-коришћење картица

Корелације:

-српски језик
-свет око нас
-музичка култура
-ликовна култура
-математика
-информатика

4. ПОЗИВ И
РЕАГОВАЊЕ НА
ПОЗИВ ЗА
УЧЕШЋЕ У
ЗАЈЕДНИЧКОЈ
АКТИВНОСТИ

- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;
- даје кратка и једноставна упутства и налоге;

say/sing/do/number/match/draw/repeat... Cut out/stick/touch/point to... Colour the door yellow. Count from ... to .... My turn now.Hurry up! Quick! Watch out! I understand/I don't understand. I'm finished.

Императив.

(Интер)културни садржаји:

-Поштовање основних норми учтивости; дечје песме одговарајућег садржаја.

Језичке активности

у комуникативним ситуацијама

-Слушање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, уз коришћење најједноставнијих израза.

Садржаји

Let's play football/the memory game/go to the park/sing. Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't.

(Интер)културни садржаји:

-Прикладно прихватање и одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.

Језичке активности

у комуникативним ситуацијама

-Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу; изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења.

Садржаји

Can I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria/Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, ...? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem.

5. ИСКАЗИВАЊЕ
МОЛБЕ,
ЗАХВАЛНОСТИ И
ИЗВИЊЕЊА

- разуме позив и реагује на њега;
- упути позив на

<p>6. ЧЕСТИТАЊЕ</p>	<p>заједничку активност;</p> <p>- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;</p>	<p>Модални глаголи за изражавање молбе - <i>can/may</i> (Интер)културни садржаји: -Правила учтиве комуникације.</p> <p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама -Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.</p> <p>Садржаји <i>Happy birthday to you! Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter! Thanks, same to you!</i> (Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања; пригодне дечје песме и игре.</p> <p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама - Слушање краћих једноставних описа живих бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених описа живих бића, предмета и места.</p> <p>Садржаји <i>It's a/an... It's short/long/small/big/blue... It's a blue ruler. I can see one red apple and two yellow bananas/three blue and four orange balloons. Here's a crayon. What colour is it?It's blue/The crayon is blue.</i> Глаголи <i>have got, to be</i> за давање описа Правилна множина именица:<i>book - books, apple - apples...</i> Модални глагол <i>can</i> уз глагол <i>see</i> (Интер)културни садржаји: -Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.</p>	
<p>7. ОПИСИВАЊЕ ЖИВИХ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>			

**8. ИСКАЗИВАЊЕ
ПОТРЕБА, ОСЕТА
И ОСЕЋАЊА**

- разуме једноставно
исказане честитке и
одговара на њих;
- упути једноставне
честитке;

**9. ИСКАЗИВАЊЕ
ПОЛОЖАЈА У
ПРОСТОРУ**

- препозна и именује
жива бића, предмете и
места из непосредног
окружења;
- разуме једноставне
описе живих бића,
предмета и места;
- опише жива бића,
предмете и места
користећи једноставна
језичка средства;

**Језичке активности
у комуникативним ситуацијама**

-Слушање исказа у вези са потребама, осетима,
осећањима; саопштавање својих потреба, осета и
осећања и (емпатично) реаговање на туђа.

Садржаји

*I'm thirsty/hungry. Here's a sandwich for you. Do you want
some water? Yes, please. No, thank you. Are you
happy/sad/hot/cold?*

The Present Simple Tense (be, want)

Модални глагол *can* за изражавање предлога

(Интер)културни садржаји:

-Правила учтиве комуникације.

**Језичке активности
у комуникативним ситуацијама**

-Слушање кратких текстова у којима се на једноставан
начин описује положај у простору; усмено тражење и
давање информација о положају у простору.

Садржаји

*Where's my dad? Is he in the bedroom? No, he's in the
bathroom. Where's your dog? It's in the garden. Where's
my bag? It's on the chair. Where's the toilet? It's here/over
there.*

Прилози и предлози за изражавање положаја и
просторних односа- *here, there, in, on*

Питања са *Where*

(Интер)културни садржаји:

-Култура становања: село, град.

**Језичке активности
у комуникативним ситуацијама**

-Слушање кратких текстова с једноставним исказима за
изражавање припадања/неприпадања и
поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено
исказивање припадања/неприпадања и

**10. ИЗРАЖАВАЊЕ
ПРИПАДАЊА
/НЕПРИПАДАЊА И
ПОСЕДОВАЊА
/НЕПОСЕДОВАЊА**

- разуме свакодневне
исказе у вези са
непосредним
потребама, осетима и
осећањима и реагује на
њих;
- изрази основне
потребе, осете и
осећања кратким и
једноставним језичким
средствима;

- разуме једноставна
обавештења о положају
у простору и реагује на
њих;
- тражи и пружи кратка
и једноставна
обавештења о положају
у простору;

- разуме једноставне
исказе којима се
изражава
припадање/неприпадање,
поседовање/непоседова

поседовања/непоседовања.

Садржаји

This is my ball. Is that your bike? I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a/an...?

Присвојни придевиту, *your...*

Have got за изражавање припадања/поседовања

(Интер)културни садржаји:

-Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке.

Језичке активности

у комуникативним ситуацијама

-Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих;
усмено исказивање слагања/неслагања,
допадања/недопадања

Садржаји

Do you like ice cream? Yes, I do/No, I don't. I like apples and oranges. I don't like milk or cheese. Do you like games?

The Present Simple Tense глагола *like*

(Интер)културни садржаји:

-Храна и пиће.

**11. ИЗРАЖАВАЊЕ
ДОПАДАЊА
/НЕДОПАДАЊА**

	<p>ње и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p> <p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима.</p>		
--	---	--	--

Предмет: Дигитални свет

разред : I

Број часова:36

Циљеви:Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Задатак:Препознати дигиталне уређаје из окружења, њихово коришћење и безбедност.....

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
------	--------	----------	----------------------------

<p>Дигитално друштво</p> <p>Безбедно коришћење дигиталних уређаја</p> <p>Алгоритамски начин размишљања</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; - наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; - упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; - упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; - користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); - упореди дигитални и папирни уџбеник; - упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; - наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; - наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; - наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; - наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; 	<p>Различит изглед дигиталних уређаја.</p> <p>Дигитални уређаји у различитим занимањима.</p> <p>Учење уз помоћ дигиталних уџбеника.</p> <p>Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих.</p> <p>Комуникација посредством дигиталних уређаја.</p> <p>Дигитални уређај и паметни дигитални уређај.</p> <p>Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p> <p>Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад).</p> <p>Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја.</p> <p>Помоћ у случају контакта са непримерним дигиталним</p>	<p>Методе рада Демонстративна, интерактивна, истраживачка и игра: Облик рада: индивидуални, фронтални, групни.... Наставник упознаје ученике са појмом дигитални свет.</p> <p>Деца да уоче да су дигитални уређаји свуда око њих - код куће, у школи, дому здравља, продавници, на паркингу, улици...поделе са вршњацима животне ситуације које су их увериле у корисност дигиталних уређаја - опише како родитељи плаћају рачуне од куће, без чекања у реду, како проналазе информације које су им потребне - радно време продавнице, временску прогнозу, читају новине, користе навигацију...</p> <p>Наставник креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих - код куће, у школи, дому здравља, продавници, на паркингу, улици. Наставник не инсистира на дефинисању дигиталног уређаја. Наставник објашњава да рачунари данас имају различите појавне облике. Десктоп, лаптоп или таблет јесу рачунари, али то је и телефон, као и нека савремена играчка, фрижидер, клима уређај, веш-машина. Отуда термин рачунар (енгл. цомпутер) није довољан, те користимо термин дигитални уређај.</p> <p>Наставник демонстрира и, заједно са ученицима примењује начине коришћења дигиталних уређаја на безбедан начин по здравље.</p> <p>Наставник и ученик разговарају о дужини утрошеног времена испред екрана. Разговор о правилном одлагању електронског отпада- важно питање за очување здраве</p>
--	--	--	--

- доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине;
- наброји основне податке о личности;
- објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја;
- именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин;
- наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;
- анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење;
- протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима;
- уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички);
- доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.

садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.

Одговорно руковање дигиталним уређајем

Разлагање проблема на мање целине.

Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема.

Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима.

Уочавање и исправљање грешака у алгоритму.

Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.

животне средине.

Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак - поступак који треба да анализирају и предложи кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба сачинити причу, низ сличица међу којима има сувишних...). Наставник треба да уведе термин алгоритам и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка.

Корелација са „Свет око нас, математиком, српским језиком... корелација и примена методе „изокренута учионица”..

Активности ученика:

Слушају, користи дигитални уџбеник, раде практично, користе ИКТ уређаје, користе интернет... претражује, црта, истражује...

ИКТ у настави: Отворени образовни ресурси, видео ресурси, презентације....

ИЗБОРНИ ПРОГРАМ

разред : I

Предмет: Верска настава

III - ЗАЈЕДНИЦА
ЉУБАВИ БОГА,
ЧОВЕКА И
ПРИРОДЕ
5. Послушност
2. 6. Даривање –
наша љубав 7. Цео
свет на дар
8. Оче наш - зове
нашег Бога

•моћи да препозна да је даривање плод љубави • моћи да сазна да је молитва разговор са Богом • моћи да усвоји текст молитве Оче наш • знати да је Бог Отац створио свет из љубави •моћи да препозна да је наш живот Божји дар • знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим
Афективни аспект: • показивати жељу да љубав исказује на конкретан начин • бити мотивисан да љубав према Богу изражава молитвом

Когнитивни аспект: •моћи да препозна основне догађаје библијске приповести о Христовом рођењу • моћи да препозна и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) •моћи да препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави •моћи да усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић, Божић) • моћи да препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због љубави према Њему Афективни аспект: По завршетку теме:
• код ученика ће се развити жеља да

можемо да помогнемо другоме; љубављу чиним добра дела
-садржаји који говоре и приказују лепоту створеног света песмица: „Ал` је леп овај свет“, Ј.Ј. Змај
-Бог је цео свет створио из љубави

Новозаветно сведочанство о Христовом Рођењу (препричано и прилагођено)
Божићна песма: „Божић, Божић благи дан“
Свети Сава – остварени син Бога Оца (кроз љубав и заједницу са Богом, свако од нас постаје као Свети Сава)
Химна Светом Сави

садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика. У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу. Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота. Евалуација наставе Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина:
процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова; Оцењивање Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика; Оквирни број часова по темама Увод – 1 Заједница као основ живота – 4 Заједница љубави Бога, човека и природе – 5 Неизмерна љубав Божја-Христос се роди! – 6 Црква – заједница са Богом – 8 Христова љубав према човеку и свету – 4 Наша брига о свету – 6
Евалуација – 1+1
КОРЕЛАЦИЈА С ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА:
1. Српски језик и књижевност
2. Свет око нас
3. Ликовна култура

<p>IV - НЕИЗМЕРНА ЉУБАВ БОЖЈА - ХРИСТОС СЕ РОДИ! 9. Бог долази у овај свет 1. 10. Христос се роди – Божић у мом дому 2. 11. Како је Растко постао Св. Сава 3. 12. Свети Сава, слава у школи и у мојој породици</p> <p>V - ЦРКВА - ЗАЈЕДНИЦА СА БОГОМ 1. 13. Бог ствара свет 2. 2. 14. Свет је наш дом (о 3. 15. Прихватимо дарове Божје 16. Где је љубав ту је Бог 4. 17. Христова вечера са ученицима 5. 6. 18. Литургија - окупљање Божје породице 19. Пост –</p>	<p>активно учествује у прослави Христовог рођења • код ученика ће се развити жеља да према ближњима подражава пример љубави Светога Саве</p> <p>Когнитивни аспект: •моћи да опише појединости библијске повести о стварању света • моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног окружења • знати зашто за Бога кажемо да је Творац •моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе • уочити да се у Цркви остварује јединство људи и природе са Богом • знати да у заједници са Богом учествујемо слободно – само ако то желимо (пример Светога Саве и његовог слободног избора) • да се упозна са Литургијом као догађајем (заједничком трпезом) на којем се окупља Божја породица Афективни аспект: • код ученика ће се развити жеља да својом послушношћу изражава своју љубав и слободу • ученик ће желети да учествује у Литургији</p> <p>Когнитивни аспект: • упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича) • препознати и разумети да је права љубав када је показујемо делима • усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби</p>	<p>Библијско казивање о стварању света Живот првих људи-Божја жеља да свет буде Црква Човек не прихвата Божје даровенепослушност и себичност Прича:“Где је љубав, ту је Бог“, Л.Н. Толстој Прва Литургија (Христови ученици); „Православна читанка“, с. Нина Неранчић и Ана Савковић</p> <p>Јевађељска прича Милостиви Самарјанин Песмица: „Знаш ли ко те љуби слилно“ Новозаветно сведочанство о Христовом Васкрсењу (препричано и прилагођено)</p>	<p>4. Музичка култура 5. Народна традиција 6. Грађанско васпитање</p>
---	---	---	---

<p>стаза љубави</p> <p>VI – ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ</p> <p>1. 20. Христова љубав према човеку и свету</p> <p>2. 3. 21. Препознајемо Христову љубав</p> <p>4. 3. 22. Христос васкрсе</p>	<p>силно“ • бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу • препознати и именовати главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима) • препознати да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави • моћи да опише прослављање Васкрса у својој породици • знати обичаје у вези са Васкрсом Афективни аспект: • развијати потребу да делима исказују љубав • развијати жељу да учествује у припремама за прославу овог највећег хришћанског празника</p>	<p>Прича: „Добро дрво“ Ш. Силверстејн</p>	
<p>VII – НАША БРИГА О СВЕТУ</p> <p>1. 23. Човек домаћин у свету (3. 24. Радост служења</p> <p>4. 25. Љубав према људима и природи је љубав према Богу 5. 26. Сваки човек је за нас Христос</p> <p>6. 27. Научили смо о нашој вери</p>	<p>Когнитивни аспект: •моћи да преприча одабране приче које говоре о Христовој љубави према свету и човеку • на елементарном нивоу моћи да објасни међусобну повезаност свих људи и природе • препознати и именовати поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда основне школе Афективни аспект: • развијати жељу да се брине о биљкама и животињама и целокупној природи</p>	<p>Разне приче о које говоре о служењу човека човеку Човекова брига за очување природе, биљака и животиња Прича Свети Герасим и лав Јордан Приче и слике о кућним љубимцима</p>	

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Допунска настава-Српски језик

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
ПОЧЕТНО	- правилно изговорати гласове		-Вежбе у посматрању (визуелне вежбе): запажање и

<p>ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> -правилно интонирати реченицу - правилно изговарати гласове, речи и реченице -поштује тачку, упитни и узвичник -глас везује за слово -правилно обликује слова -пише правилно по диктату краће речи -пише правилно по диктату краће реченице -правилно употребљавати велико слово на почетку реченице у писању имена и презимена и имена једночланих назива -правилно употребљавати тачку, упитник и узвичник 	<p>Учење читања и писања</p> <p>Грамматика</p> <p>Правопис</p>	<p>одабирање значајних појединости;</p> <p>-Вежбе у слушању (акустичке вежбе): откривање и разликовање звукова-</p> <p>-Аналитичка, синтетичка и аналитичко-синтетичка вежбања;</p> <p>-Вежбе артикулације: чист, јасан и правилан изговор гласова;</p> <p>-Моторичке вежбе: вежбање покрета руке, шаке и прстију, писање различитих црта и линија као основних елемената слова;</p> <p>-</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстративна метода - текстуална метода - дијалогска метода <p>Аналитичко-синтетичка метода</p> <p>Метода усменог излагања</p> <p>Интерактивне радионице,искуствено учење</p> <p>Учење путем откића</p> <p>Коришћење погодног полазног текста ,на коме се увиђа и објашњава одговарајућа језичка појава.</p>
-------------------------------	--	--	--

Допунска настава-Математика

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
ГЕОМЕТРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - оријентисати се у простору користећи одреднице горе, доле, изнад, испод, лево, десно... - разликовати и именовати геометријска тела 	<p>Предмети у простору и односи међу њима</p> <p>Линија и област</p>	<p>Главна одлика програма математике за млађе разреде јесте што су акценговани опажајни појмови, који се стварају кроз добро планирану активност. Скупови. - Елементарни скуповни појмови у I разреду схватају се као дидактички материјал (а не као логичко-појмовна основа) за наставу о бројевима. Формирање ових појмова заснива се на игри и практичној активности ученика (преко конкретних примера). Дијаграмске слике треба користити и у представљању линија.</p>
БРОЈЕВИ	<ul style="list-style-type: none"> - одређивати положај предмета - разликовати и именовати тачку, дуж и линију - умети да их нацрта - овладати руковањем 	<p>Природни бројеви до 100</p> <p>Мерење и мере</p>	<p>Издвајањем, по природи елемената и њиховом распореду, различитих колекција објеката врши се пребројавање (ослоњено на способност детета да механички ређа имена бројева фиксираним редом) и записивање бројева цифрама (до 10). Тиме се учи "аритметичка азбука" и истиче независност броја од природе елемената који се</p>

<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>геометриским прибором упоређивати по облику и дужини</p> <ul style="list-style-type: none"> - користити математичке термине: скуп, елемент - уочити једноставне правилности - читати, писати и упоређивати бројеве од 0 до 100 - употребљавати знаке једнакости и неједнакости - савладати сабирање и одузимање до 100 - схватити појам 0 - упознати метар, динар, пару - знати вредност новчаница и поступак плаћања <p>мерити дужину: стопом, кораком...</p>	<p>броје и њиховог распореда.</p> <p>Издајати погодне природне и дидактички припремљене ситуације које дају значење операцијама и бројевима уз истицање непроменљивости резултата.</p> <p>Блок бројева до 20 је природна целина затворена за збирове једноцифрених бројева. Акцент се ставља на методу прелаза преко 10 при сабирању и одузимању, а циљ је спонтано запамћивање таблица сабирања и одузимања.</p> <p>Текстуални задаци користе се као садржаји разних вежбања, при чему ученици у разним животним ситуацијама уочавају одговарајуће математичке релације, и обратно-математичке апстракције примењују у одговарајућим животним односима: они представљају средство повезивања наставе математике са животом.</p> <p>При решавању текстуалних задатака корисно је већ у I разреду навикавати ученике да решавање записују у виду бројевног израза.</p> <p>Почетна настава геометрије мора бити експериментална, тј. најпростије геометријске фигуре и нека њихова својства упознају се практичним радом, преко разноврсних модела фигура у току посматрања, цртања, резања, пресавијања, мерења, процењивања, упоређивања, поклапања итд.</p> <p>За упознавање метарског система мера треба користити очигледна средства и давати ученицима да мере предмете из околине (у учионици, школском дворишту, код куће итд.). Исто тако, неопходно је и да се ученици вежбају да процењују одока (нпр. раздаљину између два предмета, масу и сл.), па да по завршеном таквом мерењу утврђују израчунавањем колику су грешку учинили.</p> <p>Претварање јединица у мање и веће јединице треба показивати и увежбавати на примерима, али у задацима не треба претеривати с великим бројем разних јединица.</p>
----------------------	---	---

Час одељењског старешине

Број часова 36

Циљеви и задаци

- позитивно понашање ученика и развој хуманизације међу људима
- елиминисање утицаја који штетно делују на здравље

- подстицање ваннаставних активности
- подстицање социјалног сазнања
- упознавање са дечјим правима
- развијање креативности
- олакшавање адаптације у школи
- развијање односа другарства и сарадње са вршњацима и одраслима
- реализација садржаја и остваривање задатака подручја здравственог васпитања
- превенција малолетничке деликвенције
- превенција болести зависности

ТЕМЕ	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Подстицање договора и сарадње	<ul style="list-style-type: none"> - Изражавање својих потреба и уважавање потреба других без агресивности - Ученик се придржава правила понашања у школи - Стицање пријатеља 	<ul style="list-style-type: none"> - Конституисање одељењске заједнице. - Упознавање са кућним редом школе Сарадња и узајамно подржавање 	<ul style="list-style-type: none"> Посматрање Проналажење Препознавање Уочавање сличности и разлика Класификовање Описивање Сарадња Постављање питања Тражење одговора Дискутовање Игра Ситуациона Интерактивна Креативна и истраживачка Радионичарска Разговор Ангажовање у прославама Боравак у природи Откривање

			Песма
Дечја права и подстицање за активну партиципацију у животу школе	<ul style="list-style-type: none"> -уважавају дечја права и обавеза, окружење и споствено место у њему - Има право на учење и игру - Заштита менталног здравља, управљање љутњом, живот без страха - Решавање конфликтних ситуација, договор - Потребе обе стране (сарадња) - Ученик нуди и прихвата помоћ - Зна своја права, обавезе - Активно учествује у животу и раду школе - Предлаже промене у раду и животу у школи - Разматра начине за побољшавање квалитета одмора Како креативно провести распуст 	<ul style="list-style-type: none"> - Дечја штампа. Ужина. Уџбеници. - Како организовати свој радни дан - Дружимо се уз музику, игру, одмор, рад (моја душевна задовољства) - Сарадња породице и школе (предавање за родитеље) - Дечја права и обавезе - Одморни кренимо озбиљније на рад - Када бих био наставник - Радујемо се распусту 	<ul style="list-style-type: none"> Посматрање Проналажење Препознавање Уочавање сличности и разлика Класификовање Описивање Читање Сарадња Постављање питања Тражење одговора Дискутовање Ситуациона Интерактивна Креативна и истраживачка Радионичарска Разговор Ангажовање у прославама Боравак у природи Откривање Песма Игра Драматизација
Здравствено васпитање: Хигијена и здравље	<ul style="list-style-type: none"> - Стицање хигијенских навика – хигијена је здравље - Стицање хигијенских навика одржавања и уређивања простора и околине 	<ul style="list-style-type: none"> - Да нам учионица буде уредна (хигијена простора и околине) - Уређење учионице 	<ul style="list-style-type: none"> Класификовање Описивање Сарадња Постављање питања

	<ul style="list-style-type: none"> - Одржавање интимне хигијена - Боравак на ваздуху – значај за здравље - Уочавање лепота и радова природе - Биљке – лековито биље Чајеви у служби медицине 	<ul style="list-style-type: none"> - Радост пролећа - Сакупљање биља, цвећа Шта нам прича поток – излет 	<ul style="list-style-type: none"> Тражење одговора Дискутовање Ситуациона Интерактивна Креативна и истраживачка Радионичарска Разговор Ангажовање у прославама Боравак у природи Откривање Песма Игра Драматизација
<p>Како сам дошао на свет</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Сазнавање о себи и другима и нашем долажењу на свет - Стицање основних знања о полности Традиција и здравље 	<ul style="list-style-type: none"> - Како сам дошао на свет - Како унапредити односе (хумани односи међу половима) 	<ul style="list-style-type: none"> Препознавање Уочавање сличности и разлика Описивање Читање Постављање питања
<p>Адаптација на школу и социјална интеграција</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Отворено изражавање мишљења - Активно слушање исказа других - Учествује и сарађује у заједничким прославама - Поштује потребе и осећања других - Сарађује са другима - Социјална интеграција 	<ul style="list-style-type: none"> - Изражавање и комуникација осећања - Радујемо се Новој години - Зимске радости - Прослава Светог Саве - Живот и дело Станоја Миљковића - Прослава Дана школе 	<ul style="list-style-type: none"> Читање Сарадња Постављање питања Тражење одговора Дискутовање Ситуациона Интерактивна Креативна и истраживачка

	<ul style="list-style-type: none"> - Заједно са другим ангажује се у прославама Учествује у одржавању и уређивању животне средине 	<ul style="list-style-type: none"> - Акција на уређењу школског простора 	<ul style="list-style-type: none"> Радионичарска Разговор Ангажовање у прославама
Развијање и његовање људских вредности	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме и негује праве људске вредности - Показује љубав према родитељима Поштовање старијих 	<ul style="list-style-type: none"> - Мој омиљени јунак Израдићу поклон – обрадовати маму 	<ul style="list-style-type: none"> Описивање Сарадња Постављање питања Тражење одговора Дискутовање Игра Ситуациона Интерактивна Креативна и истраживачка Радионичарска Разговор
Еколошка сазнања и чување природе	<ul style="list-style-type: none"> - Има развијену љубави према природи Развијена је еколошка свест 	<ul style="list-style-type: none"> - Дружење са природом - Треба имати одговоран однос према природи Акција на уређењу школског простора 	<ul style="list-style-type: none"> Боравак у природи Откривање Песма Игра
Сарадња одељењских заједница	<ul style="list-style-type: none"> - Развијене су и неговане праве људске вредности Развијање другарства 	<ul style="list-style-type: none"> - Дружење са вршњацима 	<ul style="list-style-type: none"> Ангажовање у прославама Игра Драматизација
Стварање и развијање радних навика	<ul style="list-style-type: none"> - Има развијене радне навике - Ученик прави дневни план рада -Оспособљен је за самостално 	<ul style="list-style-type: none"> - Како учити - Како саставити дневни план рада - Најбоље време за учење 	<ul style="list-style-type: none"> Дискутовање Интерактивна Креативна и истраживачка

	учење		Радионичарска Разговор Откривање
--	-------	--	--

Ваннаставне активности

Број часова:36

Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.(Драмска секција,Литерарна секција, Ликовна секција, Рецитаторска секција...).Могу се реализовати и програми који су раније донети као изборни:Народна традиција, Од играчке до рачунара, Чуvari природе...Циљ ових активности је подршка прилагођавању ученика првог разреда на школску средину и заједницу, као и задовољавање њихових интересовања, дружење са вршњацима кроз заједничке активности, исказивање способности, осамостаљивање и развој вештина.

Активности треба организовати тако да ученици имају што више могућности за активно учешће, за креативно испољавање, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација, и савремених технологија, ИКТ.Резултате рада ученика у оквиру ваннаставних активности треба учинити видљивим јер се на тај начин обезбеђује мотивација и задовољство ученика активностима.Начини на који је могуће то остварити су:Приредбе-организовање представа, изложбе, кроз смотре стваралаштва, објављивање на сајту школе...

Програм наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова : **180 часова**

Циљ: Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком истилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улогаговорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;

- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
  - увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
  - оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестранотумачење и вредновање књижевноуметничких деларазних жанрова;
  - упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова изилустрованих енциклопедија и часописа за децу;
  - поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
  - развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
  - поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
  - усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
  - упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
  - развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
  - навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
  - подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
  - подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
  - васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
  - развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
- МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:** комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учешће у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

<p>ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>	<p>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p>
<ul style="list-style-type: none"> – разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; 	<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма: <i>Да вам певам што истина није/Мишија моба</i> Народна песма: <i>Мајка Јова у ружји родила/Санак иде низ улицу</i> Јован Јовановић Змај: <i>Пролећница/Хвала</i> Војислав Илић: <i>Први снег</i> Бранко Ћопић: <i>Огласи „Шумских новина“ (одломци), Болесник на три спрата</i> Душан Радовић: <i>Лепо је све што је мало, Мама</i></p>	<p>У настави књижевности најважније је код ученика развијати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус. Читање тражи време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – поезија, проза, драмски текстови за децу и обogaћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се,</p>

<p>– уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму; – изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту;</p>		<p>Драган Лукић: <i>Школа, Равнотежа</i> Мирослав Антић: <i>Тајна</i> Душко Трифуновић: <i>Два јарца</i> Григор Витез: <i>Дохвати ми, тата, мјесец</i> Александар Сергејевич Пушкин: <i>Бајка о рибару и рибици</i> (читање у наставцима) Проза Народна прича: <i>Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом</i> Народна прича: <i>Седам прUTOва</i> Народна басна: <i>Бик и зец/Коњ и магарац</i> Доситеј Обрадовић: <i>Пас и његова сенка/Коњ и магаре</i> Десанка Максимовић: <i>Бајка о лабуду</i> Гроздана Олујић: <i>Шаренорепа</i> Градимиr Стојковић: <i>Деда Милоје</i> Мирјана Стефановић: <i>Златне рибице не праве штету</i> Ђани Родари: <i>Кад дедица не зна да прича приче</i> Су Ју Ђин: <i>Свитац тражи пријатеља</i> Феликс Салтен: <i>Бамби</i> (одломак по избору) Драмски текстови Александар Поповић: <i>Два писма</i> Ана Миловановић: <i>Слатка математика</i> Гвидо Тартаља: <i>Оцене</i> Тоде Николетић: <i>Шума живот значи</i> Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита</p>	<p>углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обогаћен и делима за децу из светске књижевности. Избор дела примерен је узрасту ученика. Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Учитељу се пружа могућност да изабере да ли ће на часовима обрађивати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • народну песму <i>Да вам певам што истина није или Мишија моба</i>; • народну песму <i>Мајка Јова у ружји родила или Санак иде низ улицу</i>; • народну причу <i>Свети Сава, отац и син или Свети Сава и отац и мати са малим дететом</i>; • једну од две народне басне и једну од две басне Доситеја Обрадовића. <p>Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић, Никола Тесла). При тумачењу текстова из школске и домаће лектире, али и популарних, информативних текстова из часописа за децу, енциклопедија и сл., треба уочити тему, главне догађаје, просторне и временске односе у прочитаном тексту, поуке и битне појединости у описима бића и природе; уочити главне и споредне ликове у књижевном делу, њихове позитивне и негативне</p>
---	--	---	---

		<p>завичајна личност и др.) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама</i> 3. Десанка Максимовић: <i>Ако је веровати мојој баки, Прстен на морском дну, Бајка о трешњи, Сликарка зима, Како су пужу украли кућу, Три патуљка, Чика-Мраз, Божић-батини цртежи, Траве говоре бакиним гласом, Орашчићи-палчићи, Кћи вилиног коњица</i> (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама <i>Ма шта ми рече (Једног дана, Др, Десет љутих гусара, Ишли смо у Африку, Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми рече, Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца)</i> 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (<i>Кад сам био мали, Бабе су нам сјајне, Рецепт за dedu, Све су мајке, Ја сам био срећно дете, Једном давно ко зна када, Првоаприлска песма, Ми имамо машту, Тајанствена песма, Бити пекар то је сјајно, Успон једног лава, Стонога, Вештице су само трик</i>) 6. Избор из кратких прича за децу: <i>Бранко Стевановић, Прича из ормана, Весна Видојевић Гајевић, Бркљача, Дејан Алексић, Једном је</i></p>	<p>особине и поступке; њихова емоционална стања и разликовати појмове добра и зла. Ученик треба да уочи формалне разлике између поезије, прозе и драмског текста и њихове основне карактеристике (нпр. одсуство фабуле у лирском делу, ритмичност стихова и строфа, присуство риме или низање догађаја у епском и драмском делу), али не на нивоу дефинисања појмова. Ученик треба да разликује књижевне врсте: лирску песму (успаванку и шалјиву песму – по тону певања) од приче (басне и бајке) и драмског текста, али без увођења дефиниција књижевнотеоријских појмова. Детаљније термилошко одређивање уводи се поступно у старијим разредима. Ученик треба да разуме пренесено значење загонетке, али се не именују постојећи стилски поступци у њој; да препозна жанр басне као приче са пренесеним значењем (не уводи се појам алегорije), да у баснама и бајкама ликови могу бити и животиње, биљке, предмети, антропоморфна бића (Срећа, Нада) или људи, и да разуме пренесено значење басне, открије и објасни поуку. Ученици се уводе у тумачење пословица. Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргуменују их примерима</p>
--	--	---	--

		<p><i>један дечко зевнуо.</i> <i>Књижевни појмови:</i> – стих, строфа, рима; – народна успаванка; – басна; – бајка; – тема, место и време збивања, редослед догађаја; – главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); – лица у драмском тексту за децу.</p>	<p>из текста. Поезију (успаванку, шаљиву и описну песму) и прозна дела ученици не уче да разликују на теоријском нивоу. Поређење као стилска фигура се такође не учи на теоријском нивоу, већ се од ученика очекује да је уочи у тексту (на пример у песми <i>Мајка Јову у ружји родила</i>) и наводи једноставне примере поређења из свакодневног живота (на пример: румен као ружа, брз као зец, вредан као пчела итд.). Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, луткарска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Притом ученици усвајају и правила примереног понашања у позоришту. Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Књижевна дела која су доживела екранизацију (<i>Бамби, Бајка о рибару и рибици, Царево ново одело, Принцеза на зрну грашка, Девочица са шибицама</i>) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма,</p>
--	--	---	--

чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Ученици се могу упутити и на друге филмове са сличном тематиком (дечје авантуре или авантуре у фантастич-

ном свету, одрастање усамљеног детета и сл.).

ЈЕЗИК

У настави језика, ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на развијање исхода и ученичких компетенција за примену граматичких правила у писаној и говорној комуникацији.

ГраMATика

Разликовање гласа и слога у изговорном смислу – слог се објашњава само на основу типичних случајева са самогласником на крају слога док се други случајеви обрађују у вишим разредима.

Пожељно је направити корелацију са наставом музичке културе (указати им на то да песме певају тако што деле речи на слоге).

Из морфологије се развијају основна знања о именицама, глаголима, придевима и бројевима. За сваку врсту речи најпре се уводи појам, а затим разликовање подврста. Нпр. најпре треба радити на схватању појма именице као врсте речи и то на типичним

примерима властитих и заједничких именица. Након тога уводи се разликовање подврста именица: властитих и заједничких. У вези са глаголима, најпре се обрађује глагол као врста речи, а онда се уводи разликовање категорије времена. Бројеве као врсту речи треба повезати са наставом математике. Синтаксичка знања се надовезују на већ научена и проширују разликовањем реченица по облику и значењу.

Правопис

Правописна правила ученици усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз упознавање са новим садржајима, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченица и текстова. Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице ћириличким и латиничким писмом. Потребно је да ученици усвоје правилно писање општих скраћеница које свакодневно користе, и то само пет: *ОШ, бр., итд., стр. и нпр.*

Правописне вежбе омогућавају ученицима да посебно обраде пажњу на правописне захтеве и на њихову улогу у тексту. Системска примена одговарајућих правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да правописна правила ученици практично и спонтано примењују.

Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна

ЈЕЗИК
Граматика, правопис и
ортоепија

– разликује глас и слог и
препозна самогласнике и

правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне да се савлада само једно правописно правило из једне правописне области. Правописне вежбе је потребно припремити и притом поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе:
преписивање, диктат и самостално писање.
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (УСМЕНО И ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ)

Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе српског језика. Њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени да квалитетно и сврсисходно усмено и писмено комуницирају. Основни облици усменог и писменог изражавања су препричавање, причање и описивање.
Препричавање – у другом разреду, настава језичке културе усложњава и повећава захтеве на плану овог облика усменог и писменог изражавања ученика. Потребно је подстицати ученике да уоче шта је битно, а шта може остати непоменуто када препричавају, како се не би догодило да препричани текст буде дужи од оног који препричавају. Потребно је, такође, вредновати препричавање, тј. указати ученицима на мање или више

<p>сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; – одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу; – поштује и примењује основна правописна правила;</p>		<p>Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце <i>ли</i> и речце <i>не</i> уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице <i>ОШ</i>, <i>бр.</i>, <i>итд.</i>, <i>стр.</i> и <i>нпр.</i>).</p>	<p>успеле сегменте овог облика изражавања. <i>Причање</i> – обухвата причање догађаја и доживљаја, причање на основу маште, на задату тему, причање на основу слике или низа слика. <i>Описивање</i> – најсложенији облик усменог и писменог изражавања у разредној настави. Због бројних узрасних ограничења у раду са најмлађим ученицима, овој врсти језичког изражавања потребно је приступити посебно одговорно и поштовати принципе наставне условности и поступности приликом постављања захтева: оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис природе, годишњих доба, предмета, биљака и животиња, књижевних ликова и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање техника описивања као трајне вештине. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе. Врсте игара потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити разговорне игре, на пример, разговор са књижевним ликом, затим</p>
---	--	--	---

ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара. Могу се одабрати и ребуси, загонетке, питалице, брзалице, разбрајалице, једноставне укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе служе да се богати речник ученика и да се укаже на различите могућности приликом избора речи и израза и упуту на њихову сврсисходнију употребу. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби, такође, треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Смисао за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза развија се кроз различите вежбе, на пример *опис бића и предмета*, а за ученике овог узраста изазовне могу бити и вежбе *допуњавања реченица* (на пример, дати реченице у којима недостаје глагол).

<p>– влада основном техником читања и писања латиничког текста;</p> <p>– пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);</p> <p>– користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање;</p> <p>– правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину;</p> <p>– учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника;</p> <p>– разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај);</p> <p>– изражајно чита ћирилички текст</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Друго писмо (латиница): штампана и писана слова.</p> <p>Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања.</p> <p>План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања.</p> <p>План описивања на основу непосредног посматрања.</p> <p>Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање.</p> <p>Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета.</p> <p>Сценско приказивање драмског/драматизованог текста.</p>	<p>Учење другог писма</p> <p>Усвајање другог писма – латинице планира се најчешће за друго полугодиште јер су ученици у првом разреду овладали ћириличким писмом, али је потребно добро утврдити читање и писање ћириличког писма и радити на што бољој техници читања.</p> <p>Због свега наведеног, учитељ има могућност да самостално одлучи када ће почети са усвајањем другог писма. У срединама у којима би писање представљало оптерећење за ученике, писана слова другог писма могу се обрадити у првом полугодишту трећег разреда. Учители посебну пажњу треба да обрате на писање слова <i>č</i> и <i>ć</i>, <i>dž</i> и <i>đ</i>, <i>nj</i> и <i>lj</i>.</p> <p>Код учења писаних слова латинице посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Писање се може увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина</p>
--	-------------------------------	---	--

Допунска настава – српски језик

Циљеви и задаци:

Помоћ ученицима који нису били успешни на редовној настави или су изостајали због болести или неког другог разлога;

Уз помоћ наставника ученик треба да стекне минимум основних знања из садржаја који предвиђа програм српског језика и оствари исходе у складу са својим могућностима.

Наставне теме/области	Постигнућа ученика	Методе:
-----------------------	--------------------	---------

Књижевност	Чита, разуме прочитано, уочава ликове, места и времена дешавања, уочава теме, мотив, поступке, поуке, богати речник, препричава, проширује	Интерактивна;Игровне активности;Смисаоно учење Разговор;Индивидуални, групни, тандем, фронтални
Језик	Уочава, препознаје, именује, разликује, употребљава, раставља, усваја, пише, чита	Интерактивна;Игровне активности;Смисаоно учење; Разговор;Индивидуални, групни, тандем, фронтални
Језичка култура	Препричава, прича, описује, правилно изговара, увежбава, рецитује, критички процењује, проширује, учи да се служи речником	Интерактивна;Игровне активности;Смисаоно учење Разговор;Индивидуални, групни, тандем, фронтални

Назив предмета : МАТЕМАТИКА

Циљ : Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Годишњи фонд часова: **180 часова**

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичкомоделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као иматематичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;
- да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао засамостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика;

– да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учење у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>	<p>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p>
<p>– одреди десетице најближе датом броју;</p> <p>– усмено сабира и одузима бројеве до 100;</p> <p>– користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац;</p> <p>– примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања;</p> <p>– усмено множи и дели у оквиру прве стотине;</p> <p>– израчуна вредност бројевног израза са највише две операције;</p> <p>– реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења;</p> <p>– одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом;</p> <p>– одреди делове (облика) дате величине;</p>	<p>БРОЈЕВИ</p>	<p>Први део</p> <p>Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака.</p> <p>Веза сабирања и одузимања.</p> <p>Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање).</p> <p>Римске цифре I, V, X, L, C</p> <p>Други део</p> <p>Множење и дељење (таблично)</p> <p>Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник.</p> <p>Замена места и здруживање чинилаца.</p> <p>Трећи део</p> <p>Редослед рачунских операција.</p> <p>Множење и дељење збира и разлике бројем.</p> <p>Веза множења и дељења.</p> <p>Једначине са једном</p>	<p>Бројеви</p> <p>Већина исхода теме Бројеви се остварује спирално (у сваком разреду се градиво из ове области надовезује и проширује), исходи који се остваре у оквиру једног блока бројева, касније се проширују на остале блокове бројева. Развој појма броја и бројевног низа наставак је сазнања о бројевима, стеченог у првом разреду.</p> <p>Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа.</p> <p>За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Овде пре свега треба водити рачуна о мисаоном процесу ученика који треба да буде у директној вези са оним што ученик записује приликом решавања проблема. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих.</p> <p>При обради поступака сабирања и одузимања у блоку бројева до 100, поред већ упознатог, упознају се случајеви са преласком десетице (25 + 7, 25 + 37, 45 – 8, 45 – 38). С обзиром да се поступци сабирања и одузимања заснивају на већ познатим поступцима, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања. Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира</p>

<p>– изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у табlici и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;</p>		<p>операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација. Разломци облика $\frac{1}{n}$, $1 \leq n \leq 10$, визуелно и симболичко представљање.</p>	<p>и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Омогућити ученицима слободу избора поступка рачунања. Писмени поступак рачунања није предвиђен у другом разреду. Аритметичка операција <i>множења</i> упознаје се као поновљено сабирање (сабирање једнаких сабирака). Скуповно, производ је број елемената уније дисјунктних једнакобројних скупова. Посматрају се разни примери који представљају мултипликативну схему тј. описују се ситуације (речима, скуповима, визуелно <i>тх</i> дијаграмима) када на <i>т</i> места имамо по <i>п</i> елемената. По аналогији, аритметичка операција <i>дељења</i> формир се кроз посматрање разбијања (растављања) скупова са коначним бројем елемената на дисјунктне једнакобројне подскупове (у случајевима када је то могуће). До таблице дељења се долази на основу везе множења и дељења. Након формирања таблице дељења, формира се појам дељивости броја, утврђује се који бројеви су дељиви датим бројем, односно који бројје садржалац датих бројева. Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности за увежбавање и стицање сигурности рачунања. Непотпуном индукцијом кроз примере и анализом сликовних представа долази се до правила замене места чинилаца, здруживања чинилаца, множења и дељења збира и разлике бројем као имножења бројевима 1 и 0, дељења нуле и дељења са 1, без симболичког записа правила. На основу наведених правила прелази се на случајеве вантабличног множења (односно дељења) једноцифреним бројем. У другом разреду се ради искључиво усмени поступак рачунања. Разматрају се случајеви једначина – математичких реченицаисказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен словом. На основу веза сабирања и одузимања, множењаи дељења, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, множења и дељења, ученици одређују непознати сабирак, умањилац, умањеник, чинилац, дељеник и делилац . Користе се примери једначина које се решавају и проверавају искључиво директном применом таблица множења и дељења. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултатаи навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања</p>
--	--	---	---

добијених бројева, чиме се губисмисао самог поступка. Решавање једначина помаже у утврђивању веза аритметичких операција и уочавања могућности да се различите проблемске ситуације могу представити истом математичком реченицом, што представља развој концепта математичког моделовања. Задаци са теразијама треба да буду присутни и у другом разреду, у циљу разумевања концепта решавања једначина.

Изграђивање појма *разломка* започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Половина датог броја јесте број чија удвостручена вредност даје дати број. Половина, трећина, четвртина... десетина, односно n -ти део броја, где је $0 < n \leq 10$, одређује се на основу табличних случајева дељења (нпр. једна трећина броја 18 је 6 јер је $18 : 3 = 6$).

У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрама (I, V, X, L, C) и принцип читања и писања бројева помоћу њих. Решавање проблема са штапићима и сабирање бројева записаних помоћу I, V, X доприноси бољем разумевању овог бројевног система. Показати ученицима на интернету програме који конвертују римске цифре у арапске и обрнуто. Такође је корисно и приказати краћанимирани филм о историји бројева.

Решавање проблемских задатака датих у текстуалној форми веома је важан сегмент наставе, јер омогућава повезивање и примену математичких знања у реалистичним ситуацијама. Моделовање проблема у математички запис омогућава ученицима да немеханички приступају задацима и шире и примењују математичка знања. Наставник треба да подржи ученике у различитим приступима и начинима решавања задатака. Потребно је дати ученицима довољно времена за решавање оваквих задатака. Корисно је тражити да се, где је прикладно, подаци дати у задатку или добијени у процесу решавања, прикажу у табели или стубичастим дијаграмом. Задаци са новцем нису издвојени у посебну тему, већ их треба обрађивати у оквиру ове теме. Идеја пресликавања се развија прављењем табела зависности.

Комбинаторни задаци, задаци одређивања следећег члана низа или уочавање

			<p>правила у делимично попуњеној табели и попуњавање остатка табеле посебно су подстицајни за развој математичко логичког мишљења основу датог упутства .Важно је размотрити различита решења, уколико их има.</p> <p>При решавању задатака пажњу усмерити на анализу услова задатака и састављање плана његовог решења: операције које треба обавити, бројеви над којима се обављају операције и редоследкојим се извршавају те операције. Ученицима треба показати најрационалнији начин решавања задатка, али не треба инсистирати на таквом решавању задатака. Коришћење дијаграма, схема и других средстава приказивања може помоћи при решавању проблемских задатака.</p> <p>Ученици се подстичу да правилно користе математички језик и употребљавају термине: десетица, јединица, сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, производ, дељеник, делилац,количник, садржалац. Развој писане комуникације подстиче сеувежбавањем писања поступка рачунања, представљања информација и описа поступка решавања задатка. Математички диктат, на пример, користан је за увежбавање коришћења одговарајуће терминологије. Усмена комуникација, посебно подстицање ученика да образложе поступак и решење проблема, помажу ученицима даразвију способност математичке комуникације.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у 	<p>ГЕОМЕТРИЈА</p>	<p>Први део Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула.</p> <p>Други део Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре.</p>	<p>Геометрија</p> <p>На почетку ове теме обновити градиво првог разреда које је повезано са овом темом: тачка, права, крива и изломљена линија, дуж, отворена и затворена линија. У другом разреду наставља се развој просторног сазнања. Права се уводи као права линија која нема ни почетак ни крај, а полуправа као део праве који је ограничен са једне стране. За означавање тачака, правих, полуправих и дужи користити правилну математичку нотацију (A, p, Ap и AB). Разликују се отворене и затворене изломљене линије и уводи појам дужине изломљене линије (графички и рачунски) и њено обележавање. Упознаје се појам обима геометријске фигуре прво визуелно, као дужина линије добијене графичким надовезивањем дужи чије су дужине једнаке дужини страница посматране фигуре, а затим рачунски, без употребе формула. Мерењем дужине добијене дужи ученици треба да се увере да је дужина добијене дужи једнака збиру дужина које су добили сабирањем дужина појединачних</p>

<p>односу на дату праву;</p>		<p>Подударност фигура (интуитивно).</p>	<p>дужи. На овај начин одређивати и обим троугла, квадрата и правоугаоника, а одговарајуће формуле су предвиђене за следећи разред. Цртају се правоугаоник и квадрат пратећи линије квадратне мреже односно спајањем тачака на тачкастој мрежи. Цртање ових фигура на квадратној и тачкастој мрежи помоћу лењира је добра вежба за развој fine моторике и развијање прецизности и уредности код ученика. Осим тога, корисни су и задаци у којима дати правоугаоник, квадрат или троугао треба померити у квадратној мрежи за задати број страница квадратића нагоре, надоле, надесно или налево, како би се овај део градива повезао са градивом претходног разреда. На опажајном нивоу наставља се развијање појма фигуре симетричне у односу на дату линију на квадратној мрежи. Активностима препознавања симетричних фигура или доцртавања започетог цртежа, показује се разумевање идеје „пресликавања у огледалу” тј. симетричности. Уводи се идеја подударности фигура на интуитивном нивоу манипулацијом и разматрањем да ли би се две посматране двоимензционе фигуре могле довести до преклапања. __</p>
<p>– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама</p>	<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>Мерење дужине стандардним мерним јединицама (m, dm, cm). Мерење времена (дан, месец, година, час, минут).</p>	<p>Мерење и мере У оквиру области мерења уводе се стандардне мерне јединице за дужину метар, дециметар и центиметар (m, dm, cm), насупрот нестандардним јединицама мере које су ученици упознали у првом разреду. Стандардне јединице мере треба користити у практичним активностима које обухватају цртање дужи задате дужине, мерење и процењивање дужине објеката и растојања у непосредној околини. Решавањем задатка израчунавања дужине развијају се способности изражавања дужине у различитим мерним јединицама као и претварања већих мерних јединица у мање и обрнуто. При рачунању треба водити рачуна о правилном математичком запису. Исто тако, неопходно је и да ученици вежбају да процењују дужине/растојања, провере тачност процене мерењем, а потом и анализирају значајност направљене грешке. Овде треба ученике упознати са тим да се процењивање често користи у свакодневним ситуацијама. У оквиру мерења времена уводе се мерне јединице за време (дан, месец, година, час, минут). У једноставним свакодневним ситуацијама користе се јединице за мерење времена, чита и записује време са часовника. Ученицима задавати задатке у којима треба да допуне реченице одговарајућим јединицама за време, као и једноставније проблемске за-</p>

			<p>датке са рачунањем времена (без претварања јединица мере), укључујући и задатке „планирања времена”. Информације се у задацима дају на различите начине: текстуално, графички или табеларно. Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета (нпр. бројевну полуправу са временском лентом или мерење времена са оријентацијом у времену из Света око нас). Одређени број часова на крају школске године треба одвојити за систематизацију и повезивање градива. На овим часовима треба задавати текстуалне, проблемске задатке, задатке са геометријским приказом аритметичких задатака, текстуалне задатке у којима су дати и подаци који нису битни за решавање задатка, логички задаци са одричним реченицама. Циљ оваквих часова је да се утврди и повеже градиво, да се код ученика развија способност решавања проблема и логичко-комбинаторно мишљење. __</p>
--	--	--	---

Допунска настава – математика

Циљеви и задаци: Помоћ ученицима који нису били успешни на редовној настави или су изостајали због болести или неког другог разлога;

Уз помоћ наставника ученик треба да стекне минимум основних знања из садржаја који предвиђа програм наставе математике и оствари исходе у складу са својим могућностима.

Наставне теме/области	Постигнућа ученика	Начини и поступци реализације
Бројеви	броји, сабира, одузима, множи, дели, оријентише се, упоређује, открива, решава, анализира, примењује, графички представља	Посматрање;Графичко представљање;Разговор;Цртање; Писање;Индивидуални подстицај;Аналитичко-синтетичка; Истраживачка;Индивидуални, групни, тандем, фронтални
Геометрија	уочава, препознаје, разликује, именује, црта, обележава, мери, моделује, пребројава, упоређује, графички представља	Посматрање;Графичко представљање;Разговор; Цртање;Писање;Индивидуални подстицај;Аналитичко-синтетичка;Истраживачка;Индивидуални, групни, тандем, фронтални
Мерење и мере	мери, упоређује, бележи, графички представља, процењује, примењује	Интерактивна;Игровне активности;Смисаоно учење Разговор;Индивидуални, групни, тандем, фронтални

Назив предмета:СВЕТ ОКО НАС

Циљ: Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Годишњи фонд часова: **72 часа**

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

- развијање основних појмова о непосредном природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у контуре система појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог рационалног коришћења и дограђивања;
- развијање еколошке свести;
- формирање елементарних научних појмова из природних и друштвених наука;
- овладавање почетним техникама сазнајног процеса и почетним методама и техникама учења;
- подстицање дечијих интересовања, питања, идеја и одговора у вези са појавама, процесима и ситуацијама у окружењу у складу са њиховим когнитивно-развојним способностима;
- подстицање и развијање истраживачких активности деце;
- подстицање уочавања узрочно-последичних веза, појава и процеса, на основу различитих параметара;
- описивање и симулирање неких појава и моделовање једноставних објеката у свом окружењу;
- слободно исказивање својих запажања и предвиђања и самостално решавање једноставних проблем-ситуација;
- развијање различитих социјалних вештина и прихватање основних људских вредности за критеријум понашања према другима;
- развијање одговорног односа према окружењу као и интересовања и спремности за његово очување.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учење у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

ИСХОДИ	ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			

<ul style="list-style-type: none"> – идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; – оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; – се понаша тако да уважава различитости других људи; – прихвати последице када прекрши правила понашања групе; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; – препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; – одреди тип насеља на основу његових карактеристика; – повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; – одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа; – примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода; – истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; – одабере материјале који својим својствима највише одговарају 	<p>НАСЕЉЕ СА ОКОЛИНОМ</p>	<p>Други и ја</p>	<p>Групе људи: родбина, (ван)школска заједница, становници насеља. Права и обавезе чланова група. Однос потреба и жеља. Правила понашања појединаца и група. Породични, школски и празници насеља.</p>	<p>При остваривању циља и предметних исхода Света око нас мора се имати у виду да су садржаји, методе наставе и учења и активности ученика неодојиви у наставном процесу. Учитељ има значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика како би водио ученике ка остваривању датог исхода. Већина предметних исхода постиже се кроз непосредну испитивачку активност деце и ненаметљив подстицај и подршку наставника. Пожељне су активности које омогућавају интеракцију са физичком и социјалном средином, јер доприносе спознавању света око нас, тако што се откривају односи и упознају својства и карактеристике предмета, бића, појава и процеса и стичу се социјалне вештине. Најефикасније методе учења јесу оне методе које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања. Потребно је стварање ситуација учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућавају различите начине учења. Значајне активности ученика у оквиру предмета Свет око нас су:</p> <ul style="list-style-type: none"> – посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу
		<p>Култура живљења</p>	<p>Симболи Републике Србије: грб, застава и химна. Типови насеља: село, град. Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број obroка, боравак у природи и физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства). Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза. Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору.</p>	

<p>употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима; – наводи примере различитих облика кретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; – именује занимања људи у свом насељу са околином; – одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину;</p>		<p>Човек ствара</p>	<p>Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу.</p> <p>Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи). Утицај облика тела, подлоге и</p>	<p>(уочавање видних карактеристика); – описивање – вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – процењивање – самостално одмеравање; – груписање – уочавање сличности и различитости ради класификовања; – праћење – континуирано посматрање ради запажања промена; – бележење – записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – практиковање – у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – експериментисање – намерно модификоване активности,</p>
--	--	----------------------------	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена; – разликује облике рељефа у свом насељу и околини; – разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; – идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; – повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; – разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; – разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; – наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; – штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; – разврста отпад на предвиђена места; – негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; – препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; – повеже промене у природи и активности људи са годишњим 		<p>Кретање и оријентација у простору и времену</p>	<p>средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објеката. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена.</p>	<p>огледи које изводи сам ученик;</p> <ul style="list-style-type: none"> – истраживање – испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа; – сакупљање – прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – стварање – креативна продукција; – играње – дидактичке, едукативне и спонтане игре; – активности у оквиру мини-пројекта – осмишљавање и реализација. – Ради прегледности, препоручени садржаји су дати у темама. <p>Потребно је приликом тумачења исхода учења и препоручених садржаја у другом разреду стално имати у виду да се садржаји и одговарајући примери истражују и проналазе у оквиру <i>насеља у коме ученици живе и његовој околини</i>. Још једну карактеристику Света око нас у другом разреду чини истраживање феномена/појма <i>кретање</i> у различитим контекстима и кроз различите теме – кретање и оријентација у насељу и времену; кретање, односно физичка активност као један од предуслова за развијање здравих животних навика; кретање тела различитих облика по</p>
--	--	---	---	--

<p>добима; – изведе једноставне огледе пратећи упутства; – повеже резултате рада са уложеним трудом. __</p>		<p>Разноврсност природе</p>	<p>Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини. Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функције (улога) делова тела живих бића. Разноврсност биљака у окружењу (зељасте и дрвенасте; лишћарске и четинарске). Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи). Значај биљака и животиња за човека. Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште –</p>	<p>различитим подлогама и кроз различите средине; различити начини (по)кретања живих бића; кретање превозних средстава и класификација саобраћаја у складу са средином кроз коју се крећу превозна средства. У оквиру теме <i>Други и ја</i> налазе се садржаји интердисциплинарног карактера који се односе на ученика као <i>друштвено биће</i>, његова права и обавезе у окружењу и <i>друштвеним групама</i> којима припада. У односу на први разред, када су у фокусу били права и обавезе у оквиру породице, школе и вршњачких група, сада су то: родбина, (ван)школске заједнице, односно права и обавезе становника насеља. Појам (ван)школске заједнице односи се, како на припадност, улоге и односе унутар школе, тако и на припадност, улоге и односе ученика у различитим групама у које се ученик укључује у складу са својим интересовањима и склоностима – спортски тимови, позоришне и фолклорне групе, групе за учење страних језика, математички клубови и сл. Наставак изучавања <i>животних потреба</i> наставља се у правцу разликовања <i>потреба и жеља</i> ученика, на ученицима блиским примерима (нпр. да ли су нове патике заиста потребне или су само последица жеље ученика за новим и актуелним моделом). Кроз</p>
---	--	------------------------------------	---	---

неопходни услови за живот. Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.

разматрање таквих примера ученицима се приближава концепт рационалне и штедљиве потрошње, што је повезано и са исходом који се односи на подстицање ученика на дуготрајнију употребу предмета кроз проналажење нове намене за већ коришћене предмете. И даље је потребно подстицати размишљање и дискусију не само о својим потребама већ и уважавање потреба и осећања других, што представља једну од суштински важних васпитних компоненти, не само овог предмета, већ и свих осталих. И у овом разреду налазе се исходи и садржаји који се односе на *здравље и безбедност*. И даље је акценат на развијању навика здравог живљења (хигијена тела, разноврсна и редовна исхрана, боравак у природи и физичка активност), али и на оспособљавању ученика да препознају и адекватно реагују у потенцијално опасним ситуацијама по њихово здравље и живот. Посебну пажњу у овом сегменту потребно је обратити на оспособљавање ученика за *безбедно учешће у саобраћају* (кретање пешака кроз насеље и правила понашања у превозним средствима) и адекватно понашање током *временских непогода*. Захваљујући концепцији развоја садржаја по спирално-узлазном моделу, наставља се изучавање *човека* као

друштвеног бића које *ради и ствара*, бира и користи различите материјале због њихових својства која су важна приликом израде различитих предмета. У том смислу, пожељно је бавити се анализом ученицима блиских предмета и тумачењем разлога због којих су направљени од одређеног/одређених материјала, као и разматрањем других могућих материјала од којих може да буде направљен одређени предмет, а да његова сврха остане иста. Осим базичних својстава материјала која су уведена у првом разреду, у другом разреду уводи се испитивање *еластичности* као сложенијег својства неких материјала. Садржаји о материјалима су такви да омогућавају висок ниво активности ученика – коришћење различитих чула, непосредно (механичко) деловање на материјале, бележење ученог, извођење огледа, описивање, итд.

Кретање и сналажење у простору и времену је тема од великог значаја и у другом разреду. Ученици већ имају развијена искуства везана за ову тему, а задатак наставника је да та несистематизована, искуствена знања буду структурисана и освешћена и да омогуће ученику безбедно кретање и сналажење у непосредном окружењу. Приликом истраживања кретања као физичког фено-

мена (облици кретања, утицај облика тела на кретање...) пожељно је да се кретање тела по равној подлози изучава кроз практичне активности (огледе или експерименте). Утицај облика тела и по-длоге по којој се тело креће разматра се кроз удаљеност коју тела прелазе у различитим ситуацијама, при чему је пожељно укључи-ти не само процену растојања, већ и њено прецизно мерење уз ко-ришћење мерних јединица за дужину које се уводе у математици у другом разреду. Ученике II разреда је потребно оспособљавати да ове и друге практичне активности реализују пратећи упутства (на-ставника или уџбеника), бележећи уочено и да, на крају, уз мању или већу помоћ наставника формулишу једноставне закључке. С обзиром на просторни оквир садржаја у другом разре-ду, истражују се *карактеристике насеља* у којем ученик живи са становишта базичне типологије насеља (село/град), односно уо-чавања карактеристика које одређено насеље сврставају у сеоско или градско (укључујући и занимања људи у њима). Посебан зна-чај има оспособљавање ученика за *сналажење у насељу* помоћу адресе, кућног броја и карактеристичних објеката, што је пожељно реализовати кроз практичне активности, како у учioniци тако и

ван ње. Наставља се и припрема за картографско описмењавање ученика млађих разреда основне школе увођењем појмова рељеф и облици рељефа кроз посматрање насеља и околине и упоређивањем географских објеката и појава у окружењу (узвишења, удо- бљења и равнице, површинске воде). *Сналажење у времену* конципирано је тако да се надовезује на основне појмове усвојене у првом разреду (делови дана; сада, пре, после; прекјуче, јуче, данас, сутра, прекосутра; дани у неде- љи), који се сада проширују временским одредницама: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Овакав редо- след увођења временских одредница представља пример поштова- ња дидактичког правила *од познатог ка непознатом и од ближег ка даљем*. Нове временске јединице уводе се тако да се мањом (већ познатом) мерном јединицом објашњава већа (нова) мерна једи- ница. Један од кључних задатака учитеља у овом сегменту је да оспособи ученике да правилно користе средства за мерење време- на: часовник, календар и ленту времена. Лента времена предста- вља средство за разумевање хронологије догађаја и уводи се кроз приказивање различитих временских периода из личног живота ученика (редослед дневних или недељних

активности, кључни до-
гађаји из живота ученика – са колико година је
научио/ла да вози
бицикл, пошао/ла у први разред, научио/ла да
плива и сл.). И даље
је важно указивати на *цикличност* временских
одредница и поја-
ва у природи (дан, седмица, година, годишња
доба). Касније ће се
појам цикличности јављати и у другим појавама
(животни циклус
живих бића, ланац исхране, кружење воде у
природи итд.), што је
у складу са основним принципима и законима
природних наука.
Област под називом *Разноврсност природе*
односи се на
узајамно дејство живе и неживе природе. Појмови
који се односе
на *живи свет* надограђују се на први разред кроз
уочавање и апстраховање заједничких
карактеристика живих бића и повезивање
делова тела живих бића са њиховим улогама. Нове
класификаци-
је биљака и животиња односе се на делове тела
биљака (стабло и
лист), начин исхране животиња (што представља
припрему за уво-
ђење ланца исхране у трећем разреду) и начин
живота животиња
(домаће/дивље). Однос човека и живог света
разматра се из различитих углова – значаја које
биљке и животиње имају за опстанак
и лакши живот људи, уз препознавање и
практиковање понашања
које не угрожава биљке и животиње у окружењу.
У складу са ин-
тересовањима ученика, могу се детаљније

истражити улоге неких делова тела човека, тако да се ученици не оптерећују фактографским знањем, него сагледавањем улоге тих делова тела у свакодневним активностима, нези и бризи о њима. Другу димензију односа у природи представља повезаност живих бића са елементима неживе природе као основним условима за живот. Концепт *одрживог развоја* и активно учешће ученика у заштити животне средине заједнички су и за Свет око нас и за Природу и друштво. У другом разреду акценат треба да буде на подстицању ученика да у свакодневним активностима (у школи и ван ње) примењују неке од основних принципа рационалне потрошње – рационално троше производе, односно материјале које користе у свакодневном животу; ако су у прилици, разврставају отпад на предвиђена места; брину се о биљкама и животињама. Допринос развоју овог концепта представља и раније објашњена разлика између потреба и жеља. Пуно разумевање концепта *одрживог развоја* могуће је тек на каснијем узрасту ученика, али је потребно да се континуирано развија, и то не само на нивоу знања, већ првенствено на нивоу усвојених вредности, ставова и навика. На тај начин се интегришу вредности и утиче на развој ставова важних за опстанак и будућност. Приликом изучавања природних и друштвених феномена нужно је и даље примењивати истраживачки приступ и оспособљавати ученике за различите

				<p>начине прикупљања података о окружењу, њихову анализу, сврставање у групе и категорије по различитим карактеристикама, вођење белешки и закључивање.</p> <p>Посматрање се проширује праћењем појава које се понављају у одређеним временским периодима (нпр. током годишњих доба).</p> <p>Учествовање у једноставним огледима, које је било наглашено у првом разреду, сада се усложњава реализацијом огледа/експеримента на основу упутства – индивидуално, у пару или групи.</p>
--	--	--	--	---

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Годишњи фонд часова: **72 часа**

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;
- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и

чување културних добара;

– да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави примењују у

раду и животу;

– развијати сензибилитет за лепо писање;

– развијати моторичке способности ученика.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учење у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин;</p> <p>– изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли;</p> <p>– користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад;</p> <p>– изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела;</p> <p>– идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу;</p> <p>– преобликује, самостално или у сарадњи са другима,</p>	ОБЛИЦИ	<p>Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу).</p> <p>Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...).</p> <p>Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика).</p>	<p>ОБЛИЦИ</p> <p>Наставник прво показује ученицима како да истражују, а затим их подстиче да то раде самостално.</p> <p>Облици</p> <p>Облици се истражују посматрањем предмета из свих углова и/или са свих страна. Наставник пита ученике по чему препознају облик, на пример, флаше. Затим, тражи да поставе флашу у одговарајући положај тако да се види само дно. Ученици разговарају о томе да ли би препознали предмет да су видели само дно. Истраживање се током године наставља тако што ученици окрећу предмете за свакодневну употребу или облике из природе све док не пронађу положај када предмет/облик више не може да се препозна. Исто може да се ради са текстуром. Када се увелича фотографија текстуре, да ли се препознаје облик? На пример, када се посматрају увеличане шаре на крилима лептира или годови на пању? Наставник може да организује игру трагања за познатим облицима. Ученици посматрају мрље на поду, шаре на тлу, испупчења и удубљења на зидовима... и у њима траже познате облике. Ако у најближем окружењу има облутака, могу да цртају и сликају на њима лица или шаре... Могу да истражују облик и боју бачене сенке. Наставник може да покаже ученицима фотографије неколико дизајнираних предмета исте намене. На пример, торбе умет-</p>

материјале и предмете за рециклажу;
– тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу;
– изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања;
– упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;
– повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте;
– пружи основне информације о одабраном музеју;
– разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.

ника Теда Нотена (TedNoten), Мери Френсис (MaryFrances) или Катлин Дастин (KathleenDustin). Ученици треба да уоче како је уметник дошао до такве идеје, где је пронашао подстицај за стварање... Ове активности подстичу ученике да размишљају о облицима, да пажљивије посматрају и да самостално проналазе мотивацију за ликовни рад.

Симетрија се учи искуствено. Ученици могу да савијају једноставне оригами фигуре. Почиње се од најједноставнијих: вртешка, писмо, обележивач страница... Важно је да вежбају прецизно савијање папира на пола (по дужини, ширини и дијагонали). Треба да испробају колико пута могу да пресавију папир различитих димензија. Додатни захтеви који могу да се поставе (уколико наставник процени да су реално изводљиви у конкретном одељењу) је истовремено цртање левом и десном руком или сликање одрза предела у води (као припрема, јер ће у старијим разредима учити о асиметричној равнотежи).

Супротности

Парови очигледних визуелних супротности уче се искуствено. Уочавање, поређење и приказивање супротности су активности везане за принцип компоновања, контраст, који ће се учити у старијим разредима. У другом разреду се не нуди стручни термин.

Облик и целина

Принцип компоновања, доминанта, учи се опажањем истакнутог дела (бића, предмета, боје, линије...) неке целине, без дефиниције и усвајања стручног термина. Наставник може да покаже ученицима неки непознати садржај (рекламну фотографију, фреску, илустрацију, кадар стрипа...) на кратко, да уклони садржај и провери шта су ученици упамтили, шта су прво видели. Наставник поново приказује садржај, тражи од ученика да уоче шта све нису одмах запазили, пита их шта мисле да је најважније на слици...

У ликовним задацима ученици спајају различите материјале и предмете комбинованим поступцима који укључују и везивање чвора и/или машинске. Могу да уче како да пакују поклоне, како да ушију дугме, спајају суве гранчице концем у скулптуру коју ће касније осликати темперама...

	<p style="text-align: center;">СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<p>Тумачење (невербално и визуелно изражавање; садржај визуелних информација). Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке).</p>	<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ Тумачење Невербално изражавање се реализује на интегрисаним часовима или у корелацији са часовима Физичког и здравственог васпитања (драматизација вежбања). Наставник прича причу коју ученик прати одговарајућим покретима, мимиком и кретањем. На пример, опонаша кретање животиња (зеца, змије, кокошке...); радње (махаче, руковање, дириговање, чишћење...); кретање услед струјања ваздуха (њихаче крошње...) и слично. Ове активности су важне за целокупни развој, за укључивање интровертних ученика, као припрема за сценски наступ и за касније презентовање радова и пројеката. Тумачење слике учи се постепено. Користе се стрип и анимирани филм за одређивање редоследа радње, главних јунака, особина и изгледа јунака... Уводи се и разговор о теми, односно (једноставном) садржају ликовног дела, при чему наставник не нуди тумачења, већ дозвољава да ученици слободно исказују мишљење. Ученици треба да обраћају више пажње на знаке у окружењу, почев од важних саобраћајних знакова за пешаке, до ознака на зградама поште, ресторана, апотеке... Могу да добију основне информације о томе како се знаци смишљају и ко их смишља.</p> <p>Слика и реч Предлог је везан за значај учтивости и добронамерне комуникације. Ученици треба да повезују речи и реченице које изговарају и одговарајућу мимику и гест. Такође, треба да усклађују текст и слику. На крају полугодишта могу да дизајнирају честитке. Додатни захтеви су, као и у првом разреду, украшавање слова (иницијала), које ће нацртати или насликати и на мањем и на већем формату папира.</p>
	<p style="text-align: center;">ЛИКОВНЕ ИГРЕ</p>	<p>Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук). Замишљања (стварност и машта).</p>	<p>ЛИКОВНЕ ИГРЕ У овој целини су груписани предлози који се односе на индивидуално изражавање и истраживање изражајних могућности материјала и техника.</p> <p>Боја Ученици још увек уче о боји истраживањем, наставник не нуди дефиниције и објашњења шта су основне боје и како да направе изведене боје. Уколико то већ знају, наставник може да тражи да експериментом провере да ли мешањем различитих боја могу да добију</p>

			<p>основне боје. Тонове које добију треба да нанесу на папир, једне до других (папир касније могу да употребе за колаж). У току године се планира више задатака везаних за изражавање утиска или расположења светлим или тамним бојама, односно за повезивање светлих и тамних боја са неким појмом (радост, одмор, туга, смиреност, брзина, бука, детињство...). Боја се повезује и са звуком. Наставник бира композиције без текста и тражи од ученика да насликају светлим или тамним бојама свој доживљај музичког дела. На исти начин могу светлим или тамним бојама да изразе доживљај књижевног, ликовног или филмског дела. Било би добро да се ликовни задаци не реализују само сликањем, већ и отискивањем (импровизованим печатима, згужваном кесом, дном пластичне флаше...).</p> <p>Замишљања</p> <p>Сврха задатака који се раде на основу разноврсних и непотпуних информација (фотографија, део текста, музичка вињета...), а које ученици треба да допуне и изразе у ликовном раду је развој маште. Од другог разреда и надаље ученици смишљају називе својих радова, јер се и на тај начин развија креативност.</p>
	<p>ПРОСТОР</p>	<p>Простор (обликовање простора – школа, учионица, соба; музеј). Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у простору). Сцена (маске, костими, реквизити).</p>	<p>ПРОСТОР</p> <p>У овој целини су предложени пројекти везани за обликовање простора, који могу да се реализују било када у току године.</p> <p>Простор</p> <p>О амбијенту се учи тако што се ученицима постављају питања: какав утисак неки простор оставља на њих, како се осећају у том простору, шта им привлачи пажњу, а шта им смета, шта би променили и сл. Не нуде се дефиниције и не наводе елементи који чине амбијент. О амбијенту (утиску о простору) разговара се у свакој прилици која се укаже.</p> <p>Ученике би требало упознати са једним одређеним музејом, не само са изгледом зграде и локацијом, већ са ентеријером и врстом експоната, са сврхом чувања експоната, са активностима, односно шта могу да очекују у музеју (тематске изложбе, едукативни програм...), на шта је потребно обратити пажњу...</p> <p>Пројекти везани за обликовање простора могу да буду обликовање макета и обликовање дела простора у школи.</p> <p>Најједноставније макете обликују се техником клуаж. Ученици</p>

			<p>обликују куће, зграде и друге делове насеља од разноврсне амбалаже (кутијице од лекова, кутије од кекса...), појединачне елементе лепе на картонску подлогу и премазују белом бојом (еколошка боја за зидове). Касније могу фломастерима да доцртају детаље (прозоре, врата...), али је важно да композиција не буде шарена. Осим насеља које им је познато, могу да обликују и насеља из прошлости, насеља других култура или насеље из маште. Основна сврха овог пројекта је организација композиције у простору и сарадња.</p> <p>Кретање Ученици треба да опажају кретање бића и машина. На пример, како лети једна птица, а како јато птица; како се креће један пешак, а како група пешака... Затим, које материјале може да покрене струјање ваздуха у затвореном простору (лишће, папир, картон, камен, пластика...). Обликовање дела простора у школи може да буде израда мобилне скулптуре (и да се веже за кретање услед струјања ваздуха). Идеје за планирање пројекта могу се пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: „mobileartlessonplans” или „hanging art in school”.</p> <p>Сцена Обликовање елемената сцене, маске и костима за школску представу реализује се у пројектној настави (није нужно да представа буде реализована, важно је припремање). Ученици обликују маске, костиме и реквизите према садржају одабраног текста (бајке, песме, драмског текста...).</p>
--	--	--	---

Назив предмета: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ : **Циљ** наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Годишњи фонд часова : **36 часова**

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

– неговање способности извођења музике (певање/свирање);

- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
  - подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање звука);
  - упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;
  - развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша);
  - упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.
- Садржаје музичке културе чине следеће активности: извођење (певање/свирање), слушање и стварање музике.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учешће у демократском друштву, за одговоран однос према околини

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<ul style="list-style-type: none"> – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме 		<p>Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња.</p> <p>Композиције које илуструју различита осећања.</p> <p>Звук и тон (извори) – звуци из природе и окружења.</p> <p>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (висок-дубок).</p> <p>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.</p> <p>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).</p> <p>Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика.</p> <p>Музичка прича.</p> <p>Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности</p>	<p>Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање и садејство свих области и програмских садржаја. Ниједна област не може да се изучава изоловано од друге и да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговарао свим другим аспектима музике.</p> <p>Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја из живота ученика.</p> <p>Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче фину менталну комбинаторику, драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала детета, као и</p>

<p>различитог садржаја и расположења;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају 		<p>(мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).</p> <p>ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ</p> <p>Химне</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Светосавска химна 2. Државна химна 3. Школска химна <p>Народне песме</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Кад се Ћира оженио</i> 2. <i>Чардаш</i> 3. <i>Ој Мораво</i> 4. <i>Банатско коло</i> 5. <i>Дивна, Дивна</i> 6. <i>Моравац коло</i> <p>Песме за децу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. П. Ступел: <i>Пахуљице</i> 2. А. Кораћ: <i>Молимо за фину тишину</i> 3. А. Кораћ: <i>Радост Европе</i> 4. М. Субота: <i>Другарство</i> 5. Н. Херцигоња: <i>Шапутање</i> 6. М. Шоуц: <i>Заклео се бумбар</i> 7. Б. Коцкица: <i>Ласте</i> 8. Хор Колибри: <i>Тротинет</i> 9. Хор Колибри: <i>Љубав је то</i> 10. Д. Лаковић: <i>Дај ми крила један круг</i> 11. Хор Колибри: <i>Најлепша је земља моја</i> 12. Хор Колибри: <i>Какви су моји тата и мама</i> 13. С. Барић: <i>Трепти звезда плавим оком</i> 14. Р. Милосављевић: <i>Примили смо вести тазе</i> 15. Л. Вукомановић: <i>Свети Саво, мудра главо</i> 16. М. Бајагић: <i>Мали слонов</i> 17. Д. Лаковић и хор Колибри: <i>Здравица</i> <p>Домаћи композитори</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. С. Христић: <i>Грлица</i>, Охридска легенда 2. С. Бинички: <i>Мари на Дрину</i> 3. П. Коњовић: <i>Сељачка игра</i> 	<p>одличну основу за интеграцију са другим предметима. Настава је усмерена на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво. Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај. На часу треба да преовлађују активности којима се развијају знања, вештине и ставови садржани у дефинисаним исходима за конкретан час.</p> <p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Слушање музике је активан</p>
---	--	--	---

изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.

4. М. Ђурђевић: *Анђели певају*
  5. Љ. Манасијевић: *Од Бога је речено*
- Страни композитори**
1. Н. Римски Корсаков: *Бумбаров лет* (TheKing`sSingers)
  2. Ј. Штраус: *Анина полка*
  3. Ф. Ж. Госек: *Гавота*
  4. К. Сен Санс: *Карневал животиња* (Марш лавова, Акваријум, Птице, Магарци)
  5. П. И. Чајковски: *Валцер, Успавана лепотица*
  6. Ј. Брамс: *Мађарска игра бр. 5*
  7. Л. Андерсон: *Синкопирани сат*
  8. П. И. Чајковски: *Шпанска игра, Лабудово језеро*
  9. П. И. Чајковски: *Игра свирала*
  10. А. Бородин: *Половецке игре, Кнез Игор*
  11. А. Понкијели: *Игра сатова, Ђоконда*
  12. Е. Григ: *У дворани планинског краља*
  13. Х. Манцини: *Пинк Пантер, тема*
  14. Р. Шуман: *Дивљи јахач*

Видео примери

К. Сен Санс: *Карневал животиња, Фламингоси*, <https://www.youtube.com/watch?v=OvPjt0lajZk>

К. Сен Санс: *Карневал животиња, Акваријум*, https://www.youtube.com/watch?v=9h_J5601Q_0

<https://www.youtube.com/watch?v=dMfXBY35LXo>

К. Сен Санс: *Карневал животиња, Мари лавова*, <https://www.youtube.com/watch?v=8y-KBIDFZOo>

К. Сен Санс: *Карневал животиња, Кенгури*, https://www.youtube.com/watch?v=Ae_Obzv0XeI

Чајковски: *Игра шећерне виле*, <https://www.youtube.com/>

психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима ученика. Композиција се први пут *увек* слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике – уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музичирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају носећи елементи музичког дела – у случају литерарног садржаја (текстуална анализа), понављања, мелодија, темпо, ритам (аналитичко слушање). Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих

		<p>watch?v=mQqbnMSm2aQ <i>I like to move it move it,</i> https://www.youtube.com/watch?v=hdcTmrvDOOI П. И. Чајковски: <i>Игра свирала,</i> https://www.youtube.com/watch?v=tsr9178bDB0 Ј. Брамс: <i>Мађарска игра</i> бр. 5, https://www.youtube.com/watch?v=vos4eXSM9qA Н. Римски Корсаков: <i>Бумбаров лет,</i> https://www.youtube.com/watch?v=TZG8bN8tAws</p>	<p>области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела.</p>
	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Изговор бројалице у ритму уз покрет. Звучне ономотопеје и илустрације Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (<i>a1</i> бела, <i>xa1</i> љубичаста боја). Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музички доживљај. Бројалице Бројалице су драгоцен музички садржај у настави музичке културе за развијање ритмичких способности ученика. Слогови бројалице изговарају се у ритму, прецизно и увек праћени одговарајућим покретом. Покрет који прати бројалицу представља извођење пулса,</p>

Музички бонтон.
ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ
Химне
Државна химна
Светосавска химна
Школска химна
Народне песме и традиционалне дечје игре
(уз певање)
Дуње ранке
Дечја поскакуша
Шетња
Зелени се јагодо
Коларићу Панићу
Лепана Анка
Вишињичица род родила
С' оне стране Дунава
Медвед бере јагоде
Седи Ђира на врх сламе
Ој, Јело, Јелице
Кад смо били бебе
Божјића песма
Ој, Бадњаче, Бадњаче
Помози нам Вишињи Боже
Дечје песме
М. Милојевић: *На ливади*
Л. Вукомановић: *Свети Саво, мудра главо*
М. Бајагић: *Мали слонов*
М. Субота: *Телефонијада*
З. Христић: *Бус*
Д. Лаковић: *Ечке, течке*
Хор Колибри: *Какви су моји тата и мама*
Ст. Коруновић: *Јесен*
Ст. Коруновић: *Ала веје, веје*
Хор Колибри: *Преко брда, преко брега*
Ц. Пјерпонт: *Звончићи*
Ж. Б. Лили: *Док месец сја*
Р. Томерлин: *Рибар*
Б. Мандић: *Свиња*

ритма или груписање удара.
Учењем и извођењем бројалица, развијају се ритмичке способности и припрема свирање на дечјим инструментима, због чега је извођење бројалице добра уводна активност пре учења песме или свирања на дечјим ритмичким инструментима.
Певане бројалице подразумевају мелодију малог обима од неколико тонова, па су погодне за почетак наставе и као уводна активност пре певања песама, уколико садржај бројалице корелира са садржајем текста нове песме. Правилан исход учења бројалице видљив је добијањем ритмички уједначеног покрета целе групе.
Певање
Избор песме треба да буде примерен узрасту ученика и њиховим интересовањима (тематика, ритмичка конструкција, форма, артикулација мелодијских скокова, садржај, мелодија и ритам).
Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације треба да претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној

Б. Мандић: *Јелен*
 Б. Мајданац: *Имитатори*
 Ст. Коруновић: *Пролећна песма*
 В. Астрацијева: *Пролеће (Висибаба мала)*
 В. А. Моцарт: *Француска песма*
Музичке игре
 Перпетум цезиле: *Киша*
 Н. Хиба: *Лептир*
 М. Петров: *Загонетка*
 В. Томерлин: *Семафор*
Свирање на дечјим инструментима
 Народна песма: *С оне стране Дунава*
 Народна песма из Шумадије: *Шетња (Пођи Миле у наш крај)*
 Српска народна песма из Хрватске: *Ој, Јело, Јелице*
 Народна песма: *Седи Ђира на врх сламе*
 Ж. Б. Лили: *Док месец сја*
 В. А. Моцарт: *Француска песма*
 Ст. П. Коруновић: *Јесен (Нестало је лета)*
 Ц. Пјерпонт: *Звончићи*
 В. Астрацијева: *Пролеће (Висибаба мала)*
 М. Милојевић: *На ливади*
Модел
 Народна песма: *Дошла ми бака*
 Народна песма: *Ресаво водо 'ладна*
 Народна песма: *Ми идемо преко поља*
 Народна песма: *Фалила ми се*
 Народна песма: *Сол ми дај*
 Народна песма: *Лазара мајка учила*
 З. М. Васиљевић: *Синоћ је куца лајала*
 М. Живковић: *Сићи мацо*

коју ће учити.
 Рад на песми почиње обрадом литерарног текста (мотивациони разговор), а након тога следи звучна демонстрација. Песма се учи по деловима, а затим спаја у целину. Важно је увек обратити пажњу на правилну дикцију и инсистирати на изражајном извођењу песме. Једноставни модели и наменске песме чији се почеци везују за боје служе за стварање звучног фонда и представа. На овом ни-воу модели се уче по слуху.
Музичке игре
 У настави музичке културе пожељно је што чешће повезивати покрет и певање извођењем различитих врста музичких игара. Поред музичких игара са певањем, музичких игара са певањем уз инструменталну пратњу, инструменталних музичких игара, традиционалних музичких игара са певањем и без певања (само уз инструменталну пратњу), дидактичких музичких игара, музичку игру може да представља и било која песма чији литерарни садржај може да буде исказан покретом. Музичка игра

се обрађује као песма по слуху, на-
кон чега следи усвајање покрета. Циљ извођења сваке игре је пости-
зање уједначеног покрета целе групе. Група се формира слободним
избором, тако што се води рачуна о броју ученика који чине групу
(ако није другачије прецизирано, група максимално треба да има до
шест ученика). Сви ученици учествују у извођењу музичке игре, ме-
ђусобним смењивањем група, све док игру не изведе цело одељење.

Свирање

Ова активност се реализује на дечјим и алтернативним инструментама (тело, предмети из окружења, инструменти које деца направе по узору на Орфове). Тонску боју инструмената треба повезивати са музичким садржајем.

Примери ритмичке пратње могу бити:

- извођење пулса (основне ритмичке јединице),
- извођење ритма (који се поклапа са говорним ритмом бро-
јалица и песама па се као такав једноставно учи по слуху),

			<p>– груписање удара – различитим покретима и различитим изворима звука се на један начин изводи наглашена прва у такту, а лакшим покретом и слабијим извором звука друга, односно остале слабије наглашене у такту,</p> <p>– ономатопеја звучних илустрација – специфична места у тексту песама могу се звучно илустровати адекватним инструментом или неким другим предметом.</p> <p>У извођењу инструменталних аранжмана ученике делити у две групе.</p> <p>.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала.</p> <p>Креирање сопствених покрета уз музику.</p> <p>Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука.</p> <p>Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.</p> <p>Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст.</p>	<p>СТВАРАЛАШТВО</p> <p>Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе.</p> <p>Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> – импровизацију игре/покрета наодређену музику – израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала – музичке импровизације – музичка питања и одговоре

			– компоновање мелодије на задати текст – илустрацију доживљаја музике – одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни. Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања мелодија.
--	--	--	--

Назив предмета : ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова : **108 часова**

ЦИЉ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

Циљ наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради чувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

- подстицање раста, развоја и утицаја на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су као садржаји утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања, дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-бољних квалитета личности;
- оспособљивање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневном животу и раду;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учешће у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

ИСХОДИ	ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – примени једноставне, двоставне	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге.	I. ФИЗИЧКЕ

<p>општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела; – успостави правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – поштује правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – уочава улогу делова тела у вежбању; – уочи промене у расту код себе и других; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; – примењује здравствено-хигијенске 		<p>Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.</p>	<p>СПОСОБНОСТИ На свим часовима као и на другим организационим облици- ма рада, посебан акценат се ставља на: – развијање физичких способности које се континуирано реализују у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облици рада би- рају се у складу са потребама и могућностима ученика и матери- јално-техничким условима за рад; – подстицање ученика на самостално вежбање; – учвршћивање правилног држања тела.</p> <p>II. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ Усвајање моторичких вештина остварује се путем основних и проширених програмских садржаја тако што се примењују основ- ни дидактичко-методички принципи и методе рада неопходне за достизање постављених</p>
---	--	--	---

<p>мере пре, у току и након вежбања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – наведе врсте намирница у исхрани; – препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује успех у вежбању;__ 			<p>исхода.</p> <p>Усвојене моторичке вештине ученицима треба да омогуће примену у свакодневним и специфичним животним ситуацијама.</p> <p>Ученицима који имају потешкоћа да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.</p> <p>Ученику који има потешкоће да достигне предвиђени исход, оставља се могућност да тај исход достигне у наредном периоду.</p> <p>Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.).</p> <p>У раду са напреднијим ученицима, реализују се проширени садржаји. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности. Пре рада на усвајању нових моторичких вештина из наведених наставних тема, неопходно је поновити моторичке вештине</p>
---	--	--	--

			<p>усвојене у првом разреду.</p> <p>III. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p> <p>Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад.</p> <p>Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу.</p> <p>Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.</p> <p>Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др.</p> <p>Поред наведеног, у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне</p>
--	--	--	--

			традиције) и мултикултуралности; формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности, итд.
--	--	--	--

	<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ</p>	<p>Ходање и трчање</p> <p>Скакања и прескакања</p> <p>Бацања и Хватања</p>	<p>Ходање:</p> <ul style="list-style-type: none"> – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање опружањем стајне ноге, – ходање са реквизитом, – ходање са променом правца и смера, – ходање комбиновано са различитим покретима, – ходање преко ниских препрека, – елементарне игре са ходањем. <p>Техника трчања:</p> <ul style="list-style-type: none"> – трчање преко препрека, – трчање са променом ритма, – трчање са променом правца и смера, – брзо трчање стартом из различитих почетних положаја, – трчање 30 m – елементарне игре са трчањем. <p>Прескакање вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком.</p> <p>Комбинације скокова, Скок удаљ и увис из места и залета. Скок са повишене површине. Припремне вежбе за</p>	
--	------------------------------	--	--	--

		<p>Пузања, вишења, упори и пењања</p> <p>Вежбе на тлу</p>	<p>прескок: игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.</p> <p>Ходање и трчање са котрљањем лопте. Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис без и са окреом за 3600. Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању. Додавање лопте једном и другом руком. Вођење лопте у ходању и трчању. Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол. Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ. Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, хватање, додавање).</p> <p>Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису пред- њем. Помицање у вису предњем окретањем за 1800, са укрштеним хватом. Њихање уз помоћ.</p>	
--	--	---	--	--

		<p>Вежбе Равнотеже</p>	<p>Проширени садржаји Узмак корацима уз косу површину. Бочно пењање уз лестве са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама.</p> <p>Основни садржаји Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Састав од научених елемената. Игре усвојених вежби.</p> <p>Проширени садржаји Колут напред из упора стојећег опружених ногу. Колут преко лопте. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.</p>	
		<p>Вежбе са реквизитима</p>	<p>Основни садржаји Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама.</p> <p>Проширени садржаји</p>	

		Плес и Ритмика	<p>Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 900 и 1800. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 1800. Одељенско такмичење.</p> <p>Вежбе обликовања сареквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Прескакање вијаче на различите начине. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластисом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита.</p>	
		Култура вежбања и играња		
		Здравствено васпитање	<p>Основни садржаји Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију – састав. Основни ритмички покрети са реквизитима.</p>	
		Полигони	<p>Проширени садржаји Прескакање вијаче уназад.</p>	

	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕ- НА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња Здравствено васпитање	<p>Комбиновано прескакање вијаче напред-назад. Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом</p> <p>Кобиновани полигон од усвојених вештина (вежби).</p> <p>Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада победим. Навијам пристојно.</p> <p>Моје здравље и вежбање. Мишићи, зглобови и кости мога тела. Телесни развој.. Лична хигијена. Хигијена простора за вежбање. „Шарени-разноврсни оброк” – правилна исхрана. Значај воде за организам и вежбање.</p>	
--	---------------------------------------	--	---	--

Дигитални свет

Циљ: наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Фонд часова: 36

исходи	област	садржаји
--------	--------	----------

<ul style="list-style-type: none"> – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; 	<p>ДИГИТАЛНО ДРУШТВО</p>	<p>Учење путем школске платформе за онлајн учење. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја. Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.</p>
	<p>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</p>	<p>Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; – својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја. 	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	<p>Разлагање проблема на мање целине.</p> <p>Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема.</p> <p>Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен.</p> <p>Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Уочавање и исправљање грешака у програму.</p>
---	--	---

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наведене исходе потребно је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика. Наставник треба да реализује наставу у кабинету за информатику и омогући ученицима да користе рачунаре на начин који директно доприноси остваривању дефинисаних исхода учења. Препорука је да два ученика користе један рачунар како би се развило вршњачко учење, делила одговорност и развијао тимски рад. Вероватно је да ученици имају искуства са коришћењем дигиталних уређаја. Од изузетног је значаја да та искуства наставник увиди и уважи. Ученици могу бити вешти корисници технологије, али то не значи да су и компетентни у овој области. У том смислу, наставник има слободу да наставу организује у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама својих ученика.

Током реализације наставе, рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза. Важно је да наставници помогну ученицима који немају могућност приступа технологији од куће тако што ће их, у кабинету за информатику, повезати са ученицима који су дигитално спретни и радити на поспешивању вршњачког учења. Обавезивање ученика да користе наставне материјала за које им је потребан приступ интернету од куће неправедно је према онима који га немају. За такве ученике наставник мора да обезбеди алтернативу – могућност приступа школским дигиталним уређајима, пре или после наставе.

Наставни предмет: Грађанско васпитање

Годишњи фонд часова: **36 часова**

ЦИЉ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

Циљ наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ЗАДАЦИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА :

- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима;
- подстицање самосвести, самопоштовања и уважавања других;
- оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствена осећања и потребе;
- развијање комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације, вештина ненасилне комуникације;
- оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности и еколошке свести;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дечја права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање креативног изражавања и оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе по мери детета

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учешће у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

Назив предмета: **ВЕРСКА НАСТАВА–ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**

Годишњи фонд часова: **36**

Разред: **Други**

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
-------------------------------------	------------	---	---	--------------------------------------

<p style="text-align: center;">I – УВОД</p> <p>1. Мисмо Црква– уводничас</p>	<ul style="list-style-type: none"> •уознаваеученика са садржајимаи начином рада • мотивисаеучениказа похађаечасоваверске наставе 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <p>моћида сагледасадржаје којимаће себавити настава Православног катихизисаутоку2. разреда основнешколе;</p> <p>моћидауочи какво јењегово предзнаеизградива Православног катихизиса обрађеногупретходномразреду школовања.</p> <p><u>Афективни аспект:</u></p>	<p>Уознаваееса садржајемпрограма и начиномрада</p>	<p>Катихизација као литургијска делатност-заједничко једело катихете (вероучитеља)ињегових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ)битребало стално даиманаумуда катихезане постоји радигомилања информација („знањао вери“), већ као настојање да сеучењеи искуствоЦрквелично усвоје и спроведу уживот кроз слободноучешћеубогослужбеном животуЦркве.</p>
<p style="text-align: center;">II – МОЈЕМЕСТО УЦРКВИ</p> <p>2.Крштењем постајемо чланови Цркве</p> <p>3.Црква – заједница</p>	<ul style="list-style-type: none"> •омогућитиученицима разумевањеКрштења каоуласкауБожју породицу • омогућитиученицимада разликујупојмове: Црква, храм, Литургија <p>указатиученицимадаје учешћеуЛитургији</p>	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • знатида сеКрштењемпостаје чланЦркве • знатидаје Црквазаједница потпуно другачија од свих • знати даје Црквазаједница са Богом • разликовати значења појмова Црква (заједница) ихрам (место накојем се сабирамо) 	<p>ИконаХристовог Крштења Библијска причао Ноју– Нојева барка– брод спасења Народна приповетка „Седампрутова“ Сликеразличитих</p>	<p>На почетку сваке наставне теме ученикебитребалоуопознатиса циљевимаи исходима наставе, садржајимапо темама, начином остваривања програма рада, као иса начином вредновања њиховог рада.</p> <p><u>Врсте наставе</u></p> <p>Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p>

<p>окупљања заједнице 5. Литургија– догађај Цркве 6. Заједница радости</p>	<p>засновано на слободи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • на елементарном нивоу моћи да опише зашто се подижу храмови • моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве <ul style="list-style-type: none"> • знати да у Литургији учествује само онај ко је крштени ко то жели <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • желети да посетити храме боље упозна основна обележја православних храмова 	<p>православних храмова (спољашњи и унутрашњи изглед)</p> <p>Новозаветно сведочанство о Свадби царевог сина (препричано и прилагођено)</p>	<p>практична настава (1 час)</p> <p><u>Место реализације наставе</u></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици;</p> <p>Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;</p>
<p>III– ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ</p> <p>7. Народ Божји, различите службе 8. Литургијске службе: Епископ, свештеници ђакон 9. Многе службе, једна Црква 10. Епископ – слика Христова на Литургији 11. Ко су монаси?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ученицима пружити основно знање о литургијским службама • омогућити ученицима да уоче да Црква не може да постоји без свих служби • омогућити ученицима да уоче да свакоу Цркви има своју службу 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији • знати да свакоу Цркви има своју службу • уочити међусобну повезаност служби у Цркви • уочити од колико је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова • уочити да је и он сам важани посебан живот у Цркви • моћи да објасни службу Епископа у Цркви • моћи да увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом • уочити да Епископ предводи молитву Цркве • моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ученицима бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви 	<p>Садржаји који се односе на разне службе удиу свету</p> <p>Прича „Отац управља бродом“</p> <p>Садржаји који се односе на службе цркве (примери светитеља и њихових служби (епископи: Св. Сава, Св. Никола...; Св. ава Јустин; Св. Серафим Саровски; Св. архиђакон Стефан, Св. ђакон Авакум; народ: Св. Петка, Св. Димитрије, Св. Ђорђе)</p> <p>Разне илустрације епископа, свештеника, ђакона</p>	<p><u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u></p> <p>Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика са циљевима, исходима, наставним садржајима, али тако да наставник стекне почетни увид то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, групарасполаже.</p> <p>Реализација програма требало би да се одвија у складу са принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученика на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати на гласак више на доживљајно и информативно, а мање на сазнајно и информативно.</p> <p>Квалитет наставе се постиже када</p>

			<p>Слике са Литургије Слике монаха, монахиња; Прича: „Велики монаси најсличнији анђелима“ Манастири– извори љубави и светлости Слике манастира</p>	<p>употреба разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.</p> <p>Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспонованог наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиницима и извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <p>У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности и у наставном процесу.</p> <p>Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.</p>
<p>IV – ЖИВОТУ ЦРКВИ– ЛЕПОТА ПРАЗНИКА</p> <p>12. Пресвета Богородица– мајка Христова</p> <p>13. Божић– Христос сероди!</p> <p>14. Богојављење – Христос је Син Божји</p> <p>15. Свети Сава и Свети Симеон</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ученицима пружити основно знање о великим празницима Цркве • указати ученицима да се празници прослављају литургијски– на заједничкој молитви • ученицима пружити основно знање о важности личности Пресвете Богородице 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити разлог нашег великог поштовања према Богородици • знати да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас • уочити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих <p>знати молитву <i>Богородице Дјево</i> усвојити текст мелодије песме „Витлејеме славни граде“</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица • знати да је Свети Саванаш први Архиепископ • знати ко је подигао манастир Хиландар <p><u>Афективни аспект:</u></p> <p>пожелети да радо учествује у прослављању празника</p> <p>пожелети да стваралачки (кроз песму, молитву, цртеж), исказа своју љубав и поштовање према Богородици</p>	<p>Пресвета Богородица – Ваведење и Благовести</p> <p>Богородичини празници</p> <p>Молитва „Богородице Дјево“</p> <p>Рођење Христово Прича, „Мали Данило сведок Христовог рођења“</p> <p>Божићна песма: „Витлејеме славни граде“</p> <p>Крштење Христово</p> <p>Казивање о Светом Сави и Светом Симеону</p> <p>Песме Св. Владике Николаја: Брижни сви (о Св. Сави и</p>	<p><u>Евалуација наставе</u></p> <p>Евалуацију наставе (процењивање</p>

			Св. Симеону) и Хиландар	дваначина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитавањем ставова
V – ТРПЕЗА ГОСПОДЊА 16. Литургија наш дар Богу 17. Литургијски предмети 18. Причешће-храна за живот вечни 19. Слава у мојој породици	пружити ученицима неопходно знање да Литургија свет приносимо Богу • омогућити ученицима основно знање да се кроз Причешће оствари јенаша заједница са Богом • ученицима пружити основно знање о предметима које се користе на Литургији • упознати ученике са основним елементима славе и њеном везом са Литургијом	<u>Когнитивни аспект:</u> • моћи да види и каже зашто приносимо дарове природе Богу • уочити дарове који приносимо Богу, свету малом • моћи на елементарном нивоу да препозна и именује литургијске предмете • уочити да је заједничка трпеза израз љубави • знати да је Литургија заједничка трпеза о којој се окупљају чланови Цркве • моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране • уочити личност елемената Литургије и славе <u>Афективни аспект:</u> • код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији	Причао Литургијским даровима: вино и хлеб Слика литургијских предмета: Путир, кашичица, дискос, звездица, кадионица... Слике славе	Оцењивање Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика; Оквирни број часова по темама
VI – СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА 20. Христос је са нама у Литургији 21. Причешће у мом животу 22. Празнујемо	• пружити ученицима основно знање да Литургија као догађај остварења наше заједнице са Богом • побољшати знање о догађајима везаним за Васкрсење Христово	<u>Когнитивни аспект:</u> • препознати значај празновања Васкрса • проширити своје знање о Христовом Васкрсењу • уочити да је Христово Васкрсење изузетан догађај који је укључена читава природа • знати да је Христос увек са нама <u>Афективни аспект:</u> • исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз	Причешће, храна љубави – прича из књиге «Мали анђео», Невена Витошевић „Корица хлеба“ (Из житија Св. Онуфрија) „Божије старање“ (о томе како је у сиромашном манастиру аве Теодосија понестало	Увод – 1 Моје место у Цркви – 6 Литургијске службе – 6 Животу Цркви – лепота празника – 6 Трпеза Господња – 5 Света Литургија – прослава Васкрсења – 5

<p>Христово</p> <p>23. Христово Васкрсење – наше васкрсење</p>			<p>хлеба и вина, а авасе уздао у Божју помоћ. И Бог се постарао да монаси добију све што је потребно за причешће)</p>	
<p>VII ИКОНА - ПРОЗОР УВЕЧНОСТ</p> <p>24. Православни храм</p> <p>25. Икона-прозору Царство Божје</p> <p>26. Будити иконописац</p> <p>27. Царство Божје у светима</p>	<p>омогућити ученицима да упознају који су основни делови храма</p> <ul style="list-style-type: none"> • приближити ученицима појам Царства Божјег <p>указати на иконе као на посебну пројаву Царства Небеског</p> <ul style="list-style-type: none"> • приближити ученицима појам светих 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • знати дана број основних делова храма • уочити да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије • знати да објасни ко су светитељи • испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо • уочити да постоје светитељи и у данашње време • сазнати о неким светитељима новијег доба <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама • бити подстакнут да воли природу и друге људе • бити подстакнут да свим људима види пријатеље Божје 	<p>основни делови храма</p> <p>иконе Господа, Богородице, празника, светитеља</p> <p>прилагођена и препричана житија светих</p>	

Грађанско васпитање

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
	- разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функци-	Групни идентитет	- Метода разговора; Рад

<p>ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама</p> <p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p> <p>ПРОЦЕСИ у САВРЕМНОМ СВЕТУ Школа као безбедно место</p> <p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗМ Школа као безбедно место за све</p>	<p>онисање и напредовање групе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; - искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; - препозна и уважи осећања и потребе других; - наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; - прихвати и образложи на примерима из живота свако дете иста права без обзира на различитости; - препозна ситуације кршења својих и туђих права и покажује spremност да тражи помоћ; - седоговара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; - наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; - разликује насилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; - саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; - даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересима свих страна у сукобу; - представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; - се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; - наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; - препознаје предности, ризике и опасности посебно друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; - сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; - износи мишљење, образложи деје, даје предлоге којима могу напредити безбедност ученика у школи; - учествује у изради плана једноставне акције; - са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; - доприноси промоцији акције; <p>на једноставан начин вреднује изведену акцију.</p>	<p>Ко смо ми – сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...).</p> <p>Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи.</p> <p>Осећања Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима.</p> <p>Потребе и права Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима.</p> <p>Права детета Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког.</p>	<p>на тексту; Демонстративна; Илустративна; Метода писаних радова; Учење путем открића; Дивергентно (стваралачко) учење; фронтални, групни, индивидуални, рад у пару; Тематска настава, тимска настава, истраживачки рад, ППТ, YouTube канал, употреба мобилног телефона или таблета, електронски и мултимедијални уџбеник.</p>
--	---	---	--

Кршење и заштита права

Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одеље- њу и школи.

Знам како и коме да се обратим за помоћ.

Школа као заједница

Вредности школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење.

Правила у школи и њихова функција.

Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице.

Односи у заједници

Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно?

У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи?

Како комуницирамо у групи?

Насилна и ненасилна комуникација.

Сукоби

Узроци сукоба и шта са њима.

Сукоб из угла оног другог.

		<p>Посредова- ње у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.</p> <p>Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих – запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.</p> <p>Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео-снимци фотографије, текстови и сл.</p>	
--	--	---	--

		<p>Промоција акције на нивоу школе – приказивање другог моделу, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу.</p> <p>Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p>	
--	--	--	--

Програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања

Назив предмета: Српски језик

Годишњи фонд: 180

Циљеви: Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Недељни фонд: 5

Задаци: • развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује; • поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика; • упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика; • развијање смисла и способности за правилно, течно, уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза; • увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (дживљајног, усмереног, истраживачког);.....

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
------	--------	----------	----------------------------

КЊИЖЕВНОСТ

- чита са разумевањем различите текстове;
- опише свој доживљај прочитаних књижевних дела;
- изнесе своје мишљење о тексту;
- разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;
- одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;
- именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;
- уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима);
- разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност;
- разуме идеје књижевног дела;
- уочи основне одлике народне бајке;
- разликује народну од ауторске бајке;
- представи главне особине јунака;
- уочи основне одлике народне епске

ШКОЛСКА ЛЕКТИРА

Лирска поезија

1. Душан Костић: *Септембар*
2. Григор Витез: *Какве је боје поток/*
Десанка Максимовић: *Вожња*
3. Душан Васиљев: *Зима*
4. Мирослав Антић: *Шта је највеће/*
Ф. Г. Лорка: *Луцкаста песма*
5. Драган Лукић: *Свакога дана/*
Шта је отац
6. Бранислав Црнчевић: *Љутиито мече/*
Љубивоје Ршумовић: *Аждаја своје чеду тепа*
7. Милован Данојлић: *Љубавна песма*
8. Љубивоје Ршумовић:
Домовина себрани лепотом
9. Химна Светоме Сави
10. Бранко Стевановић:
Занимање Марка Краљевића

Епска поезија

11. Народне песме: *Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића*

Проза

1. Ла Фонтен: *Цврчак и мрав/Езоп: Корњача и зец*
2. Народна приповетка: *Свети Сава и сељак без среће*
3. Народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи*

Читање и разумевање текстова из читанке; Читање и разумевање информативних и популарних текстова из часописа за децу; Читање текстова у наставцима; Увођење у ченика у основне књижевне појмове и уочавање формалне разлике истих.; песма, прича драмски текст; Уочавање ликова у тексту, хронолошког низа догађаја, места и времена дешавања радње; Формирају и исказују своје ставове о делу које слушају или читају; Изводе драмски текст на сцени; Стичу читалачке навике читањем домаће лектире; Илуструју одређени мотив из текста. Богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних текстова.

Корелација: Природа и друштво: Заједница, Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски. Музичка култура Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња. Композиције које илуструју различита осећања. Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме.

Ликовна култура (обликовање) Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела... (споразумевање) Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени

<p>песме;</p> <p>– уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу;</p> <p>– разликује опис од приповедања у књижевном делу;</p> <p>– покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту;</p> <p>– уочи хумор у књижевном делу;</p> <p>– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;</p> <p>– изражајно рецитије песму и чита прозни текст;</p> <p>– изводи драмске текстове;</p> <p>– разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима;</p> <p>– одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола;</p> <p>– примењује основна правописна правила;</p> <p>– јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо;</p>	<p>4. Народна приповетка: <i>Свијету се не може угодити</i></p> <p>5. Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i></p> <p>6. Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i></p> <p>7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јазње</i> (одломак)</p> <p>8. Бранко В. Радичевић: <i>Причао дечаку и Месецу</i></p> <p>9. Ијан Маџуен: <i>Реч-две о Питеру</i> (одломак)</p> <p>10. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)</p> <p>11. Народна бајка: <i>Баи-Челик</i> (читање у наставцима)</p> <p>12. Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)</p> <p>Драмски текстови</p> <p>1. Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i></p> <p>2. Александар Поповић: <i>Лед се топи</i></p> <p>3. Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i></p> <p>4. Лаза Лазић: <i>Суђење</i></p> <p>Популарни и информативни текстови</p> <p>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна</p>	<p>(урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова....).</p> <p>Активности наставника:</p> <p>Припрема, мотивише, чита; усмено излаже; приказује, показује; демонстрира -усмерава активности ученика - подстиче ученике на увиђање и повезивање са садржајима; води разговор...</p> <p>Активности ученика:</p> <p>слуша, посматра, прича,пише, комуницира, манипулише сликама, ређа слагалице, чита текстове, активно учествује у причању, користи дечју штампу и непознате текстове, саставља причу, решава ребусе....</p> <p>Компетенција сарадња Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктивни, аргументовани начин. Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.</p> <p>Компетенција одговорно учешће у демократском друштвуНегује своју националну, културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.</p> <p>Компетенција решавање проблемаФормулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним. Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.</p>
---	---	---

ЈЕЗИК

- споји више реченица у краћу и дужу целину;
- препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин;
- извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости;
- варира језички израз;
- попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке;
- разликује формални од неформалног говора (комуникације);
- учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.

личност и др.

ДОМАЋА ЛЕКТИРА

1. Бранко Ћопић: *Доживљаји Мачка Тоше*
2. Избор из поезије Душана Радовића (*Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец и друге песме*)
3. Браћа Грим: *Бајке* (по избору)

Књижевни појмови:

- лирска песма,
- химна,
- епска песма,
- народна бајка,
- роман,
- поређење,
- персонификација (на нивоу препознавања),
- опис,
- дијалог,
- приповедање,
- епски јунак,
- драмска радња

Врсте речи:

- именице (градивне, збирне);
  - придеви (присвојни, градивни);
  - род и број придева;
  - заменице (личне заменице);
  - глаголи; лице и број глагола.
- Подела речи на крају реда (граница на самогласник).

ИКТ у настави:

Отворени образовни ресурси:

Креативна школа, Моја школа, Национални образовни портал, ...видео ресурси (видео лекције, презентације, филмови....)

**Граматика
, правопис
и
ортоепија**

**ЈЕЗИЧКА
КУЛТУРА**

Управни говор (први и други модел). Неуправни говор.
Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа;
Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: *-ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки*).
Речца *не* уз именице и придеве.
Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа).
Сугласник *ј* (између самогласника *и-о* и *о-и*).
Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).
Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови.
Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано).
Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.
Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор,

поздрављања, честитања и сл.).
Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире).
Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат.
Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.
Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.
Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).

Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско

		приказивање драмског/драматизованог текста и сл.	
--	--	--	--

Допунска настава

1. Читање текстова
2. Реченице по значењу и облику
3. Писање реченица
4. Усмено препричавање
5. Писмено препричавање
6. Субјекат и предикат
7. Род и број именица
8. Глаголи
9. Реченице и речи
10. Употреба великог слова
11. Састављање реченица
12. Писмено изражавање
13. Придеви
14. Читање и писање
15. Вежбе у описивању
16. Употреба скраћеница
17. Глаголи у тексту
18. Текстви из читанке

Назив предмета: Енглески језик

Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Годишњи фонд 72

Недељни фонд 2

Задаци:

-постепено усавршавање способности разумевања говора, разумевања писаног текста, интерактивног усменог и писаног изражавања; индуктивно усвајање граматичких и лексичких садржаја, како у усменом, тако и у писаном контекст; учестало понављање ради лакшег и бржег меморисања и стицања поуздања за самостално коришћење језика; подстицање интеракције

Задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

Ученик треба да:

препознаје гласове(посебно оне којих нема у матерњем језику) у говорном ланцу, акценат, ритам и интонацију;

разуме вербални садржај уз помоћ облика невербалне комуникације;
разуме кратке дијалоге, приче и песме о познатим темама, које чује уживо, или са аудио-визуелних записа.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да:

препознаје слова, написане речи и реченице у вези са познатим појмовима;
поштује правописне знаке приликом читања;
разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама.

Усмено изражавање

Ученик треба да:

разговорно изговара гласове, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању;
даје основне информације о себи и свом окружењу, самостално или уз наставникову помоћ;
описује кратким и једноставним исказима себе и друге у познатим ситуацијама;
репродукује, сам или у групи, кратке рецитације и бројалице и пева познате песмице.

Интеракција

Ученик треба да:

реагује вербално и невербално на упуства и постављена питања;
поставља једноставна питања;
изражава допадање и недопадање;
учествује у заједничким активностима на часу(у пару, у групи, итд.);
поставља питања и тражи разјашњења када нешто не разуме.

Писмено изражавање

Ученик треба да:

поштујући правопис преписује, допуњава и пише речи и краће реченице у вези са познатим писаним текстом или визуелним подстицајем;
пише личне податке(име, презиме и адресу);
допуњава честитку.

Знања о језику[1]

препознаје шта је ново научио;
схвата значај познавања језика;
користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације(нпр. форме учтивости);
разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима

---

[1] Под знањем о језику подразумева се функционално знање, односно способност ученика да језичке структуре правилно употреби у датој комуникативној ситуацији.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>Навести теме из Плана наставе и учења Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда првог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистички х знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме</p>	<p>Навести исходе из Плана наставе и учења По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; – представи себе и другог; – разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; – разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – саопшти једноставна упутства и налоге; – разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега; – упути позив на заједничку активност; – разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упути кратке и једноставне молбе; – искаже и прихвати 	<p>Навести обавезне и препоручене садржаје којима ће се остваривати предвиђени исходи (препоручени садржаји по избору наставника, односно стручног већа). Редослед садржаја може се прилагодити условима рада школе, потреби временског усклађивања реализације са другим наставним предметима, или специфичностима одељења.</p> <p>ПОЗДРАВЉАЊЕ <i>Hi/Hello, how are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great. Good morning/afternoon/evening/night. Goodbye./Bye. See you later/tomorrow/on Monday. Have a nice day/weekend/holiday! Thanks, same to you</i></p> <p>Личне заменице-I, you...</p> <p>Глагол to be – the Present Simple Tense</p> <p>Императив</p> <p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА <i>Hi. Hello. I'm .... How old are you? I'm (nine). I'm in Year 3. Where are you from? I'm from Serbia. How do you spell</i></p>	<p>Побројати активности којима се описује:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Начин остваривања општих и међупредметних компетенција кроз остваривање исхода и реализацију садржаја; -Начин остваривања корелације – хоризонталне и вертикалне повезаности између различитих наставних предмета; -Начин коришћења ресурса школе и локалне средине у остваривању исхода; -Начин коришћења партиципативних, кооперативних, активних и искуствених метода наставе и учења; -Начин коришћења ИКТ у настави... -Активност наставника; -Активност ученика. <p>МЕТОДЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА</p> <p>Програм наставе и учења за стране језике у првом циклусу основног образовања и васпитања усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у програму наставе и учења посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Приликом планирања наставе и учења треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане и невербалне), формално и садржински централну позицију програма наставе и учења заузимају управо <i>комуникативне функције</i>. На основу комуникативних функција дефинисане су <i>језичке активности</i> помоћу којих се оне могу остварити, а које, од трећег разреда, укључују постепено усавршавање способности</p>

<p>у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика, тако да свака тема представља одређени ситуацијски комплекс.</p> <p>1.Лични идентитет 2.Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.) 3.Географске особености 4.Србија – моја домовина 5.Становање – форме, навике 6.Живи свет</p>	<p>захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставне честитке; – разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најубичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; – препозна и именује бића,предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и</p>	<p><i>your name?</i> Личне заменице – I, you... Присвојни придеви – my, your... Показне заменице – this/that, these/those Have got/Have за изражавање поседовања Питања-Who/What/Where/How (old/many) Предлози за изражавање места – from, in... Саксонски генитив са именицама у једнини Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом Императив Основни бројеви (0–100) Алфабет РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА <i>Listen, point and repeat. Listen again. Match the words with the things/people in the picture. Order the lines. Ask and answer questions about the photo on page 38. Spell your name. Ask your friend to spell his/her name. Write/Circle the letters/numbers. Write/Say true or false. Complete the sentences/dialogue. Complete the table with ticks and crosses. Read the story. Read and check. Think of a place/person. Come and help! Wait and see! Watch out! Hurry up! Close/Open the door/a window, please! Smile! It's</i></p>	<p>разумевања говора, разумевања писаног текста, интерактивног усменог и писаног изражавања. Захваљујући цикличној и континуалној концепцији програма, комуникативне функције се преносе, усвајају и увежбавају током читавог образовног циклуса, с растућим степеном сложености. Исходи, комуникативне функције и језичке активности дефинисани су као опште лингвистичке категорије, и стога су за све стране језике идентични искази.</p> <p>Циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње.Говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика. Наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације. Битно је значење језичке поруке. Знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник. Са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива на социјалној интеракцији у учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем.сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.</p> <p>ОТВАРИВАЊЕ ИСХОДА -Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава;слушање једноставних текстова,слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање једноставних упутстава ,слушање једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, слушање једноставних исказа,давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем најједноставнијих језичких средстава; упућивање молби,</p>
--	---	--	---

<p>– природа, љубимци, очување животне средине 7.Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност) 8.Школа и школски живот 9.Млади – живот деце и омладине 10.Здравље и хигијена 11.Емоције (љубав према породици, друговима) 12.Превозна средства 13.Временске прилике 14.Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне</p>	<p>осећања једноставним језичким средствима; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава</p>	<p><i>my/your/Oliver's turn!</i> Императив Присвојни придеви – <i>my, your...</i> Алфавит Бројеви 0–100 ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ <i>Can we meet on Saturday and play football? I'm sorry, I've got a music class on Saturday, but we can meet on Sunday. Really? Sunday is ok for me too! Great! See you at the park! It's hot today. Let's go to the beach! Sorry, but I can't swim! I'm very tired. Let's go home! Come and meet my friends! Listen to the music!</i> Модални глагол can за изражавање предлога и способности Императив ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА <i>Can you spell that again, please?/Can you write it on the board, please? Can/May I read the story? Of course you can. Can/May I sit here, please? No, it's Nina's seat. Can/May I borrow your dictionary? Yes, here you are. Thank you/Thanks. You're welcome. Thanks for your help.</i> Модални глаголи за изражавање молбе – can/may Саксонски генитив са именицама у једнини ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>исказивање захвалности и извињења, слушање једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки, слушање једноставних описа бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких описа бића, предмета и места; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета и места, слушање једноставних исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих, слушање текстова у којима се на једноставан начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем најједноставнијих језичких средстава, слушање једноставних исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем најједноставнијих језичких средстава, слушање текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања, и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем најједноставнијих језичких средстава, слушање текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања коришћењем најједноставнијих језичких средстава, слушање једноставних исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава, слушање једноставних исказа који говоре о броју и количини нечега; саопштавање броја и количине, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава. *Током часа се препоручује динамично смењивање</p>
---	--	--	---

<p>традиционалне и модерне песме) 15.Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници) 16.Слободно време – забава, разонода, хобији 17.Исхрана и гастрономске навике 18. Путовања 19.Мода и облачење 20.Спорт 21.Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења</p>	<p>допадање/недопадање једноставним језичким средствима; – разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности користећи једноставна језичка средства; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине.</p>	<p><i>Welcome to my birthday party! Happy birthday to you! Thanks! How many candles are there on your birthday cake? Happy New Year!/Merry Christmas!/Happy Valentine's Day!/Happy Easter! Thanks, same to you! Let's have a party. Let's celebrate! What do you do on New Year's Day? We open our presents and watch films about Santa Claus and his reindeer. At Easter we decorate Easter eggs. Children dress up for Halloween. Look at the fireworks!</i> Императив The Present Simple Tense за описивање уобичајених радњи (само као опција, рецептивно) Питања са What/How many ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА <i>Who's this? It's Johnny Depp, my favourite actor. He's American. That's a photo of my family. Look, they're all smiling. How many teeth has your baby brother got? What colour are his eyes? I've/I have got two hands. She's/She has got black hair. He's/He has got big ears. She's/She is tall and slim. My dad's new car is fast and cool. What are these? They're my new felt tip pens. Belgrade is the capital of Serbia. Our city is old, but very nice. There are a lot of beautiful mountains and lakes in my country. What's the capital of England? London buses are red, but its taxis are black. Where are you in this photo? I'm in</i></p>	<p>техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. *Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). *Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). *Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.). *Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). *Игре примерене узрасту *Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) *Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. *„Превођење” исказа у гест и геста у исказ. *Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова. *Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације). *уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...); *одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор; *извршавање прочитаних упутстава и наредби; *ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом. *проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично); * повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама; *попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за</p>
--	--	---	---

Sydney, it's a big city in Australia. There are a lot of strange animals and funny birds.

Глаголи **have got, to be** за давање описа
Показне заменице – **this/that, these/those**

Егзистенцијално **There is/are...**

Питања са **Who/What/Where/How many...**

Правилна множина именица: pen – pens, bus – buses, city – cities...

Неправилна множина основних именица: tooth – teeth...

Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом.

ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА

She's tired/bored. She wants to go home. Is he hungry/thirsty? Does he want a sandwich/a glass of orange juice? They're not cold, they're hot! Are you OK? Is he happy? No, he's sad. His dog is lost.

The Present Simple Tense (be, want)

ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ

They're at the cinema/museum. Where's your brother? He's in bed. Where's my English dictionary? It's here on my desk. Where are my trainers? They are over there, under the bed. Where's the Statue of Liberty? It's in New York. The London Eye is next to the River Thames.

Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа: **here,**

prtљаг);

*писање честитки и разгледница;

*писање краћих текстова.

ПРЕЗЕНТОВАЊЕ И УВЕЖБАВАЊЕ САДРЖАЈА

С обзиром на различите стилове учења, разноврсност активности кључна је реч за презентовање нове лексичке грађе. Важно је да уважавамо предзнања ученика, јер нам она могу бити добра основа за рад и лакше разумевање теме.

Визуелна наставна средства (картице, постери, стварни предмети из непосредног окружења, како је у општим смерницама већ напоменуто) идеална су за увођење и увежбавање вокабулара. Хорско понављање корисно је за осећај сигурности ученика јер није јавно експониран, а страх од исмевања (који је на том узрасту неретко присутан) сведен је на минимум.

Пантомима

Одговарајући контекст (приче у сликама, песме, игре и сл.)

Дијалогски модели веома су ефикасни за развијање говора.

Овладавање дијалогом се почиње од једноставне упитно-одговорне форме. Добро организован дијалог представља снажан подстицај за учење и напредовање,

динамичких, језичких и комуникативних вежби.

Пројектне активности повећавају мотивацију јер пружају избор ученицима да одговорно у пару или у групи решавају задатак на свој начин у договору са другима, развијајући и јачајући одређене социјалне компетенције.

Драмске активности омогућавају ученицима да користе језик у одговарајућем контексту и тако „оживљавају” његову употребу.

ОСТВАРИВАЊЕ КОРЕЛАЦИЈЕ

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Поред сазнања о основним чињеницама везаним

there, in, on, at, next to, under...

Питања са **Where**

Употреба и изостављање одређеног члана у изразима at the park/beach/cinema/museum, at home/school/work, in bed...

ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА

What time is it? It's twelve (o'clock). It's a quarter to/past twelve. It's half past twelve. What day is it today? It's Wednesday. It's a nice, sunny day. Is it snowy? No, but it's rainy and windy today. I've got a basketball game at a quarter to four/on Saturday.

Питања са **What/When**

Предлози за изражавање времена: **at, on, to, past...**

ИЗРАЖАВАЊЕ

ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА

It's Alex's guitar. Is that Anna's bag? These are not their jackets. Sophie's mum and dad have got/have a big house. My friend hasn't got/doesn't have any brothers or sisters. Have you got/Do you have a bike?

Присвојни придеви my, your...

Показне заменице – this/that, these/those

Have got/Have за изражавање

припадања/поседовања

Саксонски генитив са именицама у једнини

ИЗРАЖАВАЊЕ

ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА

Does he like music? Yes, he loves it./No,

за историју, географију, културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да стекне увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства, у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља чији језик учи.

Међупредметна корелација

-српски језик и књижевност, математика, историја, географија, култура, уметност...

АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес. Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Наставник укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике како да поспеше процес учења. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Ученик слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже друговима. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

ИКТ у настави

-Power point презентације

he doesn't. Who's your favourite tennis player? What's your favourite hobby? It's an amazing poster! Those computer games are fantastic!

The Present Simple Tense глагола
be/like/love

Питања са **Who/What**

ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ

My brother can play football, but he can't act. How many languages can your dad speak? Can you play the guitar? I can't ride a bike. We are late for our school bus. Look! She's/She is wearing a dress. Is he wearing jeans? Yes, he is. No, he isn't. What are you doing? I'm/I am eating a biscuit. What are they doing? They are not/aren't playing, they're watching TV.

Модални глагол can за изражавање способности

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи

Питања са **What/Where/When/How many...**

ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА И КОЛИЧИНЕ

How many children are there in your class? There are 11 boys and 14 girls. How many classes have we got today? We've got four classes. Her granny is 65.

Правилна множина именица: boy-boys, girl-girls, class-classes...

Неправилна множина основних

-еуџбеници
-онлајн уџбеници, речници

именица: child-children...
 Питања са **How much/many**
Основни бројеви 0–100

Назив предмета: Математика

Циљеви: Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Годишњи фонд: 180

Недељни фонд: 5

Задаци: - да ученици стичу знања неопходна за разумевање кванитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења; развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава; да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику;

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
БРОЈЕВИ	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1.000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1.000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; 	<p><i>Бројеви прве хиљаде.</i> <i>Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак).</i> <i>Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).</i> <i>Зависност резултата од промене компонената.</i> <i>Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \times x = b$.</i> <i>Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$.</i></p>	<p>Активности којима се описује: Комуникација: - Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.</p> <p>Компетенција за учење: - Користи различите изворе информација и има критички однос према њима; - Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања.</p>

<p>ГЕОМЕТРИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – упореди разломке облика са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; 	<p><i>Римске цифре D, M.</i> <i>Упоредивање разломака са једнаким имениоцима.</i> <i>Децимални запис броја са једном децималом.</i> <i>Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу).</i> <i>Угао, врсте углова.</i> <i>Троугао, врсте троуглова.</i> <i>Кружница и круг.</i> <i>Правоугаоник и квадрат.</i> <i>Обим троугла, квадрата и правоугаоника.</i> <i>Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира.</i> <i>Конструкције троугла и кружнице.</i> <i>Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.</i> <i>Мерење масе (kg, g, t).</i> <i>Мерење времена (деценија, век, секунд).</i></p>	<p>Сарадња -Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; - Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада. Решавање проблема - Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе између њих, - Планира стратегију решавања проблема, - Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем и ваншколским искуством. Дигитална компетенција - Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТа и да га користи на одговарајући начин. Рад са подацима и информацијама - Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ) , чита, тумачи и примењује их , повезујући их са претходним знањем из различитих области.</p>
<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; – опише особине правоугаоника и квадрата; – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; 	<p><i>Мерење дужине (mm, km).</i> <i>Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl).</i> <i>Мерење површине геометријских фигура задатом мером.</i></p>	<p>-Активност наставника: --упознаје ученике са циљевима и садржајима теме; -одрееђује претходно искуство ученика; -прати рад и залагање ученика на часу; -подстиче код ученика развој мишљења и разумевања; - омогућити ученицима да сами изводе закључке; -инсистира на практичној</p>

	<p>– користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; – чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); – измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); – примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.</p>		<p>примени стечених знања; -мотивише ученике за учење; -оцењивањем процењује ниво постигнућа ученика; - подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке...</p> <p>-Активност ученика: -- кроз игру посматра и уочава боје и облике; - именује предмете и одређује положај; - повезује; - упоређује, разликује и именује предмете; - уочава; - упоређује и класификује; - закључује; - проверава тачност решења и објашњава; -активно приступа излагању новог градива и изради задатака на часу; - практично примењује стечена знања; - активно учествује у раду; - самопроцењује напредак</p>
--	--	--	--

Трећи разред
Допунска настава
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сабирање и одузимање до 1000 2. Множење и дељење 3. Геометрија 4. Једначине 5. Мерење и мере

Назив предмета: Природа и друштво

Циљеви:Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање

способности за одговоран живот у њему.

Задаци:развијање основних научних појмова из природних и друштвених наука;

- развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу – завичају;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- стицање елементарне научне писмености, њена функционална применљивост и развој процеса учења;
- оспособљавање за сналажење у простору и времену;
- разумевање и уважавање сличности и разлика међу појединцима и групама;
- коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у непосредном окружењу;
- развијање одговорног односа према себи, окружењу и културном наслеђу.

Годишњи фонд:72

Недељни фонд:2

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
МОЈ КРАЈ- Природа, човек, дру штво	<p>-идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају;</p> <p>– одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају;</p> <p>– илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају;</p> <p>– примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима;</p>	<p>-Облици рељефа:узвишења, подножје,странице,обронци,врх,равнице и удубљења.Рељеф у мом крају.</p> <p>Површинске воде:река и њене притоке(лева и десна обала),бара и језеро.Површинске воде у мом крају.</p> <p>Групе људи:становници и народи краја(права и обавезе)обичаји,суживот.</p> <p>Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност,село и град и њихова повезаност,зависност и</p>	<p>Ученике треба оспособљавати да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које ангажују како поједина чула, тако и више чула истовремено.</p> <p>Наставник: Усмерава , наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, наводи на повезивање и примену знања, усмерава, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује...</p> <p>Ученик:посматра,групише, испољава, препознаје,</p>

<p>Оријента ција у простору и времену</p>	<p>– повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи;</p> <p>– повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи;</p> <p>– примени правила безбедног понашања у саобраћају;</p> <p>– разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу;</p> <p>– повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха;</p> <p>– очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра;</p> <p>– прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране;</p> <p>– илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини;</p> <p>– примени поступке (мере) заштите од заразних болести;</p>	<p>међуусловљеност.</p> <p>Значај и улога саобраћаја -путнички ,теретни и информациони саобраћај</p> <p>Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају.Опрема за безбедну вожњу ролера,тротинета и бицикла.</p> <p>Течно,гасовито и чврсто стање воде.Кружење воде у природи.</p> <p>Промене при загревању и хлађењу ваздуха(промена температуре,запремина и кретање ваздуха).</p> <p>Мерење температуре воде,ваздуха и тела.</p> <p>Услови за живот,ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама:</p> <p>-копнене животне заједнице:шуме, ливаде и пашњаци;</p> <p>-Водене животне заједнице:баре,језера и реке.</p> <p>-Култивисане животне заједнице:воћњаци, повртњаци,њиве и паркови.</p> <p>Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница.</p>	<p>упоређује, именује, процењује, истражује, ствара, игра се, бележи, експериментише, сналази се у простору и времену, сазнаје, ствара, сакупља, игра се,истражује...</p> <p>Форма провере образовних стандарда: -решавање задатака индивидуално и у групном и тимском раду -писмена провера -усмено испитивање</p> <p>Динамика провере образовних стандарда: - Динамика провере стандарда ће се одвијати континуирано током реализације свих наставних тема.</p> <p>ИКТ унастави:</p> <p>Отворени образовни ресурси:</p> <p>Креативна школа, Моја школа, Национални образовни портал, ...видео ресурси (видео лекције, презентације, филмови....)</p>
---	---	--	---

<p>Прошлост</p>	<ul style="list-style-type: none"> – се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; – прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; – повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; – разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом 	<p>Значај и заштита вода и водених животних заједница.</p> <p>Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима.</p> <p>Начини преношења и мере заштите од заразних болести(грип,заразна жутица,варичеле) и болести које преносе животиње(крпељи,вашке)</p> <p>Главне стране света.</p> <p>Умањено приказивање објеката и приказивање из “птичје” перспективе.</p> <p>План насеља.</p> <p>Географска карта Републике Србије,картографске боје и картографски знаци.</p> <p>Мој крај на географској карти Републике Србије.</p> <p>Временске одреднице :датум,година,деценија и век.</p> <p>Историјски извори(материјални,писани и усмени)</p> <p>Садашњост,прошлост,будућност:догађаји,љ</p>	
-----------------	--	---	--

положаја извора светлости;
– повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора;
– разликује повратне и неповратне промене материјала;
– уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина;
– одабере материјале који по тоplotној проводљивости највише

уди и промене у мом крају.Породична прошлост(преци и потомци) и знаменити људи краја.Начин живота данас и у прошлости-занимање,одевање,дечје игре.

<p>Кретање</p>	<p>одговарају употреби у свакодневном животу;</p> <p>– објасни како рециклажа помаже очувању природе;</p> <p>– изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком;</p> <p>– сарађује са другима у групи на заједничким активностима;</p> <p>– представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др);</p> <p>– повеже резултате рада са уложеним трудом.</p>	<p>Кретање тела по путањи(праволинијско и криволинијско)</p> <p>Утицај јачине деловања на пређено растојање тела.</p> <p>Дејство Земљине теже -падање тела.Утицај облика тела на брзину падања.</p> <p>Извори светлости(природни и вештачки).Како настаје сенка;облик и величина сенке.</p> <p>Кретање производи звук:треперење затегнуте жице,гласних жица;различити звуци у природи.Звук као информација.Заштита од буке.</p>	
----------------	--	---	--

<p>Материјали</p>		<p>Промене материјала:повратне(истезање,савијање,ширење/скупљање,испаривање,кондензовање,топљење,очвршћавање) и неповратне(сагоревање,рђање).</p> <p>Сличности и разлике међу течностима(вода,уље,детергент за прање судова,мед,млеко,сок од лимуна)</p> <p>Вода и друге течности као растварачи.Зависност брзине растварања од уситњености материјала,температуре течности и мешања.</p> <p>Топлотна проводљивост материјала.Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу(крзно и перје;слојевито облачење ,вунене рукавицеграђевински блокови,термос боце)</p> <p>Значај рециклаже.Разврставање отпада од пластике ,стакла папира ,метала.</p> <p>Рационална потрошња.Међусобни утицај човека и окружења(начин на који човек мења окружење),утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.</p>	

Назив предмета: Ликовна култура

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Задаци: оспособљавање ученика да се успешно служе средствима и техникама ликовног изражавања;

- оспособљавање за ликовно изражавање доживљаја и осећања везана за искуство из непосредног окружења и сопствене маште;

- развијање креативног мишљења, опажања и тумачења планираних садржаја за усвајање и вежбање;

- мотивисање ученика за слободно ликовно изражавање;

- адекватно и активно учествовање у презентацији сопствених и радова својих другара

Годишњи фонд: 72

Недељни фонд: 2

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>МАТЕРИЈАЛИ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; – изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; 	<p>Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре.</p> <p>Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.</p> <p>Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације.</p> <p>Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци,</p>	<p>Активности којима се описује:</p> <p>-Естетичка компетенција, препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност</p> <p>Компетенција сарадња</p> <p>– активно и конструктивно учествује у раду групе или пара</p> <p>-Компетенција одговорно учешће у демократском друштву -негује своју културну баштину, понаша се одговорно у друштву.. - Естетичка компетенција - препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност; ученик влада озновним значењем појма култура</p> <p>-Начин остваривања корелације – Свет око нас- Од чега су предмети око нас Материјали и њихова својства (меко, тврдо; провидно, непровидно; храпаво, глатко); Гледање цртаних филмова (посматрање, анализа; стицање знања о настанку цртаног филма; његове намене); Формирањем целине од више делова (илустровање приче, бајке кроз слике.); Читање стрипа (његово посматрање, анализа, разумевање постојања истог, његове намене);</p>

<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; 	<p>симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет.</p> <p>Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...</p> <p>Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа.</p> <p>Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.</p>	<p>Претварање текста приче, песме у стрип; Обликовање кореографије за луткарску представу.</p> <p>-Начин коришћења ресурса школе и локалне средине у остваривању исхода:</p> <p>-Посета значајних објеката из најближег окружења; Посета библиотеци; Час у природи (посматрање ближе околине; школског дворишта; објеката)</p> <p>-Прикупљање информација из различитих извора:</p> <p>свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду, однос према себи, однос према другима, пазумевање, повезивање, оригиналност, вербално изражавање, употреба техника</p>
<p>КОМПОЗИЦИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; 	<p>Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама...</p>	<p>- Дигитална компетенција -уме да претражује и користи ИКТ у настави-отворени видео ресурси</p> <p>-Активност наставника:</p> <p>- Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује</p>
<p>ПРОСТОР</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; 	<p>Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.</p>	<p>-Активност ученика:</p> <p>-Посматра, опипава, објашњава, црта, слика, изражава, ствара, дискутује, комуницира, закључује, мисли, креира.</p>

	разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.		
--	---	--	--

Назив предмета: Музичка култура

Циљеви: Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Задаци: • неговање способности извођења музике (певање/свирање) ; • упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности • стицање навика слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука ; • подстицање музичког стваралаштва и изражавања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике) • развијање критичког мишљења – исказивање осећања о музици која се изводи и слуша .

Годишњи фонд: 36

Недељни фонд: 1

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
------	--------	----------	----------------------------

<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>– опише своја осећања у вези са слушањем музике;</p> <p>– примењује правилан начин држања тела и дисања при певању;</p>	<p>Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).</p> <p>Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).</p> <p>Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу.</p>	<p>Облик рада: фронтални, групни, индивидуални, у пару</p> <p>Методе рада: вербална, демонстративна илустративна</p>
<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>– изговара бројалице у ритму, уз покрет;</p> <p>– пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;</p>	<p>Музичка прича.</p> <p>Филмска музика.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Музика и здравље.</p> <p>Дигитализација.</p>	<p>Корелација:</p> <p>Српски језик, ликовна култура, свет око нас, пројектна настава...</p> <p>Активности наставника: Припрема, мотивише, чита; усмено излаже; показује; -усмерава активности ученика - подстиче ученике на активно слушање и певање музике; води разговор...</p> <p>Активности ученика: пева по слуху, свира, активно учествује у певању, слушању музике....</p>
<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>– наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе;</p> <p>– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;</p> <p>– повезује карактер дела са избором инструмента и</p>	<p>Дидактичке музичке игре.</p> <p>Правилан начин певања – држање тела и дисање.</p> <p>Правилна дикција.</p> <p>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера</p> <p>Певање песама уз покрет.</p> <p>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од <i>ха</i> до <i>це</i>².</p> <p>Певање и свирање песама из нотног текста.</p> <p>Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.</p> <p>Инструментална пратња по слуху.</p> <p>Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.</p> <p>Свирање инструменталних аранжмана на</p>	<p>Међупредметне компетенције:</p> <p>Компетенција комуникација</p> <p>-Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације. -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. -Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине.</p> <p>Компетенција одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>-Негује своју националну културну баштину. -Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (културно.уметничке акције).</p> <p>Компетенција сарадња</p> <p>Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара.</p> <p>Компетенција дигитална компетенција</p> <p>-Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.</p>

<p>музичким изражајним елементима;</p> <p>– препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;</p> <p>– повезује почетне тонове песама – модела и једноставних наменских песама са тонском висином;</p> <p>– комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет;</p> <p>– свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу;</p> <p>– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;</p>	<p>дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од ce^1 до ge^1).</p> <p>Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4.</p> <p>Јединица бројања.</p> <p>Дидактичке музичке игре.</p> <p>Правилан начин певања – држање тела и дисање.</p> <p>Правилна дикција.</p> <p>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера</p> <p>Певање песама уз покрет.</p> <p>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од xa до ce^2.</p> <p>Певање и свирање песама из нотног текста.</p> <p>Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима.</p> <p>Инструментална пратња по слуху.</p> <p>Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.</p> <p>Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Особине тона: боја (различити гласови и</p>	<p>ИКТ у настави:</p> <p>Отворени образовни ресурси</p> <p>Видео ресурси</p>
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и 	<p>инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од ce^1 до ge^1).</p> <p>Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4.</p> <p>Јединица бројања.</p> <p>Тактирање у 2/4 такту.</p> <p>Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње.</p> <p>Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.</p> <p>Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономотопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).</p>	
---	---	--

	манифестацијама		
--	-----------------	--	--

Назив предмета: Физичко и здравствено васпитање

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Задаци наставе физичког и здравственог васпитања јесу:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;
- стицање моторичких способности;
- развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање ради разумевања значаја и
- суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;
- формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
- стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Годишњи фонд:108

Недељни фонд:3

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
------	--------	----------	----------------------------

<p>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; – правилно држи тело; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и – саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени правила игре; – навија и бодри учеснике у 	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге са и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита.</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости.</p> <p>Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге.</p> <p>Вежбе за развој координације.</p> <p>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p> <p>Техника трчања.</p> <p>Истрајно трчање.</p> <p>Скок удаљ згрчном техником.</p> <p>Бацање лоптице из залета.</p> <p>Скок увис прекорачном техником.</p> <p>Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.</p> <p>Прескоци и скокови.</p> <p>Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора.</p> <p>Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.</p> <p>Између четири ватре</p> <p>Мини-рукомет.</p> <p>Футсал – „мали фудбал”.</p> <p>Вежбе са вијачом.</p> <p>Вежбе са лоптом.</p> <p>Народно коло „Савила се бела лоза винова”.</p> <p>Народно коло из краја у којем се</p>	<p>-Компетенција за учење;</p> <p>Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућност ваншколског учења, негује и развија лична интересовања. Има позитиван и одговоран однос према учењу. Има позитиван став према учењу. Користи различите изворе информација и има критички однос према њима. Комуникација;</p> <p>Уважава саговорника реагујући оно што говори, а не на његову личност. Уме да саслуша саговорника до краја и без упадица. Одговоран однос према околини; Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини и однос према здрављу. Одговоран однос према здрављу; Бира стил живота и навике имајући у виду добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор. Сарадња; Естетичка компетенција: Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, културна баштина, језичка култура (свакодневни говор у приватном и јавном животу)</p> <p>Компетенција за учење; Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућност ваншколског учења, негује и развија лична интересовања. Има позитиван и одговоран однос према учењу. Има позитиван став према учењу. Користи различите изворе информација и има критички однос према њима. Комуникација; Уважава саговорника реагујући оно што говори, а не на његову личност. Уме да саслуша саговорника до краја и без упадица. Одговоран однос према околини; Одговоран је према квалитету сопственог живота, што обухвата и однос према околини и однос према здрављу. Одговоран однос према здрављу; Бира стил живота и навике имајући у виду добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и</p>
<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p> <p>-Атлетика</p> <p>-Спортска гимнастика</p>			

<p>-Основе тимских, спортских и елементарних игара</p> <p>-Плес и ритмика</p> <p>-Пливање</p> <p>-Полигони</p> <p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p> <p>-Култура вежбања и играња</p>	<p>игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; – правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; – прати промене у тежини и висини код себе и других; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – користи здраве намирнице у исхрани; – повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању.</p>	<p>школа налази. Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања. Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности. Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.</p>	<p>преузима одговорност за свој избор. Сарадња; Естетичка компетенција: Препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, културна баштина, језичка култура (свакодневни говор у приватном и јавном животу). -Активност наставника: Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује, посматра, демонстрира, похваљује, разговара Активност ученика: -Ходају и трче на различите начине, раде вежбе обликовања, играју се дечијих игара, скаче у даљ, увис, прескаче вијачу, баца и хвата лопту на различите начине, пењу се на различите начине уз различите предмете, клечи, чучи, скаче, изводи колут напред, назад, одскаче, накаче, прескаче, диже и носи реквизите самостално и у групи, или пару, изводи основне гимнастичке елементе, дружи се, навија, процењује, хода у пару са обилажењем различитих препрека, хода по греди, трчи у страну, у назад, у колони, изводи основне гимнастичарске елементе</p>
--	--	--	---

Здравствено васпитање			
--------------------------	--	--	--

Назив предмета: Пројектна настава

Циљеви: Циљ пројектне наставе је стицање знања и оспособљавање ученика да знања примене у животу; решавање актуелних проблема из животног окружења; самостално коришћење различитих извора ради стицања нових знања; подстицање за истраживањем; истраживачко учење; развој интересовања за уметност, културу и демократију; развој комуникационих вештина

Задаци: Оспособити ученике да стечена знања примене при решавању ,актуелних, животних , свакодневних проблема; развијати истраживачко учење и интересовање за самостално коришћење ИКТ у свакодневном животу , ради стицања новог знања и систематизације постојећег.

Годишњи фонд: 36

Недељни фонд: 1

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
------	--------	----------	----------------------------

<p>Навести теме из Плана наставе и учења</p> <p>-Поново у школи(2 часа)</p> <p>-Саобраћај (2 часа) - Ја сам само дете (5 часова)</p> <p>-Азбука (4 часа) - Стижу празници (7 часова)</p> <p>-Наша дигитална енциклопедија (6 часова)</p> <p>-Опет креће пролеће (8 часова) -</p> <p>То смо ми (2 часа)</p>	<p>Навести исходе из Плана наставе и учења</p> <p>- На крају трећег разреда ученик би требало да буде у стању да: -правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи дговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и искључи рачунар.</p> <p>– користи интернет за учење и проналажење информација уз пом оћ наставника - правилно седи при раду за рачунаром, –зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја, –дадобијене продукте учини видљивим и представи их другима(представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, представљање за родитеље..квалитет није приоритет.....). -уме да састави план истраживања и самостално и у тиму прикупља информације - уочавање сличности и различитости ради</p>	<p>Навести обавезне и препоручене садржаје којима ће се остваривати предвиђени исходи (препоручени садржаји по избору наставника, односно стручног већа).</p> <p>Редослед садржаја може се прилагодити условима рада школе, потреби временског усклађивања реализације са другим наставним предметима, или специфичностима одељења.</p> <p>- Играчке -</p> <p>Фотографије -</p> <p>Слике -</p> <p>Краћи текстови</p> <p>Апликације</p> <p>Дидактички материјали</p> <p>ИКТ</p> <p>- игра - цртање - певање - учење кроз игру - демонстрација (показивање) - разговор - учење по моделу - истраживање, - посматрање, - учење решавањем проблема -анализа и синтеза - кооперативно учење -</p>	<p>Побројати активности којима се описује:</p> <p>-Начин остваривања општих и међупредметних компетенција кроз остваривање исхода и реализацију садржаја;</p> <p>-Начин остваривања корелације – хоризонталне и вертикалне повезаности између различитих наставних предмета;</p> <p>-Начин коришћења ресурса школе и локалне средине у остваривању исхода;</p> <p>-Начин коришћења партиципативних, кооперативних, активних и искуствених метода наставе и учења;</p> <p>-Начин коришћења ИКТ у настави...</p> <p>-Активност наставника;</p> <p>-Активност ученика.</p> <p>МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ</p> <p>- Српски језик</p> <p>- Математика</p> <p>- Ликовна култура</p> <p>- Музичка култура</p> <p>- Физичко васпитање</p> <p>-Природа и друштво</p> <p>Активности ученика: -самостално проналази информације .способан је да решава проблеме .самостално учи .Има критички однос према властитом и туђем раду .рад у групи .срадња -доношење одлука .аргументовање .усвајање другачијих нових начина рада .планирање .поштовање рокова и преизимање одговорности</p> <p>Активности наставника: Пружа подршку свим ученицима, усмера, износи потребне чињенице, исправља, помаже, сугерише...</p> <p>ЕТАПЕ ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ</p> <p>а) Дефинисање циља и исхода Одређивање предмета истраживања, мотивисање ученика, помоћ у постављању циљева наставног пројекта .разматрање предмета истраживања, добијање неопходних додатних информација, утврђивање циљева истраживања</p>
--	---	--	---

	<p>класификовања -Користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника -придржава се договорених правила -уме да буде активан и користан члан тимова -испитивање својства и особина, веза и узрочно последичних веза - повезивати резултате учења и рада са уложеним трудом - вербално изражавање - вербално изражавање и спољашњих и унутрашњих веза - уме да презентује урађено -уме да процењује и даје мишљења -анализира добијене информације - процењује успешност рада других и самопроцена својих постигнућа</p>	<p>демонстрација -пројектна настава - одређивање циља повезан са битним странама дечјег живота повезан садржај са осталим предметима ослањање на постојећа знања указивање на изворе додатних информација решавање постављених задатака, консултације међу ученицима и међу ученика и наставника превазилажење тешкоћа превазилажење слабости конструкција пројекта припрема пројекта за презентацију и јавно приказивање.</p>	<p>Б) Планирање активности Формулисање задатка, утврђивање извора - Састављање плана рада, прикупљање информација, практично остваривање - различити материјали -различити материјали са интернета - локална заједница - просторије у школи - сала -животна средина -биљни и животињски свет у околини -културне институције у граду - институције у здравству - стручна лица задужена за сарадњу са школом у полицији, здравству, култури, за очување животне околине - традиционални занати</p>
--	---	--	---

Назив предмета:

ВЕРСКА НАСТАВА–ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Годишњи фонд часова:

36

Разред:

Трећи

<p>ТЕМА (наставне јединице)</p>	<p>ЦИЉ</p>	<p>ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:</p>	<p>ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА</p>	<p>НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p>
--	-------------------	---	--	--

<p>I – УВОД</p> <p>1. Свет је створен за тебе, чувај га! – уводни час</p>	<p>Упознавање ученика са садржајем предмета, планом програма и начином реализације наставе Православног катихизиса;</p> <p>Мотивисање ученика за похађање верске наставе</p>	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <p>моћи да сагледа садржаје којима ће се bavити настава Православног катихизиса у току 3. разреда основне школе;</p> <p>моћи да уочи какво је његово предзнање и изградива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.</p> <p><u>Афективни аспект:</u></p> <p>ученик ће бити мотивисан да</p>	<p>Упознавање са садржајем програма и начином рада</p>	<p>Катихизација као литургијска делатност – заједничко једело катихете (вероучитеља) и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) битре бало стално да има наум да катихезане постоји ради гомилања информација („знањао вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учење убогослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике битре бало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.</p>
<p>II – БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА</p> <p>2. Свето Писмо нам</p>	<p>пружити ученицима основна знања о учењу Цркве о стварању света; омогућити ученицима да разумеју да Бог ствара природу и човека, јер жели да их воли и да будеса њима заједно;</p>	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <p>препознати неке елементе библијске повести о стварању света;</p> <p>моћи да препознају именује иконе на којима су представљени дани стварања света, на основу библијске повести;</p>	<p>Појам Светога Писма као књиге откривења</p> <p>Стварање невидљивог света – духовних сила – анђела</p> <p>Библијско</p>	<p>циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.</p> <p><u>Врсте наставе</u></p> <p>Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p>

<p>3. Света некада уопштеније било (1. и 2. дан стварања)</p> <p>4. Све јебиље створено и Сунцем обасјано (3. и 4. дан стварања)</p> <p>5. Све врви од живота (5. и 6. дан стварања)</p> <p>6. Створен сам да личим на Бога</p>	<p>Пружити ученицима могућност да разумеју да је човек природној вези са свим оним што је Бог претходно створио, али да се разликује од свих створених бића;</p> <p>Објаснити ученицима да је човек икона Божја (сличан Богу) зато што је створен као слободна личност и једини позван да будедомаћин света;</p> <p>Омогућити ученицима да увиде разлику између Бога и створене природе.</p>	<p>моћи да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна да она чине велику заједницу љубави – Цркву;</p> <p>моћи да објасни да је свет створен љубављу Божјом;</p> <p>моћи да разумедасе права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу;</p> <p>уочити да је човек сличан Богу.</p> <p><i>Афективни аспект:</i></p> <p>бити подстакнут да развија љубав према ближњима, природи и Богу;</p> <p><i>развијати жељу и свест о</i></p>	<p>казивање о стварању света по данима</p> <p>Стварање човека</p> <p>Песма „Молитва“ Бранко Радичевић (песник седиви Божјем стварању у моли благослов...)</p> <p>Прича „Паче“ А. Солжењицин</p>	<p>практична настава (2 часа)</p> <p><u>Место реализације наставе</u></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици;</p> <p>Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;</p> <p><u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u></p> <p>Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика са циљевима, исходима, наставним садржајима, али тако да наставник стекне почетни увид тоу каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.</p> <p>Реализација програма требало би да се одвија у складу са принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученика на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.</p> <p>Квалитет наставе се постиже када се саставни елементи реализације</p>
<p>III – БОГ НАС ВОЛИ</p> <p>7. Бог ствара свет из љубави</p> <p>8. Бог, људи и природа</p> <p>9. Свет не може без Бога</p> <p>10. Бог се брине о свету</p> <p>11. Божићни весници</p>	<ul style="list-style-type: none"> Омогућити ученику да увиди да је Бог створио свет из љубави; Омогућити ученику да увиди да се Бог брине о свету; Омогућити ученику да разуме да је Бог избриге према свету и човеку послао свога Сина у свет. 	<p><i>Когнитивни аспект:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> знати да је Бог створио свет из љубави и да објасни како зна да Бог воли свет; препознати да Бог брине о свету и да наведе примере Божјег старања о свету; увидети кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу; увидети да Бог жели да свет постоји вечно; увидети да су Бог, људи и природа различити, али да нису потпуно разделени; увидети различитост која постоји 	<p>Прича „Шишарка“ или прича „Себичници“ О. Вајлд (са правим крајем, кад се појављује Христос...)</p> <p>Прича Св. Владике Николаја о томе како је Господ са Богородицом избавио пастира Давида из невоље (кад је спасао у пећини замијаму легла на груди...) А</p>	<p>Квалитет наставе се постиже када се саставни елементи реализације</p>

		<p>између Бога и створеног света;</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати да је Бог избриге према свету и човеку послао свога Сина усвет; • упознати улогу анђела као сарадника Божјих у старању о свету; • уочити да је свет смртан ван заједнице са Богом; • упознати садржај молитве Анђелу чувару; • усвојити текст мелодије песме „Анђели певају“. <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да развија свест о томе да је важан зато што га воли Бог и његови ближњи; • бити подстакнут да се труди да воли све људе (чаки оне од којих је веома различит). 	<p>кад је одрастао Цар Давид је описао Богородицу и Христа у псалму „Љубавна песма“, М. Данојлић (о маслачку и облачку) Јављање анђела Богородици; Јављање анђела Јосифу; Сустрет Богородице и Јелисавете; Јављање анђела пастирима; Јављање анђела мудрацима; Анђеоловања Јосифа у сцени породице у Египат; Молитва Анђелу чувару; Песма: „Анђели певају“.</p>	<p>употреба разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.</p> <p>Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспонованог наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <p>У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.</p> <p>Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање својеличности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.</p>
<p>IV – ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА</p> <p>12. Човек домаћини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима основ разумевање да се лични однос са Богом остварује кроз служење Богу и ближњима; • Пружити ученицима 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека; • проширити своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу; • уочити да нема љубави без служења ближњима; 	<p>Прича „Три дрвета“ (Ова прича је и Божићна и Васкршња)</p> <p>Подизање задужбина – најзначајније задужбине Светога Саве и Светог Симеона</p>	<p><u>Евалуација наставе</u></p> <p>Евалуација наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на дваначина:</p> <p>процењивање реакције ученика или прикупљање коментара</p>

<p>14. Свети Сава бринео нама 15. Радост служења</p>	<p>природи човеку вечно постојање дарује Бог;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученику да увиди да су светитељи најбољи примери човека са Богом; • Пружити ученицима основна знања о Светоме Сави као нашем примеру служења. 	<ul style="list-style-type: none"> • упознати Библијску повест о Христовом служењу Апостолима. <u>Афективни аспект:</u> • бити подстакнут да љубав препознаје као служење; • знати да кроз чињење дела љубави према ближњима, постаје сличан Христу и светитељима Божјим. 	<p>Мироточивог Јеванђељско казивање о Христовом служењу – прање ногу апостолима и Тајна вечера</p> <p>Прича: Добро чинство – најлепши начин да постојиш, из књиге «Мали анђеоло», Н. Витошевић.</p>	<p>ученика путем анкетних евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитивањем ставова;</p> <p>Оцењивање</p> <p>Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:</p> <p>усмено испитивање;</p>
<p>V – ЛИТУРГИЈА-ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ</p> <p>16. Наши дарови благодарности (описн. ј. - твару Литургији) 17. Литургија-преображај света 18. Литургија-молитва за спасење човека и света 19. Васкрсење Лазарево 20. Васкрсење Христово</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ученицима пружити основна знања о хлебу и вину – наши дарови представљају свету малом; • Ученицима пружити основна знања о разлогама приношења Богу хлеба и вина на Литургији; • Пружити основна знања о разумевању сасна Литургије и молимо за спасење целог света; • Омогућити ученицима да увиди да сасна Литургија стварају спасење човека и света; • Ученицима пружити основна знања о разумевању да нас Христос толико воли да је дао свој живот за 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати да је Литургија захвалност Богу; • уочити да се захвалност Богу показује кроз наше дарове; • уочити да наши дарови хлеба и вина представљају свету малом; • увидити везу Литургије и спасења човека и света; • проширити своја знања о празнику Васкрсења; • увидити шта за створену природу значи Христово Васкрсење; • усвојити текст мелодије песме „Буди ликујте“ <p><u>Афективни аспект:</u></p> <p>бити подстакнут да учествује на Литургији како би показао Богу да жели да буде у заједници са Њим;</p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да себи развија осећај захвалности према Богу и својим ближњима. 	<p>Твару Литургији – хлеб и вино</p> <p>Песма “Како настаје хлеб” Лидија Поповић</p> <p>Твару Литургији – тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак, јаје, жито, грожђе...</p> <p>Прича о удовичиној лепти</p> <p>Велика Јектенија</p> <p>Прича „Мудри чобанин“ Патријарх српски Иринеј Гавриловић (прича о причешћу)</p> <p>Библијско казивање о</p>	<p>писмено испитивање;</p> <p>посматрање понашања ученика;</p> <p>Оквирни број часова по темама</p> <p>Увод – 1</p> <p>Бог ствара свет и човека – 7</p> <p>Бог нас воли – 7</p> <p>Заједница Бога и света кроз човека – 6</p> <p>Литургија – преображени свет – 7</p> <p>Човеки природа – 6</p> <p>Евалуација – 1+1</p>

	насидаје васкрсао да победисмрт занас.		васкрсењуЛазара Казивањео женама мироносицамана Христовомгробу („Зашто тражите живога међу мртвима“) Васкршњаприча„ И жовотиње“ ЗинаидаХипијус
VI – ЧОВЕКИ ПРИРОДА 21. Све чека на љубав човека 22. Чувамо дарове Божијељубави 23. Стварање света у православној иконографији 24. Икона света створеногза мене	<ul style="list-style-type: none"> • Ученицимапружити неопходнознањеда разумејудаје човек одговоран заочување природе; • Омогућитиученицимада увиденакоје све начинељудиданас уништавајуприроду, тј. давидедазагађење природепотичеод човека; • Омогућитиученицимада разумејудаје човек позванод Богадабрине о природи; • Упознатиученике са примеримаизражавања љубави премаприроди; • Развијатикодученика скромност; • Установитиобими квалитет знањастечениху токушколскогдинеиз Православног катихизиса. 	<u>Когнитивни аспект:</u> <ul style="list-style-type: none"> • препознати личнуодговорност за творевину; • увидити да сезагађењемнаше околине,загађујецео свет; • увидити да сенаправославним иконама стварања светаичовека, приказује зависност природеод човека; • препознати представекоје приказујудогађајевезанеза стварање света; • уочити укојојмерије напредовао и савладао градиво Православног катихизисатрећег разредаосновне школе. <u>Афективни аспект:</u> <ul style="list-style-type: none"> • битиподстакнут наочување природеисвојеживотне средине; • битиподстакнут да гледана природукао на Божјутворевину; Ученицићебитиподстакнути дауредешколски простор изабранимрадويمавезаним за стварањеиочувањесвета 	Поучнеприче: „СветиВласије благосиља животиње“ „Игуманимедвед“ „Необичналађа“ (СветиЕлије и крокодил) „СветиСерафими медвед“ Песма„ Радуј се“ М. Одаловић Израдаиконе Израдастрипа

Програм наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања

Назив предмета: Српски језик			
Годишњи фонд: 180	Циљеви: Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.		
Недељни фонд: 5	Задаци: • развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује; • поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика; • упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика; • развијање смисла и способности за правилно, течно, уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза; • увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);.....		
Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>– чита са разумевањем различите текстове;</p> <p>–укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове;</p> <p>–разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;</p> <p>– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;</p> <p>– именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;</p> <p>– уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа, рима и ритам);</p> <p>–тумачи идеје књижевног дела;</p> <p>-препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима;</p>	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</p> <p>Поезија</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шаљива народна песма <i>Женидба врапца Подунавца</i> 2. Војислав Илић: <i>Јесен</i> / Владислав Петковић Дис: <i>Зима</i> 3. Момчило Мошо Одаловић: <i>Молитва за маму</i> 4. Мирослав Антић: <i>Космонаутска песма</i> 5. Бранко Миљковић: <i>Песма о цвету</i> 6. Добрица Ерић: <i>Завичај/Отаџбина је нашаочевина/ Момчило Мошо Одаловић: Птице косовчице</i> 7. Мирослав Антић: <i>Прва љубав/Најљубавнија песма/Алексије Марјановић: Љубав</i> 8. Бранко Ћопић: <i>Месећ и његова бака/ Десанка Максимовић: Пауково дело</i> 9. Бранислав Црнчевић: <i>Кад би мени дали један дан</i> 10. Владимир Андрић: <i>Дај ми крила један круг</i> 11. Народна песма <i>Милош у Латинама</i> 12. Народна песма <i>Јетрвица адамско колена</i> <p>Проза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна прича о животињама: <i>Међед, свиња и лисица</i> 2. Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i> 3. Народна приповетка: <i>Ветар и сунце</i> 4. Народна бајка: <i>Пепељуга</i> 5. Бранислав Нушић: <i>Прва љубав</i> (одломак из <i>Аутобиографије</i>) 6. Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i> 7. Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i> 8. Светлана Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i> 9. Лав Николајевич Толстој: <i>Врабац и ласте/Два мрза</i> 10. Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i> 11. Весна Алексић: <i>Детективско срце</i> 12. Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно паче – читање у наставцима</i> <p>Драмски текстови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гвидо Тартаља: Подела улога 2. Љиљана Крстић: Кад пролеће дође 3. Дејан Алексић: Слава 	<p>Читање и разумевање текстова из читанке; Читање и разумевање информативних и популарних текстова из часописа за децу; Читање текстова у наставцима; Увођење ученика у основне књижевне појмове и уочавање формалне разлике истих.; песма, прича драмски текст; Уочавање ликова у тексту, хронолошког низа догађаја, места и времена дешавања радње; Формирају и исказују своје ставове о делу које слушају или читају; Изводе драмски текст на сцени; Стичу читалачке навике читањем домаће лектире; Илуструју одређени мотив из текста. Богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних текстова. Увођење ученика у појам реченичних чланова и појам службе речи у реченици. Увођење трећег модела управног говора.</p> <p>Корелација:Природа и друштво:Заједница, Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски. Музичка култура Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња. Композиције које илуструју различита осећања. Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме.</p>
--	---	---

	<p>-уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу;</p> <p>-разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу;</p> <p>-преприча текст из различитих улога/перспектива;</p> <p>-уочи основни ток књижевног текста (ведар, тужан, шaljив);</p> <p>-уочи супростављеност лица у драмском тексту;</p> <p>-чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;</p> <p>-изражајно рецитије песму и чита прозни текст;</p> <p>-изводи драмске текстове;</p> <p>-усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;</p> <p>-повеже граматичке појмове обрађене у</p>	<p>Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу)</p> <p>-о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама;</p> <p>-о природним лепотама и културним знаменитостима Србије;</p> <p>-о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету;</p> <p>-бонтон.</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Милован Данојловић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу 3. Јасминка Петровић: <i>О дугмету и срећи</i> 4. Рене Гијо: <i>Бела Грива</i> 5. Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i> 6. Александар Поповић: <i>Пепељуга</i> <p>ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: <i>Песме о мајци</i> 3. Светлана Велмар Јанковић: <i>Књига за Марка/Очаране наочаре</i> 4. Горан Петровић: <i>Разлике</i> 5. Едмондо де Амичис: <i>Срце</i> 6. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> 7. Михаел Енде: <i>Бескрајна прича (одломак)</i> 8. Астид Линдгрен: <i>Пипи Дуга Чарапа</i> 9. Златко Васић: <i>Чаробно путовање</i> 10. Урош Петровић: <i>Мартинина велика загонетна авантура</i> 11. Гордана Тимотијевић: <i>Сличице/Владимир из чудне приче</i> 13. Угљеша Шајтинац: <i>Чарна и Несвет</i> 14. Весна Алексић: <i>Брљиво срце</i> <p>Књижевни појмови:</p> <p>-шaljива народна песма;</p> <p>-прича о животињама;</p> <p>-особине народне епске песме;</p>	<p>Ликовна култура(обликовање)</p> <p>Различите информације као мотивација за стваралачки рад.</p> <p>Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела... (споразумевање) Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова....).</p> <p>Активности наставника:</p> <p>Припрема, мотивише, чита; усмено излаже; приказује, показује; демонстрира -усмерава активности ученика -подстиче ученике на увиђање и повезивање са садржајима; води разговор...</p> <p>Активности ученика:</p> <p>слуша, посматра, прича,пише, комуницира, манипулише сликама, ређа слагалице, чита текстове, активно учествује у причању, користи дечју штампу и непознате текстове, саставља причу, решава ребусе....</p> <p>Компетенција сарадња Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на</p>
--	--	---	---

<p>претходним разредима са новим наставним садржајем;</p> <p>-разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику;</p> <p>-одреди основне реченичне чланове;</p> <p>-разликује врсту речи од службе речи у реченици;</p> <p>-поштује и примени основна правописна правила;</p> <p>-правилно пише сва три модела управног говора;</p> <p>-употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање;</p> <p>-употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика;</p> <p>-препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у</p>	<p>-приповетка; -роман за децу; -персонификација; -опис природе и ликова; -приповедање у 1. и 3. лицу; -сукоб драмских лица.</p> <p>Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именоване врста непроменљивих речи).</p> <p>Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).</p> <p>Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.</p> <p>Појам предиката (глаголски предикат).</p> <p>Појам објекта (именице у функцији објекта).</p> <p>Прилошке одредбе за време, место и начин.</p> <p>Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта.</p> <p>Управни говор (трећи модел).</p> <p>Велико слово: имена становника, држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. <i>Ружно паче...</i>); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађена са предметом Природа и друштво).</p> <p>Речца <i>ли</i>; скраћени упитни облик <i>је ли (јел')</i> према узрочном везнику <i>јер</i>.</p> <p>Предлог <i>са</i> уз именице (нпр. <i>са мно</i>, <i>с њом</i> и сл.).</p> <p>Писање вишечланих бројева.</p> <p>Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога,</p>	<p>позитиван, конструктивни, аргументовани начин. Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.</p> <p>Компетенција одговорно учење у демократском друштву Негује своју националну, културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.</p> <p>Компетенција решавање проблема Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним. Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.</p> <p>ИКТ у настави:</p> <p>Отворени образовни ресурси:</p> <p>Креативна школа, Моја школа, Национални образовни портал, ...видео ресурси (видео лекције, презентације, филмови....)</p>
---	---	---

<p>ЈЕЗИК</p> <p>Грамати ка, правопис и ортоепиј а</p> <p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУР А</p>	<p>свакодневној комуникацији;</p> <p>-напише разгледницу, честитку, приватно писмо;</p> <p>-прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној;</p> <p>-повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак;</p> <p>-правилно структурира текст;</p> <p>-учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>	<p>управног говора у структуру казивања), описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.</p> <p>Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази.</p> <p>Разгледница, честитка, писмо.</p> <p>Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређења језичке културе.</p> <p>Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.</p> <p>Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица <i>Ви</i> из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца <i>ли</i>, предлог <i>са</i>, вишечлани бројеви).</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање реченица предиктом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.</p> <p>Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.</p>	
--	--	--	--

Назив предмета ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ **Циљ** наставе и учења страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **72**

<p>ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ</p>	<p>ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ (у комуникативним функцијама)</p>
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнијајезичка средства; - представи себе и другог; - разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; - поставља једноставнија питања личнеприроде; - у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета; - разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; - саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајућеобразложење; - разумепозивназаједничкуактивностиреагујенаодговарајући начин; - упути позив на заједничкуактивност; - разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њихуз одговарајућеобразложење; - упути кратке и једноставнијемолбе; - искажеиприхватизахвалностиизвињењенаједноставнаначин; - разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; - упути једноставније честитке; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најобичајеније активности које се односе напрославе рођендана и празника; - именује бића, предмете и места из непосредногкружења; - разуме једноставније описе бића, предмета и места; 	ПОЗДРАВЉАЊЕ	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.
	ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	Слушање једноставнијих текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникацијаучионици–упутстваиналозикојеразмењују учесници у наставном процесу, упутства за игру ислично).
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕУ ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање једноставнијих позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем једноставнијих исказа.
	ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	Слушање једноставнијих исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем једноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.
	ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	Слушање једноставнијих исказа којима се честитају празници и други значајни догађаји; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	Слушање једноставнијих описа бића, предмета, места и појава; давање кратких описа бића, предмета, места и појава; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета, места и појава.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање једноставнијих исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на

<ul style="list-style-type: none"> - опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; - разумсвакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; - разуме једноставније исказе којима изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих; - изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; - тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства 	<p>њих.</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p> <p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА</p> <p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА</p>	<p>Слушање текстова у којима се на једноставнији начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Слушање једноставнијих исказа у вези са хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање интересовања, допадања/недопадања коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p> <p>Слушање једноставнијих исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.</p> <p>Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава.</p>
--	--	--

-разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене;
-учествује у предлагању садржаја и начина рада.

--	--

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

- 1) Лични идентитет
- 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 3) Географске особености
- 4) Србија – моја домовина
- 5) Становање – форме, навике

- 6) Живи свет – природа, љубимци, очување животнесредине
- 7) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 8) Школа и школски живот
- 9) Млади – живот деце и омладине
- 10) Здравље и хигијена
- 11) Емоције (љубав према породици, друговима)
- 12) Превозна средства
- 13) Временске прилике
- 14) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
- 15) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 16) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 17) Исхрана и гастрономске навике
- 18) Путовања
- 19) Мода и облачење
- 20) Спорт
- 21) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВЉАЊЕ	<p><i>Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK.</i></p> <p><i>Good morning/afternoon/evening/night.</i></p> <p><i>Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year!</i></p> <p><i>Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you!</i></p> <p><i>Welcome to our school/town/city!</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p> <p>Глагол <i>to be</i> – <i>the Present Simple Tense</i>.</p> <p>Императив.</p> <p>Предлози са прилошким одредбама за време: <i>on, in...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>
	<p><i>Which/What school do you go to? I go to (school's name) Primary School. What's the name of your school?</i></p> <p><i>What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class 4₁ /4_a, and you?</i></p>

<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p><i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade.</i></p> <p><i>This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher. Who's your class teacher? Who's the class monitor? Who's absent? Everybody's present.</i></p> <p><i>Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island. Where does your friend live? She's Montenegrin. She lives in the mountains. Do you live in a flat or a house? Peter's family are from the USA. His mum works in a restaurant. Where does his dad work?</i></p> <p><i>These are my aunt Slađana and her husband Zoran. They've got twin daughters. Those are my uncle Miodrag and his wife Ana. How many children have they got? They've got three sons. What are your cousins' names? How old are they?</i></p> <p><i>It's Marija's eleventh birthday today./She's 11 today. When's your birthday? It's in May/on 5thMay/May 5th.</i></p> <p><i>Who's the winner of the competition?</i></p> <p><i>Who's the world skateboarding champion?</i></p> <p><i>Who are the characters in the story? Who are they? The boys'/girls'/children's names are... Tell me about your family/friends.</i></p> <p>Личне заменице: <i>I, you...</i></p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i> Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i> <i>Have got</i> за изражавањепоседовања.</p> <p><i>The Present Simple Tense.</i></p> <p>Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/How (old/many)</i>. Правилна множина именица: <i>daughter-daughters, son-sons...</i> Неправилна множина основних именица: <i>child – children...</i> Предлози са прилошким одредбама за место: <i>from, in, on...</i> Предлози са прилошким одредбама за време: <i>in, on...</i></p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима.</p> <p>Императив.</p> <p>Основни бројеви 0–100.</p> <p>Редни бројеви 1–30.</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Устаљена правила учтивости; употреба титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); конвенције у писању/изговору датума; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису.</p>
--	--

РАЗУМЕВАЊЕ, ТРАЖЕЊЕ
И ДАВАЊЕ
ЈЕДНОСТАВНИЈИХ
УПУТСТАВА, НАЛОГА И
УПОЗОРЕЊА

Hurry up! We're late for school! Stand up! Sit down! Sit up straight!
Take out your books/notebooks! Put them down/away! Get quiet, everyone!
Which page? Turn to page 20./Page 20, everyone! Whose turn is it? It's Stefan and Filip's turn!
Listen to the question! Listen and tick or cross. Put up your hand when you finish! Complete the sentence/dialogue/description.
Describe your room/house. Make a project about your town.
Let's take some photos of the new lab for our school website. E-mail the photos to the ICT teacher.
Put the forks on the left side and knives and spoons on the right side of the plate. How many forks/knives/spoons?
Place the teaspoon on the saucer.
Put the candle inside the pumpkin! What's next? Look at my school report card! It's all 5s/As! Look at the shooting star! Make a wish!
Don't sit down! Don't talk in class! Don't open the window – it's cold in here! Don't touch that – it's hot! Watch out!
The floor is wet.
Take off your shoes! Put on your trainers! Be quick!
Let's practise! Just a second/moment/minute, please! Ready, steady, go! Time to eat, everyone! Ask the dinner/cleaning ladies.
Come in! Come back! No way! Go away! Stop it! Leave me alone! Move over! Make way!
Stop! We can't cross the road here! The traffic light is red! Say hello/goodbye!
Say "Cheese"! Wave goodbye!
Anyone else? Is that all? That's all for today!

Императив.

Питања са *What/Which/Whose/How many/much...*

Правилна множина именица: *book-books, notebook-notebooks...* Множина именица које се завршавају на *-y, -o, f/fe: photo-photos, knife-knives...*

Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.

Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом. Бројеви 0–100.

(Интер)културни садржаји:

Поштовање основних правила учтивости.

<p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p>	<p><i>Look! There's a game on the playing field/in the playground! Come on, let's go and watch! Sorry, I can't, I don't have/haven't got time.</i> <i>Let's play hide and seek! I hate hide and seek, let's go swimming!</i> <i>How about rollerblading/riding bikes? Let's do eeny-meeny-miny-moe to decide! OK then! Are you coming to the swimming pool with us? No, I'm not, I've got a cold.</i> <i>Can you join our team and play with us? Great! I love handball! Welcome to the team! Come with us!/Sorry, I can't play handball. I don't know the rules.</i> <i>Let's buy a present for Luka. What/How about a CD? That's a good/great idea! Let's make/write birthday/Mother's Day/New Year/Christmas cards!</i></p> <p>Императив Модални глагол <i>can</i> за изражавање предлога и способности. <i>Have got.</i> <i>The Present Simple Tense.</i> <i>The Present Continuous Tense.</i> <i>What/How about.</i> Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са називима игара/хобија/спорта.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p><i>Can/May I have a whiteboard marker/pen, please? Yes, here you are/here it is. Thank you/Thanks. You're welcome. Can I sharpen my pencil? Of course you can.</i> <i>Excuse me, teacher, can you repeat the last sentence, please? Can you spell that for me, please?</i> <i>Can/May I insert the disc?</i> <i>Can/May we sit down here? No, they are Nikola's and Ema's seats. Can I have my ball back? Sorry, it's those boys' ball.</i> <i>Can I touch the animals? No, you can't, it's dangerous. Can you pass the salt, please?</i> <i>Can I have a slice of bread?</i> <i>Thanks a lot. Thank you for your help/everything.</i> <i>I'm sorry I'm late. Can you help me with these boxes, please? Oh sorry, I'm in a hurry. I'm late for my piano class.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе: <i>can/may</i>. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p>

<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p><i>Best wishes for the New Year. I wish you a merry Christmas and many gifts from Santa Claus. Dear Family, I love you so much and that's why I'm sending this card.</i></p> <p><i>Happy Easter to you and your family. Hope you have a wonderful day!</i></p> <p><i>Happy Mother's Day! Happy Women's Day! Happy Saint Sava's Day! Happy teachers' Day! Happy April Fools' Day! Happy Halloween! Happy Holiday!</i></p> <p><i>We wish you a great school year! We wish you good teachers and new friends!</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>teacher-teachers...</i> Неправилна множина основних именица: <i>woman-women...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p><i>I'm small but strong! My friends are brave and clever. Maša's polite. She's an intelligent girl. That boy isn't nice. Our teacher is kind but strict.</i></p> <p><i>This homework is easy. Those exercises are hard. Easy peasy! It's a piece of cake! It's a lie! It's true! That's fair/unfair!</i></p> <p><i>Which is your bag, Sam? The blue bag, Sir/Mr Wilson.</i></p> <p><i>Which girl is Sophie? She's wearing large earrings and sunglasses.</i></p> <p><i>What's the weather like? It's hot and sunny/cold and windy today. It's raining cats and dogs!</i></p> <p><i>On my birthday I usually have a party with my friends from school. How do you celebrate your birthday?</i></p> <p><i>On Women's Day we usually give flowers or small presents to our mums, aunts and grannies.</i></p> <p><i>We celebrate Saint Sava's Day in our school. It's on 27th January. I'm in the school play this year!</i></p> <p><i>April Fools' Day is a special day for jokes and tricks. In fact, it's only half a day because April Fools' Day finishes at midday. No more jokes after lunchtime, please!</i></p> <p><i>Every year at New Year we have a party.</i></p> <p><i>On Easter Sunday we always have a basket of eggs on the table and we eat special food. Do you eat special food on Easter Sunday in your country?</i></p> <p><i>On Halloween children in Britain and America often dress up as witches or ghosts and play 'trick or treat'. Halloween games are fun. What a great pumpkin lantern!</i></p> <p><i>Weekdays aren't fun!</i></p> <p><i>My home is a typical Serbian house. There's a living room, a kitchen, two bedrooms, a bathroom, an attic, and a small garden in front of the house. It's got lots of windows, so it's very light! The attic is spooky. There aren't any windows, so it's very dark. What's your home like?</i></p> <p><i>James Bond is a famous British spy. He's clever and good-looking. Prince Marko is a Serbian national hero. There are</i></p>

	<p><i>a lot of poems about him.</i> <i>The colours of the Serbian flag are red, blue and white. What are the colours of your country's flag? How many stars are there on the American flag? There are 50 stars.</i> <i>London stands/lies on the Thames River. Belgrade stands/lies on the Sava and the Danube Rivers. Tell me about your town/country.</i></p> <p>Глаголи <i>have got, to be</i> за давање описа. Показне заменице: <i>this/that, these/those</i>. Егзистенцијално <i>There is/are</i>. Питања са <i>Who/What/Which/Where/How many...</i> Правилна множина именица и неправилна множина основних именица. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са основним географским појмовима, са редним бројевима и са називима празника. Редни бројеви 1–30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Познате личности из области спорта, глуме, музике, књижевности, националне историје; престонице и препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p><i>What's the matter? Are you OK/alright? Is everything OK/alright...? I'm feeling/I feel bad. Here, have a glass of water/an orange!</i> <i>I'm feeling/I feel crazy. Don't be silly! I'm angry with you. I'm sorry about that!</i> <i>I'm so happy/glad for you! Bravo! Well done! Thanks. Oh, I love you so much!</i> <i>I'm sorry for your loss. Do you need a hug?</i> <i>Nina's unhappy. She misses her cat. I'm sorry for her cat. We're worried. We're having an English test today. Good luck!</i> <i>Aleksa's upset. He doesn't know the answer. Bad luck! Don't worry! We are always excited on holidays.</i> <i>I don't care! It doesn't matter!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense.</i> <i>The Present Continuous Tense.</i> Императив.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.</p>

ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У
ПРОСТОРУ

*Our school is opposite the park.
Where's your classroom? It's on the ground/first/second floor. It's between the language lab and the music room. The school canteen is downstairs, next to the gym. It's the third door on the left/right.
The library is upstairs.
There's a garden in front of/behind my house.
Where are my new CDs? They are on the bookshelves/on the top/bottom shelf. The cat's hiding under the bed.
Where's Zoja? She's at Una and Tea's house.
Excuse me, I'm looking for the cinema./Where's the cinema? Go straight on/past the shops. Turn left/right at the cafe.
It's on the left/right.
Where are the famous monuments in your city/town? Madame Tussauds is a famous wax museum in London. Where are the famous museums in your country?*

Предлози, прилози и прилошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: *in, on, at, next to, under, in front of, behind, between, opposite, here, there, downstairs, upstairs, (on the) left/right, straight on/past...*
Питања са *Where*.
Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима.
Редни бројеви 1–30.

(Интер)културни садржаји:
Препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА</p>	<p><i>What's the date today? It's 3rd March.</i> <i>When's your School Day? It's on 15th November.</i> <i>What time is it now? It's 10.05. It's time for my Maths class.</i> <i>When does the fifth class start/finish? It starts/finishes at half past 12. What time does the ice rink open? What time does it close?</i> <i>On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and finishes at half past 1. There is a break between 9.30 and 10. What time does your school start/finish? What time do you have breaks?</i> <i>In the afternoon I go to my volleyball practice. I train for an hour. I meet my friends at the weekend. We go on holiday in summer.</i> <i>There are two terms in the school year in my country. The first term starts in September and finishes in January. The second term starts in February and finishes in June.</i> <i>When does spring/summer/autumn/winter start? It's usually warm and rainy in spring. Winters in Canada are very cold and snowy.</i> <i>On 31st October people around the world celebrate Halloween. When are your favourite celebrations/festivals? In Australia Easter isn't in spring – it's in autumn!</i></p> <p>Питања са <i>What/When/What time</i>. Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past, between...</i> Употреба/изостављање чланова у изразима <i>in the morning/afternoon/evening, at the weekend/at weekends, have breakfast/lunch/dinner, by bus/car/bike, go on holiday</i> у сл., као исаредним бројевима, месецима, годишњим добима и називима празника. Редни бројеви 1–30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању/изговору датума; конвенције у саопштавању времена; радна недеља и викенд.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>I haven't got/don't have my homework today.</i> <i>Has anyone got/Does anyone have wet wipes? Who's got a paper tissue? What have you got for lunch?</i> <i>Whose are these jackets? They are Adrijan's and Petar's/my friends' jackets.</i></p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i> Показне заменице: <i>this/that, these/those</i>. <i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања. <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/have</i>. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p>

	<p>(Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДО ПАДАЊА</p>	<p><i>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. Why do you like it? It's fun and interesting.</i> <i>Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity?</i> <i>My brother's crazy about water sports! He thinks/says they're cool. What about you? Do you like dancing? Yes, I love it./No, I hate it. What do you like doing at the weekend?</i> <i>How do you like the new game? It's boring/fantastic.</i> <i>I love doughnuts. They are yummy! This pizza's delicious/disgusting. Chips are my favourite food! I don't like Halloween. Tricks are scary. I love national celebrations. They are fun!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love/hate</i>. Питања са <i>Who/What/Which/How</i>. Употреба/изостављање чланова са називима игара/хобија/спорта/ празника.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању знакова навода; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису; интересовања, хобији.</p>

ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА
И СПОСОБНОСТИ
У САДАШЊОСТИ

What are your friends doing now/at the moment? Lazar's helping Magdalena with her homework. Maksim's talking on his mobile phone. Teodora's looking for her eraser. What are you looking for/at? Why's Vanja crying? I don't know. Why are they smiling? You're joking! I'm having fun with my friends!

I can do a lot of things. I can talk about my family. I can write, but I can't spell! I can say hello and goodbye in German. Who/What can you see? Can you hear something?

I don't walk to school, I go by bus. My friend Anastasija goes by car. I listen to music on the bus.

We usually have soup, salad, potatoes and some meat for lunch. What does your family have for breakfast/lunch/dinner? In the UK children start school at the age of 5, but in my country they start school at the age of 7.

The Queen of England lives in Buckingham Palace. Where does the American President live? He lives in the White House.

The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи.

The Present Simple Tense за описивање уобичајених радњи.

Модални глагол *can* за изражавање способности.

Питања са *What/Where/When/How many...*

Употреба/изостављање чланова и у изразима *at the moment, at the weekend/at weekends, go/walk to school, start/finish school, have fun, by bus/car/bike* и сл.

(Интер)културни садржаји:

Породични живот; животу школи–

наставне и ваннаставне активности; обичаји и начин живљења људи у земљама енглеског говорног подручја.

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА</p>	<p><i>This is our first day at school. Tuesday is the second day of the week.</i> <i>November is the eleventh month of the year. We live in the twenty-first century.</i> <i>Z is the twenty-sixth letter of the English alphabet.</i> <i>How many subjects have you got at school? We've got nine subjects. What about you? How many teeth have you got? I've got 24 teeth, and you?</i> <i>How tall are you? I'm 1 metre 50 cm tall.</i> <i>How old is your little brother? He's 2 and a half years old. Can I have 2 kilos of strawberries/a litre of yoghurt, please?</i> <i>Excuse me, how much are these bread rolls? They are 50 pence/cents/dinars each. How much is this dictionary? It's 15 pounds/euros.</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>subject-subjects, dinar-dinars...</i> Неправилна множина основних именица: <i>tooth-teeth...</i> Множина основних именица које се заврша вају на -y, -o, ffe: <i>strawberry-strawberries, kilo-kilos, tomato-tomatoes...</i> Питања са <i>How much/many/old/tall...</i> Основни бројеви 0–100. Редни бројеви 1–30. Употреба одређеног члана са редним бројевима.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.</p>
--	--

Предмет: Ликовна култура
разред: IV   Број часова: 72

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособи за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Теме	Исходи	Садржаји	Начини остваривања програма
КОМПОЗИЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> -поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; -изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама -користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; -примени у стваралачком раду, основна знања о композицији; -користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; -тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничког дела; -разговара о значају одабараног уметника, уметничког дела, споменика, музеја; -учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; -разматра у групи шта и како је учио-учила и где та знања може применити 	<p>Елементи композиције-облик, боја, линија, текстура, светлина, (валер). Положај елемената у композицији-хоризонтални, вертикални, дијагонални.</p> <p>Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, асамблаж, меки материјали.</p>	<p>-организовање заједничког реализовања теме (формирати групе, парове); - разговор са ученицима како би сваки ученик дошао до своје идеје, а на основу понуђеног ликовног садржаја;</p> <p>- објаснити основне карактеристике различитих техника; - мењати амбијент, али препустити и ученицима избор амбијента</p> <p>- повезивање ликовне уметности са искуствима из других области (етно, споменици, обичаји, одевање, музика) - организовање посета изложбама - опажање сличности и разлика творевина природе и човека - организовање одељенске изложбе; - учешће у ликовним конкурсима; Користећи своја досадашња знања и искуства ученици ће из коришћење технике и средстава ликовног изражавања на часовима у школи и ван ње (посета изложби, галерија, музеја, културних добара...), а уз помоћ наставника остваривати програмске садржаје за четврти разред.</p>
СПОРАЗУМЕВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> -примени у стваралачком раду, основна знања о композицији; -користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; -тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничког дела; -разговара о значају одабараног уметника, уметничког дела, споменика, музеја; -учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; -разматра у групи шта и како је учио-учила и где та знања може применити 	<p>Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми.</p> <p>Споразумевање сликом.</p>	
НАСЛЕЂЕ	<ul style="list-style-type: none"> -примени у стваралачком раду, основна знања о композицији; -користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; -тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничког дела; -разговара о значају одабараног уметника, уметничког дела, споменика, музеја; -учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; -разматра у групи шта и како је учио-учила и где та знања може применити 	<p>Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови, утврђења, манастири, музеји.</p> <p>Познати уметници и најзначајнија дела.</p>	
СЦЕНА	<ul style="list-style-type: none"> -примени у стваралачком раду, основна знања о композицији; -користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; -тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничког дела; -разговара о значају одабараног уметника, уметничког дела, споменика, музеја; -учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; -разматра у групи шта и како је учио-учила и где та знања може применити 	<p>Сценографија и позориште, филм и телевизија.</p> <p>Елементи сценографије.</p>	

Назив предмета: Математика

Годишњи фонд: 180	Циљеви: Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.		
Недељни фонд: 5	Задаци:- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу; стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад; да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења; развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава; да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику.		
Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма

<p>БРОЈЕВИ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири рачунске операције у скупу $\mathbb{N}_0$; – састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разлоке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере или одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – формира низ на основу упутстава; – реши задатак применом различитих начина 	<p><i>Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу $\mathbb{N}_0$. Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$). Упоредивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.</i></p> <p><i>Квадар и коцка.</i></p> <p><i>Мерење површине ($m^2, dm^2, cm^2, mm^2, kt^2, ha, a$).</i></p> <p><i>Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). Запремина квадра и коцке.</i></p>	<p>Активности којима се описује:</p> <p>Комуникација:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. <p>Компетенција за учење:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Користи различите изворе информација и има критички однос према њима; - Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања. <p>Сарадња</p> <ul style="list-style-type: none"> - Активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; - Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада. <p>Решавање проблема - Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе између њих, - Планира стратегију решавања проблема, - Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем и ваншколским искуством.</p> <p>Дигитална компетенција - Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТа и да га користи на одговарајући начин.</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <ul style="list-style-type: none"> - Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
-----------------------	---	---	--

<p>ГЕОМЕТРИЈА</p> <p>МЕРЕЊЕ И</p> <p>МЕРЕ</p>	<p>представљања проблема;</p> <p>– именује елементе и опише особине квадрата и коцке;</p> <p>– црта мреже и прави моделе квадрата и коцке;</p> <p>– препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;</p> <p>– прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине;</p> <p>– израчуна површину квадрата и правоугаоника;</p> <p>– израчуна површину и запремину квадрата и коцке;</p> <p>– реши проблемске задатке у контексту мерења.</p>		<p>-Активност наставника:</p> <p>--упознаје ученике са циљевима и садржајима теме; -одређује претходно искуство ученика;</p> <p>-прати рад и залагање ученика на часу; - подстиче код ученика развој мишљења и разумевања; -омогућити ученицима да сами изводе закључке; -инсистира на практичној примени стечених знања; -мотивише ученике за учење; -оцењивањем процењује ниво постигнућа ученика; -подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке...</p> <p>-Активност ученика:</p> <p>-- кроз игру посматра и уочава боје и облике; - именује предмете и одређује положај; - повезује; - упоређује, разликује и именује предмете; - уочава; - упоређује и класификује; - закључује; - проверава тачност решења и објашњава; -активно приступа излагању новог градива и изради задатака на часу; - практично примењује стечена знања; -активно учествује у раду; -самопроцењује напредак</p>
--	---	--	---

Назив предмета

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ

Циљ учењаМузичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког

наслеђа и културе свога и других народа.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

36 часова

Задаци наставног предмета:

- неговање способности извођења музике (певање/свирање)
- стицање навике слушања музике, постицање доживљеја и оспособљавање за разумевање музичких порука
- подстицање стваралачког ангажмана у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање звука)
- упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа
- развијање критичког мишљења (исказивање става о музици која се изводи или слуша)
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности

Садржаје музичке културе чине извођење (певање/свирање), слушање и стварање музике

Међупредметне компетенције: комуникативна, за учење, за рад са подацима, за решавање проблема, естетичка, дигитална, за сарадњу, предузетничка, за одговорно учење у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
– опише своја осећања у вези са слушањем музике;		Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика).	Природа саме музике, па и предмета Музичка култура указује на стално прожимање

<ul style="list-style-type: none"> – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације: – учествује у школским 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ Химне Државна химна Светосавска химна Школска химна Народне песме и традиционалне дечје игре Ој, девојко, душо моја Ој, јабуко тедена! Дођи, Миле, у наш крај Маглица се пољем повијала Чобан тера овчице Лападу (дечје игра из Финске) Тита, тита лобода (традиционална народна дечја игра) Пљескалица (традиционална народна дечја игра) Песме домаћих и страних аутора Александар Кораћ, Дете није дете Драгана Михајловић Бокан, Протестна песма Хор Колибри, Десет љутих гусара Хор Колибри, Бора из суседног шора Група аутора (Влада Алексић, Љуба Нинковић, Милорад Мандић), С' оне стране дуге Владимир Шаински, Крокодил Гена Војин Комадина, Незгода Војин Комадина, Опера Мачкин дом Микан Обрадовић, Добро вече, комшинице Никола Греговић, Моја бака Антон Погачар, Крушка Јапанска дечја песма, Шушти, шушти бамбусов лист</p>	<p>свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Нагласак у свакој од области је на развоју способности код ученика да комуницирају са другима кроз слушање, извођење и стварање музике као и способности да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.</p> <p style="text-align: center;">Инсистирање на развоју критичко-аналитичког мишљења има за циљ да помогне ученицима да превазиђу површно расуђивање и да развију лично гледиште (засновано на адекватним информацијама) као и да науче како да артикулишу своје креативне и уметничке изборе. Ученицима треба дати могућност да буду инвентивни и маштовити у свом размишљању, а не само да пронађу тачан одговор .</p> <p style="text-align: center;">Учење о музичкој уметности не може се посматрати само као учење музичке писмености и извођење музичких композиција. Учење, поред нужне концептрације на развијању знања и вештина, код ученика, сходно њиховом</p>
--	----------------------------------	--	---

приредбама и манифестацијама.

Страни композитори
Јохан Себастијан Бах, Арија
Фредерик Шопен, Полонеза А-дур
Фредерик Шопен, Валцер а-мол
Сен Санс, Карневал животиња (Пијанисти. Кукавица.
Дугоухе личности. Финале)
Петар Иљич Чајковски, Годишња доба
Сергеј Рахмањин, Италијанска полка
Сергеј Прокофјев, Пећа и вук
Јохан Штраус, Трич трач полка
Јохан Штраус, Радецки марш
Јохан Штраус, На лепом, плавом Дунаву
Николо Паганини, Капричо бр. 9
Андре Гретри, Магарац и кукавица
Лирој Андерсон, Санкање
Примењена музика
Никола Херцигоња, Шапутање,
<https://www.youtube.com/watch?v=5q1LS5Zbzrs>
Петар Иљич Чајковски, балет Лабудово језеро, Игра
малих лабудова,
<https://www.youtube.com/watch?v=Xd2nTXsivHs>
Петар Иљич Чајковски, балет Крцко Орашчић, Игра
шећерне виле,
<https://www.youtube.com/watch?v=mQqbnMSm2aQ&t=4s>
и <https://www.youtube.com/watch?v=qC3ZIV0ppAc>
<https://www.youtube.com/watch?v=4t0jDUQ2aJ4>
Волфганг Амадеус Моцарт, Француска песма,
<https://www.youtube.com/watch?v=TXhazjvazRs>
Жорж Бизе, Кармен свита, Цигански плес
<https://www.youtube.com/watch?v=eA7Y5bWVDzI>
Ђоакино Росини, опера Севиљски берберин, Арија
Фигара,
<https://www.youtube.com/watch?v=mP5bXCVxSp0>
Жорж Бизе, опера Кармен, Марш уличних дечака
<https://www.youtube.com/watch?v=JctVMYvH9KY>

узрасту и годинама проведеним у учењу музике, треба да развије његову комплетну личност негујући принципе вршњачког учења, одговорности и лидерства, великодушности и посвећености другима и појединачног доприноса у остваривању заједничких циљева. На овај начин непосредно укључивање ученика у музичке активности има функцију социјалне кохезије и спасавања од друштвене маргинализације.

Програм наставе и учења усмерен је на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.

Исходи се достижу музичким, опажајним и сазнајним активности ученика.

Пол Дика, Чаробњаков ученик,
<https://www.youtube.com/watch?v=cquVZK5yN1E>
Јохан Штраус, На лепом, плавом Дунаву,
<https://www.youtube.com/watch?v=F7fj1BtJf8>
Камиј Сен-Санс, Карневал животиња - Фосили,
<https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI>
Хенри Манцини, Пинк пантер... (бумвекери),
<https://www.youtube.com/watch?v=cG0jprCQ6Ak>
Џон Вилијамс, филм Хари Потер, Дијагонална улица,
<https://www.youtube.com/watch?v=z-WEzhyc3DY>
Мапет шоу, На лепом, плавом Дунаву,
<https://www.youtube.com/watch?v=jd8nfEdo59I>
Елтон Џон, Краљ лавова, Круг живота,
https://www.youtube.com/watch?v=8zLx_JtcQVI
Кристијан Коскинен, филм Мавка, Шумска песма,
<https://www.youtube.com/watch?v=effkoBQqm7g>

Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и музичко стваралаштво. Препоручени музички садржаји остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би ученици достигли очекиване исходе, наставник реализује наставу користећи слушање, глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати тимски дух кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Наставни програм омогућава да се, поред наведених композиција за

слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школска установа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да

			<p>прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету. Обратити пажњу и на позитиван ефекат музике, у смислу опуштања, подизања пажње, емоционалних и физичких одговора, когнитивне стимулације и развијања меморије.</p> <p>Од велике важности је да се ученици упознају са правилима понашања (музичким бонтоном) при слушању и извођењу музике. Важно је обезбедити тишину и пажњу у току слушања музике и упутити их када треба извођаче да поздраве аплаузом. Овај модел понашања ученици треба да примене на концертима и различитим музичким приредбама, било да се налазе у активној (као извођачи) или пасивној (као слушаоци) улози.</p>
	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p>	<p>Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима</p>	

МУЗИКЕ

и/или на другим инструментима.
Народни инструменти нашег и других народа.
Музичке драматизације.
Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука.
Динамика (крешендо, декрешендо).
Темпо (*Andante.Moderato. Allegro*).
Боја (различити гласови и инструменти).
Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком).
Савладавање тонске висине и солмизације у обиму ce^1 - ce^2 .
Тактирање у 3/4 и 4/4 такту.
Це-дур лествица.
Репетиција, прима и секунда волта.
ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне
Државна химна
Светосавска химна
Школска химна
Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)
Кад се Ћира оженио
Лепо ти је рано уранити
Чобан тера овчице
Банаћанско коло
Пљескалица
Тита, тита, лобода
Ајд` на рогаљ, момче
Лепо ти је рано уранити
У ливади под јасеном
Поранила девојчица
Дечје песме
Фрањо Лучић, Полустепен
А. Власак, Лествица

Никола Херцигоња, Мали ђачки валцер
Војислав Илић, Певајмо
Срђан Барић, Срећна Нова година
Арсен Дедић, Кад би сви људи на свету
Божидар Станчић, Данас
Врапчићи, Ти и ја
Песма из Енглеске, На слово
Моцарт, Блистај, блистај
Карл Орф, Композиција за два металофона
В. Вукадиновић, Сладолед
Ричард Роџерс, Солмизација (песма из филма "Моје песме, моји снови")
Војкан Борисављевић, Мени су просто сипали знање
Хор Колибри, Тамбурица 5 и Бора Дугић, На леду
Хор Колибри, Бака и они други
Непознати аутор, Завичају мој
Бранко Милићевић, Ласте
Бранко Милићевић, Добар друг ти вреди више
Божидар Станчић, Полазак у школу
Војкан Борисављевић Генерале, сило љута
Милоје Милојевић, На ливади зеленој
Музичке игре
Миодраг Илић Бели, Шта да раде дланови
Веселјак (бројалица)
Пошла кока на пазар (бројалица)
Бим бам (тапшалица)
<https://www.youtube.com/watch?v=DScgmrHv6wg>
Маријана Симич, Седам (тапшалица)
<https://www.youtube.com/watch?v=5y0sVCmMX0k>
Форте, пиано
<https://www.youtube.com/watch?v=IUYEvCly8Fo>
Свирање на дечјим инструментима
Народна из Србије, На крај села жута кућа
Народна из Србије, У Милице
Македонска народна песма, Дафина

		<p>Народна из Србије, Веселјак Народна из Србије, Пошла кока на пазар В. Вукадиновић,, Сладолед</p>	
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономотопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.</p>	<p>Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> – осмишљавање једноставне кореографије; – израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала; – стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; – музичке импровизације; – музичка питања и одговоре; – музичку допуњалку; – компоновање мелодије на задати текст; <p>одабир познатог музичког садржаја у односу на литеру</p>

Кључне речи: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, лествица, темпо, репетиција.

Назив предмета: Природа и друштво

<p>Годишњи фонд: 72</p>	<p>Циљеви: Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.</p>
<p>Недељни фонд: 2</p>	<p>Задаци: развијање основних научних појмова из природних и друштвених наука;</p> <ul style="list-style-type: none"> • развијање основних појмова о ширем природном и друштвеном окружењу – завичају; • развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности; • развијање основних елемената логичког мишљења; • стицање елементарне научне писмености, њена функционална применљивост и развој процеса учења; • оспособљавање за сналажење у простору и времену; • разумевање и уважавање сличности и разлика међу појединцима и групама; • коришћење различитих социјалних вештина, знања и умења у непосредном окружењу; • развијање одговорног односа према себи, окружењу и културном наслеђу.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>Природне и друштвене одлике Србије</p> <p>Човек природно и друштвено биће</p>	<p>– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије;</p> <p>– одреди положај и одреди природне и друштвене објекте на географској карти Србије;</p> <p>– повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи;</p> <p>– уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије;</p> <p>– представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива по свету;</p>	<p>Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута.</p> <p>Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме.</p> <p>Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита.</p> <p>Национални паркови Србије.</p> <p>Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интелектуалност).</p> <p>Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима).</p> <p>Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).</p> <p>Човек – природно, друштвено и свесно биће.</p> <p>Физичке промене у пубертету.</p>	<p>Ученике треба оспособљават и да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које ангажују како поједина чула, тако и више чула истовремено</p> <p>.</p>

<p>Материјали</p>	<p>– у дискусији даје предност коришћењу обновљивих природних ресурса;</p> <p>– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем;</p> <p>– планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје;</p> <p>– затражи помоћ уколико се суочи са непримерним садржајима у дигиталном окружењу;</p> <p>– идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем;</p> <p>– испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола;</p> <p>– наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије;</p>	<p>Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.</p> <p>Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух).</p> <p>Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање).</p> <p>Наелектрисање предмета од различитих материјала.</p> <p>Електрична проводљивост – проводници и изолатори.</p> <p>Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству.</p> <p>Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисања тела и својства које тада испољавају).</p> <p>Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале).</p> <p>Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања.</p> <p>Опасност и заштита од пожара.</p> <p>Живот у далекој прошлости (долазак</p>	<p>Наставник: Усмерава , наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, наводи на повезивање и примену знања, усмерава, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује...</p> <p>Ученик: посматра, групише, испољава, препознаје, упоређује, именује, процењује,</p>
<p>Прошлост Србије</p>			

	<p>– наведе примере употребе магнета у свакодневном животу;</p> <p>– наведе примере превенције и заштите од пожара;</p> <p>– прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске личности и догађаје;</p> <p>– опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација;</p> <p>– представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.);</p> <p>– пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних);</p> <p>– повеже резултате рада са уложеним трудом;</p>	<p>Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота).</p> <p>Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота).</p> <p>Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора).</p> <p>Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота).</p> <p>Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).</p>	<p>истражује, ствара, игра се, бележи, експериментише, сналази се у простору и времену, сазнаје, ствара, сакупља, игра се, истражује</p> <p>...</p> <p>Форма провере образовних стандарда: - решавање задатака индивидуално и у групном и тимском раду - писмена провера - усмено испитивање</p> <p>Динамика провере образовних стандарда: - Динамика провере стандарда ће се одвијати</p>
--	---	--	---

	<p>– сарађује са другима у групи на заједничким активностима;</p> <p>– учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.</p>		<p>континуиран о током реализације свих наставних тема.</p> <p>ИКТ унастави:</p> <p>Отворени образовни ресурси:</p> <p>Креативна школа, Моја школа, Национални образовни портал, ...видео ресурси (видео лекције, презентације,</p>
--	---	--	---

Физичко и здравствено васпитање

Годишњи фонд: 108 Недељни фонд: 3 Циљчења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

исходи	теме	садржаји	Начин остваривања
примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без	редовно вежбање -постепено увећење термина везаних за

<p>изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и спушта терет;</p>		<p>реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење; физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности</p>	<p>вежбање -истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања -организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације -указивати на значај вежбања</p>
<p>изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију; вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – сагледа резултате физичких способности;</p>	<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p>	<p>Атлетика Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој. Спортска гимнастика Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. Основе тимских, спортских и елементарних игара Мини–рукомет. Фудсал – „мали фудбал“. Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке. Јаџент, са упрошћеним правилима Плес и ритмика Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Пливање Основна обука пливања. Скок на ноге. Полигони Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p>	<p>редовно вежбање -постепено увећење термина везаних за вежбање -истицање неопходност поштовања правила понашања током вежбања -организовање одељењска и такмичења на нивоу генерације -указивати на значај вежбања - примењивати одговарајуће облике и</p>
<p>– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; – уредно одржава</p>	<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>	<p>Култура вежбања и играња Основна правила вежбања. Основна правила мини- -рукомета, фудсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања</p>	<p>- редовно вежбање - организовање боравка у природи - организовати дане здраве исхране - организовати ситуационе игре везаних за бригу о здрављу</p>

<p>простор у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>		<p>у породици. Вежбање у слободно време. Здравствено васпитање Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела.</p>	
--	--	---	--

ВЕРСКА НАСТАВА–ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Годишњи фонд часова:

36

Разред:

Четврти

ТЕМА (наставне јединице)	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИНОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>I – УВОД</p> <p>1. Дружимо са Богом и светима – уводни час</p>	<ul style="list-style-type: none"> • упознавање ученика са садржајима и начином рада • ученик ће бити мотивисан да похађа часове верске наставе 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • стећи основне информације о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда <p>• уочити какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања</p> <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • желети да активно учествује у часовима верске наставе 	<p>Упознавање са садржајем програма и начином рада</p>	<p>Катихизација као литургијска делатност – заједничко једло катихете (вероучитеља) и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) битре бало стално даимана умуда катихеза непостоји радигомилања информација („знања о вери“), већ</p>

<p>II – ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР</p> <p>2. Заједница је основ живота</p> <p>3. Црква јенаш избор</p> <p>4. Црква је заједница са Светом Тројицом</p> <p>5. Црква јенаш</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима неопходно знање да постојање света има свој циљ – да постане Црква; • Развијање свести ученика да је све створено да постоји у заједници са Богом; • Указати ученицима на значај свести Цркве 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити важност постојања заједнице • уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; • уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они којито желе; • знати да се никојису у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница; • знати да се заједница Бога, људи и 	<p>Прича “Недостајати” (за заједницу као основ живота) Т. Телехтон</p> <p>Песма Св. Владике Николаја „Заједничарење са небом“</p> <p>Одабрани одељци из књиге „Из Ја-града у Ти-град“</p>	<p>као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учење у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике битно је упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и значајем везаних садржаја.</p>
---	---	---	---	---

<p>6. Светизван заједнице са Богом</p> <p>7. Свету заједници са Богом</p>	<ul style="list-style-type: none"> Развијање свести ученика да смо у Цркви позвани на животу заједници. 	<p>природезове Црква;</p> <ul style="list-style-type: none"> уочити да изван Цркве свет не може постојати вечно. <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји; бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као Божи дар. 	<p>Одломак из песме “Зимска идила” Војислава Илића“</p>	<p><u>Врсте наставе</u></p> <p>Настава се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (32 часова) практична настава (2 часа)</p> <p><u>Место реализације наставе</u></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици; Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;</p> <p><u>Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе</u></p> <p>Уводне часове треба лоби осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика са циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.</p> <p>Реализација програм треба лоби бидати се одвија у складу са принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученика на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати</p>
<p>III – ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ</p> <p>8. Христос позива Апостоле</p> <p>9. Вера основ заједнице</p> <p>10. Апостоли позивају свет</p> <p>11. Човек само срцем јасно види</p> <p>12. Христос нас зове</p> <p>13. Божић</p>	<ul style="list-style-type: none"> Омогућити ученицима да уоче да Христос зове све људе заједницу са Њим; Указати ученицима на значај верза остварење заједнице са Богом; Омогућити ученицима да се упознају са новозаветним сведочанством Христу и Апостолима. 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> уочити да нас Христос позива у лични однос – заједницу љубави; увидети да су апостоли људи који суслични нама; уочити да је вера основ заједнице са Богом; увидети да су Апостоли позивали људе заједницу љубави са Христом; разумети значај Христовог оваплоћења (рађања); Усвојити текст и мелодију песме „Звездасезасја“ <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> бити подстакнут да доживети Христа као Личност којанамиде усусрет. 	<p>Прилагођена и препричана новозаветна прича о Христовом позиву Апостола</p> <p>Новозаветна прича о ап. Петру ка да тоне</p> <p>О делима Апостола</p> <p>«Мали принц», А. С. Егзипери – одломци</p> <p>Песма «Звездасезасја»</p>	
<p>IV – ДИВАН ЈЕ БОГУ СВЕТИМА СВОЈИМА</p>	<ul style="list-style-type: none"> Омогућити ученицима да уоче да су светитељи наши путеводитељи ка Царству Божијем; 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> поступно изграђивати свест о томе ко су светитељи; увидети да су сви позвани да буду свети етљи; уочити важност светитеља као 	<p>Прилагођена и препричана нека житија светих</p> <p>Приче из живота Светога Саве</p>	

<p>сведоци љубави Божје 15. Свети Сава - путеводитељ у животвечни 16. Успињањека Христу (опис н.ј – прича о Закхеју) 17. Свети Симеон Богопримац- сусрет са Христом 18. Литургијско путовање заједнице свих светих</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да уочезначај жељеза остваривање заједнице са Богом; • Указати ученицима да је Литургија заједница свих светих са Богом. 	<p>наших узора за остваривање личног јединства са Богом;</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати какву важност Савине речи и дела имају за нас данас; • учити да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља; • знати да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом; • препознати да унашу заједницу са Богом водимо све оне (исве оно) што волимо. <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек; • бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину. 	<p>Приповест о Светом Сави, његовим делима и духовним подвизима . Указати на неке од најважнијих поука из књиге које је Свети Сава написао (Житије Св. Симеона, Законoprавило, Хиландарски типик, Студенички типик.) Одломак из књиге Михајла Пупина, „Са пашњака до научења“ (одломак коме се говори о нашој вери и Светом Сави) Прича о Закхеју – препричана и прилагођена Празник Среће Господње Св. Владика Николаја одломак из „Небеске Литургије“</p>	<p>и информативно.</p> <p>Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују ускладу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.</p> <p>Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспонованја наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чињеницама извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <p>У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности и у наставном процесу.</p>
<p>V – ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА 19. На путу светости 20. У савршавању нема краја 21. Путка вечности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да схвате грех као промашај циља; • Пружити ученицима могућност да разумеју да је самољубље извор греха; • Омогућити ученицима да уочештају врлине; • Указати ученицима да 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • увидети да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави; • уочити да је грех наш погрешан избор; • увидети шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави; • увидети да без врлине нема љубави; 	<p>Грех као промашај циља Последица пада у грех Обрада одбраних поглавља из књиге «Из Ти-града Небески град» Поукесветих: Григорије С. Петров ; Васкршња прича дарови доброг мудраца Христу</p>	<p>Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и путања</p>

<p>22. Хришћанске врлине</p> <p>23. Врлинослов– свети насуче</p>	<p>врлине представљају прихватање Божје воље;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пружити ученицима могућност да примете да они управљају својом вољом и праве личне изборе. 	<ul style="list-style-type: none"> • уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима; • упознати најважније хришћанске врлине; • увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити; • увидети да се врлине усавршавају. <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • бити подстакнут да следи светитељима Божјим; • бити подстакнут да се труди да се би развија хришћанске врлине. 	<p>Спаситељу, „Четврти мудрац“;</p> <p>Свети Спиридон (прича о смирењу);</p> <p>Свети Василије Острошки- (прича „Свечев лијек“);</p> <p>Поуке Владике Николаја Св. Јустин Ћелијски („Срна из губљеном рају“ одломак из казивања белих срна)</p>
--	--	---	---

Евалуација наставе

Евалуација наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина:

процењивање реакције ученика или прикупљање коментара ученика путем анкетних евалуационих листића

провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем

<p>VI -САНАМА ЈЕ БОГ</p> <p>24. Васкрсење и Педесетница</p> <p>25. Црква јенкона Царства Божијег</p> <p>26. Црквена уметност-одсјај Царства Божијег</p>	<p>Пружити ученицима могућност да разумеју да је Црква икона Царства Божијег и да смо са Богом најприснији заједници на Светој Литургији;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Омогућити ученицима да уочавају разлику између икона и неке друге уметничке слике или фотографије; • Омогућити ученицима да изграде свест о томе да иконе сведоче будуће Царство Божије садашњем веку; • Установити обимни квалитет знања стечених у току школске године из 	<p><u>Когнитивни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • уочити да служењем Литургије постаје моучесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом; • упознати садржај молитве «Царенебески»; • увидети да сам изглед православног храма икона изражава јединство Неба и земље. <p><u>Афективни аспект:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе; • бити подстакнут да уреди школски простор најуспешнијим радовима; • бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса; • уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног 	<p>Педесетница – рођендан Цркве;</p> <p>Молитва Царенебески;</p> <p>Кроз одломке из јеванђелских текстова, допуњене фотографијама фресака, приказати домострој спасења.</p>	<p>ставова;</p> <p><u>Оцењивање</u></p> <p>Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:</p> <p>усмено испитивање;</p> <p>писмено испитивање;</p> <p>посматрање понашања ученика;</p> <p><u>Оквирни број часова по темама</u></p> <p>Увод – 1</p> <p>Црква је наш избор – 7</p> <p>Христос нас свезове – 7</p>
---	---	--	---	---

Пројектна настава

Годишњи фонд: 36

Недељни фонд: 1

Циљ наставе и учења Пројектне наставе је стицање знања и оспособљавање ученика да знања примене у животу, решавање актуелних проблема из животног окружења, самостално коришћење различитих извора ради стицања нових знања, подстицање за истраживањем, истраживачко учење, развој интересовања за уметност, културу и демократију, развој комуникационих вештина.

исходи	теме	Начин остваривања
ЦИЉАНА ЕТАПА -функционално повезује знања, вештине, искуства и мотивацију - правилно седи при раду зарачунаром АНАЛИТИЧКА ЕТАПА –	КОЛИКО ПОЗНАЈЕМ СРБИЈУ - 18 часова Садржај (по предметима) ПРИРОДА И ДРУШТВО Природне и друштвене одлике Србије (положај, територија, граница, симболи, природне карактеристике, типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња, национални паркови, друштвене	-одређивање циља повезан са битним странама дечјег живота -ослањање на постојећа знања -указивање

<p>предложи редослед активности у односу на постављени пројектни задатак -уочава сличности и различитости ради класификовања правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и искључирачунар, ИСТРАЖИВАЧКА ЕТАПА -користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника - придржава се договорених правила КОНСТРУКЦИЈСКА ЕТАПА -испитује својстава и особине, везе и узрочнопоследичне односе ПРЕЗЕНТАЦИОНА ЕТАПА -добијене продукт чини видљивим и представља их другима. РЕФЛЕКСИВНООЦЕЊИВАЧКА ЕТАПА -повезује резултате учења и рада са уложеним трудом. - зна да наведе могуће последице на здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја.</p>	<p>карактеристике природни ресурси и делатности у различитим крајевима) Прошлост Србије (историјски извори, живот у далекој прошлости, држава за време владарске породице Немањића, живот под турском влашћу, настанак и развој модерне српске државе) Насеља у Србији Историјско туристички локалитети у Србији Познати уметници у Србији СРПСКИ ЈЕЗИК –опис, приповедање, драмска радња, популарни и информативни текстови ЛИКОВНА КУЛТУРА –Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе. ИГРА ЈЕ НАЈВАЖНИЈИ ДЕЧЈИ ПОСАО - 8 часова Садржај (по предметима) ЛИКОВНА КУЛТУРА –Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. СРПСКИ ЈЕЗИК – опис, приповедање, драмска радња ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ – Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности ПРИРОДА И ДРУШТВО – Прошлост Србије НАКОН ЧЕТИРИ ГОДИНЕ - 10 часова Садржај (по предметима) ЛИКОВНА КУЛТУРА –Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. МУЗИЧКА КУЛТУРА –Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. ПРИРОДА И ДРУШТВО – Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност СРПСКИ ЈЕЗИК – Књижевност: Популарни и информативни текстови; Језичка култура: описивање</p>	<p>на изворе додатних информација -примена диференцираних облика рада прилагођених способностима ученика - оцењивање позитивних страна које се могу још побољшати -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације;</p>
--	--	--

Ваннаставне активности

теме	садржаји	Начин остваривања
Друштвене активности	– Дечија недеља (учешће у активностима) – Свети Сава – школска слава (пано) – Дан школе (учешће у активностима) – Нова година (радионица) – Ускрс (радионица) – вршњачке радионице	- добро планирање: циља, ефеката, активности ученика и наставника, начин рада - активностима су обухваћени сви ученици и то тако да могу да искажу: ангажованост, самосталност, сарадљивост и иницијативност - примењују се игролике активности којима се подстиче креативност ученика
Техничке активности	– школски простор; учионица, двориште (уређење) – честитке за: рођендан, Нову годину, Божић, Дан жена, Ускрс (израда) – одељењски пано (уређење)	- користе се школски ресурси - организују се

Хуманитарне активности	- акције поводом Дечје недеље -хуманитарне акције (помоћ другу, другарици...) - Сарадња са Црвеним крстом	једноставне акције у којима су главни носиоци ученици
Спотске активности	- одељенска и међуодељенска такмичења - учешће на Јесењем и пролећњем кросу (општински ниво)	
Културне активности	одлазак на изложбу - позоришне представе - биоскопске представе - вршњачке радионице	

Програм наставе и учења за пети разред основног образовања и васпитања

Обавезни предмети

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 180

Недељни фонд часова: 5

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности чине **три предметне области**: Књижевност, Језик и Језичка култура.

Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 180. Све три области програма наставе и учења **се прожимају** и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности заснован је на **исходима**, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

ТЕМЕ	ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕНОЈ ТЕМИ/ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
КЊИЖЕВНОСТ	<p>УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова 	<p>ЛИРИКА</p> <p>лектира:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна митолошка песма: <i>Вила зида град</i> 2. Народне лирске песме о раду(избор); 3. Народне лирске породичне песме (избор); 4. Бранко Радичевић: <i>Певам дању, певам ноћу</i> 5. Милица Стојадиновић Српкиња: <i>Певам песму</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и компетенција за целоживотно учење; - Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи са наставницима других предмета; - Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација...
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Душан Васиљев: <i>Домовина</i> / Алекса Шантић: <i>Моја отаџбина</i> 7. Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i> 8. Милован Данојлић <i>Шљива</i> / Десанка Максимовић: <i>Сребрне плесачице</i> 9. Пеђа Трајковић: <i>Кад књиге буду у моди</i> 	

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава)</p> <p>- разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца</p> <p>- разликује облике казивања</p> <p>- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике</p> <p>- одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту</p> <p>- процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.)</p> <p>- развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела</p> <p>- одреди тему и главне и споредне мотиве износи ставове</p> <p>- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости</p>	<p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ:</p> <p>- Песник и лирски субјекат.</p> <p>- Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме.</p> <p>- Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен;</p> <p>- Врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац).</p> <p>- Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност.</p> <p>- Стилске фигуре: епитет, ономатопеја.</p> <p>Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне.</p> <p>ЕПИКА</p> <p>лектира:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна епска песма: <i>Свети Саво</i> 2. Народна епска песма: <i>Женидба Душанова</i> (одломак осавладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Шаљива народна прича: <i>Еро с онога свијета</i> 4. Народна новела: <i>Дјевојка царана мудрила</i> 5. Милован Глишић: <i>Прва бразда</i> 	
-------------------	--	--	--

описане у књижевним делима

- **уважава** националне вредности и негује српску културноисторијску баштину
- **наведе** примере личне добити од читања
- **напредује** у стицању читалачких компетенција
- **упореди** књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст

6. Стеван Сремац:
Чича Јордан(одломак)

7. Бранко Ћопић:
Поход на Мјесец

8. Иво Андрић:
Мостови

9. Данило Киш:
Дечак и пас

10. Горан Петровић:
Месец над тензијом

(први одломак приче *Бели хлеб од претеривања* и крај приче који чине одељци *Можеш сматрати да си задобио венац славе* и *Мрави су вукли велике трошице тишине*)

11. Антон Павлович Чехов: **Шала**

Књижевни термини и појмови:

- **Писац и приповедач.**
- **Облици казивања:** приповедање у првом и трећем лицу.
- **Фабула:** низање догађаја, епизоде, поглавља.
- **Карактеризација ликова** – начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака.

Врсте епских дела у стиху и прози:

- епска народна песма, бајка (народна и ауторска), - новела (народна и ауторска),
- шаљива народна прича.

КЊИЖЕВНОСТ

- **Врста стиха** према броју слогова: десетерац.

ДРАМА

лектира:

1. Бранислав Нушић: *Кирија*
2. Душан Радовић: *Капетан Цон Пиплфокс*
3. Љубиша Ђокић: *Биберче*

КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ:

- Позоришна представа и драма.
- Чин, појава, лица у драми, драмска радња.
- Сцена, костим, глума, режија.
- Драмске врсте: једночинка, радио-драма.

НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ:

(бирати до 2 дела):

1. Вук Ст. Караџић:
Моба и прело
(одломак из дела *Живот и обичаји народа српскога*)
2. Доситеј Обрадовић:
О љубави према науци
3. Михаило Петровић Алас: *У царству гусара* (одломци)
4. Милутин Миланковић: *Успомене, доживљаји, сазнања* (одломак)
5. Избор из енциклопедија и часописа за децу

КЊИЖЕВНОСТ

ДОМАЋА ЛЕКТИРА:

1. Епске народне песме о Немањићима и Мрњавчевићима - **преткосовски тематски круг**
2. **Народне бајке, новеле, шaljивенародне приче** (избор);
3. **Краткефолклорне форме** (питалице,брзалице,пословице, загонетке)
4. Бранислав Нушић: *Хајдуци*
5. Данијел Дефо:
Робинсон Крусо(одломак о изградњи склоништа)
6. Марк Твен:
Доживљаји Хаклберија Фина/ Краљевић и прросјак/ Доживљаји Тома Сојера
7. **Избор ауторских бајки:**
Гроздана Олујић;
Ивана Нешић: *Зеленбабини дарови* (одломци)
8. Игор Коларов:
Аги и Ема
9. **Избор из савремене поезије за децу:** Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...

ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ

(бирати до 3 дела)

1. Јован Јовановић Змај: *Песмо моја*(из Ђулића)
2. Стеван Раичковић: *Велико двориште* (избор)
Мале бајке(избор)
3. Иван Цанкар: *Десетица*
4. Љубивоје Ршумовић: *Ујдурме и зврчке из античке Грчке*
(избор) /
Густав Шваб: *Приче из старине*
5. Џон Р. Р. Толкин: *Хобит*(одломци)
6. Никол Лезије:
Тајна жутог балона
7. Корнелија Функе: *Господар лопова*(одломак)
8. Вида Огњеновић: *Путовање у путопис* (одломак)
9. Владислава Војновић: *Приче из главе* (избор, осим приче *Позориште*)
10. Дејан Алексић:
Музика тражи уши(избор) /
Кога се тиче како живе приче (избор)
11. Јован Стерија Поповић:
Лажа и паралажа(одломак о *Месечевој краљици*) и
Едмон Ростан:
Сирано де Бержерак (одломак о путу на Месецу)

		<p>Дело завичајног аутора по избору</p>	
<p>ЈЕЗИК: граматика</p>	<p>- разликује променљиве речи од непроменљивих</p> <p>- разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију</p>	<p>Врсте речи:</p> <p>Променљиве: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи;</p> <p>Непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози.</p> <p>Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске).</p> <p>Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа.</p>	
<p>ЈЕЗИК: граматика</p>	<p>- разликује основне функције и значења падежа</p> <p>- употребљава падежне облике у складу са нормом</p>	<p>Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место).</p> <p>Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу.</p>	

ЈЕЗИК:
граматика

- **употребљава** глаголске облике у
складу са нормом

Заменице -

личне заменице: промена,
наглашени и ненаглашени облици, употреба
личне заменице сваког лица себе, се.

Бројеви - врсте и употреба: главни
(основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и
редни бројеви.

Глаголи –

глаголски **вид** (несвршени и свршени);
глаголски **род** (прелазни,
непрелазни и повратни); глаголски **облици** (грађење и
основно значење):

инфинитив

(и инфинитивна основа), **презент** (презентска основа,
наглашени и ненаглашени **облици презента помоћних**
глагола),
перфекат,
футурпрви.

Предикатска реченица - предикат (глаголски;
именски); слагање предиката са субјектом
у лицу, броју и роду;

Прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за
место, за
време, за начин; за узрок и за меру и количину);
апозиција.

	<p>- разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)</p>		
<p>ЈЕЗИК: правопис</p> <p>ЈЕЗИК: правопис</p>	<p>- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова</p> <p>- користи правопис (школско издање)</p>	<p>Великослово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева.</p> <p>Заменица Ви из поштовања.</p> <p>Одрична речца <i>не</i> уз именице, придеве и глаголе;</p> <p>Речца <i>нај</i> у суперлативу;</p> <p>Вишечлани основни и редни бројеви.</p> <p>Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).</p>	
	<p>- правилноизговара речи водећи</p>	<p>Местоакцента у вишесложним речима</p>	

<p>ЈЕЗИК: ортоепија</p>	<p>рачуна о месту акцента и интонацији реченице</p> <p>- говори јасно поштујући књижевнојезичку норму</p> <p>- точно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове</p>	<p>(типични случајеви).</p> <p>Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица.</p> <p>Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже.</p>	
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p> <p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог</p> <p>- издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)</p> <p>- саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште</p> <p>- проналази експлицитно и имлицитно садржане информације у</p>	<p>Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл)</p> <p>Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору.</p> <p>Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције.</p> <p>Осам домаћих писмених задатака.</p>	

<p>једноставнијем књижевном и некњижевном тексту</p> <p>- напамет говори одабране књижевне текстове или одломке</p>	<p>Четири школска писмена задатка.</p>	
---	---	--

Наставни предмет: математика

Циљ предмета је да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву. Да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Теме	Исходи по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да	Садржаји	Начин остваривања програма
Природни бројеви и дељивост	<ul style="list-style-type: none"> - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; - одреди и примени НЗС и НЗД; - изводи скуповне операције уније, пресека, 	<p>Први део</p> <p>Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + r, 0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика.</p> <p>Други део</p> <p>Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте</p>	<p>У циљу остваривања жељених исхода, низом активности развијаће се компетенције ученика. У примени ће бити :</p> <ul style="list-style-type: none"> - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - метода демонстрације - метода писмених и графичких радова. <p>За реализацију планираног користиће се школски ресурси : прибор за цртање (лењир, угломер, троуглови, шестар), рачунари, пројектор...</p> <p>У зависности од наставне теме оствариваће се корелација са више предмета: ликовна култура, техника и технологија, географија.</p>

	<p>разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке;</p> <ul style="list-style-type: none"> - правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу; 	<p>чиниоце.</p> <p>Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД.</p> <p>Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.</p>	<p>ИКТ може и мора бити у функцији остваривања исхода у математици.</p> <p>Користиће се:</p> <ul style="list-style-type: none"> - еЗбирка, електронска збирка задатака <p>Може се употребити као помоћно средство за извођење наставе у дигиталном кабинету, организовање тестова и задавање домаћих задатака.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Едмодо <p>Едмодо је једноставан начин да се наставник и ученици повежу ради безбедне сарадње, организације и приступа задацима, оценама и школским порукама.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кахут <p>Кроз кахут квиз деца могу усвојити нова знања, уз забаву, на сасвим другачији начин.</p>
<p>Основни појмови геометрије</p>	<ul style="list-style-type: none"> - анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор; 	<p>Тачке и праве; односи припадања и распореда.</p> <p>Однос правих у равни; паралелност.</p> <p>Мерење дужине и једнакост дужи.</p> <p>Кружница и круг. Кружница и права.</p> <p>Преношење и надовезивање дужи.</p> <p>Централна симетрија.</p> <p>Вектор и транслација.</p>	

<p>Угао</p>	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; - измери дату угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова); 	<p>Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.</p>	
<p>Разломци</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, - заокругли број и процени грешку заокругљивања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; 	<p>Први део Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоредивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева.</p> <p>Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; - сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер; 	<p>Једначине и неједначине у скупу разломака.</p> <p style="text-align: center;">Трећи део</p> <p>Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.</p>	
Осна симетрија	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој. 	<p>Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.</p>	

Наставни предмет: енглески језик

Циључења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ТЕМЕ	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем	<ul style="list-style-type: none"> - разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздрави и 	<p>Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис</p>	<p>Остваривање компетенције се очекује кроз низ активности које ће довести до жељених исхода и омогућити ученику сврсисходно комуницирање на страном језику.</p> <ul style="list-style-type: none"> - учествовање у групном и раду у пару

<p>друштвеном контексту</p>	<p>отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; - постави и одговори на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</p>	<p>фотографије и сл.).</p> <p>Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm/My name is... Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 46 Black Street. My best friend lives next door. What's your address? What's your phone number? Have you got/Do you have an email address? These are my parents. Their names are ... I can't play tennis, but I can do karate. Can you play the guitar? My birthday is on the 21st of May. When is your birthday? This is Miss May. She's my teacher. This is Mr Crisp. He's my tennis coach.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање сталних радњи. Have got/Have за изражавање поседовања. Личне заменице у функцији субјекта - I, you ... Присвојни придев - my, your... Показне заменице - this/these, that/those. Питања са Who/What/Where/When/How(old)... Основни бројеви (1-1000). Предлози за изражавање места - in, at... Предлози за изражавање времена - in, on, at... Употреба неодређеног члана са именицама у једнини. Изостављање члана испред назива спортова. Употреба одређеног члана уз називе музичких инструмената. (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir); имена и надимци; начин писања адресе.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - играње улога - активно доприношење часу кроз критичку размену мишљења и стечених знања - израда пројеката индивидуалних и групних - презентација - истраживање за домаћи и школски рад <p>Језик као предмет изучавања има могућност корелације са практично свим осталим наставним предметима што се и огледа у предвиђеним садржајима. Обрађују се спортске активности (физичко и здравствено васпитање), раде се бројеви (математика), стална корелација постоји са српским језиком кроз граматичке садржаје као и језичка средства а такође и повезаност са другим страним језиком. Повезаност са географијом је очигледна самим тим што се учи језик других земаља као и појмиви који су географски и језички везани са тим земљама и паралелно са сопственом земљом. Историјске личности су део језичког наслеђа, дакле и корелација са историјом је присутна. Музичка и ликовна култура се свакако јављају кроз садржаје предвиђене за обраду на</p>
-----------------------------	--	---	--

			часовима.
Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	- разуме једноставније предлоге и одговори на њих; - упути једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање;	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.</p> <p>I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then. Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two. Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.</p> <p>Императив How about + глаголска именица Why don't we + инфинитивна основа глагола Would you like + инфинитив глагола. Модални глаголи за изражавање предлога - can/could/shall Глагол will за изражавање одлука (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.</p>	<p>Школски ресурси ће се користити приликом израде групних пројеката и панова за наставу.</p> <p>ИКТ опрема ће се користити за проналажење објашњења непознатих речи и појмова, за прикупљање и обраду података, табеларни приказ резултата, истраживања или огледа, гледање мултимедијалних садржаја, решавање квизова, асоцијација, он лајн тестова... из страног језика у другим предметима и обрнуто.</p> <p>ИКТ у настави ће се користити за прибављање података на интернету у пројектима које ће ученици реализовати током наставне године као и за пуштање садржаја на изворним варијантама енглеског језика кроз кратке спотове, филмове, музику и томе слично.</p>
Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности	- разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути једноставне молбе и захтеве; - затражи и пружи кратко обавештење; - захвали и извине се на једноставан	<p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности..</p> <p>Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure.</p>	

	<p>начин; - саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује;</p>	<p>What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.54</p> <p>Модални глаголи за изражавање молби и захтева - can/could/may. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>	
<p>Разумевање и давање упутстава</p>	<p>- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње; - да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.);</p>	<p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p> <p>Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token... Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions and chop them. Put the saucepan on the stove.</p> <p>Императив Личне заменице у функцији објекта - me, her, him... (Интер)културни садржаји: традиционалне/омиљене врсте јела.</p>	
<p>Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења</p>	<p>- разуме честитку и одговори на њу; - упути пригодну честитку; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.</p> <p>Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are</p>	

		<p>red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање уобичајених радњи. Изостављање члана испред назива празника. Изостављање члана испред именица употребљених у општем смислу. (Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања/прославе; честитање.</p>	
<p>Описивање догађаја и способности у садашњости</p>	<p>- разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње и способности; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/активности и способности користећи неколико везаних исказа;</p>	<p>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).</p> <p>I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање уобичајених и сталних радњи The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности Прилози за учесталост - usually, often... Предлози за изражавање правца кретања - to, from... Предлози за описивање начина кретања - by (car), on (foot)... (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>	

<p>Описивање догађаја и способности у прошлости</p>	<p>- разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;</p>	<p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.</p> <p>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.</p> <p>The Past Simple Tense правилних и најчешћих неправилних глагола Модални глагол could за изражавање способности у прошлости (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости (историјска личност, писац)</p>	
<p>Исказивање жеља, планова и намера</p>	<p>- разуме жеље планове и намере и реагује на њих; - размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава;</p>	<p>Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање о жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо, СМС, имејл и сл.).</p> <p>I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?</p> <p>The Present Simple Tense (want) Would like + именица/инфинитив глагола. Going to за изражавање будућих планова. Употреба неодређеног члана уз називе занимања. (Интер)културни садржаји: свакодневни живот и разонода; породични односи.</p>	

<p>Исказивање потреба, осета и осећања</p>	<p>- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p>	<p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање, својих осећања и реаговање на туђа.</p> <p>I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!</p> <p>The Present Simple Tense (be, want) Imperativ Why don't we/you + инфинитивна основа глагола How about + глаголска именица Would like + именица/инфинитив глагола (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона.</p>	
<p>Исказивање просторних односа и величина</p>	<p>- разуме једноставнија питања и одговори на њих; - разуме обавештења о простору и величинама; - опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима;</p>	<p>Слушање и читање краћих текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.</p> <p>Which room is it in? Where's the library? It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park... The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.</p> <p>Предлози за изражавање положаја и просторних односа - in</p>	

		<p>front of, behind, between, opposite... Питања са What/Where/Which/How (far, deep, long...) Поређење придева (правилно и неправилно поређење). Употреба одређеног члана са суперлативом придева. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице (инч, стопа...); природа.</p>	
<p>Исказивање времена хронолошког и метеоролошког</p>	<p>- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опише дневни/недељни распоред активности; - опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката (нпр. о часовним зонама, упоређивање климатских услова у својој земљи са климатским условима једне од земаља циљне културе и сл.).</p> <p>What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first.. ...on Christmas/Easter Day... Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред вожње, ТВ/биоскопски програм и сл.) и уобичајених радњи. The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи The Past Simple Tense Предлози за изражавање времена- in, on, at, to, past, after... Питања са When, What (time/day)... Редни бројеви до 100. (Интер)културни садржаји: климатски</p>	

<p>Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза</p>	<p>- разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе; - размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе; - представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;</p>	<p>услови у Великој Британији; разлика у часовној зони (Београд-Лондон).</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.).</p> <p>Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.</p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе - can/can't, must/mustn't (Not) Have to за изражавање обавезе и одсуства обавезе (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>	
<p>Изражавање припадања и поседовања</p>	<p>- разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих.</p> <p>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.</p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) - my friend's/friends'/children's books Присвојни придеви my,</p>	

		<p>your... Присвојне заменице mine, yours... Have got/Have за изражавање поседовања. Питања са Whose (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>	
<p>Изражавање интересовања, допадања и недопадања</p>	<p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања; - опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата.</p> <p>I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter dosen't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis - eight boys and seven girls.</p> <p>Придевско-предлошке фразе - interested in, good/bad at, crazy about... Глаголи like/love/hate + глаголска именица. Питања са What, Who, Why ... (Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).</p>	
<p>Изражавање мишљења (слагања и неслагања)</p>	<p>- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p> <p>I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.</p> <p>The Present Simple Tense (think, like, agree...) Питања са</p>	

		<p>What, Why, How ... (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p> <p>What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. That's not true. I'm not</p>	
<p>Изражавање количине, бројева и цена</p>	<p>- разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега; - пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; - на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта; - састави списак за куповину - намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.); - изрази количину у мерама - 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл.</p>	<p>Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи...); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена.</p> <p>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...</p> <p>Основни бројеви до 1000. Правилна множина именица. Множина именица које се завршавају на -у, -f/fe: strawberries, shelves, knives... Множина именица које се завршавају на -о: kilos, potatoes... Синкретизам једнине и множине: sheep, fish... Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice...)</p> <p>Бројиве и небројиве именице - rounds, money...</p> <p>Детерминатори - some, any, no. Квантификатори - much, many, a lot of. Питања са How much/many. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; локална мерна јединица за тежину (фунта); валута, намирнице и производи</p>	

специфични за циљну культуру.

Предмет: Историја

Разред: V

Годишњи фонд часова: 36

Недељни фонд часова: 1

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
Основи проучавања прошлости	<ul style="list-style-type: none"> · Разликује основне временске одреднице · Лоцира одређену временску одредницу на временској ленти · Разликује наћине рачунања времена у прошлости и садашњости · Именује периоде прошлости и историјске периоде и наводи граничне догађаје · Разврста историјске изворе према њиховој основној подели Повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају Упознавање са одликама праисторије и поделом; Уочавање начина живота код људи овог периода	Основни садржаји- *Појам прошлости и историја као наука *Хронологија *Подела прошлости и периодизација историје *Историјски извори Проширени садржаји- *Сродне науке и помоћне историјске науке *Историја око нас *Историјско наслеђе-тековин	Програм је конципиран тако да су за сваку од пет целина дати исходи, основни и проширени садржаји. Исходи омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Тако дефинисани исходи олакшавају наставнику одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја. Основне и проширене садржаје чине најважнији догађаји, појаве, процеси и личности који су обележили одређени период. Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости завичаја. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: смислено, проблемски, дивергентно, критички и кооперативно. Наставни програм орјентисан на исходе даје наставнику већу слободу у креирању наставе. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења. Наставник за сваку наставну јединицу дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне који би сви ученици требали да достигну, оне које би већина ученика требала да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему. У историји као наративном предмету фронтални облик рада мора
Праисторија			

Стари исток

- *лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока
- *користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока
- *одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице
- *пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева
- *наведе најважније одлике државног уређења
- *идентификује основна обележја и значај религије Старог истока
- *разликује врсте писама Старог истока
- *илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет
- *користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век
- *изложи, у усменим или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом
- *прикупи и прикаже податке из различитих извора информација

Основни садржаји-
*Основне одлике праисторије
*подела праисторије
Проширени садржаји-
Најважнији праисторијски локалитети у Европи и у Србији

Основни садржаји-
*Појам Старог истока- географске одлике, цивилизације(Египат, Месопотамија, Јудеја, Феникија)
* Друштвени односи и државно уређење
*Основне одлике привреде и свакодневни живот
*Култура и историјско наслеђе народа Старог истока- религија, писмо, уметност..
Проширени садржаји-
*Специфичности јудаизма и религија Месопотамије и Египта
*Најважније цивилизације Далеког истока- Индија, Кина.

бити основни, али не и једини. Усмено излагање наставника (монологска метода) и разговор са ученицима (дијалогска метода) имају веома важно место, с тим да треба користити и остале наставне методе као нпр. читање и анализу историјских извора. Важно је напоменути да стално треба користити историјску карту, јер њена адекватна употреба олакшава темељно савлађивање градива. У настави историје треба што чешће користити следећа наставна средства: историјске карте, илустрације, документарне или игране видео материјале, музејске експонате, архивски материјал...

Наставни садржаји предмета *Историја* у петом разреду ученике уводе у историју као науку која се бави прошлости људског друштва. Мали фонд часова и психофизичке могућности ученика захтевају од наставника рационалност при избору битних чињеница, без много хронологије и дефиниција историјских појмова и социолошких категорија. Тежиште наставе историје у петом разреду требало би да буде на разумевању античког друштва и културе.

<p>Античка Грчка</p>	<p>везаних за одређену тему *визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом</p> <ul style="list-style-type: none"> · Опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке · Лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке · Приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине · Пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој · Идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата · Истражи основна обележја и значај религије Старих Грка · Разликује легенде и митове од историјских чињеница · Наведите значај и последице освајања Александра Великог · Илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних 	<p>Основни садржаји- *појам античке Грчке-географске одлике *најстарији период грчке историје- критска и микенска цивилизација *Грчки митови *колонизација и основне привредне одлике *полиси- Спарта и Атина *Грчко-персијски ратови *Пелопонески рат *култура и свакодневни живот(религија, уметност, наука, обичаји, олимпијске игре, митологија) *Хеленистичко доба и његова култура *Историјско наслеђе</p>	
----------------------	--	---	--

достигнућа античке Грчке и хеленистичког света на савремени свет

- Користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај или личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију
- Израчуна временску удаљеност између појединих догађаја
- Користи основне историјске појмове
- Лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе
- Наведете основне разлике између античке римске републике и царства
- Разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима
- Истражи основна обележја и значај религије античког Рима
- Илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет
- Пореди начин живота припадника различитих

Проширени садржаји-
*пелопонески рат(ток, догађаји, личности)
*Најистакнутије личности- Драконт, Перикле, Филип Други, Аристотел..
*Грчка митологија- пантеон
*Седам светских чуда

Основни садржаји-
*Појам античког Рима- географске одлике и периодизација
*Оснивање Рима- легенда о Ромулу и Рему
*Структура друштва и уређење Римске републике
*Ширење Римске државе
*Рим у доба царства
*Култура и свакодневни живот
*Хришћанство-појава и ширење
*Пад Западног римског царства,
*Историјско наслеђе

Проширени садржаји-
*Етрурци
*Римска војска
*Римски градови на територији Србије,
Најистакнутије личности-

Антички Рим	друштвених слојева у античком Риму <ul style="list-style-type: none"> · Наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства · Лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије Користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.	Ханибал, Цицерон, Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики <ul style="list-style-type: none"> *Римски пантеон *Гладијаторске борбе 	
-------------	--	---	--

ОГИЈА

Разред: V

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

ЦИЉ

Циљ наставе биологије у основној школи је да ученици упознају основне појмове о живом свету, његовом пореклу и историјском развоју, основним животним процесима, развијају основну научну писменост, логичко расуђивање, објективност и способност критичког мишљења, хигијенске навике и здравствену културу, осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик разуме основне биолошке појмове и процесе. Поседује општа знања о пореклу и развоју живота на Земљи на основу сазнања савремене биолошке науке. Познаје значај јединствености и очувања разноврсности живота на Земљи, разликује елементе грађе и функције живих бића и има развијену свест о општој здравственој и еколошкој култури. Уме да процени значај биолошких знања за развој људског друштва, а посебно у свом непосредном окружењу. Поседује истраживачке вештине потребне за рад у биологији. Способан је да примени стечена биолошка знања и вештине у свакодневном животу. Критички размишља и развија научни поглед на свет и оспособљен је за наставак школовања.

Основни ниво

Уме да разликује основне групе и систематске категорије живих бића, да познаје основне елементе грађе и нивое организације живих бића и животне средине. Уме да наведе основне фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уме да наведе основне фазе у историјском развоју живог света и да правилно дефинише појам биолошке еволуције. Препознаје разлику између позитивног и негативног утицаја човека на биосферу, као и мере којима се могу смањити штетни утицаји на животну средину. Уме да дефинише основне еколошке појмове и одрживи развој, као и да препозна значај одрживог развоја. Одређује основне чиниоце који утичу на здравље, а посебно мере хигијене. Познаје различите друштвене ситуације и понашања која доводе до нарушавања здравља и зна како да их избегне. Уме да опише основне етапе у реализацији практичних и лабораторијских радова.

Средњи ниво

Уме да уочи основне принципе по којима су организми разврстани у одговарајуће систематске категорије и везу која постоји између грађе организама и њиховог функционисања. Уме да образложи основне генетичке појмове. Уме да разликује и разврста фазе у индивидуалном развићу живих бића. Уочава везу између геолошких доба и развоја живота на Земљи. Разликује и разврстава основне еколошке појмове и процесе и уме да уочи везу између еколошких система и животне средине.

Примењује стечена знања из биологије у свакодневном животу, а посебно у очувању сопственог здравља. Познаје и у животу примењује принципе одрживог развоја.

Уме да реализује практичне и лабораторијске радове.

Напредни ниво

Уме да анализира корелације које постоје између грађе и функционисања организама и животних услова у њиховој околини. Просуђује на који начин функционишу еволуциони механизми у развоју живог света. Анализира утицај средине и наслеђа на животне циклусе живих бића. Разуме фазе у историјском развоју живог света. Уме да објасни значај примене генетике у различитим подручјима људске делатности. Учествује у очувању и унапређењу биодиверзитета.

Анализира утицаје различитих чинилаца на здравље и вреднује различите стилове живота. Вреднује значај биолошких открића за развој људског друштва и уме самостално да процени квалитет биолошке информације у медијима. Уме да ревидира/преради и реорганизује сопствени систем биолошког знања и сопствене

ставове. Осмишљава, приказује и критички анализира резултате практичног и лабораторијског рада.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Ове компетенције се односе на: овладавање знањима и вештинама о јединству живота на Земљи, његовој разноврсности, као и о месту и улози човека у природи; примену стечених знања и вештина у свакодневном животу, превасходно у очувању сопственог здравља и одабиру квалитетног начина живота; стицање знања, вештина и формирање ставова који ће допринети екологији заштите животне средине, очувању биодиверзитета и постизању одрживог развоја.

Основни ниво

На основном нивоу ученик: Уме тачно да дефинише заједничке особине живих бића и може да препозна по чему је живот на Земљи јединствен. Зна основне чињенице о грађи и функцији живих бића. Познаје основне чињенице о најчешћим болестима и повредама и уме да избегне ситуације које доводе до болести и повреда, као и да правилно реагује и потражи адекватну помоћ. Уме да наведе основне појмове и чињенице о организацији наследног материјала. Познаје основне чињенице о биодиверзитету, његовој угрожености и начинима заштите. Познаје разноврсност живог света непосредне околине и одговорно се односи према њему.

Средњи ниво

На средњем нивоу ученик: Разуме повезаност грађе и функције живих бића. Уме да уочи везу између грађе и физиологије човека и оспособљен је да примени стечена

знања у свакодневном животу у очувању здравља. Уочава место и улогу човека у природи и његову одговорност за последице развоја човечанства. Може да уочи везу између узрока и последица загађења животне средине и на основу тога разуме потребу заштите животне средине. Користи знања о разноврсности живог света своје околине ради побољшања квалитета сопственог живота. Познаје разноврсности живог света Србије и одговорно се односи према њему.

Напредни ниво

На напредном нивоу ученик: Способан је да направи упоредни преглед грађе и функције појединих група организама. Вреднује основне чињенице о пореклу живота на Земљи и човека на основу познавања еволуционе биологије. Разуме основне чињенице о јединству и разноврсности живота на Земљи. Анализира на који начин долази до поремећаја у нормалном функционисању организма, а што доводи до нарушавања здравља и способан је да заступа здраве животне навике. У стању је да уочи узроке и анализира последице загађења и да учествује у различитим акцијама заштите, обнове и унапређења животне средине. Поседује одговоран став према животној средини у складу са принципима одрживог развоја. Представљамо и посебну предметну компетенцију, коју у овом тренутку предлажемо само као развојну компетенцију која се може реализовати у школским срединама у којима за то постоје одговарајући услови. Компетенција се односи на овладавање знањима и вештинама при поставци и у реализацији практичног и/или лабораторијског рада, током које се ученик оспособљава да самостално и/или у

групи: посматра, систематски сакупља и обрађује биолошки материјал, анализира и интерпретира добијене информације.

На основном нивоу ученик: Уме да наведе и опише различите методе, технике и средства рада који се могу користити у практичном и/или лабораторијском истраживању. Познаје основне фазе у истраживању (посматрање, уочавање, праћење, описивање, закључивање). Зна да објасни важност примене метода практичног и лабораторијског рада у свакодневном животу.

На средњем нивоу ученик: Оспособљен је да користи више извора информација током истраживачког поступка и да примењује различите методе, технике и средства за посматрање и сакупљање података. Уме безбедно да рукује лабораторијским прибором и опремом за теренски и практичан рад и уме да на адекватан начин (усмено, писмено, графички) прикаже резултате истраживања.

На напредном нивоу ученик: Способан је да самостално планира и реализује једноставно истраживање, уме да протумачи и процени резултате истраживања, оспособљен је да самостално напише извештај о реализованом практичном и/или лабораторијском истраживању (са изведеним закључком) и да га презентује; уме да вреднује резултате свог рада.

САДРЖАЈИ И ИСХОДИ

ОБЛАСТ	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
	- истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;	Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће.

<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>- групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за Жива бића, нежива природа и биологија</p>	<p>Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класифи ивотних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост - кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.</p>
<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље</p>	<p>Живот у воденој и копненој средини - изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом - изглед, прилагођености на начин живота.</p>
<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на наследне особине живих бића.</p>	<p>Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполног размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) - узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.</p>
<p>ЖИВОТ У</p>	<p>- доведе у везу промене у</p>	<p>Жива бића из непосредног окружења.</p>

ЕКОСИСТЕМУ	спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;	Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напаци. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.

ОБЛАСТ	ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	ВЕЖБА	СИСТЕМАТИЗАЦИЈА
Порекло и разноврсност живог света	16	8	9	1
Јединство, грађа и функција као основа живота	5	4	1	1
Наслеђивање и еволуција	3	1	2	1
Живот у екосистему	4	3	4	1
Човек и здравље	4	2	1	1
УКУПНО	32	18	17	5

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

Математика

Физичко и здравствено васпитање

Информатика и рачунарство

Географија

Техника и технологија

Ликовна култура

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм биологије за пети разред је део спиралног наставног програма биологије за основну школу и оријентисан је на остваривање исхода .Спирални наставни програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација - знања се по мало повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходном разреду, уз постепено појачавање захтева, у смислу логичких и методолошких операција. На тај начин се знање постепено проширује и продубљује, односно гради.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет области предмета: порекло и разноврсност живота, јединство грађе и функције као основа живота, наслеђивање и еволуција, живот у екосистему и човек и здравље. (Исходи за шесту област посматрање, мерење и експеримент у биологији су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.) Исходи омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и ревидираним стандардима. Они

не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је Блумова ревидирана таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;

- проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

- дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

- критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

- кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења;

уважавајући аргументе саговорника.

Учећи на овај начин, ученик стиче нове вредности јер наставник поставља другачије захтеве.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује овај дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Сада наставник за сваку област има дефинисане исходе. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише пирамиду исхода на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које би требало само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (представљање група организама Веновим дијаграмима, писање есеја на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.).

2. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у пети разред улазе са знањем основних биолошких појмова, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима, али и да се по томе разликују, и да на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Док се не појаве уџбеници који одговарају овом програму, препоручује се да наставници израђују материјале за учење. Акцент наставе биологије у петом разреду је на разумевању концепта разноврсности живог света и његовог значаја за природу и човека, значаја процеса који карактеришу живот и односа који се успостављају у природи. То би требало да буде добра основа за даље учење биологије и осталих предмета из природне групе и развој научног и критичког приступа биолошким феноменима.

1. Област: Порекло и разноврсност живог света У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле. Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. Ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца...Изуучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд.). Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика. Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика. Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље.

После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што а priori знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних "атрибута" (карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућава увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције. Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина. Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија...

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 16 за обраду, 8 за утврђивање, 9 за вежбе и 1 час за систематизацију.

Област: Јединство грађе и функције као основа живота

У овој области је акценат на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за живот у воденој и копненој средини жаба, комарац, вилин коњиц итд.; за живот у води речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за живот на копну човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за живот под земљом кртица, ровац, кишна глиста итд.) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и интересовању ученика. Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма - прилагођеност (адаптација). Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за радионичарски рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.

Препоручени број часова за реализацију ове области је: 5 часова за обраду, 4 за утврђивање, 1 за вежбу и 1 час за систематизацију

Област: Наслеђивање и еволуција

Исходи ове области доприносе промени концептуалне основе учења биологије јер уводе филогенетско-еволутивни приступ који повезује све области знања у биологији. Такође, савремена сазнања из области наслеђивања и еволуције (генетика, молекуларна биологија, биотехнологија, медицина) су већ део опште (медијске) културе, што ове садржаје чини неопходним у свакодневном животу. У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања. Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета информатика и рачунарство и техника и технологија. У петом разреду, неопходно је увести само појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 3 часа за обраду, 1 за утврђивање, 2 за вежбе и 1 за систематизацију.

Област: Живот у екосистему

Исходи у овој области омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја. Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 3 за утврђивања, 4 за вежбе и 1 за систематизацију.

Област: Човек и здравље

У овој области акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом. Препоручени број часова за реализацију ове области је: 4 часа за обраду, 2 за утврђивање (један је за дебат), 1 за вежбу и 1 за систематизацију.

У настави оријентисаној на постизање исхода, предност имају групни начин рада и индивидуализована настава.

Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, па се њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема).

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Проблеми су решиви уз сарадњу са стручним сарадницима и колегама из одељенских већа и стручног већа.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на постизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања. Ниво циља учења Одговарајући начин оцењивања Памтити (навести, препознати, идентификовати...) Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова. Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...) Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји. Применити (употребити, спровести, демонстрирати...) Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације. Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати... Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема. Евалуирати (проценити, критиковати, проверити...) Дневници, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци. Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати...) Експерименти, истраживачки пројекти. Такође, потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом. Сврха оцењивања Могућа средства оцењивања Оцењивање научног (сумативно) Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.

Оцењивање за учење (формативно) Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе. У вредновању научног, поред усменог испитивања, најчешће се користе тестови знања. На интернету, коришћењем кључних речи оутцооме асесмент (тестинг, формс, дескриптив/нумерицал), могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично) може се применити табела у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености. Наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). У процесу оцењивања добро је користити портфолио (збирка докумената и евиденција о процесу и

продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, уз коришћење Блумове таксономије. Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасним и ефективним требало би унапредити.

Наставни предмет: Географија

Годишњи фонд часова: 36

Недељни фонд часова: 1

Назив предмета: Географија

Годишњи фонд: 1	<p>Циљеви:</p> <p>Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, друштвени географским, насеобинским, политичко географским, економско географским, инеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.</p>
Недељни фонд: 36	.

<i>Тема</i>	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
	-повеже постојећа знања о		Програмјеконципирантакодасузасвакуодтри

<p>I Човек и географија</p>	<p>природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;</p>	<p>Ширење географских хоризоната и велика географска открића.</p> <p>Одговорност човека према планети Земљи.</p>	<p>целинедатиисходи,обавезни и препоричени садржаји. Исходиомогућавајудасециљ наставе географије достигну складусапредметними међупредметнимкомпетенцијамаи стандардимапостигнућа.</p> <p>Такодефинисаниисходиолакшавајунаставнику одређивањеобимаидубинеобрадепојединихнаставних садржаја.Обавезни и препоручени садржајечине најважнији облици,појаве и процеси.Обимпрепоручених садржајаприлагођавасемогућностимаинтересовањимаученика.</p> <p>Програмсеможедопунити садржајимаизгеографије завичаја.</p> <p>Главнакарактеристиканаставеусмеренена остваривањеисходајетадајефокусирананаучењеу школи,штозначидаучениктребадаучи:смислено,проблемски, вергентно, критички и кооперативно.</p> <p>Наставнипрограморјентисаннаисходедајенаставнику већуслободуукреирањунаставе.Улоганаставникаједаконтекст</p>
<p>II Васиона</p>	<p>- разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;</p>	<p>Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.</p>	<p>уализуједатипрогрампотребама.</p> <p>Наставникзасвакунаставну јединицудефинишепирамидуисходанатри нивоа:о некојибисви ученицитребалидадостигну, о некојибивећинаученикатребалададостигнеионе којегитребалосамонеки ученицидадостигну.Дабисви ученици достигли предвиђенеисходе,потребноједанаставникуозна специфичностиначинаучењасвојихученикаидапремањимапланетираиприлагођава наставнеактивности.</p> <p>Наставникимаслободудасамодредирапореди динамикуактивностизасвакутему.</p>
<p>III Планета Земља</p>	<p>1.- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред</p>	<p>Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи</p>	<p>Усменоизлагање наставника(молошкометода)иразговорсаученицима(дијалог метода)имајувеомаважно место,стимда треба користити и остале наставне методе.</p> <p>Важнојенапоменутидасталнотребакористити географску карту, јер њена адекватна употреба олакшава темелно лађивање градива. У настави географије треба што чешће користити</p>

<p>1)Облик Земље и структуре њене површине</p> <p>2) Земљина кретања</p>	<p>копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана;</p> <p>- примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;</p> <hr/> <p>- разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице;</p> <p>- повеже смер ротације са сменом дана и ноћи;</p> <p>- повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље;</p> <p>- повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;</p> <hr/> <p>- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);</p> <p>- разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље;</p> <p>- наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље;</p> <p>- помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање);</p> <p>- разликује хипоцентар и епицентар и наведе турсне зоне у свету и у Србији;</p> <p>- наведе поступке које ће предузети за време</p>	<p>Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови</p> <hr/> <p>Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.</p> <hr/> <p>Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и</p>	<p>следећанастанасредства:географске карте,илустрације,документарнеиливидеоматеријале. Шко. ресурси ће се користити приликом израде групних пројекатанао за наставу.</p> <p>КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА</p> <p>Биологија, Историја, Математика,Ликовна култура,Техника и технологија.</p> <p>ИКТ опрема ће се користити за проналажење објашњених непознатих речи и појмова, за прикупљање и обраду података, табеларни приказ резултата, истраживања или огледа, гледање мултимедијалних садржаја, решавање квизова, асоцијација, он лајн тестова...</p>
--	---	--	--

<p>3. Унутрашња грађа и рељеф земље</p> <p>4)</p>	<p>земљотреса ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови) <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира 	<p>земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса.</p> <p>Стене: магматске, седиментне, метаморфне.</p> <p>Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина.</p> <p>Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра.</p> <p>Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).</p> <hr/> <p>Атмосфера (састав, структура и значај).</p> <p>Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар).</p>	
---	--	--	--

<p>Ваздушн и омотач Земље- Атмосфе ра</p> <p>5) Воде на Земљи</p>	<p>своје активности у складу са њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);</p>	<p>Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).</p>	
<p>б) Биљни и животињ ски свет на Земљи</p>	<p>- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских</p>	<p>-Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: поцемне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења</p> <p>Распростирање биљног и животињског света</p>	

<p>басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;</p> <hr/> <p>- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи.</p>	<p>на Земљи. Угроженост и заштита живог света.</p>	
---	---	--

Наставни предмет: Техника и технологија

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Циљ учења предмета: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Програмски садржаји распоређени по наставним темама	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Начин остваривања програма	Праћење и вредновање
<p>ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</p> <p>Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења.</p> <p>Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије.</p> <p>Правила понашања и рада у кабинету.</p> <p>Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду.</p> <p>Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Наводи занимања у области технике и технологије. • Организује радно окружење у кабинету. • Разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју. • Правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу. • Описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање. • Процењује сопствена интересовања у области технике и технологије. 	<p>- Фронтални, индивидуални, групни (у пару)</p> <p>- Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о техници и технологији проширити користећи различите изворе знања. Развој технике повезивати са историјским епохама и догађајима.</p> <p>-Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије. Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе.</p> <p>- Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству.</p>	<p>Разговор са ученицима</p> <p>Посматрање ангажованости на часу</p> <p>Анализирање часа са ученицима</p>
САОБРАЋАЈ	<ul style="list-style-type: none"> • Класификује врсте 	Фронтални, индивидуални и	Разговор са

<p>Улога, значај и историјски развој саобраћаја.</p> <p>Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени.</p> <p>Професије у подручју рада саобраћаја.</p> <p>Употреба информационих технологија у савременом саобраћају</p> <p>Саобраћајна сигнализација - изглед и правила поступања.</p> <p>Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају - рачунарска симулација и саобраћајни полигон.</p> <p>Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају.</p> <p>Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима</p>	<p>саобраћаја и саобраћајних средстава према намени</p> <ul style="list-style-type: none"> • Правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају • Користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима • Одговорно се понаша као путник у возилу • Процени како би изгледао живот људи без саобраћаја • Разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила • Наводи професије у подручју рада саобраћаја • Повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика • Показује поштовање према другим учесницима у саобраћају • Направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија • Аргументује 	<p>групни</p> <p>Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бицикла у јавном саобраћају, начине рагулисања саобраћаја и безбедно кретање од школе до куће.</p> <p>Тежиште ове теме је на: безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају и употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је најважнији исход који треба постићи. За реализацију ових наставних садржаја, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу урадити ученици на редовним часовима или у раду слободних активности као и коришћењем рачунарске симулације.</p>	<p>ученицима</p> <p>Посматрање ангажованости на часу</p> <p>Анализирање часа са ученицима</p> <p>Тест знања</p>
---	--	---	---

	<p>неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник</p> <p>Анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла</p>		
<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p> <p>ПриборзатехничкоцртањеФорматицртежа. Размера. ТиповиидебљинелинијаГеометријскоцртање (цртањепаралелнихправих, цртањенормаленадатуправу, цртањеугловапомоћулењираитроугаоника). Елементикотирања (помоћнакотналинија, котналинија, показналинија, котнизавршетак, котниброј – вредност). Цртањетехничкогцртежасаелементима. ПреносподатакаизмеђуИКТуређаја (рачунар, таблет, смартпхоне, дигиталнифотоапарат). Апликацијазадигиталнуобрадуслике. Операцијеподешавањаосветљеностииконтрастаслике. Променавеличине/резулацијеслике, издвајањеделаслике. Креирањедокументаупрограмузаобрадутекста. Форматирањетекста, уметањесликеиграфике. Интернетпретрагаиприступонлинересурсима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет • Правилно чита технички цртеж • Користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима • Преноси податке између ИКТ уређаја • примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару • Користи Интернет сервисе за претрагу и 	<p>Фронтални, индивидуални, групни (у пару)</p> <p>Увежбати изражавање идеје скицом и техничким цртежом. Упознати ученике, кроз практичну примену: врстама линија, форматима папира, размером, правилима котирања.Оспособити ученике за правилно коришћење прибора за техничко цртање. Примена информационо-комуникационих технологија у техници првенствено се односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја, а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн.Вежбати у пару пренос</p>	<p>Посматрање ангажованости на часу (уредност, систематичност, самоиницијативност, креативност) Анализа техничких цртежа</p>

	<p>приступање онлине ресурсима</p> <ul style="list-style-type: none"> • Преузима одговорност за рад • Представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер • 	<p>података између рачунара и екстерних уређаја.</p>	
<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета - сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала - маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета • Правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) • Објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже • Самостално израђује једноставан модел • Повезује својства природних материјала са применом. • Направи план израде једноставног производа и план управљања 	<p>Фронтални, индивидуални, групни.</p> <p>Упознати ученике са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у корисне облике извора енергије воде, ветра и Сунца. Упознати ученике са појмом и поделом материјала. Врсте и својства материјала. Објаснити начин обраде материјала. Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Поступно увођење</p>	<p>Разговор са ученицима Посматрање ангажованости на часу Анализирање часа са ученицима Анализа степена самосталног рада ученика</p>

	<p>отпадом</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ученика у рад са алатом .</p>	
<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p> <p>Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата.</p> <p>Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа.</p> <p>Тимски рад и подела задужења у тиму</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Одабира материјале и алате за израду предмета/модела • Мери и обележава предмет/модел • Активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима • Самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе • Ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате • Пружи помоћ у раду другим ученицима • Користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења. • Самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ. 	<p>Пројекте реализовати у паровима или малим групама. У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак .Ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. Ученици самостално представљају производ/модел, Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансије.</p>	<p>Задовољство ученика на часу Разговор са ученицима Посматрање ангажованости на часу Анализа техничких цртежа Анализирање часа са ученицима</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха • планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова • Процењује остварен резултат и развија предлог унапређења. 		
--	---	--	--

Информатика и рачунарство

Разред: V

Годишњи фонд часова: 36

Недељни фонд часова: 1

Циљ наставе и учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Програм наставног предмета *информатика и рачунарство*, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет.

Представљају опис интегриса тих знања, вештина, ставова и вредности ученика у три тематске целине: *ИКТ, Дигитална писменост* и *Рачунарство*.

У настави оријентисаној на постизање исхода потребно је уважити стечене дигиталне вештине ученика. У планирању и припремању наставе, наставник полази од исхода које треба остварити и планира, не само своје, већ, превасходно активности ученика на часу. Наставник треба да буде више оријентисан ка менторској улози, а мање ка предавачкој. Потребно је да наставник програмске исходе, који треба да се достигну до краја петог разреда, разложи на исходе – кораке за сваки час, било да се ради о часовима обраде или утврђивања, а које треба да оствари сваки ученик. Такође, треба да за сваки час планира и припреми средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама из разреда због успостављања корелација међу предметима.

Потребно је радити на развоју алгоритамског начина мишљења у поступку решавања проблема и задатака, развоју логичког мишљења и изградњи личних стратегија за учење уз примену ИКТа. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је активности осмислити тако да укључују практичан рад, уз примену ИКТа, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима. Пожељно је да планиране активности на часу прати сажето и јасно упутство ученику за реализацију задатка, уз демонстрацију поступка. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност, односно да се кроз дискусију са ученицима одаберу најадекватнији алати, концепти и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, истрајност, аналитичност, самосталност у раду и спремност на сарадњу.

Информационо-комуникационе технологије	9	1	1	4	1		2	Септембар, октобар	Техника и технологија, Српски језик, Енглески језик, Биологија, Ликовна култура, Музичка култура.
Дигитална писменост	5			3	1		1	Новембар	Техника и технологија, Српски језик, Енглески језик, Биологија
Рачунарство	16			10	3		3	Децембар, Јануар, Фебруар, Март, Април	Техника и технологија, Математика, Енглески језик
Пројектна настава	6	1	1				4	Мај, Јун	Сви предмети
УКУПНО	36	2	2	17	5	0	10		

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
	<p>– наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу</p> <p>– правилно користи ИКТ</p>	<p>Предмет изучавања информатике и рачунарства.</p> <p>ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера.</p>	<p>Реализацију ове тематске целине започети навођењем приме ра примене ИКТа. Мотивирајући ученике да дискутују о могућно сти примене ИКТа из њихове перспективе, да опишу и илустрирају у коришћењу дигиталних уређаја и наведу оно шта је њима важно код дигиталних уређаја.</p> <p>Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства.</p> <p>Објаснити појам (ИКТ). Увести појмове хардвер и софтвер.</p> <p>Навести врсте рачунара и дигиталних уређаја које ученици користе, делове из којих се састоје: тастатура, миш, екран, екран осетљив на додир, кућиште, звучници и сл., наводећи њихову функцију.</p> <p>Дискутовати са ученицима о њиховом искуству са хардвером и ИКТ уређајима. Циљ је</p>

	<p>уређаје</p> <p>– именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја</p> <p>– прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса</p> <p>– прилагоди радно окружење кроз основна подешавања</p> <p>– креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)</p> <p>– креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и</p>	<p>Подешавање радног окружења.</p> <p>Организација података.</p> <p>Рад са сликама.</p> <p>Рад са текстом.</p> <p>Рад са мултимедијом.</p> <p>Рад са презентацијама.</p>	<p>ученици буду у стању да разумеју намену основних делова дигиталних уређаја које користе. Показати на примеру како би се нека слика кодирала бројевима.</p> <p>Појам <i>оперативни систем</i> увести кроз повезивање претходног искуства ученика у коришћењу различитих дигиталних уређаја (кроз дискусију: нпр. који ОС користи мобилни телефон). Увести примере: Android, Windows...). Нагласити који оперативни систем користе рачунари којима ће радити у школи. Описати укратко улогу ОС, нагласити да препознаје и повезује делове рачунара и омогућава да користимо рачунар и друге дигиталне уређаје. На сличан начин увести и појам <i>кориснички програми</i>.</p> <p>Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету. Увести појам „радна површина“ оперативног система (направити паралелну линију на рачунару и других дигиталних уређаја). Објаснити појмове икона, пречица, трака са задржаним елементима (навести елементе и њихову намену).</p> <p>Увести појам „Контролна табла“, појаснити намену и начин покретања и радног окружења (регионална језичка подешавања ОСа, језик тастатуре СР ћирилица и латиница, јачина звука...).</p> <p>Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека на рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути „Корпу за отпад“). За креирање, измене, чување и приказивање резултата рада у форми датотека, одабрати доступне корисничке програме (лиценциране или бесплатне), као што су програми за цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видеозапис, помоћу других уређаја (мобилни телефон, камера, микрофон...), репродукцију звука и слике из материјала.</p> <p>У петом разреду ученик треба да креира и уреди дигиталне слике/цртеже коришћењем различитих расположивих алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување, затварање, проналажење, дораду и чување продукта, као и алате за зумирање, унос текста, употребу „четкице“, „гумице“ и сл.).</p> <p>При раду са текстом применити основне алате за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметна слика...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма (кодног распореда, ћирилица, латиница...) и инсистирати на припадности правописа. Увежбати чување и штампање документа. Рад са табелама и сложенијим алатима обрадити у старијим разредима.</p> <p>Паралелно са српском терминологијом поменути и изворне енглеске термине.</p> <p>Снимање звука и видеозаписа, сходно могућностима, започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд. Обухватити најосновније технике у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, заустави, сачувај, обриши).</p>
--	---	--	---

	<p>сараднички)</p> <p>– примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа</p> <p>– креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)</p> <p>– сачува и организује податке</p> <p>– разликује основне типове датотека</p>		<p>паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси ја чину звука</p> <p>При изради мултимедијалних презентација примени основне алате за уређивање обликовање садржаја Прилагодити тип датотеке изабраном програму (користити неки расположивих програма за конверзију података). Кроз разговор са ученицима и кроз развијени појам добре презентације и начине представљања (колико је битан садржај а не форма).</p> <p>9 ЧАСО ВА</p>
--	---	--	--

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<p>– реагује исправно када дође у небезбедну ситуацију</p> <p>– доводи у везу значај правилног одлагања дигитал. отпада</p>	<p>Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин.</p> <p>Правила безбедног рада на интернету.</p> <p>Претраживање интернета, одабир</p>	<p>При реализацији тематске целине Дигитална писменост поја снити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програмског заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлучити дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине.</p> <p>Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу вебпрегледача (браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима претраге, увести појам аутор и ауторска права и навести основне лиценце. Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како проналазимо, бирамо преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењујемо</p>

<p>и заштиту жив. средине</p> <p>– разликује безбедно од небезбедног, понашања на интернету</p> <p>– реагује исправно када дођу у контакт са непримерним садржајем или са непознатим особама</p> <p>– приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај</p> <p>– информацијама на интернету приступи критички</p> <p>– спроводи</p>	<p>резултата и преузимање садржаја.</p> <p>Заштита приватности личних података.</p> <p>Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.</p>	<p>информације и сарађујемо на интернету?)</p> <p>На унапред припремљеном скупу вебстраница кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика.</p> <p>Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. <i>Netiquette</i>). За утврђивање појашњавање ове теме, организова ти квизове и радионице (на теме безбедно – небезбедно пожељно – непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога).</p> <p>Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл.</p> <p>У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свако дневно користе (рачунар, телефон, таблет...) могу бити лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити ка ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран,.....). Посебну пажњу посветити развоју свести код ученика о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије.</p>
---	---	--

	<p>поступке за заштиту личних података и приват.</p> <p>– разуме значај ауторских права</p> <p>– препознаје ризик зависности од техн. и доводи га у везу са својим здрављем</p> <p>– рационално управља временом које проводи у раду</p>		
--	--	--	--

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
РАЧУНАРСТВО	<p>– изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке</p> <p>– схвати математичко-логички смисао речи „и”,</p>	<p>Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, „ако...онда”.</p> <p>Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком,</p>	<p>Реализација теме може се започети приказивањем мотиваци оних филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгоритма при решавању најједноставнијег проблема. Искористити искуство које ученици имају као корисници технологије (рачунара, паметних телефона...) да би се направила јасна веза између процеса програмирања и коначног производа, игрица или анимација. Поред тога, истичати да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритамски. У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); Венови дијаграми; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке; речи: „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”; одговарајуће логичке</p>

<p>„или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда”</p> <p>– зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам)</p> <p>– наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема</p> <p>– креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу</p> <p>– сврсисходно примењује програмске структуре и блокове</p>	<p>Еуклидов Алгоритам. Увод у тему програмирања.</p> <p>Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање.</p> <p>Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом.</p> <p>Програм – категорије, блокови наредби, инструкције.</p> <p>Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).</p>	<p>везнике и њихову интерпретацију скуповним операцијама и релацијама. Коришћењем примера из текућих садржаја, даље се осмишљава појам скупа, изграђује математичкоинформатички језик и уноси прецизност у изражавању. Потребно је на разноврсним примерима користити одговарајуће симболе (знаке) и уочавати законитости скуповних и логичких операција. На подесним примерима илустровати математичкологичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног за кључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључи вање, правилно коришћење везника „и”, „или”, а нарочито „ако...онда”). Наставити са даљим изграђивањем појмова: бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ, алгоритам. Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима (придруживање по датом правилу бројева – бројевима, бројева – дужима, бројева – површинама и др.), као и једноставнијих алгоритамских процедура (основни алгоритми за извођење рачунских операција сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидовог алгоритма). При томе је важно коришћење дијаграма и табела (дијаграм тока алгоритма, табела резултата неког пребројавања или мерења и др).</p> <p>Објаснити проблем речима, дефинисати сваку појединачну инструкцију (корак) и поступак ређања блокова, представити дејство наредбе „покренити” и описати какво дејство има на понашање објекта. Напоменути да се једном поређани блокови инструкција могу више пута покренути. Преласком на наредне нивое сложености објаснити зашто је погодно заменити кораке који се понављају одговарајућом блоком наредбом (петља–блок „повнављај”) или ако проблемски задатак садржи неки задати услов, објаснити потребу раздвајања (гранчање–блок „ако је”) на наредбе које ће се извршити ако је испуњен услов. Изабрати програмско окружење за визуелно програмирање (<i>Scratch, Stencyl, AppInventor, Alice, ...</i>) које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. Програмско окружење бира тако да омогућава једноставну анимацију објеката, односно, да алати омогућавају ученицима да се одмах, без много теоријског увода и објашњења сложених програмерских концепата, активно укључе у програмирање.</p> <p>У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата.</p> <p>Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће поступно усвојити потребне појмове, знања и вештине. Указати на сличности и разлике са примерима и радним окружењем приказаним на првом часу, као што су ограничења у избору објеката, ограничења у инструкцијама у задатку и навести које могућности нуди изабрано програмско окружење.</p> <p>Погодан пример, приликом упознавања са радним окружењем, је да ученици за конкретан лик и конкретну сцену, поређају блокове наредби тако да се кликом на лик појави нека порука (нпр.</p>
---	--	--

<p>наредби</p> <p>– користи математичке операторе за израчунавања</p> <p>– објасни сценарио и алгоритам пројекта</p> <p>– анализира и дискутује програм</p> <p>– проналази и отклања грешке у програму</p>		<p>„Здра во ја сам...”). Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу „превуци–и–пусти” и покретање програма. Указати ученицима на могућност измене по јединачних особина објеката који су доступни у библиотекама и галеријама одабраног софтвера у форми 2Д односно 3Д модела. Упознати ученике кроз овај једноставни пример са појмом наредбе и концептом писања програма кроз ређање блокнаредби. Подизати ниво сложености у складу са појмовима који се уводе: пројекат и сценарио и направити везу са појмовима задатак и писање приче. Довести у везу поступак решавања задатка са писањем програма, и повезати појмове сценарио и алгоритам. Увести појмове: <i>Објекат–лик</i> (библиотека објеката, подешавање особина и својства за изабрани објекат), <i>Објекат–позорница</i> (библиотека позорница, подешавање позадине позорнице, координатни систем сцене), <i>алати</i> (умножи, исеци–обриши, увећај, умањи) и <i>датотека про грама</i> (најчешће се користи термин – пројекат). За изабрано радно окружење за визуелно програмирање (за рад код куће) пожељно је припремити кратко писано упутство (проналажење, преузимање, инсталирање...), демонстрирати и појаснити (поступак: преузимања, чувања и инсталирања изабраног програмског окружења, напоменути могућност коришћења онлајн апликације, уколико таква могућност постоји). Сваки од објеката ученик може креирати само стално, уместо да користи предефинисане објекте из библиотека. Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: <i>креирање пројекта</i> (нови пројекат, изабрати објекат чије се активности дефинишу, као и објекте који дефинишу његову околину, дефинисати почетни положај објекта и својства објекта – у неким окружењима информација о објекту), <i>једноставна подешавања</i> (употребу алата: увећај, умањи, умножи, исеци, окрени, промени боју...), <i>задавање изабраног кретања или понашања</i> (из палете блокова: управља догађајем, за задате акције одговарајући догађај...), <i>чување пројекта</i> (именовање, избор локације), <i>поновно отварање</i> (затварање, проналажење, покретање) и <i>модификацију пројекта</i> (измену неког елемента: оријентацију, боју, величину и сл., проналажење и исправљање грешака, чување измена у пројекту). Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова, за: кретања, изглед и активности коју објекат треба да реализује (предвиђених сценаријом) преко примера као што су: кретање објеката да се избегну препреке, разговор два лика о појмовима које су учили у претходној лекцији и сл. Узнати ученике са категоријама блокова и начином задавања параметара (трајање догађаја, број понављања, промену угла, промену положаја...). Унос података преко тастатуре користити за промену параметара у оквиру блокнаредбе. Применом различитих функционалности објеката ученици треба да уоче информације о близини објеката, њиховој величини и просторним односима. На конкретном примеру демонстрирати утицај промене параметара на извршавање програма. Демонстрирати функције едитовања објеката, едитовања и управљања програмом (измене у редоследу блокова, обједињавање блокова који се понављају у <i>петље</i> или <i>гранчање</i>), тестирање и праћење сваког корака приликом извршавања</p>
--	--	---

			<p>програма.</p> <p>Појам променљиве увести на конкретном примеру који јед ноставним рачунским операцијама и њиховим извршавањем дово ди до решавања конкретног проблема. Обухватити појмове и по ступке за креирање променљивих, доделу вредности и коришћење оператора. Нпр. сходно узрасту и у корелацији са математиком за пети разред креирати програм за израчунавање обима и површине правоугаоника. При томе креирати променљиве: дужина, ширина, обим и површина и скренути пажњу да су оператори који се кори сте у овом примеру основне рачунске операције (сабирање, мно жење).</p> <p>Поступно кроз примере увести појмове: линијска, циклична и разграната структура, као што су: промена позадине или лика у односу на догађај, креирање реченице од речи и слика, разврста вање објеката у скупове (жива и нежива природа, планете, реке...), упоређивање вредности две променљиве, понављање кретања и мелодије док се не додирне други објекат, одређивање просеч не температуре на основу пет бројева који представљају измерене температуре од понедељка до петка, налажење најлакшег ранца од дата три, одређивање просечне висине или тежине дечака и девој чица у групи (за напредније...) и слично.</p> <p>Без обзира на примере који се одаберу требало би свакако обавезно обрадити мале серије од коначно много елемената и за њих израчунати: број, збир, просек, минимум, максимум.</p> <p>Анализирати са ученицима карактеристике појединих струк тура и оправданост примене у појединим ситуацијама.</p> <p>Поступак корак по корак до решења проблема, треба да по служи за систематизацију поступка израде пројекта. Она треба да обухвати разумевање појма пројекта, израду сценарија и алгорит ма, ређање блокнаредби, проверу грешака, исправљање програма, дељење са другима преко Интернета. Нагласити да се алгоритми могу описати на разне начине: дијаграмом тока, псеудокодом, пре причано обичним језиком, као и кроз програм креиран у једном од визуелно оријентисаних програмерских алата. Демонстрирати поступак постављања пројекта на Интернет. Указати на могућност преузимања готових пројеката са Интернета, ради проналажења најбољег решења за сопствени пројекат, уочавање туђих и својих грешака, као и за добијање идеја и развијања креативности.</p> <p>Предвиђено 16 часова-</p>
--	--	--	--

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
	– сарађује са	Фазе пројектног	Наставницима се препоручује да у току петог разреда, ради развијања међупредметних

<p>ПРОЈЕКТНА НАСТАВА</p>	<p>осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака – одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен – поставља резултат свог рада на</p>	<p>задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима.</p> <p>Представљање резултата пројектног задатка.</p>	<p>компетенција и остваривања корела ције са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка. Време реализације пројектних задатака од којих је један из области <i>ИКТ и Дигитална писменост</i> и други из области <i>Рачунарство</i> одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који покривају област изабране теме. При избору тема, сходно интересовањима извршити поделу ученика на групе/парове.</p> <p>При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложеношћу теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења.</p> <p>При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: <i>Фаза 1:</i> представљање тема, формирање група и одабир теме; <i>Фаза 2:</i> Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; <i>Фаза 3:</i> Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; <i>Фаза 4:</i> Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; <i>Фаза 5:</i> Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/ самопроцена урађеног (наставник обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са прецизном повратном информацијом).</p> <p>Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима, може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акцент је на подстицању иницијатива и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и само вредновања постигнућа.</p> <p>Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>израда интервјуа или чланака</i> (на теме: занимљивости из света спорта, уметности, науке, ...); – <i>израда упутства или tutorијала</i> (типа: „како да подеси те”, „како да измените”, „како да решите овај задатак”, „како да користите програм ... ”); – <i>израда правила понашања</i> (на теме: у спортској сали, у кабини нету..., за безбеднији рад на интернету, за креирање сигурне лозинке, заштите рачунара од злонамерних програма, заштите здравља...). <p>Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а да остале радове поста</p>
--------------------------	--	--	---

	интернет, ради дељења са други ма, уз помоћ наставника	<p>вљају на пано у кабинету информатике и рачунарства...</p> <p>Добар пример сумирања научених поступака је израда пра теће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл.</p> <p>Други пројектни задатак се реализује по фазама које су већ описане.</p> <p>За пример могу послужити следеће теме: Направи калкула тор или Креирај програм за израчунавање...(математика), Прича из космоса, Испричај причу о месту у коме живиш или Туристички водич кроз... (географија), Интервјуиши другаре о будућим зани мањима (у форми стрипа), Замеси хлеб (од њиве до трпезе)... Уче ници такође, могу позајмити већ урађени пројекат, преузети га са интернета и прилагодити свом сценарију. Идеја за пројектни зада так може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понавља ње, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета.</p> <p>Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују по ступак решавања пројектног задатка. Део задатка је и чување матери јала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани про дукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл., а напреднији ученици могу израдити алго ритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка.</p> <p>Предвиђено 6 часова</p>
--	--	--

Методе рада:

- дијалогска
- посматрање
- илустративна
- демонстрација
- проблемска
- истраживачка
- практичних активности

Облици рада:

- фронтални
- групни
- рад у пару
- индивидуални

Активности наставника

- саопштава наставне садржаје
- организује и усмерава процес учења
- подстиче логичко закључивање

- упознаје ученике са методама и техникама успешног учења
- преноси теоријска и практична знања
- процењује и оцењује ниво и квалитет усвојености знања

Активности ученика

- усвајање знања
- посматрање
- опажање
- откривање и увиђање законитости и процеса
- анализирање и синтетизовање података
- примена усвојеног знања
- понављање
- вежбање
- израда и презентовање самосталних практичних радова
- ставрање

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

- У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика.
- Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).
- Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање разли читих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа по требно је ученику дати повратну информацију која помаже да раз уме грешке и побољша свој резултат и учење.
- Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе.
- Теме као што су израда и одржавање школског сајта, блога или не
- ке друге школске веб странице, креирање и израда школског електронског часописа или летописа школе могу бити добре почетне идеје које ће повезати знања и вештине стечене у овом предмету са другим знањима, уз активно учешће у животу школе.

Препоручени начини прилагођавања програма образовања ученика са изузетним способностима:

Ученици самостално израђују анимације, презентације и међу првим ученицима их презентују наставнику и осталим ученицима, учествују у ваннаставним активностима других предмета у којима је потребно примена рачунарских технологија.

Препоруке за примену индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка:

Гледање видео материјала (филмови, емисије, кратки видео спотови) о употреби информационих технологија у свету, од открића рачунара до данашњих дана, разговор о корисним и штетним утицајима рачунарске технологије и примени рачунарске технологије.

Предмет: Физичко и здравствено васпитање

Разред: V

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Теме	Исходи По завршетку наставне теме, ученик ће бити у стању да:	Садржаји	Начин остваривања програма
Физичке способности	<p>-примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби</p> <p>- изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама</p> <p>- упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак</p>	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге</p> <p>Вежбе за развој покретљивости</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости</p> <p>Вежбе за развој брзине</p> <p>Вежбе за развој координације</p> <p>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности</p>	<p>Настава физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада.</p> <p>Где је неопходно, програмске садржаје потребно је реализовати према полу.</p> <p>Обавезни организациони облици рада:</p> <p>А. часови физичког и здравственог васпитања;</p> <p>А1. обавезне физичке активности ученика;</p> <p>Остали облици рада (ванчасовне и ваншколске активности):</p> <p>Б. слободне активности - секције,</p> <p>В. недеља школског спорта,</p> <p>Г. активности у природи (кросеви, зимовање, летовање - камповање...),</p> <p>Д. школска и ваншколска такмичења</p> <p>Ђ. корективно-педагошки рад.</p>
Моторичке вештине,			

<p>спорт и спортске дисциплине</p> <p>Ателтика</p>	<p>- комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу</p> <p>- доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама</p>		
<p>Спортска гимнастика</p>	<p>- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела</p> <p>- користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри</p> <p>- процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици</p>	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Техника истрајног трчања</p> <p>Истрајно трчање - припрема за крос</p> <p>Техника спринтерског трчања</p> <p>Техника високог и ниског старта</p> <p>Скок увис (прекорачна техника)</p> <p>Бацање лоптице (до 200 г)</p> <p>Препоручени садржаји</p> <p>Техника штафетног трчања</p> <p>Скок удаљ</p> <p>Бацања кугле 2 кг</p> <p>Бацање „вортекс-а”</p> <p>Тробој</p> <p>Спортска гимнастика</p> <p>- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела</p> <p>- користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри</p> <p>- процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици</p>	

<p>Основе тимских и спортских игара</p>	<p>- користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима</p>	<p>Обавезни садржаји Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон Препоручени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав)</p> <p>Обавезни садржаји Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - финтирање, - принципи индивидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон Препоручени садржаји Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне</p>	
<p>Плес и ритмика</p>			

- примени мере безбедности током вежбања
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање
- примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама
- навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликти на социјално прихватљив начин
- користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности
- прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом”
- примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама
- препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту
- направи план дневних активности

- наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље
- разликује здраве и нездраве начине

здравственом васпитању
Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање
Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту
„Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација)
Писани и електронски извори информација
из области физичког васпитања и спорта
Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...)
Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела)
Планирање дневних активности

Здравствено васпитање	исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају повреде - чува животну средину током вежбања	Физичка активност, вежбање и здравље Основни принципи вежбања и врсте физичке активности Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања Лична и колективна хигијена пре и после вежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после вежбања Прва помоћ: - значај прве помоћи, - врсте повреда. Вежбање и играње на чистом ваздуху - чување околине приликом вежбања	
------------------------------	--	--	--

Музичка култура

Циљ учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народ

теме	садржаји	исходи	Начин остваривања
ЧОВЕК И МУЗИКА	Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичкоантрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса;	наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - исказе своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; -	Користити методе/технике и облике рада које активирају ученике да буду самосталнији у раду: анализа музичких примера, фотографија, ППТ, видео материјала. Инсистирање на корелацији са другим предметима:

	<p>Слушање/дoживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антикe Божанска природа музикe: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музикe у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;</p>	<p>реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и</p>	<p>историја, ликовна култура, географија</p>
<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Најстарији инструменти: тело, ударалке, дувачки, жичани; Ударалке - настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке ударалке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске ударалке;</p>	<p>- класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике ударалки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: видео и звучниј записа, фотографија, ППТ, доступне ИКТ апликације. Користити претходна знања ученика. Повезати са историјским контекстом</p>
<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокалноинструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и</p>	<p>- изражава се покретима за време слушања музикe; - вербализује свој доживљај музикe; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; -</p>	<p>Основни методски приступ је од звука ка теорији. Јасно формулисати упутства како би ученици знали на шта да усмере пажњу приликом слушања. Постепено проширивати опажајни капацитет код ученика усмеравајући их на специфичности музичког</p>

	народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;	илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	дела пре слушања. Ученичка знања из различитих области повезати и ставити у функцију разумевања дела, подстичући креативност и критичко мишљење.
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; Свирање Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;	пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - исказе своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);	Користити методе/технике и облике рада који подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи. Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености. Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију. Узети у обзир гласовне могућности ученика. За инструментално музицирање користити ритмичке и мелодијске инструменте. Могу се користити нотни примери који су солмизацијом обрађени. Примељивати принцип активног учешћа ученика на часу.
СТВАРАЛАШТВО	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе;	обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем	методе/технике и облике рада који подстичу ученике на музичко стваралаштво, самостално, групно и у пару.

<p>Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.</p>	<p>мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво.</p>	<p>Користити корелацију са ликовном културом. Креативна употреба мултимедија: ППТ, ИКТ, аудио и видео снимци, мобилни телефони.</p>
--	---	---

Наставни предмет: Ликовна култура

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>Ритам</p> <p>Линија</p>	<p>-Ученици треба да опишу ритам који уочавају у околини својој -Граде правилан и неправилан ритам -Сарађују са другом децом -Исказују своје самостално мишљење</p> <p>Изрази исту поруку писаном, вербалном или не вербалном комуникацијом -Тумачи једноставне визуалне информације -Опише линије које уочава у природи -Утисак које остављају различите</p>	<p>Врсте ритма правилан и неправилан ритам Ритам као принцип компоновања у ликовним делима Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад Ритам у природи смена годишњих доба, таласи, падавине</p> <p>-врсте линија у окружењу и линије као тродимензионални облици Уметнички цртеж, технички, илустрације... Поступци грађења цртежа уз помоћ различитих материјала Текстурне линије и ритам линија Различити садржаји музика, окружење,</p>	<p>Настава ликовне културе је индивидуална и усмерена на целокупан развој ученика Повезаност циљева у настави огледа се у повезаности ученика са културним садржајем како у теорији, тако и у пракси Креативност у уметничком смислу је изражена највише код даровитих ученика Основни услови за развој креативности су мотивација, знање, одушевљење Од наставника се очекује да правилно протумачи и изабере теорију Имајући у виду да је најбоље на једноставан начин пружити информације Медијска писменост и комуникације је од изузетног значаја, као и информатичка Стечено знање се примењује у свакодневном животу или наставку школовања</p>

	<p>врсте линија -Гради линије од различитих врста материјала -Разматра у групи како је линија изразајно својство знања и примењивања</p> <p>-Да уз помоћ линија гради апстрактне и фантастичне облике -Преобликовање предмета у употребној вредности -Дизајн облика у производњи и примењивање знања - Пореди различите начине комуникације облика од праисторије до сада</p> <p>-Да деца културно наслеђују зашто је вазно познавање тога -Да деца успеју да тумаче различите визуелне информације</p>	<p>текст, писмо...утичу на стварање занимљивих линија Читање графике, рекламе, поруке</p> <p>Дводимензионални и тродимензионални облици Статички облици и супротно од њих динамички Кретање бића или машина Распоред облика у простору хоризонтално у односу на посматрача Обликовање употребних предмета и преобликовање материјала... рециклажног -Орнаментика и уметничко наслеђе</p> <p>Значај римских споменика по Србији Познавање сопственог порекла као подстицај за развој туризма Вербална комуникација, израз лица и карактеристичан положај тела</p>	
Облик			
Визуелно споразумевање			

Обавезно изборни наставни предмети

Наставни предмет: грађанско васпитање

Општи циљ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу проширивањем практичних знања о демократији, њеним принципима и вредностима на нивоу функционисања школе. Садржаји и начин рада треба код ученика да подстакне спремност за активно учешће у свакодневном животу, пре свега у школи, и да их уведе у разумевање поступака и принципа који се користе у демократским процесима.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
<p>ЉУДСКА ПРАВА Права детета</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу посебне заштите права детета; - на примеру препозна уграђеност права деце у основним документима која уређују рад школе; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја; 	<p>Потребе и права Потребе и жеље. Потребе и права.</p> <p>Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила.</p> <p>Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.</p>	<p>У циљу остваривања жељених исхода, низом активности развијаће се компетенције ученика који ће бити применити :</p> <ul style="list-style-type: none"> - метода усменог излагања - метода разговора - метода рада са текстом - метода практичне наставе. <p>За реализацију планираног користиће се - школски ресурси : рачунари, пројектор...</p> <ul style="list-style-type: none"> - ресурси локалне средине: подаци из јавних установа <p>У зависности од наставне теме оствариваће се корелација са више предмета: српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка култура, историја, информатика и рачунарство. ИКТ може и мора бити у функцији остваривања исхода у грађанском васпитању. Користиће се интернет за истраживање и проналажење информација и едукативних материјала.</p>
<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница</p>	<ul style="list-style-type: none"> - поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског 	<p>Права и функционисање заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски</p>	

	<p>друштва; - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања; - препозна одговорност одраслих у заштити права деце; - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ;</p>	<p>начини одлучивања. Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља.</p>	
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Сукоби и насиље</p>	<p>- препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по</p>	<p>Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално.</p>	

	<p>различитим основама и критички их анализира;</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног <p>понашања на друштвеним мрежама;</p> <ul style="list-style-type: none"> - заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења <p>прихватљива за све стране у сукобу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - аргумендује предности конструктивног начина решавања сукоба; 	<p>Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља.</p>	
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; - идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); - учествује у доношењу одлука у тиму/групи поштујући 	<p>Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.</p>	

договорене процедуре и правила;
 - учествује у извођењу акције;
 - процењује ефекте спроведене акције и идентификује пропусте и грешке;
 - презентује, образлаже и аргументује изабрану акцију и добијене резултате за унапређивање живота у школи.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Француски језик

Разред: пети

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Циљеви: Циљ учења француског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења француског језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према француском језику и култури, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Компетенције које развија: компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ИСХОДИ	ТЕМА	Бр. час.	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; 	Destination français !	3	<ul style="list-style-type: none"> -Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у) -Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују

			учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).
<p>- разуме упутства и налоге и реагује на њих;</p> <p>- разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p> <p>- разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих;</p> <p>- опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима;</p> <p>- опише шта уме/не уме да (у)ради;</p> <p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;</p> <p>- тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;</p> <p>- разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на</p>	<p>Au collège</p>	<p>12</p>	<p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања.</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100.</p>

<p>њих; - тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима; - изрази присуство и одсуство некога или нечега;</p>			
<p>- разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе и захтеве; - искаже и прихвати захвалност на једноставан начин; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима; - разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; - тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену;</p>	<p>Joyeux anniversaire</p>	<p>12</p>	<p>Слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, усмено или писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, користећи најједноставније изразе молби, захвалности, извињења. Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава. Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план возње на аутобуској/железничког станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на</p>

			метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама.
<p>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <p>- тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p> <p>- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава;</p> <p>- опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p>	Fêtes de famille	11	<p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава.</p>
<p>- разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;</p> <p>- изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;</p> <p>- разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним</p>	Loisirs jeunes	12	<p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима осећањима; саопштавање потреба и осета и предлагање решења у вези с њима; усмено и писано исказивање својих осећања и (емпатично) реаговање на туђа.</p> <p>Slušanje i čitanje opisa u vezi sa uobičajenim i trenutnim</p>

<p>активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради;</p>			<p>aktivnostima, planovima i sposobnostima u porodičnoj i školskoj sredini; sastavljanje poruka i spiskova u vezi sa uobičajenim i trenutnim aktivnostima, planovima i sposobnostima</p>
<p>- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће;</p>	<p>La ville</p>	<p>10</p>	<p>Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу/оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп).</p>
<p>- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; - тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену; - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност;</p>	<p>Une heure dans le monde</p>	<p>12</p>	<p>Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на аутобуској/железничкој станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама. Слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, усмено или</p>

			писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, користећи најједноставније изразе молби, захвалности, извињења.
--	--	--	--

НАСЛОВ УЏБЕНИКА: Nouveau Pixel 1, (Уџбеник и радна свеска за 5.разред основне школе)
АУТОР(И): Уџбеник – Catherine Favret   Радна свеска – Catherine Favret, Sylvie Schmitt
ИЗДАВАЧ: *Data Status*, Београд, Србија у сарадњи са *CLEInternational*- ом, Француска, 2017.

Корелација : Српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, биологија, географија, грађанско васпитање, енглески језик
Начин остваривања програма : Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- наставник и даље ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;

- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се динамично смењују технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „улеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда једног писменог задатка у току школске године.

Слободне наставне активности

Медијска писменост

Циљ учења слободне наставне активности *Медијска писменост* је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.

Недељни фонд: 1 час

Годишњи фонд: 36 часова

Исходи	Теме	Садржаји	Начин остваривања
<ul style="list-style-type: none"> – идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – опише и анализира своје медијске навике; – разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; – деконструише једноставније примере медијских порука; – одговорно креира једноставније медијске садржаје. – критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и 	<p>ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА</p>	<p>Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (<i>Мој медијски дан</i>).</p>	<p>Од наставника се очекује да ученике подстакне на стицање основних знања о медијима, која ће бити полазиште за све будуће активности из медијске писмености. Због тога је важно усмерити наставне активности које прате ову тему ка следећим закључцима ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> – медијски садржаји се размеђују путем медија, који се деле на традиционалне или старе (штампа, радио, телевизија, филм) и дигиталне (оне за које је потребан интернет); – основне функције медија су да информишу јавност, образују и шире културне вредности, али и да је забаве; – медији имају важну улогу у креирању ставова друштва о разним појавама и људима. <p>Активности могу да подразумевају колективну анализу медијских навика ученика и самовредновање, уписивањем у одговарајућу табелу свог избора медија и медијског садржаја, као и времена утрошеног уз медије у току једног дана. Активност има за циљ да ученицима помогне у стицању увида у сопствене медијске навике и утрошено време уз медије.</p>
	<p>ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА</p>	<p>Медијски садржаји као конструкти стварности.</p>	<p>Све наставне активности требало би да воде ка следећим закључцима ученика:</p>

<p>препознаје профит као основни циљ; – наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача. – разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; – идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; – препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја; – вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; – препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.</p>	<p>МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ</p>	<p>Деконструкција и конструкција медијских порука.</p>	<p>– медијски садржаји нису стварност, већ <i>конструкт стварности</i> – приказ стварности који је неко са одређеним циљем осмислио; – тај приказ стварности може бити близак истини или далеко од ње; – медијске садржаје не разумеју сви примаоци на исти начин; – сви медијски садржаји имају циљну групу (публику) којој су намењени, што одређује њихова изражајна средства, облик, начин на који су упућени публици итд.; – медијски садржаји се стално морају преиспитивати и проверавати. За обраду теме одговарајућа активност је анализа новинског текста или другог медијског садржаја (ТВ или радио-емисије, садржаја са Јутјуба и сл.). Пожељно је да ученици индивидуално или групно одаберу одређени медијски садржај и припреме га за час. Вођени од стране наставника, ученици на примеру одабраног медијског садржаја одговарају на питања кључна за деконструкцију медијске поруке, у форми која је усклађена са њиховим когнитивним могућностима у том узрасту:</p>
	<p>ОГЛАШАВАЊЕ</p>	<p>Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. тицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.</p>	<p>Ову тему наставници могу да обраде на различите начине: разговором, планираним активностима, малим истраживачким задацима. Кључно је утврдити колико су ученици изложени рекламним порукама. Могуће је реализовати мали пројекат – анализа телевизијске рекламе.. Могуће је урадити и „домаћи задатак”: На путу од куће до школе забележи рекламе које примећујеш и покушај да одговориш на питања: Важно је да ученици схвате разлику између идеалне слике које реклама пружа (продаја идеје</p>

			и фантазије) и стварног живота. Такође, могуће је разговарати са ученицима да ли постоји нешто нематеријално што ће надоместити осећање ускраћености ако неки производ немамо.
	МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ	Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.	Ову тему наставници могу да обраде са ученицима кроз разговор и истраживачке задатке. Пожељно је да отвореним питањима подстакну дискусију о томе које мобилне дигиталне платформе ученици познају и како их користе. Ученици могу да говоре о томе зашто су им корисне и занимљиве – размена информација са вршњацима, договарање, дружење. Пожељно је да се развије разговор о томе да ли мобилне дигиталне платформе могу да буду од користи за процесе учења, да ли су им нешто значиле у периоду пандемије када се није ишло сваки дан у школу. Други део дискусије треба да иде у правцу уочавања негативних страна мобилних дигиталних платформи.

Животне вештине

Циљ учења слободне наставне активности *Животне вештине* је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.

недељни фонд часова: 1 час

годишњи фонд: 36 часова

Исходи	Теме	Садржаји	Начин остваривања
– на одговоран начин брине о себи и околини и помаже другима у невољи; – проналази релевантне и поуздане изворе информација од значаја за сналажење у свакодневним и ванредним животним	ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ	Вештине критичког мишљења, решавања проблема, доношења одлука. Организационе вештине и вештине управљања	У оквиру ове теме садржаји су подељени у три целине. Прва се односи на групу вештина које би се могле назвати когнитивне, другу групу чине организационе, а трећу социјално-емоционалне. Ова подела је програмски

<p>ситуацијама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички промишља и доноси одлуке уважавајући контекст ситуације, процену последица и најбољи интерес за себе, друге и околину; – јасно изрази сопствене мисли и осећања, са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин; – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин; – организује своје свакодневне активности на продуктиван начин; – препозна опасности и адекватно реагује; – разликује ризично од превентивног и безбедног поступања пре, током и након елементарне непогоде; – тумачи знакове опасности, посебно ЕОР и поступа у складу са упутствима надлежних служби; – процени сопствене могућности и ограничења у решавању проблема и потражи одговарајућу помоћ кад процени да ситуација превазилази његове могућности; – повезује информације од релевантних институција са потенцијалним ризицима и правилним реаговањем у кризним ситуацијама; – образложи значај солидарности са људима у невољи; – аргументује значај културе безбедности и пружања прве помоћи; 		<p>временом.</p> <p>Социо-емоционалне вештине: сарадња, комуникација, асертивност, решавање сукоба, препознавање сопствених и туђих емоција, превазилажење стреса.</p>	<p>неопходна, иако у свакодневном животу све те вештине су међусобно повезане и здружено одређују наше понашање и ефекте које изазивају. Зато већ у процесу увођења у тему треба изабрати примере на којима ће ученици сагледати сложеност различитих животних ситуација и неопходност коришћења различитих вештина да би се постигао жељени циљ као што су сагледавање ствари из различите перспективе, процена последица одлука, разликовање битног од мање битног, или хитног од мање хитног, планирање... У пракси су се показале као врло ефикасне вежбе где се користи техника студије случаја и то баш оних негативних где је особа донела погрешне одлуке, није критички промишљала нити планирала, није имала увид у сопствене приоритете, није препознала сопствене и туђе емоције... Да би дошли до правилног увида ученике треба „водити” кроз пример помоћу низа питања, што је уједно и почетак рада на критичком мишљењу.</p>
<p>– искаже афирмативни став о људима који су активисти Црвеног крста;</p>	<p>ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА</p>	<p>Култура безбедности и надлежности за смањење</p>	<p>Поред стицања знања и развоја вештина код ученика који похађају ову слободну наставну</p>

<p>– наведе које надлежан за одређене ванредне ситуације и симулира позив хитним службама;</p> <p>– доведе у везу заштиту животне средине са климатским променама и културом безбедности;</p> <p>– разликује безбедно, небезбедно и ризично понашање у саобраћају и примењује мере заштите приликом вожње различитим превозним средствима;</p> <p>– наброји правила којих се треба придржавати у комуникацији током несреће, наведе садржај торбе за случај несреће, поступа према плану евакуације и комуникације;</p> <p>– наброји и објасни мере за ублажавање и смањења ризика од земљотреса, пожара, поплава и екстремних метеоролошких услова;</p> <p>– разликује безбедна од небезбедних купалишта, објасни улогу спасиоца, поступа у складу са правилима понашања на купалиштима и демонстрира поступак самопомоћи у случају грча мишића у води;</p> <p>– наведе принципе и демонстрира</p>	<p>ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ</p>	<p>ризика од катастрофа. Климатске промене и заштита животне средине у контексту културе безбедности.</p> <p>Општа безбедност: безбедност у саобраћају; знаци опасности и упозорења (зрачење, биолошка опасност, ЕОС – експлозивни остаци рата, запаљиво, хемијски производи).</p> <p>План комуникације и евакуације у случају несреће.</p> <p>Елементарне непогоде: пожари, земљотреси, поплаве, екстремни метеоролошки услови.</p> <p>Безбедност на води.</p> <p>Прва помоћ.</p>	<p>активност могуће је као резултат рада на часовима припремити неке материјале који ће допринети подизању културе безбедности школе, као што су нпр. прављење информативног кутка за смањење ризика од катастрофа где би били постери или презентације о правилима понашања током различитих елементарних непогода, списак телефона хитних служби и сл.</p> <p>Други кључни појам садржаја односи се на заштиту животне средине и климатске промене. Многе катастрофе (пожари, поплаве, зрачење, екстремни метеоролошки услови...), директно произилазе из лошег односа човека према животној средини</p> <p>Трећи кључни појам садржаја односи се на општу безбедност, која обухвата правилно поступање у свакодневним активностима, при учествовању у саобраћају, при позивању хитних служби, кад се уоче основни знаци опасности који обавештавају или упозоравају на одређену опасност (хемијска опасност, биолошка опасност, опасност од пожара, запаљива материја, експлозивни остаци рата – ЕОР). У оквиру овог садржаја ученици треба да овладају комуникацијом са хитним службама јер није довољно само знати кога треба позвати, већ тој служби треба дати што више релевантних информација како би могле ефикасно да делују.</p>
---	--	--	--

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 144

Недељни фонд часова: 4

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности чине **три предметне области**: Књижевност, Језик и Језичка култура.

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: **Књижевност – 54 часа, Језик – 52 часа и Језичка култура – 38 часова.**

Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 144 часа. Све три области програма наставе и учења **се прожимају** и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности заснован је на **исходима**, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

ТЕМЕ	ИСХОДИ ПО ЗАВРШЕНОЈ ТЕМИ/ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
------	-------------------------------------	----------	----------------------

			ПРОГРАМА
КЊИЖЕВНОСТ	<p>УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; - чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врстакњижевних дела и научно-популарних текстова; 	<p style="text-align: center;">ЛИРИКА</p> <p style="text-align: center;">лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обредне лирске народне песме (избор) 2. Ђура Јакшић: <i>Вече</i> 3. Јован Дучић: <i>Село</i> 4. Мирослав Антић: <i>Плава звезда</i> 5. Вељко Петровић: <i>Ратар</i> / Алекса Шантић: <i>О, класје моје</i> 6. Десанка Максимовић: <i>Грачилица</i> / Војислав Илић: <i>Свети Сава</i> 7. Стеван Раичковић: <i>Хвала сунцу, земљи, трави</i> 8. Милован Данојлић: <i>Овај дечак зове се Пено Крста</i> 9. Сергеј Јесењин: <i>Песма о керуши</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и компетенција за целоживотно учење; - Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи са наставницима других предмета; - Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација...
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - одреди род књижевног дела и књижевну врсту; - прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; - разликује ауторску приповетку од романа; - анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); - учава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; - разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; 	<p style="text-align: center;">КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). - Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању 	<ul style="list-style-type: none"> - Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација... - Праћење и вредновање резултата

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>-разликује облике казивања;</p> <p>- увиђа звучне, визуелне, тактилне, ольфакторне елементе песничке слике;</p> <p>- одреди стилске фигуре и разумењихову улогу у књижевноуме-тничкомтексту;</p> <p>- анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди;</p> <p>-анализира поступке ликова у књижевноуме-тничком делу, служећи се аргументима из текста;</p> <p>-уочава хумор у књижевном делу;</p> <p>- разликује хумористички и дитирамбски тон оделегичногтона;</p> <p>- илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;</p> <p>-уважава националне вредности и негује културноисторијскубаштину;</p> <p>-препоручи књижевно дело уз кратко образложење;</p> <p>- упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;</p>	<p>стиха.</p> <p>- Стилске фигуре: контраст, хипербола.</p> <p>- Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне).</p> <p>ЕПИКА</p> <p>лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Народна епска песма: <i>Смрт Мајке Југовића</i> 2. Народна епска песма: <i>Марко Краљевић укида свадбарину</i> 3. Петар Кочић: <i>Јаблан</i> 4. Исидора Секулић: <i>Буре</i> (одломак) /Бранко Ћопић: <i>Чудесна справа</i> 5. Иво Андрић: <i>Аска и вук</i> 6. Антон ПавловичЧехов: <i>Вањка</i>/Итало Калвино: <i>Шума на ауто-путу</i> (из збиркеприча <i>Марковалдо или годишња доба у граду</i>) 7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Сирото ждребе</i> (из <i>Књиге за Марка</i>) <p>КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ</p>	<p>напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена.</p> <p>- Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.</p> <p>- Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, при чему се најчешће примењују следеће технике:</p>
-------------------	---	---	---

		<p style="text-align: center;">Основна тема и кључни мотиви.</p> <p style="text-align: center;">Облици казивања:</p> <p style="text-align: center;">нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог.</p> <p style="text-align: center;">Фабула/радња, редослед догађаја.</p> <p style="text-align: center;">Врсте епских дела: приповетка, роман.</p> <p style="text-align: center;">Културно-историјско предање (нпр. <i>Смрт Марка Краљевића</i>)</p> <p style="text-align: center;">ДРАМА</p> <p style="text-align: center;">лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. КостаТрифковић: <i>Избирачица</i> (одломак) 2. Миодраг Станисављевић: <i>И ми трку за коња имамо</i>(одломак) 3. БраниславНушић: <i>Аналфабета</i> (одломк) <p style="text-align: center;">Књижевни термини и појмови</p> <p style="text-align: center;">Драмске врсте: комедија – основне одлике.</p> <p style="text-align: center;">Монолог и дијалог у драми.</p> <p style="text-align: center;">Дидаскалије, реплика.</p> <p style="text-align: center;">Етапедрамске радње (заплет и расплет).</p> <p style="text-align: center;">НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ</p>	<p>реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација измеђуученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд.</p> <p>- Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.</p>
--	--	--	---

ТЕКСТОВИ

(бирати 2 дела)

1. Вук Караџић:
Живот и обичаји народасрпскога: Божих(одломак);
Ђурђевдан(одломак);
Додоле, прпоруше и чарошце(одломци)
2. Владимир Хулпах:
Легенде о европским градовима(избор)
3. Никола Тесла:
Моји изуми
(поглавље по избору)
4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, АнБланшар:
Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца(избор)
5. Гроздана Олујић:
Били су деца као и ти(избор)

ДОМАЋА ЛЕКТИРА

1. Епске народне песме о Косовском боју (избор)
2. Епске народне песме о Марку Краљевићу(избор)
3. Бранислав Нушић: *Аутобиографија*
4. Анђела Нанети:
Мој дека је био трешња
5. Весна Алексић:
Каљави коњ

КЊИЖЕВНОСТ		<p>(Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло)</p> <p>6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете</p> <p>7. Ференц Молнар: Дечаџи Павлове улице</p> <p style="text-align: center;">ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ (бирати 3 дела)</p> <p>1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор)</p> <p>2. Бранислав Петровић: избор из антологија песамаза децу (<i>Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге</i>)</p> <p>3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу)</p> <p>4. Владимир Андрић: Пустолов</p> <p>5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору)</p> <p>6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” –одломци)</p> <p>7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам</p> <p>8. Хенрик Сјенкијевич:</p>	
------------	--	--	--

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>		<p><i>Кроз пустињу и прашуму</i></p> <p>9. Џејмс Крис: <i>Тим Талир</i> или <i>Продати смех</i></p> <p>10. Џек Лондон: <i>Зов дивљине / Бели очњак</i></p> <p>11. Реј Бредбери: <i>Маслачково вино</i> (избор)</p> <p>12. Ивана Б. Мажуранић: <i>Приче из давнина</i> (избор)</p> <p>13. Владислава Војновић: <i>Приче из главе</i> - прича Позориште (одломци)</p> <p>14. Јасминка Петровић: <i>Ово је најстрашнији дан у мом животу</i></p> <p>15. Александар Поповић: <i>Снежана и седам патуљака</i>, драмска бајка</p>	
<p>ЈЕЗИК: граматика, правопис, ортоепија</p>	<p>-повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;</p> <p>-препозна делове речи у вези са њиховим грађењем;</p> <p>- разликује гласове српског језика</p>	<p>ГРАМАТИКА</p> <p>Подела речи по настанку:</p> <p>просте речи и творенице;породица речи, уочавање корена речи.</p> <p>Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси).</p> <p>Грамматичка основа и граматички наставци у поређењу сатворбеном основном и суфиксима.</p> <p>Настанак гласова и говорни органи;</p>	

ЈЕЗИК:
граматика,
правопис,
ортоепија

по звучности и месту изговора;
- **разликује** врсте гласовних
промена у једноставним примерима
и примењује књижевнојезичку
норму;

- **одреди** врсте и подврсте
заменица, као и њихов облик;

подела гласова: самогласници и сугласници (прави
сугласници и сонанти);
подела сугласника по звучности и по месту изговора.
подела речи на слоге; слоготворно *p*.

Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени
речи: непостојано *a*;
промена *л* у *o*;
палатализација;
сибиларизација;
јовање;
једначење сугласника по звучности;
једначење сугласника по месту изговора;
губљење сугласника.

Заменице:

неличне именичке заменице:
односно-упитне, неодређене, опште, одричне;

придевске заменице:
присвојне (с нагласком на употребу заменице *свој*,
показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне).

граматичке категорије заменица: род, број, падеж и
лице.

Грађење и основна значења глаголских времена:
аорист,
имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат
глагола *бити*);
плусквамперфекат.

Независне предикатске реченице – појам
комуникативне функције;

<p>ЈЕЗИК: граматика, правопис, ортоепија</p>	<p>- препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом;</p> <p>- разликује реченице по комуникативној функцији;</p> <p>- доследно примењује правописну норму;</p> <p>- користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи</p>	<p>подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.</p> <p>ПРАВОПИС</p> <p>Писање имена васионских тела.</p> <p>Растављање речи на крају реда (основна правила).</p> <p>Правописна решења у вези са гласовним променама.</p> <p>Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима.</p> <p>Писање заменице <i>Ваш</i> великим почетним словом.</p> <p>Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика.</p> <p>ОРТОЕПИЈА</p> <p>Правилан изговор гласова <i>ч, њ, џ, ч, р</i>.</p> <p>Дуги и кратки акценати.</p>	
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>-употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање;</p>	<p>Текстови у функцији унапређивања језичке културе.</p> <p>Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка).</p> <p>Говорне вежбе на унапред одређену тему.</p> <p>Учтиве форме обраћања.</p> <p>Лексикологија: аугментативи (са пејоративима),</p>	

-разликује и гради аугментативе и деминутиве;

-саставља обавештење, вест и кратак извештај;

-разуме основна значења књижевног и неуметничког текста;

- проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;

-драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста;

-говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму;

-изражајно чита обрађене књижевне текстове.

деминутиви (са хипокористцима).

Правописне вежбе:

диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту.

Богаћење речника:

лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова);

стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза).

Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.

Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
Цели бројеви Рационални бројеви Троугао Четвороугао Површина четвороуглаи троугла	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима. Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$). Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и	Цели бројеви Проширивањем система N_0 , природних бројева са нулом, настаје систем целих бројева Z , као скуп који је допуњен негативним целим бројевима и на који се, са N_0 , такође проширује значење операција и релација.. Први корак у овом проширењу чини додавање негативних целих бројева скупу N_0 , а природни бројеви у том ширем скупу слове као позитивни цели бројеви. Уз то треба истаћи значење тих бројева које они имају на разним скалама (термометарској, табли лифта, приказивању прихода и расхода...). Указати на температуре $-50^\circ C$, тастер лифта који носи ознаку -1 , стање на личном рачуну које има ознаку 40 000 динара и $-40\ 000$ динара. У том смислу, пожељно је, на конкретним примерима, на разним скалама приказати неке позитивне и негативне температуре, нека позитивна и негативна финансијска стања, надморску висину... Ако је n ознака за природне бројеве, онда ће $-n$ бити ознака за негативне целе бројеве и при том: – n и $-n$ чине пар супротних бројева, – n је апсолутна вредност за оба броја: n и $-n$. – броју $-n$ супротан је број n , тј. $-(-n) = n$. Поређење целих бројева ослања се интуитивно на њиховом представљању тачкама на бројевној правој и прати представу о распореду тих тачака. Уз ту представу иде и она о усмереној дужи као „ходу” од тачке нула до тачке која представља тај број. Треба нагласити да, када се бројевна права позитивно оријентише, кретање у супротном правцу генерише негативне бројеве. У том контексту треба указати и на геометријско тумачење апсолутне вредности целог броја и потенцирати апсолутну вредност целог броја као одстојање тачке од (координатне) нуле, истичући да цело број и њему супротан број имају једнаке апсолутне вредности, тј. једнака одстојања од (координатне) нуле. Сабирање у скупу Z интерпретира се као настављање „хода” тј.

<p>табелом и графички;</p> <ul style="list-style-type: none"> – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине 	<p>проценти.</p> <p>Директна пропорционалност.</p> <p>Обрнута пропорционалност.</p> <p>Први део</p> <p>Појам троугла. Обим троугла.</p> <p>Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла.</p> <p>Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима.</p> <p>Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла.</p> <p>Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°)</p> <p>Други део</p> <p>Основне конструкције троуглова.</p> <p>Појам подударности и ставови подударности.</p> <p>Централна симетрија и подударност.</p> <p>Осна симетрија и подударност.</p> <p>Центар описане и уписане кружнице троугла.</p>	<p>надовезивање усмерених дужи, у смислу да $3 + 5$ представљање наставак „кретања” у истом смеру, а да $3 + (-5)$ представља кретање за 3 јединице у позитивном смеру и потом 5 јединица у негативном смеру. После рада са конкретним примерима (који би били систематски груписани и записивани, као на пример, $7 + 5$, $7 + (-5)$, $(-7) + 5$, $(-7) + (-5)$) треба прећи на формалну дефиницију збира целих бројева. Та формализација може уследити и касније, када ученици у потпуности овладају сабирањем целих бројева. Много је важније да ученици суштински схвате алгоритам сабирања и да тачно извршавају сабирање, него да знају да искажу дефиницију, а не знају да је примене.</p> <p>Особине сабирања целих бројева (комутативност и асоцијативност) такође треба приказати кроз конкретне примере. Једноставно треба показати да $7 + (-5)$ има једнаку вредност као и $(-5) + 7$, тј. да је потпуно свеједно да ли се „крећемо” прво у позитивном смеру за 7 јединичних дужи или у негативном смеру за 5 јединичних дужи.</p> <p>Одузимање у скупу Z дефинише се као сабирање са супротним бројем, па је потребно истаћи да је у скупу Z та операција увек изводљива, тј. да више није неопходно да умањеник буде већи или једнак од умањеоца.</p> <p>Приликом увођења множења у скупу Z, први корак је опет интуитиван. То, на пример, значи да проблем множења 3×2 поново сводимо на продужено сабирање, тј. на релацију $3 \times 2 = 2 + 2 + 2$. Аналогно и проблем $3 \times (-2)$ сводимо на релацију $3 \times (-2) = (-2) + (-2) + (-2)$ и кроз низ сличних примера долазимо до правила за множење позитивног и негативног целог броја.</p> <p>Али и до важних последица, а то је да је $n \times (-1) = (-1) \times n = 1 \times (-n) = (-n) \times 1 = -n$. тј. да је $n \times (-m) = n \times (-1) \times m = -n \times m$.</p> <p>Остаје да се објасни случај множења два негативна цела броја па производ $(-3) \times (-2)$ записујемо као $(-3) \times (-2) = -3 \times (-2) = -(-6) = 6$ (на основу већ познате једнакости $-(-n) = n$). Уопштеније $(-n) \times (-m) = -n \times (-m) = -(-n \times m) = n \times m$.</p>
---	--	---

<p>централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима;</p> <p>– израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.</p>	<p>Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла.</p> <p>Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм.</p> <p>Ромб, правоугаоник и квадрат.</p> <p>Конструкција паралелограма.</p> <p>Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем.</p> <p>Трапез. Особине трапеза.</p> <p>Средња линија троугла и трапеза.</p> <p>Конструкције трапеза.</p> <p>Делтоид.</p> <p>Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата.</p> <p>Једнакост површина подударних фигура.</p> <p>Површина паралелограма, троугла, трапеза.</p> <p>Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.</p>	<p>Свуда прво долазе конкретни примери множења, па се после њих дају опште формулације. Својства комутативности и асоцијативности множења илуструју се прво на конкретним примерима, а тек потом се и формално изводе на основу дефиниције множења. На сличан начин, преко примера и кроз задатке, треба илустровати и својство дистрибутивности. Кроз примере треба и показати да скуп Z није затворен за дељење, тј. да количник два цела броја није увек цео број.</p> <p>Уврстимо и ову важну напомену: наративно изражавање дефиниција и својстава је дидактички врло оправдано, али тек када ученици стекну искуство кроз примере и задатке треба дати прецизну математичку формулацију (а не да се прво искажу правила, а потом да се на основу датих правила решавају задаци).</p> <p>На крају ове теме треба дати преглед основних својстава операција у скупу Z користећи a, b, c итд. као ознаке за променљиве (а не оне којима се истиче знак целог броја).</p> <p>Рационални бројеви</p> <p>Проширивање скупа ненегативних рационалних бројева тече на потпуно аналоган начин као и проширивање скупа N_0, при чему се треба позивати на одговарајуће поступке примењене у случају конструкције система Z и тиме скраћивати излагање. Када је $r \in Q^+$, негативне рационалне бројеве треба означавати пишући $-r$ и избегавати непотребно нагомилавање заграда. Дељење у систему рационалних бројева Q осмишљава се као множење реципрочним бројем, па треба истаћи да је сад та операција увек изводљива (сем дељења нулом, кад треба рећи да такво дељење нема смисла). На крају, систематизују се основна својства операција у скупу Q.</p> <p>Решавање линеарних једначина и неједначина обрађивати после проширења бројевних система до скупа Q рационалних бројева. Тек у овом скупу је то решавање изводљиво без познатих ограничења. Позната правила решавања једначина и неједначина наведеног облика треба повезати и објаснити одговарајућим особинама операција у скупу Q: ако је $a = b$, онда је $a + c = b + c$,</p>
--	--	--

ако је $a < b$ онда је $a + c < b + c$ итд. На пример, неједначина $5 - 3x < 6$ се може решавати следећим корацима: $5 < 6 + 3x$ (обема странама додато $3x$), $-1 < 3x$ (обема странама додато -6), $3x > -1$, $x > -\frac{1}{3}$ (обе стране помножене са $\frac{1}{3}$). Пожељно је приликом објашњавања користити модел теразија. Кад се бирају нешто сложенији примери једначина и неједначина, непозната треба да фигурише само једанпут (на пример, $3 \cdot (7x - 4) = 25$). Решавајући текстуалне проблеме састављањем и решавањем одговарајућих једначина и неједначина, утврђују се научени поступци и сагледава њихова примена.

У делу који се односи на примену, најпре увести појам координатног система (апсцисна и ординатна оса, јединична дуж, квадранти), као и појам координата као уређеног пара који одређује положај тачке у координатној равни. У овом делу постоји могућност за понављање појмова из претходне године, одређивање осно и централно симетричних тачака и објеката у координатном систему у односу на координатне осе и координатни почетак, као и translације тачака или познатих геометријских објеката за задати вектор. Обрадити одређивање растојања између две тачке само када оне имају једнаке вредности апсциса или ордината, а одређивање средишта дате дужи у координатном систему повезати са појмом аритметичке средине из петог разреда.

Након усвајања основних појмова, ученици могу да прошире знања из петог разреда и приказују податке о зависним величинама табелама, тачкастим, линијским или стубичастим дијаграмима (и са вишеструким стубићима). Важно је да се ученици оспособе да „читају” графиконе и уочавају зависности међу величинама и у случајевима када оне нису приказане директно на графикону или табели (пређени пут – брзина, број килограма – цена и сл.). У овом делу ученици би на једном делу часова, када савладају основне појмове, могли да се оспособе за елементарно коришћење неког од бесплатних динамичких софтвера за приказивање објеката у координатном систему и за цртање дијаграма.

Након понављања о појму размере из претходног разреда, увести

појам пропорције и коефицијента пропорционалности. Обраду овог градива подредити практичном циљу, уз повезивање са већ познатим садржајима Математике (проценти) и других предмета (Физика, Географија, Биологија, Информатика) у циљу израчунавања непознатог члана пропорције.

Кроз практичне примере, увести појам директне и обрнуте пропорционалности уз приказ зависности директне пропорционалности у координатном систему. Директну пропорционалност приказивати графички у координатном систему и условом $y = kx$, при чему се не уводи општи појам функције, а може се поменути назив график линеарне функције. График линеарне функције повезати са практичним примерима из свакодневног живота и других предмета.

Троугао

Основни циљ наставе геометрије је да се настави прелаз, започет у петом разреду, са нивоа визуелизације на ниво анализирања и апстракције са првим корацима према дедукцији. Због тога треба инсистирати на правилним формулацијама, закључивању, коришћењу логичких везника (и, или, ако...онда), али не треба претеривати у строгости код појединих дефиниција и доказа. Изузетно је значајно да се садржаји повезују са познатим појмовима и тврђењима из претходних разреда. У неким једноставнијим ситуацијама дати потпуне доказе тврђења.

Појам троугла повезати са познатим појмом затворене изломљене линије, а обим троугла повезати са збиром дужина дужи.

Повезати тврђење о збиру унутрашњих углова троугла са познатим својствима трансверзалних углова и анализирати својства спољашњих углова троугла. Ученике навикавати да систематски и прецизно користе одговарајуће ознаке при обележавању страница, темена и углова троугла. Инсистирати да класификацију троуглова на оштроугле, правоугле и тупоугле усвоје сви ученици.

Појмове једнакокраког и једнакостраничног троугла повезати са

осном симетријом и инсистирати да ученици прихвате да се наспрам једнаких углова у троуглу налазе једнаке странице и обрнуто.

Објаснити чињеницу да се наспрам дуже странице у троуглу налази већи угао и обрнуто, као и теорему о неједнакости троугла.

Увести висину троугла као дуж која садржи теме троугла и нормална је на праву одређену наспрамном страницом, али не помињати ортоцентар, који је предвиђен за седми разред. Конструкције висине лењиром и шестаром повезати са знањима из петог разреда – конструкцијом нормале из тачке на праву.

Објаснити најпре конструкције углова од 90° и 60° , а затим увежбати конструкцију симетрале угла лењиром и шестаром и подсетити ученике на конструктивно сабирање и одузимање углова. На овај начин конструисати углове од 30° , 15° , $7^\circ 30'$, 75° , $22^\circ 30'$, $52^\circ 30'$ и друге углове. Указати на разлику између конструкције неког угла и цртања помоћу угломера.

Јасно истаћи да је у (геометријским) конструкцијама дозвољена употреба само обичног лењира и шестара. Важно је са ученицима поновити конструкције нормале на праву из дате тачке и паралеле дате праве кроз тачку која не припада тој правој.

Након претходних уводних садржаја о троуглу, обрадити основне конструкције троуглова: (СУС) конструкција троугла када су дате дужине две странице и величина угла између њих; (УСУ) конструкција троугла када је дата дужина једне странице и мера угла који на њу належу; (ССС) конструкција троугла када су дате дужине све три странице; (ССУ) конструкција троугла када су дате дужине две странице и величина угла наспрам веће од њих. Сваку од основних конструкција треба да прати одговарајуће тврђење о одређености страница и углова троугла. Нпр. тврђење за СУС конструкцију треба да гласи: ако су дате две странице троугла и угао између њих, онда су одређене величине свих углова и свих страница тог троугла. На примерима илустровати ситуације када није могуће конструисати одговарајући троугао: у случају УСУ ако

је збир датих углова већи од 180° ; у случају ССС ако дате дужи не задовољавају неједнакости троугла. На примерима показати да у случају када су задате две странице и угао наспрам краће од њих постоје три могућности (задатак има два решења, једно решење или нема решења), али не инсистирати на оваквим задацима. На часовима вежбања, кроз задатке истицати специфичности у вези са конструкцијама једнакокраних, једнакостраничних и правоуглих троуглова. (Сложеније конструкције троуглова планиране су за седми разред.)

Обрада појма подударности међу троугловима природно се дели на три фазе. У првој фази увести појам подударности ослањајући се на визуелну перцепцију и геометријску интуицију ученика. Два троугла сматрамо подударним ако се један од њих може пренети тако да потпуно поклопи други, односно ако се ти троуглови разликују само по свом положају (у равни) и осим тога не постоји било каква друга разлика међу њима (по облику и димензијама). У овој фази, најважније је да ученици уочавају парове одговарајућих страница и парове одговарајућих углова два подударна троугла. Друга фаза је упознавање са ставовима подударности. Тврђења СУС, УСУ, ССС, ССУ, раније формулисана у вези са основним конструкцијама, треба да послуже за формулацију одговарајућих ставова. Нпр. тврђење СУС треба да буде преформулисано у став СУС: Ако су две странице и њима захваћени угао једнаки двема страницама и њима захваћеним углом другог троугла, онда су ти троуглови подударни. У другој фази од ученика захтевати примену ставова само у најједноставнијим случајевима. Прецизније, треба се ограничити искључиво на задатке:

– у којима су дата (нацртана или описана) два троугла за које се непосредно (са слике или из текста) могу уочити једнакости из услова неког става;

– у којима се захтева од ученика да уочи који став се може применити и да одреди једнакост осталих парова одговарајућих страница, односно углова.

Кроз задатке наведеног типа истицати специфичности у

случајевима када треба утврдити подударност једнакокраких, једнакостраничних, односно правоуглих троуглова. У трећој фази обраде подударности, применом ставова треба извести особине централне и осне симетрије које су ученицима познате из петог разреда. Оваква примена ставова подударности пре свега се односи на детаљна објашњења наставника, кроз која ће ученици постепено усвајати дедуктивни начин закључивања. Доказати најважнија тврђења о симетрали дужи и симетрали угла и из њих касније извести одговарајуће закључке о центру описане и уписане кружнице троугла. (У седмом разреду биће обрађени појмови ортоцентар, тежишна дуж и тежиште, особине у вези са њима, као и сложеније примене ставова подударности.)

Четвороугао

У овој области треба обрадити дефиниције и основна својства четвороуглова: паралелограма, квадрата, правоугаоника, ромба, трапеза и делтоида. Истицати и логичку повезаност ових фигура (квадрат је правоугаоник, правоугаоник је паралелограм, ромб је паралелограм). Посебно је важно нагласити да све особине паралелограма задовољавају и квадрат, правоугаоник и ромб, али да и сваки од њих има своје специфичне особине. Велики број особина троуглова треба поновити и искористити приликом откривања особина четвороуглова.

Запазити да се четвороугао разлаже на два троугла (дијагоналом), ослањајући се на теореме о угловима троуглова доћи до одговарајуће теореме о угловима четвороуглова. Паралелограму посветити највећу пажњу и пре свега обновити научено о паралелограму у петом разреду. На основу наученог о паралелограму у петом разреду као и наученог о подударности троуглова и централној симетрији, осној симетрији и транслацији у шестом разреду, изводе се особине паралелограма и услови да четвороугао буде паралелограм. Важно је доказати својства паралелограма. Нагласити да су тачни и обрати неких теорема у вези са паралелограмом.

Треба се ослањати на карактеристична (и изведена) својства при

извођењу једноставнијих конструкција поменутих геометријских фигура и конструкције са њима повезаним елементима (дужима, угловима и дијагоналама). Сваки задатак са конструкцијом искористити за обнављање основних особина четвороугла који се конструише.

Обновити појам усмерених дужи и вектора (интезитет, правац, смер, једнакост вектора). Увести појам супротног вектора и множења вектора бројем. Објаснити поступак сабирања вектора надовезивањем вектора. Повезати сабирање вектора са паралелограмом, дијагоналом паралелограма. Одузимање вектора увести као сабирање вектора при чему се један вектор сабира са супротним вектором другог вектора.

Трапез дефинисати као четвороугао који има тачно један пар паралелних страница. Разлагањем трапеза на паралелограм и троугао или паралелограм и два троугла проучити његова својства. Такође, иста разлагања применити приликом конструкције трапеза и тако извођење конструкције трапеза свести на оне конструкције које су ученицима већ познате. Код увођења појма средње линије троугла и трапеза и њихових својстава треба се ослонити на знања о векторима.

Увести појам и особине делтоида. Није предвиђена конструкција делтоида.

Површина четвороугла и троугла

Појам површине, којој је посвећено доста пажње, ученици су упознали у првом циклусу. Важно је обновити јединице које се користе за мерење површине. Показати и израчунавање површине неких једноставнијих фигура нацртаних у квадратној мрежи, при чему је један квадрат те мреже изабран за јединицу мере. Једначење површина геометријских фигура осмишљава се на класични начин, ослањајући се на појмове разложиве једнакости. При томе се узима да су површине подударних троуглова једнаке.

Полазећи од формуле за површину правоугаоника, допуњавањем и

			<p>разлагањем, изводе се формуле за површину паралелограма, троугла и трапеза. Обрадити израчунавање површине четвороуглова са нормалним дијагоналама: квадрат, ромб, делтоид, као и израчунавање површине произвољног четвороугла разлагањем на познате геометријске фигуре. Укључити практичне примене рачунања површина реалних објеката, и кроз ту примену константно обнављати јединице за мерење дужине и површине. Осим тога, важно је обрадити и ситуације у којима се рачуна површина фигура задатих у координатном систему.</p> <p>У настави ће се, између осталог, користити Езбирка Математичког факултета, квиз Каху, туторијали са</p>
--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Годишњи фонд часова: 144

Недељни фонд часова:4

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Годишњи фонд часова: 72

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>Поздрављање; Представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима; тражење/давање основних информација о себи и другима; изражавање припадања и поседовања; изражавање хронолошког времена.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумеју једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - размене једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има/нема и чије је нешто. 	<p>Речи и изразе који се односе на теме – државе и националности, бројеве (основне и редне), чланове породице, узраст, речи и изразе који се односе на кућу, просторије у кући, намештај, сате, дане, месеце, годишња доба, школске предмете; језичке садржаје <i>Are you from Spain?</i> - <i>No, I'm not. I'm from Argentina.</i>(to be);<i>Can you do martial arts?</i>(can); <i>Kristy has got three cousins.</i>(have got);<i>Where are my gloves? I can't find them.</i>(Subject/Object pronouns);<i>This is their classroom. Ours is room</i> A2.(Possessive adjectives/pronouns)<i>Peter is Kim's husband. (Possessive case); mouse – mice(Plurals)</i><i>This is a scarf and these are trousers. (this/these – that/those – there is/there are);</i><i>There's a carpet under the coffee tables. (Prepositions of place)</i>; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	<p>Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; – наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и
<p>Описивање радњи у садашњости; описивање радњи у прошлости; описивање бића, предмета,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - размене појединачне 	<p>Речи и изразе који се односе на теме – речи и изразе који се односе на физички изглед и одећу, активности у слободно време, понашање, осећања и карактер; језичке садржаје <i>have a great time</i>,</p>	

<p>места, појава.</p>	<p>информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл. - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства.</p>	<p><i>make a mistake (do, have, make, take phrases); They walk to school every day. He doesn't leave home at 7:00. Does he have lunch at school? Yes, he does. (Present simple); They are living with me these days. She isn't sleeping now. (Present continuous); How often do you eat pizza? - I usually eat pizza twice a month. (Adverbs of frequency); Anna doesn't know. (Stative verbs); at 12:00, at night, in June, in 2004, on Tuesday, on 6th April (Prepositions of time); Did you have volleyball practice yesterday, Sally? No, I didn't. It used to be on Tuesdays, but coach changed it to Thursdays. (Past simple – used to); She was sleeping while he was surfing the Net. (Past continuous); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</i></p>	<p>социјализирајуће елементе; – битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не</p>
<p>Описивање радњи у прошлости; изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; изражавање количине, бројева и цена; описивање бића, предмета, места, појава; изражавање допадања и недопадања.</p>	<p>- размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл.</p>	<p>Речи и изразе који се односе на теме – речи и изразе који се односе на спортове, активности, спортску опрему, категорије хране, здравствене проблеме и њихово лечење и делове тела; језичке садржаје <i>Have you been to Rome? No, I haven't. I've visited Milan, though. (Present perfect); She has known him for five years. He has lived here since 2010. I've just finished my homework. I've already done</i></p>	<p>уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не</p>

- разумеју једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагују на њих;
- размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе;
- саопште правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;
- разумеју једноставније изразе који се односе на количину и цену;
- питају и саопште колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства;
- питају/кажу/израчунају колико нешто кошта:
- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;
- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;
- разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих;
- изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.

my homework. (for – since – just – already – never/ever – yet); How much milk do you drink every day? Three glasses. (C/U nouns – quantifiers); Don't go out! Stay home until you feel better. (Imperative); краткетекстове и дијалогекојисеодносенатеме(**слушају, читају, говоре и пишу**);сличности и разлике у културама.

инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;

<p>Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); описивање бића, предмета, места, појава; изражавање мишљења; исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања.</p>	<p>- разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта они или неко други планира, намерава, предвиђа; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење; -разумеју уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагују на њих; -изразе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима.</p>	<p>Речи и изразе који се односе на теме – речи и изразе који се односе на забавне активности, места за забаву, врсте телевизијског програма, различите врсте филмова и музичке инструменте; језичке садржајего <i>roller skating, have a sleepover on Friday night (go/do/have phrases); I'll be back in an hour. Don't worry. Look at the sky! It's not going to rain today. John's leaving tomorrow. (will – going to – presentcontinuous (future meaning)); Both action and fantasy films are great. Neither thrillers nor soap operas are funny. (both/neither/either); The film was boring. We were bored. (-ing/-ed adjectives); If/When water reaches 0°C, it freezes. If you study, you'll get good grades. (Conditionals Type 0/1);</i> краткетекстове и дијалогокојисеодносенатеме(слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	<p>– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.</p>
---	---	--	---

<p>Описивање бића, предмета, места, појава; изношење предлога и савета; .</p>	<p>- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговоре на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе.</p>	<p>Речи и изразе који се односе на теме – речи и изразе који се односе на уређаје, занимања, компјутере, компјутерски језик, видео игрице; језичке садржаје <i>Can I go out? He could/may/might come to the party. You mustn't touch the exhibits. I had to go to the dentist yesterday. You should drink more water. Shall I wash the dishes? (modals) I'd love to go shopping with you. We decided to spend a day at the exhibition. (to) infinitive – -ing form</i>) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	
<p>Описивање бића, предмета, места, појава; разумевање и давање упутстава; упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих.</p>	<p>- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p>	<p>Речи и изразе који се односе на теме – речи и изразе који се односе на очување животне средине дивље животиње, кућне послове; језичке садржаје <i>The news is shocking. The team is playing well. The team are wearing blue jerseys. (Singular – Plural nouns); I've booked a room in a hotel. The room costs £50 per night. (Indefinite/Definite articles); Mark wants to read a book. – Why don't you give him the one you bought last month? (One/Ones); It was such a difficult rescue! It was such bad news! What nice T-shirts! (Exclamations); That's the woman who/that works at the school canteen. (Relative</i></p>	

	<p>- затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;</p> <p>- разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>- упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе.</p>	<p><i>pronouns</i>); <i>Would you like something to eat? There isn't anything in the bag. Are there any lions in the zoo? There is nothing to see.</i> (<i>some/any/no/every & compounds</i>); <i>Turn off the light when you leave your room.</i> (Imperative); кратке текстове и дијалоге којима се односе на тему (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	
<p>Исказивање просторних односа и упустава за оријентацију у простору; описивање бића, предмета, места, појава.</p>	<p>- разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>- пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>- разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговоре на њих;</p> <p>- затраже и разумеју обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања;</p> <p>- опишу правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;</p>	<p>Речи и изразе који се односе на теме – речи и изразе који се односе на места у граду, услуге, знакове на јавним местима, географске појмове, природне појаве, временске прилике, путовања, превозна средства и материјале; језичке садржаје <i>First, go down Apple Street and turn left into Marple Street.</i> (Preposition of place/movement) <i>The museum is older than the library. The Pacific Ocean is the deepest ocean in the world.</i> (Comparative – Superlative) <i>Kate is always early.</i> (Adverbs) <i>They've got some lovely woollen scarves here.</i> (Adjectives/Order of adjectives) <i>One day, we were walking along the beach. Suddenly, we heard people screaming.</i> (Linking words); кратке текстове и дијалоге којима се односе на тему (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства. 		
<p>Описивање и честитање празника; описивање радњи у садашњости; описивање радњи у прошлости; описивање бића, предмета, места, појава.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - честитају, захвале се и извине се користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл. - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; 	<p>Речи и изразе који се односе на празнике Ноћ вештица, Ноћ Гаја Фокса, Нову годину, Дан светог Патрика и на Дан мајки; језичке садржаје – краткетекстове и дијалогокојисеодносенатеме(слушају, читају, говоре и пишу);сличности и разлике у културама.</p>	

Назив предмета	МУЗИЧКА КУЛТУРА
Циљ	Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	36

- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по 	ЧОВЕК И МУЗИКА	<p>Средњи век:</p> <p>Ранохришћанска музика.</p> <p>Византијско певање.</p> <p>Грегоријански корал.</p> <p>Рани облици вишегласја – мотет.</p> <p>Световна музика средњег века:</p> <p>трубадури, трувери</p> <p>минезенгери.</p> <p>Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији.</p> <p>Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику.</p> <p>Ренесанса</p> <p>Развој духовног и световног вишегласја.</p>

<p>изгледу и звуку;</p> <p>– опише разлику у начину добијања звука код инструменталних са диркама;</p> <p>– препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила;</p>		<p>Мотет, миса, мадригал.</p> <p>Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо.</p> <p>Инструментална музика ренесансе.</p>
<p>– разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе;</p>	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста.</p> <p>Народни инструменти.</p>
<p>– коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ;</p> <p>– идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе;</p> <p>– уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике;</p> <p>– идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба;</p> <p>– изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи;</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструменталних.</p> <p>Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике.</p> <p>Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора.</p> <p>Слушање дела традиционалне народне музике.</p> <p>Слушање дела инспирисаних фолклором.</p>
<p>– примењује правилну технику певања;</p> <p>– примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције;</p> <p>– развије координацију и моторику кроз свирање и покрет;</p> <p>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;</p> <p>– користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет;</p> <p>– комуницира у групи импровизујући мање музичке</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама по слуху самостално и у групи.</p> <p>Певање песама из нотног текста солмизацијом.</p> <p>Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе.</p> <p>Певање песама у комбинацији са покретом.</p> <p>Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.</p> <p>Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима</p>

<p>целине гласом, инструментом или покретом;</p> <p>– учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;</p> <p>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност);</p>		<p>Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима</p> <p>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом</p>
<p>– учествује у школским приредбама и манифестацијама;</p> <p>– понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама;</p> <p>– критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље;</p> <p>– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.</p>	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука.</p> <p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе.</p> <p>Стварање мелодије на задати текст.</p> <p>Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима.</p> <p>Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.</p>

Кључни појмови садржаја: световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Природа саме музике, па и предмета Музичка култура указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја из живота ученика. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче мисаону активност, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, и представља одличну основу за интеграцију са другим предметима.

Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију у музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу *од звука ка нотној слици и тумачењу*.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава Музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика,
- Музички инструменти,
- Слушање музике,
- Извођење музике,
- Музичко стваралаштво.

Да би постигао очекиване исходе nastave и учења, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих технологија као и развијене моделе мултимедијалне nastave. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања и коришћења информација (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.

Програм nastave и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму nastave и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету.

Упућивање ученика на правила понашања при слушању музике и извођењу музике чини део васпитног утицаја који наставник има у обликовању опште културе понашања. Овај модел понашања ученик треба да пренесе касније на концерте и различите музичке приредбе.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању nastave и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм имајући у виду: састав и карактеристике ученика у одељењу, уџбенике и остали дидактички материјал који користи за реализацију наставних садржаја, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже као и потребе локалне средине у којој се школа налази.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).

На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај, али је она увек повезана и са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе што се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Процес учења базира се на перцепцији најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући сазнајно-емоционални доживљај.

Човек и музика

СТИЦАЊЕ ЗНАЊА О МУЗИЦИ У РАЗЛИЧИТИМ ЕПОХАМА има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву данас познајемо или и нешто друго.

Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за шести разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немусичким аспектима средњег века и ренесансе на детаљнији и специфичнији начин.

Музички инструменти

Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу, треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилика када се и на који начин музика изводила.

Као и све друге, инструменте са диркама треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о инструментима са диркама (клавијатуром) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену.

Инструменте средњег века и ренесансе потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Народне инструменте појединих крајева треба слушно представити и повезати са обрадом народне песме одређеног краја.

До знања о инструментима ученици треба да дођу из непосредног искуства путем слушања и опажања, а не фактографским набрајањем, односно меморисањем података. У томе, као и у примени знања из ове области, могу помоћи и доступне ИКТ апликације.

Слушање музике

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају ,константа' у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту средњег века и ренесансе, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене.

Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.

Разред: ШЕСТИ

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ	Начин остваривања програма
<p>– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма;</p> <p>– повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма;</p> <p>– одреди положај органа човека и њихову улогу;</p> <p>– цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама;</p> <p>– користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата;</p> <p>– хумано поступа према организмима које истражује;</p> <p>– направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише;</p> <p>– размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима;</p> <p>– илуструје примерима</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.</p> <p>Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <p>Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.</p> <p>Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.</p> <p>Откриће ћелије и микроскопа.</p> <p>Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти).</p> <p>Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.</p>	<p>У остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Pbworks, платформа Moodle, сарадња у „облаку” као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова – Weebly, Wordpress...; рачунарске симулације као нпр. https://phet.colorado.edu/sr/ и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали, нпр. www.cpn.rs, www.scientix.eu, www.go-lab-project.eu, www.scienceinschool.org, www.science-on-stage.eu и други).</p>
	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране.</p> <p>Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора.</p>	

<p>међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином;</p> <p>– истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода;</p>		<p>Антропогени фактор и облици загађења.</p> <p>Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>	
<p>– идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији;</p> <p>– повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала.</p> <p>Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине).</p> <p>Индивидуална варијабилност.</p> <p>Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.</p>	
<p>– групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи;</p> <p>– одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;</p> <p>– прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања;</p> <p>– одржава личну хигијену и хигијену животног простора</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећелијности).</p> <p>„Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност).</p> <p>Организми без једра. Организми са једром.</p> <p>Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”.</p>	
	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње.</p> <p>Бактерије и антибиотици.</p> <p>Путеви преношења заразних болести.</p> <p>Повреде и прва помоћ: повреде коже,</p>	

<p>у циљу спречавања инфекција;</p> <p>– доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци;</p> <p>– збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна;</p> <p>– повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;</p> <p>– користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.</p>		<p>убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима.</p> <p>Последице болести зависности – алкохолизам.</p>		<p>Годишњи фонд часова: 72</p> <p>Недељни фонд часова: 2</p> <p>Наставни предмет: ГЕОГРАФИЈА</p> <p>Разред: шести</p> <p>Годишњи фонд часова: 72</p> <p>Недељни фонд часова: 2</p>
<p>Циљ наставе географије је да ученик стуктурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским,политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.</p>				
<p>– разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.</p>				

ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	ИСХОДИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>Друштвена географија, предмет проучавања и подела</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса • Одређује математичко-географски положај на Земљи • Анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте • Оријентише се у простору користећи компас, карту и сателитске навигационе системе 	<p>Ученици у шести разред улазе са знањем о основним географским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.</p> <p>Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисати исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег периода и обраде различитих садржаја.</p> <p>Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на</p>
<p>ГЕОГРАФСКА КАРТА</p>	<p>Географска/картографска мрежа</p> <p>Географска ширина и географска дужина, часовне зоне.</p> <p>Појам карте и њен развој кроз историју.</p> <p>Елементи карте (математички, географски и допунски)</p> <p>Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти.</p> <p>Подела карата према садржају и величини размера.</p> <p>Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора • Анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије Европе и света • Анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група 	<p>Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на</p>

<p>СТАНОВНИШТВО</p>	<p>Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву.</p> <p>Број и распоред становништва на Земљи.</p> <p>Природно кретање становништва.</p> <p>Миграције становништва.</p> <p>Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске.</p> <p>Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Анализира географски положај насеља • Објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету • Доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима • Уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних објеката и квалитет животне средине • Вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини Србији, Европи и свету • Објасни политичко-географску структуру државе • Представи процесе који су довели до формирања савремене политичко- географске карте света • Обласни како се издвајају географске регије • Илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе 	<p>основу знања која су стекли учећи географију. Они омогућавају да се циљ наставе географије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардним постигнућа.</p> <p>Тако дефинисани исходи помажу наставнику у планирању и реализовању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја. Основне и проширене садржаје чине најзначајнији догађаји и појаве и процеси. Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Сви садржаји су у функцији остваривања исхода предвиђеним програмом.</p> <p>Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:</p> <p>-смислено повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из</p>
<p>НАСЕЉА</p>	<p>Појам и настанак првих насеља.</p> <p>Положај и географски размештај насеља.</p> <p>Величина и функције насеља.</p> <p>Типови насеља.</p> <p>Урбанизација.</p>		

Град-унутрашња структура и односи са околним простором.

Село и рурални процфеси.

живота;повезивањем оног што учиса оним што је учио из географије и других предмета;

-проблемска:самосталним прикупљањем и анализирањем података и информацијама;постављањем релевантних питања себи и другима;развијањем плана решавања задатог проблема;

-дивергентно:предлагањем нових решења;смишљањем нових примера;повезивањем садржаја у нове целине;

-критички:поређењем важности појединих чињеница и података;смишљањем аргумената;

-кооперативно:кроз сарадњу са наставником и другим ученицима;кроз дискусију и размену мишљења;уважавајући аргументе саговорника.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе,потребно је да наставник упозна специфичност начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

Наставник има слободу да сам

			<p>одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета.</p> <p>Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја.</p> <p>Коришћење географских карата изузетно је важно ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки простор налази..</p> <p>У настави треба кад год је то могуће примењивати дидактички концепт мулти перспективности. Одређене теме: по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих</p>
--	--	--	---

			технологија(употреба интернета,прављење презентација,коришење дигиталних и аудио-визуелних материјала и израда реферата).
--	--	--	---

Привреда

Привреда, привредне делатности и сектори привреде.

Пољопривреда и географски простор.

Индустрија и географски простор.

Саобраћај, туризам и географски простор.

Ванпривредне делатности.

Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету.

Концепт одрживог развоја.

**ДРЖАВА И
ИНТГРАЦИОНИ
ПРОЦЕСИ**

Појам и настанак првих држава.
Географски положај државе.
Величина и компактност територије државе.
Појам и функција државних граница.
Главни град.
Облик владавине.
Политичко-географска карта Европе после другог светског рата.
Политичко-географска карта света после другог светског рата.
Територијални интегритет и спорови.
Интеграциони процеси.

**ГЕОГРАФИЈА
ЕВРОПЕ**

	<p>Географске регије и регионална географија.</p> <p>Положај и границе Европе.</p> <p>Привредне катактеристике Европе.</p> <p>Становништво Европе.</p> <p>Насеља Европе.</p> <p>Привреда Еврпе.</p> <p>Географске регије Европе.</p>		
--	--	--	--

ИСТОРИЈА

Исходи	Област/тема	Садржаји	
<ul style="list-style-type: none"> - лоцира одређену временску јединицу на временској ленти - именује периоде прошлости И историјске периоде и наводи граничне догађаје - разврстава историјске изворе према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - користи основне историјске појмове 	<p>Основи проучавања прошлости</p>	<p>Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови Средњи век, нови век, преиндустријско доба, хронолошки и просторни оквири).</p> <p>Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ</p> <p>Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету...</p> <p>Проналажење примера од стране ученика</p>

<p>- именује средњи век и нови век и наводи граничне догађаје</p> <p>- повезује историјске изворе</p> <p>Са установама у којима се чувају</p> <p>- користи основне историјске појмове (стари век, средњи век, повеља, житије)</p> <p>- пореди историјске периоде</p> <p>- разврстава историјске изворе према њиховој основној подели и према историјском периоду</p> <p>образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;</p> <p>– пореди историјске појаве;</p> <p>– наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном средњем веку;</p> <p>– на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);</p> <p>– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;</p> <p>– приказује на историјској</p>	<p>Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку</p>	<p>њихова сазнајна вредност (писани и материјални).</p> <p>Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон,</p>	<p>тестови, видео записи са питањима, ППТ едмодо платформе и др.</p> <p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду:</p> <p>анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др.</p> <p>Корелација са сродним предметима: географија, веронаука, ликовно, музичко грађанско, српски језик</p> <p>кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Стално коришћење историјске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања</p> <p>Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите</p>
---	---	--	---

<p>карти динамику различитих историјских појава и промена;</p> <p>– на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном средњем веку ;</p> <p>– идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег века;</p> <p>– изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице;</p> <p>– пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у раном средњем веку ;</p> <p>– разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у раном средњем веку;</p> <p>– на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности;</p> <p>– идентификује основне одлике и промене у начину</p>	<p>Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку</p>	<p>Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, Најзначајнији путописци И њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи,</p>	<p>ситуације евалуације и самоевалуације</p> <p>Обележавање Дана словенске писмености</p> <p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења</p> <p>Користити разноврсне технике/методе и облике рада</p> <p>Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање</p> <p>Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа</p> <p>Стално коришћење историјске карте</p> <p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме</p> <p>Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др.</p>
---	--	---	---

<p>производње у средњем веку; – илуструје примерима – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих</p>		<p>правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и</p>	<p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје</p>
	<p>Европа, свет и српске земље у раном новом веку</p>	<p>Преиндустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице). Опште одлике културе Раног новог века (основна обележја Хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао,</p>	<p>Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради</p>

<p>друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице науднотехничких открића у периоду средњег и раногновог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раномновом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизациј</p>		<p>промене у свакодневном животу, обичаји и веровања...).</p> <p>Реформација и Противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби иратови).</p>	<p>израде паноа, кратких записа, кратких излагања</p> <p>Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др.</p> <p>Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p> <p>Коришћење ресурса локалне историје</p>
	<p>Системат. Историјска карта, личности, догађаји...</p>	<p>Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле</p> <p>Проверавање знања историјско-географских појмова, кроз испитивање на карти</p> <p>Коришћење е-уџбеника и едмодо платформе, каху квиза</p>	

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Циљ учења предмета: Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољу увид у сопствену професионалну интересовања и поступа преузимање животи иницијативно.

Програмски садржаји распоређени по наставним темама	<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p style="text-align: center;">По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p>
<p>ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</p> <p>Значаји развој грађевинарства.</p> <p>Просторно и урбанистичко планирање.</p> <p>Култура становања у: урбаними урбалним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора.</p> <p>Кућне инсталације</p>	<ul style="list-style-type: none"> - класификује кућне инсталације на основу њихове намене. - правилно користи кућне инсталације. - одреди распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економије. - повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења - анализира карактеристике савремене културе становања - користи рачунарску мапу за одређивање положаја грађевинског објекта у односу на околину

<p>САОБРАЋАЈ</p> <p>Саобраћајни системи.</p> <p>Саобраћајни објекти.</p> <p>Управљање саобраћајном сигнализацијом.</p> <p>Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - класификује врсте саобраћајних објеката према намени. - повезује неопходности зградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника саобраћаја; - повезује коришћење информационих технологија са саобраћајним објектима са управљањем саобраћајем; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла саобраћаја у гону и/или уз помоћ рачунарске симулације.
<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p> <p>Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству.</p> <p>Техничко цртање помоћу рачунара.</p> <p>Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација</p>	<ul style="list-style-type: none"> - скицира просторни изглед грађевинског објекта, - чита и црта грађевински технички цртеж и улажувајући фазе изградње грађевинског објекта уз договор и улажујући правила и симбола. - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана улажујући потребне савремене културе. - самостално креира дигиталну презентацију и представља је

--	--

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	
Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала.	
Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди.	
Организација рада у грађевинарству и пољопривреди.	
Обновљиви извори енергије и мере за рационалну и безбедно коришћење топлоте енергије.	
Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине	
Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користе обновљиве изворе енерг	

	<ul style="list-style-type: none"> - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране. - повезује алате и машине саврстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже; - повезује значај извођења топлоте и изолације са уштедом енергије; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - повезује грану пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - - - образложена пример коришћења обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у облике енергије;
--	--

ије	
<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p> <p>Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела којим користи обновљиве изворе енергије.</p>	<ul style="list-style-type: none"> самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образложи избор; самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова програм за обраду текста; <p>-</p>

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Годишњи фонд часова: 36

Недељни фонд часова: 1

Циљ

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме, кроз практични рад оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<p>– користи одабране информације као</p>	<p>БОЈА</p>	<p>Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје).</p>

<p>подстицај за стваралачки рад;</p> <p>– прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму;</p> <p>– користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу;</p> <p>– обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу;</p>		<p>Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје).</p> <p>Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст).</p> <p>Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика).</p> <p>Уметничко наслеђе (музеји и експонати).</p>
<p>– изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;</p> <p>– опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела;</p>	КОМУНИКАЦИЈА	<p>Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу).</p> <p>Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).</p>
<p>– идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука;</p>	ТЕКСТУРЕ	<p>Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура).</p> <p>Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).</p>
<p>– повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј;</p>	УОБРАЗИЉА	<p>Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...).</p> <p>Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).</p>
<p>– разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.</p>	ПРОСТОР	<p>Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе).</p>

Кључни појмови садржаја: простор, боја, текстура

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор – облик, линија; у другом

разреду четири: простор – облик, линија, боја; у трећем пет: простор – облик, линија, боја, текстура и од четвртог шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина.

Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима. У програму су назначени кључни појмови који се нарочито надограђују у датом разреду (испод табеле).

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају задаци (ликовни, пројектни, истраживачки), који циљају више исхода и међупредметних компетенција.

У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Нови модел наставе и учења није усмерен на садржаје, па структура програма није прописана. Наставник има слободу да осмисли називе, број и редослед наставних тема и наставних јединица, а у складу са дидактичким принципима и условима у школи.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Боја

У овој целини предложени су појмови, подпојмови и теме за разговор, а које су везане за изражајне могућности материјала и техника које ученик користи. Наставник нуди само основне информације и корисне савете. Ученици треба да знају да понекад не могу да добију жељени тон зато што сликарске боје које се производе као школски прибор садрже мање пигмента. Ако ученици не могу да набаве квалитетан школски прибор, решење може да буде додавање течних тонера за фасадне боје, који се набављају у фарбари. Тонери и паковање беле еколошке боје за зидове довољни су за одељење. Цртеже и слике које сматрају неуспелим могу да искористе за колаж. У шестом разреду раде и једноставне пројекте. Наставник може да понуди две или више техника, а да ученици гласају коју ће учити или да се поделе на групе према одабраној техници. Скице се раде и бирају у школи, а пројекти могу да се доврше код куће. Уколико ученици желе да раде чворовану таписерију не морају да користе вуну, могу да исеку траке од пластичних кеса. Витраж могу да праве од папира и фолија у боји, а могу и да сликају на пластичним флашама. Најједноставније је да код куће, уз помоћ одраслих, одесеку дно и део флаше тако да добију посуду за оловке. Пластика се лако осликава акварел бојама. Ако желе да имитирају витраж могу да користе и црни перманентни маркер. За мозаик могу да користе пластичне чепове...

Наставник може да подстакне ученике на размишљање и истраживање питањима и одабраним информацијама. На пример, причом о томе шта значе боје у неким културама, да ли животиње умеју да сликају, да ли постоји веза између тонова у музици и тонова у визуелној уметности, које две боје би употребили да изразе одређену емоцију, како су боје добиле своје називе...

Није пожељно оптерећивати ученике проширеним информацијама (о валерским кључевима, адитивном мешању боја...); боље је да се о томе разговара у следећим разредима, када буду имали више предзнања и када буду више користили савремену технологију. Ученици треба да добију само елементарне информације о утицају светлости на опажање боја. Важније је да знају да је нормално да постоје разлике у опажању тонова – постоје незнатне разлике у грађи ока, на опажање утичу и околне боје, на различитим мониторима иста слика има другачије тонове (остало ће учити касније). Ако желе да одштапају на мајици слику коју су урадили у апликативном програму потребно је да слику из RGB система (црвена, зелена, плава) пребаце у СМУК систем (цијан, магента, жута и кључ, односно катран/црна), који се користи у штампи (остале информације могу да добију од наставника Информатике).

У оквиру целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Музеји и експонати”, везана за музеје и карактеристичне експонате који се у њима чувају. Пожељно је да се ученици прво упознају са музејима у Србији, а ученици који наставу слушају на матерњем језику треба да добију основне информације о најзначајнијим музејима у матичној држави. Разговор прате одговарајући визуелни садржаји, а заинтересовани ученици могу да раде и истраживачке задатке.

Комуникација

У овој целини су предложене теме за разговор о садржају уметничких дела и рекламних (визуелних и аудиовизуелних) порука. Наставник не нуди анализу дела коју ученици записују и меморишу без разумевања. Смисао учења је да ученици доживе уметничко дело, да размишљају о њему и слободно изражавају своје мишљење. Наставник их само подстиче питањима. Ученици треба да разговарају и о томе колико су рекламе на телевизији и интернету ефикасне, колико могу да их заинтересују, а на који начин их одбијају... Наставник може да подстакне ученике да самостално истражују тако што ће поставити одговарајуће питање. На пример: да ли има скривених порука у уметничким делима? У ликовном раду ученици бирају материјал и технику којом ће најефикасније изразити неки садржај (идеју, поруку, став...).

У оквиру целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Уметност некад и сад”, односно поређење неке теме (садржаја ликовног дела) кроз епохе.

Текстуре

У овој целини су груписани предлози везани за истраживање изражајних могућности традиционалних цртачких, вајарских и сликарских техника. Уколико ученици желе да цртају или сликају текстуру у апликативном програму, то могу да раде као пројекат.

У додатној теми за разговор, „Грађевине, скулптуре и паркови”, фокус није на текстури, већ на значајним грађевинама, скулптурама у пленеру и парковима у нашој земљи. Наставник може да прикаже презентацију и да упореди наше наслеђе са светским, нарочито значај за културни туризам и идентитет краја или земље.

Уобразиља

У овој целини су груписани предлози везани за разговор о значају маште (уобразиље, имагинације) у уметности, науци и свакодневним ситуацијама када је потребно пронаћи решење за неки проблем. И у шестом разреду ученици уче о томе како да пронађу подстицај за развијање креативних идеја. Наставник прво показује репрезентативна остварења светских и домаћих уметника заснована на сновима, бајкама, митовима и легендама. Ученици треба самостално да одаберу податке (снове, бајке, митове или легенде) који их подстичу на рад.

Додатну тему, „Необична уметничка остварења”, потребно је везати за самостално истраживање и формирање дигиталне збирке „необичних” савремених остварења. Збирка може да буде индивидуална или одељенска. Наставник може да подстакне ученике приказивањем неколико визуелних примера (хидропонична лампа дизајнера Марка Вучковића, радови Сесилије Вебер из серије Natural Humans, уличне слике Џулијана Бивера, подводни музеј у Канкуну, хотел од леда у Шведској...). Ученици бирају врсту уметничких радова које ће истраживати (куће за становање, ципеле, одећа, накит, скулптуре, аутомобили...).

Простор

У овој целини су груписани предлози везани за пројектну наставу и обликовање простора у школи. Уколико школа има могућности, ученици могу да обликују башту у школском дворишту. Идеје се могу пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: „bottle tower gardening”, „plastic bottles art”, „school garden projects”, „recycled garden ornaments” или „garden ornaments for schoolyard”. Уколико школа нема таквих могућности, могу да обликују део учионице или хола. Сврха ових активности је да ученици науче како да од доступних материјала направе нешто што ће им користити у свакодневном животу. На пример, од пластичних флаша се могу направити фотеље, клупе, сточићи, полице, жардињере, вазе, лампе, лустери... Употребни предмети које ученици праве самостално или у заједничком раду не треба да имају само употребну, већ и естетичку вредност. Други предлог је симулација музејске поставке или изложбе. Ученици треба да осмисле поставку, да сами распоређују експонате, дизајнирају позивнице за родитеље... Сврха ових активности је да се оспособљавају за презентовање радова.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Исходи су формулисани тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода и међупредметних компетенција.

Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

– Однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);

– Однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...)

- Однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...)
- Разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...; раздваја битно од небитног...)
- Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...)
- Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...)
- Организација композиције (примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о перспективи, правцу, смеру...)
- Вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...)
- Употреба техника (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала)...

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима, ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Листићи се предају наставнику, да би имао потпунији увид у напредовање ученика, а наставник их враћа ученику следећег часа. Листићи могу да се лепе у свеску (ликовни дневник) или чувају у блоку. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Листићи се лепе на полеђину рада, а садрже и назив рада. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издавање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете.

Вербална самопроцена подразумева излагање свих радова и поређење ликовних решења.

Биологија

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ
<ul style="list-style-type: none"> – упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; – идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; 	<p style="text-align: center;">ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.</p> <p>Једноћелијск и организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијск и организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <p>Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних</p>

<p>– користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата.</p> <p>– табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке;</p>				<p>супстанци, размножавањ е.</p> <p>Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функциониса ња, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.</p> <p>Откриће ћелије и микроскопа.</p> <p>Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти).</p> <p>Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије.</p>
Наставне теме	Наставни садржај	Исходи	НАЧ	
		По завршетку теме ученик ће бити у стању да:		
УВОД У ФИЗИКУ	<p>Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина.</p> <p>Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...).</p> <p>Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота).</p> <p>Демонстрациони огледи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Како савити млаз воде? – Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? – Када настаје електрично пражњење? – Направи дугу. – Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу. 	<ul style="list-style-type: none"> -шта физика проучава -који су задаци физике -начин на који физика проучава свет и природу 	<p>На почетку спровести и инструмент потенцијала године, тако систематиза постигнућа</p> <ul style="list-style-type: none"> – Поступно (у сложеном) и формулис – Очигледно садржаја (уз наведено је огледа, а у н средстава м симулације) 	
КРЕТАЊЕ	<p>Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања.</p> <p>Појмови и величине којима се описује кретање</p>	<ul style="list-style-type: none"> -разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; 	<ul style="list-style-type: none"> – Повезаност појавама у с 	

	<p>(путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине.</p> <p>Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања.</p> <p>Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина.</p> <p>Демонстрациони огледи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течномшћу. <p>Лабораторијска вежбе</p> <p>1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом).</p>	<p>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина,..).</p>	<p>Програмски садржаји на основу којих се могу реализовати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. излагањем садржаја теме и одговарајуће демонстрационог огледа; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. коришћењем других начина доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...); 5. систематским праћењем рада сваког ученика. 	<p>Повише се дисање, стварање енергије, основне; чињенице о фотосинтези. Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, на рада који адаптације животне форме, трофички односи – рада сваког ланца исхране.</p> <p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p> <p>Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици у наставних задацима. Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>
СИЛА	<p>Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух.</p> <p>Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер</p>	<p>– објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);</p> <p>– демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у</p>	<p>– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању и формулисању закона.</p> <p>– Очигледност при излагању садржаја (уз сваку тематску наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити</p>	<p>у наставног ка фактора. Антропогени фактор и облици у наставних задацима. Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>

	<p>силе. Слагање сила истог правца.</p> <p>Процена интензитета силе демонстрационим динамометром.</p> <p>Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. – Привлачење и одбијање магнета. 	<p>свакодневном животу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонстрира појаву деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке 	<p>симулације).</p> <ul style="list-style-type: none"> - излагањем садржаја теме уз демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као ситуација; - лабораторијским вежбама, - коришћењем других начина доприносе бољем разумевању теме (домаћи задаци, пројекти настава, додатни рад...); - систематским радом ученика. 	<p>Наследни материјал (ДНК варијанте) Телесне и полне ћелије. Пренос квантитативних проблема као проблем-материјала.</p> <p>Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине).</p> <p>Наследна дивергенција</p> <p>варијабилнос</p>
<p>МЕРЕЊЕ</p>	<p>Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера.</p> <p>Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење.</p> <p>Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, 	<ul style="list-style-type: none"> – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); – процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време, запремину и масу – одређује средњу вредност мерене 	<ul style="list-style-type: none"> – Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању и формулисању закона. – Очигледност при излагању садржаја (уз сваку тематску наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). - излагањем садржаја теме уз демонстрационе огледе; - решавањем квантитативних проблема као 	<p>Т. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.</p> <p>Постанак живота на Земљи</p>

	<p>термометри, електрични инструменти).</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом</p> <p>2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре.</p> <p>3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге.</p> <p>4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози илиметарском поделом.</p>	<p>величине и грешку мерења;</p>	<p>ситуација;</p> <p>- лабораторијским вежбама</p> <p>- коришћењем других начина доприносе бољем разумевању теме (домаћи задаци, пројекти, додатни рад...);</p> <p>- систематским праћењем рада ученика.</p>	<p>ЖИВОТА</p> <p>ћелије без једра, постанак ћелија са једром који јављају вицелуларност).</p> <p>„Дрво живота“ (заједничко порекло и основни принципи филогеније, средност и сличност).</p> <p>Организми без једра. Организми са једром</p> <p>Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“.</p> <p>Особине</p> <p>која изазивају, односно</p>
<p>МАСА И ГУСТИНА</p>	<p>Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике).</p> <p>Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела.</p> <p>Маса и тежина као различити појмови.</p> <p>Мерење масе тела вагом.</p> <p>Густина тела. Средња густина тела.</p> <p>Одређивање густине чврстих тела.</p> <p>Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p>	<p>– разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела;</p> <p>– повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);</p> <p>– демонстрира појаву инерције тела,</p> <p>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (тежина, густина,)</p>	<p>– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању и формулисању закона.</p> <p>– Очигледност при излагању садржаја (уз сваку тематску наведено је више демонстрационих средстава могуће је користити и симулације).</p> <p>- излагањем садржаја теме уз демонстрационе огледе;</p> <p>- решавањем квалитативних и квантитативних проблема као ситуација;</p>	<p>Организми без једра. Организми са једром</p> <p>Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“.</p> <p>Особине</p> <p>која изазивају, односно</p>
			<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>која изазивају, односно</p>

	<p>– Илустровање инертности тела.</p> <p>– Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала.</p> <p>– Мерење масе вагом.</p>		<p>- лабораторијским вежбама преносе бактерије и</p> <p>- коришћењем других начина изражавања доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...);</p> <p>- систематским праћењем радних листа ученика.</p>	<p>квизије</p> <p>Бактерије и антибиотици.</p> <p>Путеви преноса заразних болести.</p>
ПРИТИСАК	<p>Притисак чврстих тела.</p> <p>Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови.</p> <p>Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри.</p> <p>Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p> <p>– Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од т– Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска.</p> <p>– Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови).</p> <p>– Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека</p>	<p>– демонстрира појаву притисак чврстих тела и течности;</p> <p>– разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...);</p> <p>– познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане);</p> <p>-на основу мерених вредности одређује притисак;</p> <p>– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (притисак чврстих тела и течности...).</p>	<p>– Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању и формулисању закона.</p> <p>– Очигледност при излагању садржаја (уз сваку тематску наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити симулације).</p> <p>- излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;</p> <p>- решавањем квалитативних и квантитативних проблема као ситуација;</p> <p>- лабораторијским вежбама</p> <p>- коришћењем других начина изражавања доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...);</p>	<p>повреде и прва помоћ: нових појмова повреде коже, убоди инсеката и других делних бескичмењак а, тровање храном, сунчаница, топлотни удар.</p> <p>Превенција и понашање у складу са климатским проблем-параметрима.</p> <p>Последице болести зависности – артеријам.</p>

	<p>спојена силиконским цревом).</p> <p>– Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом).</p> <p>– Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска.</p> <p>Лабораторијска вежба</p> <p>1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде тежине тела.</p>		- систематским праћењем рада сваког ученика.		
– разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.					

Наставни предмет: ФИЗИКА

дишњи фонд часова: 72

дељни фонд часова: 2

Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за праћење и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање на примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ И ОФА 6. РАЗРЕД

**Предмет: Физичко и здравствено
васпитање Разред: шести**

Фонд: 126 часова

Циљ: Циљ наставе и учења ФЗВ је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Наставни садржаји	Исходи	Садржаји	Корелација са другим предметима	Активности ученика	Активности наставника
АТЛЕТИКА	– комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Техника истрајног трчања Скок увис Техника спринтерског трчања Скок у даљ Техника штафетног трчања Техника високог и ниског старта		- вежбање (ходање, трчање, скакање, бацање) - анализирање - такмичење	- демонстрација, - објашњавање, - анализирање - дискусија

		Бацање лоптице (до 200 г)			
СПОРТСКА ИГРА КОШАРКА	<ul style="list-style-type: none"> - користи елементе технике у игри - примењује основна правила кошарке у игри учествује на унутародељенским такмичењима 	<p>Ставови у нападу и одбрани Шутирања на кош,</p> <p>Вођење лопте, Дриблинг и пивотирање,</p> <p>Хватања и додавања лопте, Игра,</p> <p>Основна правила кошарке</p>		<ul style="list-style-type: none"> - вежбање (трчање, скакање, елементи са лоптом) -анализирање -такмичење 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење
ГИМНАСТИКА	<ul style="list-style-type: none"> - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама 	<p>Вежбе на тлу</p> <p>Прескоци и скокови</p> <p>Ниска греда</p>		<ul style="list-style-type: none"> - вежбање (ходање, трчање, поскоци, окрети, колуги, 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање

	и игри -процени сопствене могућности за вежбање у гимн.	Гимнастички полигон		прескоци, акробатика..) -анализирање -видеоприказ - графичк и приказ	- дискусија - асистирање
РИТМИКА И ПЛЕС	- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку праћу - игра народно коло - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура	Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја „Ужичко“ Основни кораци друштвених плесова- валцер	Музичк а култура	-вежбање (игра уз бројање, игра уз музику)	- демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија
ПОЛИГОНИ	– развија своје моторичке способности применом вежби из атлетике и гимнастике	Атлетски полигон Гимнастички полигон		- вежбање (ходање, трчање, поскоци, окрети, колуту, прескоци, акробатика...)	- демонстрација, - објашњавање, - асистирање

ТЕСТИРАЊЕ И МЕРЕЊА	-упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	Батерија тестова		Учениц и активно учествују у свим активностима и у батерији тестова	-Прати ученике, -мотивише их -уписују резултате тестова
-------------------------------	---	------------------	--	--	---

ТЕОРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања 	<p>Реализује се кроз све наставне теме и садржаје</p> <p>Уводни час</p> <p>Последњи час</p>	Биологија	<ul style="list-style-type: none"> - дискусија - презентација 	<ul style="list-style-type: none"> -анализирање - дискусија - презентација
МИНИ РУКОМЕТ	<ul style="list-style-type: none"> -користи елементе технике и примењује основна правила у игри 	<p>Вођење лопте,</p> <p>Хватања и додавања лопте, Шутирања на гол,</p> <p>Финтирање,</p> <p>Принципи индивидуалне одбране</p> <p>Основна правила рукомета/минирукомета</p>		<ul style="list-style-type: none"> - вежбање (трчање, елементи са лоптом) -анализирање -такмичење 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење
МАЛИ ФУДБАЛ	<ul style="list-style-type: none"> - изводи елементе фудбалске технике - користи елементе технике у игри - примењује основна правила фудбала у игри - учествује на унутародељенским такмичењима -примењује основне елементе тактике у одбрани и у нападу 	<p>Вођење и контрола лопте</p> <p>Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала</p> <p>Шутирање на гол</p> <p>Вежбе са два и три играча</p> <p>Основе игре у нападу и одбрани</p>		<ul style="list-style-type: none"> - вежбање (трчање, елементи са лоптом) -анализирање -такмичење 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење

ИЗЛЕТ	<p>-примени основе оријентиринга и сналажења у природи</p> <p>-зна који су природни показатељи страна света (маховина)</p>	<p>Шетња кроз тунеле (у току школске године)</p>	<p>Биологија</p> <p>Географија</p> <p>а</p>	<p>- ученици активно учествују у свим активностима током часа</p>	<p>-прати ученике,</p> <p>-мотивише их</p>
ТАКМИЧЕЊА	<p>-примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама</p>	<p>Такмичарске игре између одељења</p>			<p>- објашњавање,</p> <p>-анализирање</p>

	- прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом“	(у току школске године)			- дискусија - суђење
РАДИОНИЦА	- разликује здраве и нездраве начине исхране, - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања	Здрава исхрана , значај физичког вежбања, хигијена у физичком вежбању (у току школске године)	Биологија	- ученици активно учествују у свим активностима током часа -праве сопствен и јеловник	- објашњавање, -анализирање - дискусија
Физичке способности;	- примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама	Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације		Ученици активно учествују у свим активностима и у батерији тестова	-прати ученике, -мотивише их -уписују резултате тестова

<p>Физичка и здравствена култура;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начине исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају повреде чува животну средину током вежбања 	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начине исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају повреде 	<p>– Биологија</p>	<p>-презентација</p> <p>-пружање прве помоћи</p> <p>-дискусија</p>	<ul style="list-style-type: none"> -демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - асистирање
--	--	---	--------------------	--	--

		чува животну средину током вежбања			
Ученици ослобођени од практичног дела наставе	<ul style="list-style-type: none"> - наведе основна правила гимнастике, атлетике, кошарке - дефинише основна здравствено- хигијенска правила вежбања - презентује и анализира информације о физичком вежбању, здрављу, спорту, историји спорта - учествује у организацији спортске недеље и школских такмичења 	<ul style="list-style-type: none"> - суђење, вођење статистике, региструје резултат - прати ниво активности ученика на часу или такмичењима - припрема репортажу са спортских догађаја - буде ђак репортер на спортској недељи 		<ul style="list-style-type: none"> -суђење -вођење статистике -презентација 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - асистирање

План остваривања програма физичког и здравственог васпитања (72 часа), као и 36 часова ОФА, обавља се кроз редовну наставу, и то 2 часа у распореду (односе се на физичко и здравствено васпитање), и 1 час седмично у зависности од временских услова и обавеза

ученика као 7. час или у међусмени.

18 часова ОФА се реализује кумулативно кроз излете.

Начин остваривања програма је наведен кроз табелу, усмерен је ка исходима.

Обавезно изборни наставни предмети

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Шести разред

Годишњи фонд часова: 36

Недељни фонд часова: 1

Циљ учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Задаци наставе информатике и рачунарства су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе информатике и рачунарства сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе информатике и рачунарства буду у пуној мери реализовани
- упознавање основних појмова из информатике и рачунарства;

- развијање интересовања за примену рачунара у свакодневном животу и раду;
- подстицање креативног рада са рачунаром;
- оспособљавање за рад на рачунару.

Оперативни задаци:

- упознавање ученика са радом са табелама у програму за обраду текста;
- упознавање ученика са применом рачунара у области информација и комуникација;
- упознавање ученика са основним елементима програма за графику и анимацију;
- упознавање ученика са основним елементима програмирања;
- упознавање ученика са различитим образовним софтверима.

Програм наставе и учења информатике и рачунарства, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи су јасни и прецизни искази о томе шта ученик зна, да уради и вредносно процени по завршетку процеса учења. Наставни програм предмета информатика и рачунарство се састоји из три тематске целине: Информационо-комуникационе технологије (скр. ИКТ), Дигитална писменост и Рачунарство.

Да би сви ученици остварили предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник треба да осмисли активности тако да укључују практичан рад уз примену ИКТ-а, повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима. Пожељно је да планиране активности ученика на часу прати сажето и јасно упутство за реализацију задатка, уз евентуалну претходну демонстрацију поступка од стране наставника. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност – кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, аналитичност, истрајност, самосталност у раду, али и спремност на сарадњу и одговоран приступ тимском раду.

Достизање дефинисаних исхода може се остварити уз одређени степен слободе наставника како у избору метода рада, програмских алата и технологија (рачунар, дигитални уређај...), тако и у редоследу и динамици реализације елемената различитих тематских области. На интернету и у литератури се могу се наћи примери добре праксе које, уз прилагођавање условима рада и поштовање ауторских права, треба користити у настави и учењу.

С обзиром на то да је настава овог предмета теоријско-практичног карактера часове треба остваривати са одељењем подељеним на групе, односно са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима. Подсетити ученике на значај поштовања правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом, кроз демонстрацију и личну активност ученика (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара).

Наставницима се препоручује да у току шестог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка који обухватају теме и из других предмета. Време реализације пројектних задатака (једног из области ИКТ и Дигитална писменост и другог из области Рачунарство) одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који обухватају област изабране теме. При избору тема, понудити неколико пројектних тема и омогућити тимовима ученика да одаберу ону која највише одговара њиховим интересовањима.

Кључни појмови садржаја: обрада текста, табела, слајд презентације, интернет сервиси, безбедност на интернету, текстуални програмски језик

ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈ И	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ИКТ	<p>– правилно користи ИКТ уређаје;</p> <p>– креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама;</p> <p>– креира и обрађује дигиталну слику;</p> <p>– самостално снима и врши основну обраду аудио и видео</p>	<p>Дигитални уређаји и кориснички програми.</p> <p>Управљање дигиталним документима.</p> <p>Рад са сликама.</p> <p>Рад са текстом.</p> <p>Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.урђење стамбеног простора.</p>	<p>Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја, као и намену програма које су користили у петом разреду. Ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих.</p> <p>Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару (који је део оперативног система рачунара), проналажење, копирање/пренос докумената са екстерних уређаја и меморија. Представити функције стандардних дијалога за читавање, снимање и проналажење датотека.</p> <p>Наставник бира корисничке програме (комерцијалне или слободне) које ће ученици користити. Програми за цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа, репродукцију звука и видео материјала могу бити инсталирани локално на рачунару или у“облаку” тј. могу се користити преко интернета.</p> <p>При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста (нпр. писмо другу или другарици, кратак семинарски рад из биологије, распоред часова, списак ствари које треба понети на екскурзију).</p> <p>Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика, ...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег . Нагласити да се исте технике за рад са чистим текстом користе у великом броју разнородних програма (едиторима текста, текст-процесорима, клијентима електронске поште итд.).</p> <p>Активности ученика усмерити на могућности одабраног текст-процесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре</p>

<p>записа; – уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;</p>	<p>Кућне инсталације.</p>	<p>штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно форматирање текста (својства пасуса, карактера итд.). Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно означити наслови, поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст (прилагођавање постојећих и креирање нових стилова је напреднија тема која ће бити обрађивана у старијим разредима).</p> <p>Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената .</p> <p>Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе елементи табеле: ћелија, ред и колона. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, уносе и уређују садржаје табела, форматирају табелу.</p> <p>Особити ученике да прегледају текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштапају документ.</p> <p>У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката).</p> <p>Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис (скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. mp3, mp4, avi, midi...).</p> <p>Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке (сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.). При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за</p>
--	---------------------------	--

			<p>уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму – представити ученицима неки од расположивих програма за конверзију формата датотека). Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета. Ученици неке презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања. Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације „по сваку цену” које оптерећују презентацију.</p> <p>Препоручени број часова је 10.</p>
<p>ДИГИТАЛ НА ПИСМЕНО СТ</p>	<p>– чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; – примењује поступке и</p>	<p>Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета,</p>	<p>Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа – Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу.</p> <p>Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, www као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса.</p> <p>Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (HTTP и HTTPS) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и УРЛ са једне и IP и MAC адреса са друге стране).</p> <p>Објаснити структуру УРЛ адресе и значење појединих домена edu.rs, gov.rs, .com... Упутити ученике на веб сајт (нпр. http://www.mojaipadresa.info/) путем кога могу да пронађу информације о IP-адреси сајта, као и уређаја који је употребљен за претрагу.</p>

<p>правила за безбедно понашање и представљање на мрежи;</p> <p>– приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права;</p> <p>– објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом</p>	<p>одабир резултата и преузимање садржаја.</p> <p>Заштита приватност и личних података и ауторских права.</p>	<p>Нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страница (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика.</p> <p>Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. netiquette).</p> <p>Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху СС (CreativeCommons) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси https://creativecommons.org/share-your-work/.</p> <p>Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени (IP адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту сврху је потребно применити расположиве мере заштите.</p> <p>Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси http://www.mprn.gov.rs/grupa-za-prevenciju-nasilja/, у приручнику Дигитално насиље – превенција и реаговање). Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервис користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже, СМС и телефонски позиви, сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља.</p> <p>Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити</p>
---	---	--

			<p>значај онлајн упитника као корисног алата за прикупљање података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити поуну упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да попуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају.</p> <p>За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно-непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сараднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи.</p> <p>Препоручени број часова је 4.</p>
<p>РАЧУНАР СТВО</p>	<p>– објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;</p> <p>– креира једноставан програм у текстуалном програмском језику;</p> <p>– користи математичке изразе за</p>	<p>Основе изабраног програмског језика.</p> <p>Основне аритметичке операције.</p> <p>Уграђене функције.</p> <p>Ниске (стрингови).</p> <p>Структуре</p>	<p>Представити концепт <i>текстуалних програмских језика</i>, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити <i>едитор</i> изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања <i>наредби</i>. Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгорита и одговарајуће наредбе.</p> <p>Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима (спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз пратећи појам типа).</p> <p>Увести <i>променљиве</i> као појам за именовање улазних података и међурезултата</p>

<p>израчунавања у једноставним програмима;</p> <p>– објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље);</p> <p>– користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности;</p> <p>– разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);</p> <p>– проналази и отклања грешке у програму;</p> <p>– сарађује са осталим члановима</p>	<p>података.</p> <p>Гранање.</p> <p>Понављање.</p> <p>Основни алгоритми.</p>	<p>израчунавања као и механизам за учитавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирају на исти начин као у математици и не мењају вредности једном додељеним променљивима (императивна додела, попут $i=i+1$, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија уčitаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом.</p> <p>Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно времена ученицима да савладају ту промену.</p> <p>Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара у метре и центиметре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија углова из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично). Обратити пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати предзнање у овом домену.</p> <p>Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине <i>наредбе и контрола тока програма</i>. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине <i>гранање и понављање</i>.</p> <p>Вежбање <i>контроле тока програма</i> може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место, заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на code.org), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке.</p> <p>У склопу обраде <i>гранања</i> потребно је приказати релацијске оперatore (једнако, различито, мање, веће, мање-једнако, веће-једнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. if-then) и потпуни (тзв. if-then-else) облик наредбе гранања. Приказати и <i>логичке оперatore</i> (<i>и</i>, <i>или</i>, <i>не</i>) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у</p>
--	--	--

<p>групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;</p> <p>– користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;</p> <p>– креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате;</p> <p>– вреднује процес и резултате пројектних активности.</p>	<p>зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала).</p> <p><i>Понављање</i> започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом <i>for</i>). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности <i>бројачке променљиве</i> током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене променљиве. Описати намену и начин употребе <i>коментара као поруке</i> приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве.</p> <p>Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је <i>рад са текстуалним подацима</i>. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (<i>ниске тј. стрингови</i>), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају <i>променљиве текстуалног типа</i>, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику).</p> <p>Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких елементарних библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу пронаћи у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника).</p> <p>Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде</p>
---	---

			<p>готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек онда да самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у готовим програмима може се користити у свим поменутих фазама (на основном нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти).</p> <p>У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњежденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцене ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично). У склопу обраде петљи могуће је обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампање таблице квадрата и корена, издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум n бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парови и n-торке (на пример, пар географских координата), мапе tj. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације.</p> <p>Препоручени број часова је 15.</p>
<p>ПРОЈЕКТН И ЗАДАТАК</p>	<p>– сарађује са осталим члановима</p>	<p>Фазе пројектног задатка од</p>	<p>Пројектни задатак из области ИКТ и Дигитална писменост</p> <p>При реализацији тематске целине нагласак је на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у</p>

<p>групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака;</p> <p>– користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње;</p> <p>– креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате;</p> <p>– вреднује процес и резултате пројектних активности.</p>	<p>израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.</p> <p>Вредновање резултата пројектног задатка.</p>	<p>складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења.</p> <p>При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: <i>Фаза 1:</i> представљање тема, формирање група и одабир теме; <i>Фаза 2:</i> Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; <i>Фаза 3:</i> Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; <i>Фаза 4:</i> Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; <i>Фаза 5:</i> Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник модерира, обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са јасном повратном информацијом).</p> <p>Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акцент је на подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.</p> <p>Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>израда упутства или туторијала са табеларним представљањем података</i> – <i>израда упитника на тему дигиталног насиља</i> <p>Спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, а резултате спроведеног истраживања користити приликом представљања пројектног задатка (пожељно је да наставник користи онлајн упитник приликом прикупљања података, за које би ученици приредили питања). Ученици се могу поделити у групе сходно фази истраживања: група која осмишљава питања, група која анализира прикупљене податке, представља резултате истраживања и група која израђује упутства заштите од дигиталног насиља.</p> <p>Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а</p>
---	---	--

да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства...

Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл.

Препоручени број часова је 4.

Пројектни задатак из области Рачунарство

Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима).

Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати.

Истраживање можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем”. Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина.

Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују.

Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка.

Могуће теме наставног пројекта:

– како да убедимо тинејџере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...);

– како би могао да изгледа најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине тачкова...);

– шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје секундарних сировина...)

			<p>– како би могли да дизајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...);</p> <p>– како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама).</p> <p>Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих.</p> <p>Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација).</p> <p>Препоручени број часова је 3.</p>
--	--	--	---

Број ТЕМЕ	НАСТАВНА ТЕМА-ОБЛАСТ	БРОЈ ЧАСОВА ПО ТЕМИ	Свођење ОЦЕНА	Провера знања	Обрада	утврђивање	систематизација	Вежбе	време реализације	Корелација
-----------	----------------------	---------------------	---------------	---------------	--------	------------	-----------------	-------	-------------------	------------

1	Информационо-комуникационе технологије	10	1	1	4	2		2	Септембар, октобар	Техника и технологија, Српски језик, Енглески језик, Биологија, Ликовна култура, Музичка култура.
2	Дигитална писменост	4			3			1	Новембар	Техника и технологија, Српски језик, Енглески језик, Биологија
3	Рачунарство	15			10	2		3	Децембар, Јануар, Фебруар, Март, Април	Техника и технологија, Математика, Енглески језик
4	Пројектна настава	7	1	1				5	Мај, Јун	Сви предмети
	УКУПНО	36	2	2	17	4	0	11		

Садржај програма

Методе рада:

- дијалoшка
- посматрање
- илустративна

- демонстрација
- проблемска
- истраживачка
- практичних активности

Облици рада:

- фронтални
- групни
- рад у пару
- индивидуални

Активности наставника

- саопштава наставне садржаје
- организује и усмерава процес учења
- подстиче логичко закључивање
- упознаје ученике са методама и техникама успешног учења
- преноси теоријска и практична знања
- процењује и оцењује ниво и квалитет усвојености знања

Активности ученика

- усвајање знања
- посматрање
- опажање
- откривање и увиђање законитости и процеса
- анализирање и синтетизовање података
- примена усвојеног знања
- понављање
- вежбање
- израда и презентовање самосталних практичних радова
- ставрање

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

- У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика.
- Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад упитању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).
- Примењује се и оцењивање базирано на практичним радovima и вежбањима. Квизове, тестове знања и личностне тестове користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да бисамо видели слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
- Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своју наставну праксу.
- Тема као што су израда и одржавање школског сајта, блога или неке друге школске веб-странице, креирање и израда школског електронског часописа или летописа школе могу бити добре почетне идеје које ће повезати знања и вештине стечене у овом предмету са другим знањима, уз активно учење у животу школе.

Препоручени начини прилагођавања програма образовања ученика са изузетним способностима:

Ученици самостално решавају сложене проблемске задатке у вези програмирања, укључени су у израду самосталних презентација и графичког дизајна и међу првим ученицима их презентују наставнику и осталим ученицима, учествују у ваннаставним активностима других предмета у којима је потребно примена рачунарских технологија.

Препоруке за примену индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка:

Гледање видео материјала (филмови, емисије, кратки видео спотови) о употреби информационих технологија у свету, од открића рачунара до данашњих дана, разговор о корисним и штетним утицајима рачунарске технологије и примени рачунарске технологије.

Наставни предмет: грађанско васпитање

Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
Људска права	По завршетку разреда ученик	Права и одговорности	У оквиру прве области ученици проширују своја знања у

<p>Демократско друштво</p> <p>Процеси у савременом свету</p> <p>Грађански активизам</p>	<p>ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи везу права и одговорности на примеру; – наведе примере за групу права слобода да и заштита од; – аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе; – сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт; – образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру; – разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне; – позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција; 	<p>Моја и твоја права – наша су права.</p> <p>Права и одговорности.</p> <p>Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности.</p> <p>Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности.</p> <p>Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности.</p> <p>Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности.</p> <p>Инклузивно образовање – квалитетно образовање за све.</p> <p>Демократско друштво и партиципација грађана</p> <p>Демократско друштво – појам, карактеристике.</p> <p>Грађанин.</p> <p>Дете као грађанин.</p> <p>Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура.</p> <p>Власт.</p> <p>Нивои и гране власти.</p> <p>Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна</p>	<p>вези са правима али је фокус на одговорности. Постепено се, из разреда у разред, додају нова права како би ученици имали целовиту слику. У овом програму посебно је важно право на квалитетно образовање за све и инклузивни приступ образовању који се базирају на поштовању људских права. Ученике треба тако водити да разликују инклузију од ексклузије, поштовање и прихватање наспрам стигматизације и сепарације и да у свом понашању према ученицима који похађају школу по индивидуалном образовном плану исказују разумевање, толеранцију и спремност да пруже помоћ и подршку.</p> <p>Друга област има за циљ да уведе ученике у основне појмове демократског друштва са фокусом на партиципацији. То никако не би требало претворити у сувопарна предавања и теорију која се учи. Из исхода се види ниво захтева у овој области, а то је, у шестом разреду, само сврсисходна употреба кључних појмова као основ за активности у следећем разреду. Од ученика се очекује да својим речима и на примерима могу објаснити кључне појмове демократије. О партиципацији ученика у одељењу и школи треба говорити и у контексту ученичког парламента који ће бити актуелан у следећем разреду. У програму се налази озбиљан захтев да ученици разликују стварну партиципацију ученика у школи од оне која је декоративна, што захтева од наставника да осмишљавају активности које подстичу критичко мишљење. До таквих исхода може се доћи само коришћењем бројних примера и подстицањем дискусије где ће ученици морати да аргументују своје мишљење.</p> <p>Трећа област односи се на употребу и злоупотребу интернета и мобилних телефона. Сва истраживања показују да дванаестогодишњаци имају велико интересовање за те видове комуникације, али и да нису свесни великих могућности које оне пружају и, још више, нису свесни ризика који постоје. Савремене технологије су неопходне за приватни и професионални живот и зато ученике треба охрабривати да их користе на позитиван начин (за едукацију, информисање, дружење, пружање помоћи и подршке,</p>
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> – образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца; – примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука; – препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ; – учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; – учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; – презентује спроведено истраживање и добијене резултате; – процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; 	<p>партиципација.</p> <p>Партиципација ученика на нивоу одељења и школе.</p> <p>Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона</p> <p>Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона.</p> <p>Шта је дозвољено, а шта није на интернету.</p> <p>Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца.</p> <p>Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона.</p> <p>Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета. Карактеристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука.</p> <p>Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља. Одговорности ученика и школе.</p> <p>Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона.</p> <p>Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем.</p> <p>Избор теме, узорка и инструмента истраживања.</p> <p>Спровођење истраживања.</p> <p>Обрада података.</p>	<p>покретање акција и др.). У оквиру свих наставних предмета предвиђени су исходи који се односе на овај циљ, а у оквиру Грађанског васпитања фокус је на злоупотреби интернета и мобилних телефона када они постају средство насиља (директног или преко посредника), чиме се крше права детета. Ученици треба да знају шта је на интернету дозвољено, а шта није, шта се све подразумева под дигиталним насиљем и како се заштитити. Када се говори о заштити, ученицима треба да буде јасно које су њихове одговорности (7 златних правила за сигурно четовање и СМС поруке и како се понашати у ситуацији дигиталног насиља), као и коме се обратити за помоћ у школи. За активности у овој области може се користити материјал који је припремљен у оквиру пројекта Школа без насиља коју подржава УНИЦЕФ, јер одговара садржају овог програма и узрасту ученика шестог разреда.</p> <p>У оквиру четврте области програма ученици треба да припреме и спроведу мање истраживање ставова и/или понашања ученика, а које је у вези са садржајима треће области. Овај захтев уводи ученике у процедуре истраживања као што су: избор конкретне теме истраживања у оквиру задате области, дефинисање узорка истраживања, одабир инструмента који ће се користити и извођење закључака на основу добијених резултата. Циљ ових активности је да ученици изграде правилан однос према грађанском активизму, где акције, кад год је то могуће, треба заснивати на чињеницама добијеним на основу конкретних истраживања. Да би ученици били успешни у овом захтеву, неопходне су извесне преактивности у којима наставник појашњава шта су ставови, указује на њихову сазнајну, емоционалну и конативну (вољну, делатну) компоненту, што их чини „одговорним” за понашање појединаца, јер се људи понашају у складу са својим ставовима. Ученицима треба указати на везу ставова са знањима и повезати са појмовима предрасуде и стереотипи који се односе на неосноване ставове јер се не базирају на тачним и провереним чињеницама, о чему су учили у оквиру програма Грађанског васпитања у петом разреду. Подсетити ученике да</p>
---	---	---

<p>– проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.</p>	<p>Тумачење резултата.</p> <p>Припрема и презентација добијених резултата.</p> <p>Евалуација истраживања.</p>	<p>предрасуде и стереотипи показују велику отпорност на промену и зато је важно учинити све да се не формирају. У ту сврху треба користити што више различитих примера који су ученицима блиски и који показују везу између ставова и понашања. Нпр., ако особа има став да су газирана пића јако штетна, да су препуна шећера и вештачких боја, велика је вероватноћа да ће таква пића ретко пити. Осим тога, потребно је представити неколико једноставних истраживања ставова и/или понашања људи како би ученици имали јасну слику о значају инструмента којим се оно спроводи и на основу ког се изводе закључци. Ученицима треба дати слободу да сами осмисле све кључне елементе истраживања (тему, узорак, инструмент), уз свесрдну помоћ и подршку наставника, која ће им у шестом разреду свакако бити потребна. Подразумева се да истраживање треба да буде што једноставније, на мањем узорку, са инструментом (најчешће упитником) који може бити преузет из неког спроведеног истраживања или које ће ученици сами направити. Ученицима се може предочити могућност да се поделе у мање групе које ће спровести истраживање на различитим узорцима (нпр. ученици 4, 6. и 8. разреда), што ће им обезбедити да изводе сложеније закључке, односно да констатују промене у ставовима и понашању у односу на узраст ученика. Изабрана тема истраживања може бити у вези са злоупотребом интернета и мобилних телефона, али и позитивних примера као што су покретање хуманитарних акција, учење, информисање, дружење и сл., у којима се могу истраживати мотиви таквих активности, ставови учесника, њихова осећања... У сваком случају, независно од изабране теме, за свако истраживање треба предвидети довољно времена како оно не би остало незавршено и то је одговорност наставника. Изузетно је важно да ученици обраде добијене податке, да изведу закључке, припреме њихову презентацију и направе критички осврт на урађено. Све тешкоће и грешке које се десе у току истраживања, добра су прилика да ученици унапреде своје компетенције за рад са подацима, закључивање, предвиђање, као и непосредну комуникацију и сарадњу. Највећи домет у овој области био би да ученици, уз помоћ наставника, успеју да</p>
---	---	--

			<p>осмисле акцију (само на нивоу разрађене идеје), као одговор на добијене резултате истраживања.</p> <p>Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима. Наставници су у прилици да користе: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, као и да сами осмисле неке друге активности.</p> <p>У остваривању програма Грађанског васпитања, продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. Они се могу користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради. Продукти се могу користити и ван групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе, у локалној заједници или локалним медијима.</p> <p>За реализацију наставе овог програма и остваривање дефинисаних исхода, врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем даје пример и доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима; он је тај који даје повратне информације и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Битно је да наставник обезбеди равноправну укљученост сваког ученика (уважавајући различитост како у стилевима учења тако и у типу личности). Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексјама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Посебан захтев за наставнике представља потреба за припремом нових, актуелних материјала који најбоље одговарају садржају и исходима.</p>
--	--	--	--

			<p>Они се могу наћи у различитим изворима информација. За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове. Не треба занемарити ни интернет и различите социјалне мреже јер су то облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, другим облицима кршења права, као и интернет насиљу.</p> <p>Подразумева се да наставник има потпуни увид у материјале који се користе у раду са ученицима (филмови, видео-клипови, текстови из новина и сл.) како би се заштитили од неодговарајућих садржаја.</p> <p>Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости, уз обавезу да поштује и уважи друге и другачије погледе и мишљења. Наставник треба да подстиче код ученика способност да разумеју сопствену одговорност у ситуацијама дискриминације и насиља, као и да бирају конструктивне начине реаговања на њих.</p> <p>Користиће се у настави интернет, Каху квиз, ученици ће креирати своје презентације...</p>
--	--	--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Француски језик

Разред: шести

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Циљеви: Циљ учења француског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења француског језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према француском језику и култури, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Компетенције које развија: компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ИСХОДИ	ТЕМА	Бр. час.	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ
<p>- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;</p> <p>- представи себе и другог;</p> <p>- разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;</p> <p>- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава;</p> <p>- опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p> <p>- разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих;</p>	<p>Communiquons en français</p>	<p>3</p>	<p>Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у)</p> <p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним</p>

<p>- опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима;</p> <p>- опише шта уме/не уме да (у)ради;</p> <p>- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих;</p> <p>- тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору;</p> <p>- опише непосредни простор у којем се креће;</p> <p>- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих;</p> <p>- тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену;</p>		<p>облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава.</p> <p>Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу/оријентацији у</p>
---	--	--

			<p>простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп).</p> <p>Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план возње на аутобуској/железничког станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама.</p>
<p>- разуме упутства и налоге и реагује на њих;</p> <p>- разуме једноставна и</p>	Passe-temps	11	<p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици -</p>

<p>пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p> <p>- разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих;</p> <p>- опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима;</p> <p>- опише шта уме/не уме да (у)ради;</p> <p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих;</p> <p>- тражи мишљење и изражава</p>		<p>упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања,</p>
--	--	---

<p>допадање/недопадање једноставним језичким средствима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих; - тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима; - изрази присуство и одсуство некога или нечега; 			<p>допадања/недопадања.</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима; - разуме једноставне исказе којима се изражава 	<p>L’habit ne fait pas le moine !</p>	<p>11</p>	<p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање</p>

<p>припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;</p>			<p>кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава. Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања. Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања.</p>
<p>- разуме једноставна и</p>	<p>Interdit aux parents</p>	<p>13</p>	<p>Слушање и читање једноставних</p>

<p>пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима; - разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће;		<p>исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава.</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу/оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у</p>
--	--	--

			<p>приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп).</p>
<p>- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих; - тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима; - изрази присуство и одсуство</p>	<p>Les gourmets</p>	<p>10</p>	<p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања. Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 1000.</p>

некога или нечега;			
<p>- разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;</p> <p>- тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима;</p> <p>- изрази присуство и одсуство некога или нечега;</p> <p>- разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих;</p> <p>- тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;</p>	<p>Quand on aime, on ne compte pas</p>	<p>14</p>	<p>Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 1 000 000.</p> <p>Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.</p> <p>Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације</p>

<p>- разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава;</p> <p>- опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p> <p>- разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих;</p> <p>- упути кратке и једноставне молбе и захтеве;</p> <p>- исказе и прихвати захвалност на једноставан начин;</p>			<p>о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава</p> <p>Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику.</p>
<p>- разуме упутства и налоге и реагује на њих;</p> <p>- разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну</p>	<p>Enquête sur la police scientifique</p>	<p>10</p>	<p>Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици - упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Слушање и читање једноставних</p>

<p>подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;</p> <p>- разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих;</p> <p>- тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену;</p>		<p>исказа у вези са правилима понашања.</p> <p>Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на аутобуској/железничког станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама.</p>
--	--	--

НАСЛОВ УЏБЕНИКА: Nouveau Pixel 2, (Уџбеник и радна свеска за 6. разред основне школе)

АУТОР(И): Уџбеник – Sylvie Schmitt   Радна свеска – StéphanieCallet

ИЗДАВАЧ: *Data Status*, Београд, Србија у сарадњи са *CLE International*- ом, Француска, 2017.

Корелација : Српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, биологија, географија, грађанско васпитање, енглески језик

Начин остваривања програма : Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- наставник и даље ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;

– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се динамично смењују технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);

– препознавање везе између група слова и гласова;

– одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;

– извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

– повезивање гласова и групе слова;

- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

Изборни наставни предмети

Слободна наставна активност: ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

(1 час недељно, 36 часова годишње)

Циљ наставе изборног предмета *чувари природе*, тачније слободне наставне активности јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

Задаци наставе предмета чувари природе су да ученици:	Област/тема	Садржај	Начин остваривања програма
- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, - развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем, - знају да на основу стечених знања препознају и изаберу	ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	Узајамна повезаност живог света. Утицај човека на одрживост животне средине. Спровођење акција - заштита и одрживост животне средине.	Наведени садржаји програма изборног предмета <i>чувари природе</i> , поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији заштите
	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ	Понашања која не нарушавају одрживост животне средине. Глобалне промене у животној средини и	

<p>квалитетан и здрав стил живота,</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењују рационално коришћење природних ресурса, - препознају изворе загађивања и уочавају последице, - развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема, - поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, - поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета. 	<p>ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>	<p>њихове последице.</p> <p>Смањење емисије штетних гасова (пројекат).</p> <p>Заштита од буке.</p> <p>Комунална хигијена (акција).</p> <p>Рециклажа (акција).</p> <p>Спровођење акција - одговоран однос према одрживости животне средине.</p>	<p>животне средине ван учионице, акцијама и изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велику креативну слободу наставницима и ученицима да га сходно условима, могућностима и времену реализују.</p> <p>Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу одговоран однос према животној средини, усмеравају интересовање ученика у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте чувара природе.</p>
	<p>ОДГОВОРНОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ</p>	<p>Правила понашања која доприносе очувању здравља.</p> <p>Потрошачка култура (пројекат).</p> <p>Органска храна. Брза храна.</p> <p>Спровођење акција - здравствена култура.</p>	<p>Оперативна разрада програмских садржаја препуштена је наставницима који одређују време и место реализације наставних садржаја изборног предмета <i>чувари природе</i>.</p>
	<p>ОДГОВОРНОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА</p>	<p>Права животиња - опстанак који зависи од човека.</p> <p>Животиње за друштво - кућни љубимци.</p> <p>Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица.</p> <p>Спровођење акција - брига о животињама.</p>	
	<p>ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА</p>	<p>Заштићене биљке Србије.</p> <p>Заштићене животиње Србије.</p> <p>Теренска вежба: посета резервату природе.</p> <p>Спровођење акција - обележавања Дана планете и Светског дана заштите животне средине.</p>	

Програм наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања

Обавезни предмети

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 144

Недељни фонд часова: 4

Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности чине **три предметне области**: Књижевност, Језик и Језичка култура.

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: **Књижевност – 54 часа, Језик – 52 часа и Језичка култура – 38 часова.**

Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 144 часа. Све три области програма наставе и учења **се прожимају** и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности заснован је на **исходима**, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

Компетенције које развија: компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, решавање проблема, сарадња, рад са подацима и информацијама

теме	исходи по завршеној теми/области	садржаји	начин остваривања програма
КЊИЖЕВНОСТ	ученик ће бити у стању да: - користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним	ЛЕКТИРА Лирика	- Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и компетенција за целоживотно

КЊИЖЕВНОСТ

разредима и повезује их са новим делима која чита;

- истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;
- чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом;
- разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста;
- разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен;
- тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту;
- локализује књижевна дела из обавезног школског програма;
- разликује етапе драмске радње;

Јован Дучић: *Подне*

Милан Ракић: *Божур*

З.Владислав Петковић Дис: *Међу својима*

Милутин Бојић: *Плава гробница*

Десанка Максимовић: *Крвава бајка*

Стеван Раичковић: *После кише*

Јован Јовановић Змај: *Јутутунска јухахаха*

Рабиндранат Тагоре: *Папирни бродови*

Вислава Шимборска: *Облаци*

Епика

Народна бајка (једна по избору): *Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован*

Стефан Митров Љубиша: *Кањош Мацедоновић* (одломак)

Радоје Домановић: *Вођа* (одломак)

учење;

- Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи са наставницима других предмета;
- Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација...
- Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена.
- Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.
- Формативно мерење подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима, при чему се најчешће примењују следеће технике: реализација практичних задатака, посматрање и бележење ученикових активности током наставе, непосредна комуникација

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; - разликује облике казивања (форме приповедања); - идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; - анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; - уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; - разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; - критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; - доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; 	<p>Петар Кочић: <i>Кроз међаву</i></p> <p>Иво Андрић: <i>Јелена, жена које нема</i> (одломак)</p> <p>Данило Киш: <i>Прича о печуркама /Еолска харфа</i></p> <p>Алфонс Доде: <i>Последњи час / Владимир Набаков: Лош дан Дневник Ане Франк</i> (одломак)</p> <p>Ефраим Кишон: <i>Код куће је најгоре</i> (једна прича по избору)</p> <p><i>Афоризми</i> (Душан Радовић и други)</p> <p>Драма</p> <p>Бранислав Нушић: <i>Валст</i> (одломак)</p> <p>Вида Огњеновић: <i>Кањош Мацедоновић</i> (одломак о сусрету Кањоша и Фурлана)</p> <p>НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ</p> <p>Обавезна дела:</p> <p>Михајло Пупин:</p>	<p>измеђуученика и наставника, регистар за сваког ученика (мапа напредовања) итд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом. - Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона. - Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду. - Обезбеђивање корелације са сродним предметима. Остваривање корелације са осталим предметима: историјом, географијом, верском наставом, ликовном културом, музичком културом, информатиком. - Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења - Постављање ученика у различите ситуације
-------------------	--	---	---

- препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину;
- размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова;
- препоручи књижевно дело уз кратко образложење;
- упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;

Са паињака до научењака
(одломак)

Јелена Димитријевић:
Седам мора и три океана
(одломак) /

Милош Црњански:
Наша небеса („Крф, плава гробница” – одломак)

Једно дело по избору
Светлана Велмар Јанковић:
Српски Београд деспота Стефана (Капија Балкана)

ДОМАЋА ЛЕКТИРА

Епске народне песме покосовског тематског круга
(*Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића* и песма по избору)

Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима
(*Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана*)

Свети Сава у књижевности:
одломак из *Житија Светог Симеона* (о опроштају оца од сина);

избор из народних прича и

КЊИЖЕВНОСТ

предања (на пример *Свети Сава и ђаво*, легенде о Светом Сави);

избор из ауторске поезије о Св. Сави (на пример Матија Бећковић: *Прича о Светом Сави*)

Мирослав Антић:
Плави чуперак и Шашава
књига (избор)

А. де Сент Егзипери:
Мали Принц;

Момо Капор:
Мали Принц

Јован Стерија Поповић:
Покондирена тиква

Душан Ковачевић:
Свемирски змај

Дејан Алексић:
Ципела на крају света /
Игор Коларов: *Дванаесто море*

ДОПУНСКИ ИЗБОР
ЛЕКТИРЕ

(бирати до 3 дела)

Милорад Павић: *Руски хрт*
(одломак)

Тургењев: *Шума и стена*

Антон Павлович Чехов:
Чиновникова смрт

Јанко Веселиновић: *Хајдук
Станко* (одломак из првог
дела романа)

Гордана Малетић: *Катарке
Београда* (прича *Зебња* и
друге)

Урош Петровић: *Загонетне
приче*

Александар Манић: *У
свитање света*

Јасминка Петровић: *Лето
када сам научила да летим*

Градмир Стојковић: *Хајдук
у Београду*
Корнелија Функе: *Срце од
мастила*

Душица Лукић: *Земља је у
квару*(избор)

Гордана Брајовић: из збирке
песама *Индија, Индија*
(*Пролази слон пун мириса,*
Пролази слон пун Хималаја)

Душан Поп Ђурђев: *Лет
лионског Икара*
књижевни термини и
појмови

- Опкорачење. Рефрен.
Цезура. Везани и слободни
стих.

- Ауторске лирске песме:
рефлексивна и сатирична
песма.

- Језичко-стилска изражајна
средства: метафора,
алегорија, градација,
словенска антитеза, фигуре
понављања (асонанца и
алитерација).

- Функција мотива у
композицији лирске песме.

- Песма у прози.

- Фабула и сиже.

- Статички и
динамички мотиви.

- Композиција. Епизода.

- Идејни слој књижевног
текста.

- Хумор, иронија и сатира.

- Врсте карактеризације
књижевног лика.

- Форме приповедања:
унутрашњи
монолози, хронолошко и

		<p>ретроспективно приповедање.</p> <p>- Књижевне врсте: Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари.</p> <p>- Афоризам.</p> <p>- Пословице, изреке; питалице; загонетке.</p> <p>- Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.</p>	
<p>ЈЕЗИК</p> <p>граматика правопис ортоепија</p>	<p>- разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом;</p>	<p>ГРАМАТИКА</p> <p>Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли.</p> <p>Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне.</p> <p>Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици.</p>	
<p>ЈЕЗИК</p>	<p>- одреди врсте</p>		

<p>граматика правопис ортоепија</p>	<p>непроменљивих речи у типичним случајевима;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочи делове именичке синтагме; - разликује граматички и логички субјекат; - разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; - препознаје врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; <p>идентификује врсте зависних реченица;</p> <ul style="list-style-type: none"> - искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; - примени основна правила конгруенције у реченици; 	<p>Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме.</p> <p>Логички субјекат. Сложени глаголски предикат.</p> <p>Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни.</p> <p>Појам комуникативне и предикатске реченице.</p> <p>Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни).</p> <p>Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене).</p> <p>Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом.</p> <p>Конгруенција – основни појмови.</p>	
---	--	--	--

<p>ЈЕЗИК</p> <p>граматика правопис ортоепија</p>	<p>- доследно примени правописну норму;</p> <p>- разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;</p>	<p>ПРАВОПИС</p> <p>Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима.</p> <p>Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета).</p> <p>Писање скраћеница, правописних знакова.</p> <p>ОРТОЕПИЈА</p> <p>Дугоузлазни и дугосилазни акценти</p>	
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>- говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму;</p> <p>- разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила;</p> <p>- саставља кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног</p>	<p>Књижевноуметнички и публицистички текстови.</p> <p>Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.).</p> <p>Текст заснован на аргументима.</p>	

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

- и дескриптивног типа;
- пише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице;
- користи технички и сугестивни опис у изражавању;
- препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу;
- пронађе потребне информације у нелинеарном тексту;
- напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила;
- примењује различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.);
- састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални);
- правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима.

Технички и сугестивни опис.

Репортажа.

Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова.

Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго.

Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор).

Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке.

Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-

		<p>падежна констни акценат.</p> <p>Фразеологизми (разумевање и употреба) и друге.</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.</p>	
--	--	---	--

Наставни предмет: математика

Циљеви учења математике су да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним 	<p>Квадрат рационалног броја.</p> <p>Решавање једначине $x^2 = a, a \geq 0$.</p> <p>Постојање ирационалних бројева (на пример, решења једначине $x^2 = 2$).</p> <p>Реални бројеви и бројевна права.</p> <p>Квадратни корен, једнакост .</p> <p>Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка.</p> <p>Основна својства операција с реалним бројевима.</p> <p>Функција директне пропорционалности $y = kx$,</p>	<p>Међупредметне компетенције</p> <p>При избору садржаја и писању исхода за предмет математика узета је у обзир чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука. Такође, у обзир је узета и чињеница да сам процес учења математике има своје посебности које се огледају у броју година изучавања и недељног броја часова предмета и неопходности стицања континуираних знања.</p> <p>Наставници у својој свакодневној наставној пракси, треба да се ослањају на исходе, јер они указују шта је</p>

<p>ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА</p>	<p>бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$; – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама;</p> <p>– примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима;</p>	<p>$k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$. Продужена пропорција.</p> <p>Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају бројевима 2, 3, 5, итд. Растојање између две тачке у координатном систему.</p>	<p>оно за шта ученици треба да буду оспособљени током учења предмета у једној школској години. Исходи представљају очекиване и дефинисане резултате учења и наставе. Остваривањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање и међупредметних компетенција као што су комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење. Хоризонтална и вертикална корелација - Математика (повезивање са градивом из претходних разреда) - Информатика и рачунарство (коришћење табела и дијаграма, као и различитих математичких софтвера) - Техника и технологија (рад са конструкторима помоћу знања из геометрије) - Српски језик и књижевност (правилно изражавање односа у математици) - Музичка култура (повезивање разломака и пропорција са музиком) - Географија (коришћење координатног система и вектора) - Биологија (употреба података и обрада током различитих експеримената) - Физика (коришћење знања из геометрије заједно са векторима) - Физичко васпитање (коришћење знања из геометрије) Коришћење ресурса Ученици ће током наставе активно користити кабинет за информатику, као и различите математичке софтвере за лакше савладавање градива, нарочито</p>
<p>ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ</p>	<p>– трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла;</p>	<p>Први део Степен чији је изложилац природан број. Степен декадне јединице чији је изложилац цео број. Операције са степенима; степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата.</p>	

<p>МНОГОУГАО</p>	<p>– израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима;</p>	<p>Примене.</p> <p>Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.</p>	<p>геометрије. У току школске године ученици ће бити укључени у различите математичке радионице, квизове, дописне олимпијаде, такмичења и пројекте, како би трајније усвојили знања и логички повезивали градиво. Током наставе ученици ће бити усмеравани на групни рад и рад у пару како би кроз учење математике научили и да сарађују, комуницирају и уважавају другачије ставове и мишљења од сопствених. Методе наставе и учења Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици остваре исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за одређене исходе потребно више времена, активности и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.</p>
<p>КРУГ</p>	<p>– примени својства централног и периферијског угла у кругу; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом;</p>	<p>Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.</p>	<p>При обради нових садржаја, треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за</p>
<p>ОБРАДА ПОДАТАКА</p>	<p>– одређује средњу вредност, медијану и мод.</p>	<p>Средња вредност, медијана и мод.</p>	<p>била трајнија и шира, а ученици оспособљени за</p>

примену у решавању разноврсних задатака. На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

Коришћење ИКТ-а

- PowerPoint презентације
- GeoGebra
- софтверски пакет Moodle
- платформа Edmodo
- онлајн математички квизови

Активности ученика и наставника Рад наставника обухвата планирање, остваривање, праћење и вредновање. Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Наставник укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике како да поспеше процес учења. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Ученик слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже друговима. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати

повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Наставни предмет: енглески језик

Циљ учења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ТЕМА	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>Поздрављање; Представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима; изражавање припадања и поседовања; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања.</p>	<p>- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - размени једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; - разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на теме - физички изглед, одећу, свакодневне активности, превозна средства, храну, пиће, животиње; језичке садржаје <i>She usually watches TV online in the evening. (Subject/Object personal pronouns – Possessive adjectives/pronouns); No, it's not mine. That's my grandparents' house. (Possessive case); How often does he play basketball? (Question words); Emma goes to bed at 10 o'clock at night. (Prepositions of time); The bookshop is between the florist's and the butcher's. (Prepositions of place/movement); How many teaspoons of sugar do you want? (C/U nouns – Quantifiers – Plurals); Both reindeer and monkeys are mammals (both/neither/either);</i></p>	<p>Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: – циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; – наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене</p>

	<p>- опише и упореди жива бића, предмете, места, појавае, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;</p>	<p><i>Does anyone know where I can get a taxi? (some/any/no/every & compounds);</i> <i>It's a blue, leather backpack with brown straps and a brown handle. (Order of adjectives);</i> једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	<p>културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; – битно је значење језичке поруче; – наставник и даље ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;</p>
<p>Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; описивање радњи у садашњости; исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору.</p>	<p>- разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појавае, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на теме - географске особености, стране света, облике, врсте грађевина, становање, места у граду, фразалне глаголе са глаголом <i>come</i>; језичке садржаје <i>She's working at a hotel for the summer. (Present simple – Present continuous – Adverbs of frequency – Stative verbs);</i> <i>Have you ever tried rock climbing? Yes, I have. He has gone to the supermarket. (Present perfect – have been/have gone);</i> <i>Luke is keen on travelling. (to) infinitive – -ing form);</i> <i>Help yourselves to some more sandwiches. (Imperative);</i> <i>The Eiffel Tower in Paris is made of iron. (Prepositions);</i> <i>The length of the London Bridge is 269 metres. (Word Formation: suffixes to form nouns (-eight, -eneth, -th));</i> једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	<p>– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – наставник упућује</p>

	<p>- разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;</p> <p>- затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;</p> <p>- опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима.</p>		<p>ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;</p> <p>– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.</p>
<p>Описивање радњи у прошлости, изражавање допадања и недопадања; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p>	<p>- разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</p> <p>- размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <p>- опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;</p> <p>- опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;</p> <p>- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;</p>	<p>Ученици уче и увежбавају:</p> <p>Речи и изразе који се односе на теме</p> <p>- слободно време, забаву и разоноду, школски живот, говор тела у ВБ, фразалне глаголе са глаголом <i>carry</i>; језичке садржаје <i>My parents weren't at home yesterday afternoon. (Past simple (the verb to be));</i></p> <p><i>Max was watching TV when the phone rang. (Past simple vs Past continuous);</i></p> <p><i>He used to stay up late in the evening. (used to);</i></p> <p><i>I tidied my room yesterday afternoon. Alan has worked in Italy since 2015. (Past simple vs Present perfect);</i></p> <p><i>The children played happily outdoors yesterday. (Adverbs of manner);</i></p> <p><i>Her grandfather came from Northern Serbia. (Prepositions);</i></p> <p><i>Romina was excited to visit the UK. (Word Formation: -ing/-ed</i></p>	<p>Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:</p> <p>– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;</p> <p>– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;</p> <p>– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;</p> <p>– ученици се посматрају</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; - разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење. 	<p><i>adjectives</i>) једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	<p>као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;</p> <ul style="list-style-type: none"> – уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
<p>Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; описивање радњи у садашњости; описивање радњи у прошлости.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; 	<p>Ученици понављају и увежбавају: Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у наставним темама 1 и 2; задатке слушања, читања и вођеног писања</p>	<ul style="list-style-type: none"> – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; – за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. <p>Технике/активности Током часа се динамично смењују технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.</p>
<p>Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); изрицање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; - размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; 	<p>Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на теме - очување животне средине, климу и временске проблеме, занимања, угрожене врсте, слободно време, фразалне глаголе са глаголом <i>look</i>: језичке садржаје <i>Tom's going to study Biology at university this September. I think you'll have a great</i></p>	<p>Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори</p>

<p>обавеза.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; - замени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; - разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; - формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање. 	<p><i>time at the aquarium. Tom is catching a plane to Italy tomorrow morning. (will – be going to – Present simple – Present continuous); Mike will volunteer at the local zoo when he finishes school. (Time clauses (when, after, before, as soon as); If we heat ice, it melts. If you buy an electric car, you will save a lot of petrol money. (Conditionals (0-1); She loves sharing her stories for/with us. (Prepositions); једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</i></p>	<p>свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда панова, презентација, зидних новина, постера и сл.). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).</p>
<p>Изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; 	<p>Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на теме - фестивале и културне догађаје, материјале који се могу рециклирати, музичке жанрове, врсте романа, фразалне глаголе са глаголом <i>turn</i>: језичке садржаје <i>The museum was visited by tourists. (The passive); There is an arts festival on the Aran Islands every – September. (a/an – the – one/ones); The gallery where Emma is exhibiting her art is near the library.. (Relative pronouns (who, which, whose, that, where); The band's new songs are a lot better</i></p>	<p>Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење” исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање</p>

than their old ones (Comparative – Superlative (adjectives – adverbs); The service was fast enough. (too – enough); What type of films do you get fed up with seeing? (Prepositions); једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.

различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).
Разумевање писаног језика:
– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
– препознавање везе између група слова и гласова;
– одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
– извршавање прочитаних упутстава и наредби.
Писмено изражавање:
– повезивање гласова и групе слова;
– замењивање речи цртежом или сликом;
– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
– попуњавање формулара (пријава за курс,

			<p>налепнице нпр. за пртљаг); – писање честитки и разгледница; – писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.</p>
<p>Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања; изражавање количине, димензија и цена.</p>	<p>- разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; - изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; - размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на теме - спорт и вежбање, здравље и лечење, младе и проблеме тинејџера, фразалне глаголе са глаголом <i>put</i>: језичке садржаје Emma could/may/might start yoga this summer. We had to collect all the balls after tennis practice. Modals (present – past modals); <i>It's Wednesday. He must be at football practice. (Modals of deduction)</i>; <i>Athletics is my favourite sport. The news was very shocking. (Singular/Plural nouns – Uncountable nouns)</i>; <i>Sally hurt herself while playing hockey. (Reflexive pronouns)</i>; <i>What qualities do you need to be good at team sports? (Prepositions)</i>; <i>helpful – unhelpful</i> (Word Formation: forming negative adjectives (un-, im-, ir-); једноставније</p>	

		текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	
Описивање будућ ихрадњи (планова, намера, предвиђања); изношење предлог а савета, упућивање позива заучешће у заједничкој активности и речаго вања њих; исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања.	<ul style="list-style-type: none"> - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима. 	Ученици понављају и увежбавају: Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у наставним темама 3, 4 и 5; задатке слушања, читања и вођеног писања.	
Разумевање и давање упутстава, изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности.	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; - разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; - упути уобичајене молбе и захтеве; 	Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на теме - технологију, изуме, места на аеродрому, средства комуникације, друштвене мреже, образовање, фразалне глаголе са глаголом <i>take</i> ; језичке садржаје <i>Ann asked her dad to use his laptop Mum told Susan not to be late. (Reported requests/demands); He advised me not to spend too much time online. (Reported suggestions/advice); Despite having money, the school can't afford a robot. (Clauses of concession); You sent a message to Finn, didn't you? (Question tags);</i>	

	<ul style="list-style-type: none"> - честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; - разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота 	<p><i>The robot moves around on/in wheels.</i> (Prepositions); једноставније текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	
<p>Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; - разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства. 	<p>Ученици уче и увежбавају: Речи и изразе који се односе на празнике - Дан сећања, Божић, Дан палачинки, Ускрс, Дан Светог Ђорђа и Дан Шекспира; језичке садржаје – кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</p>	

Назив предмета: Историја	
Годишњи фонд:	<p>Циљеви: Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи. 76 часова годишње.</p>
Недељ	2 часа недељно .

<p>СРПС КА ДРЖА ВА И НАРО Д НА ПОЧЕ ТКУ ИНДУ СТРИ ЈСКО Г ДОБА (до среди не XIX века)</p>	<p>– сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких</p>	<p>Индустриска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова</p>	<p>са ученицима, помоћ слабијим ученицима, додатни рад на немим картама и историјском атласу и историјским изворима. Препоруке за примену индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка који се са закључењем укључују у образовни процес : Прилагођавање наставних садржаја историје ученицима који из било којих разлога имају потешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности</p> <p>Активности ученика : Слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, црта, пише, проналази на карти, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету и помаже друговима. Додатна настава : Додатни рад се организује за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања из одређених области историје , пружајући могућност да континуирано развијају свој таленат. Циљеви : Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке. Задаци : -уочавање даровитих ученика који брже напредују -организација додатног рада према склоностима и способностима и интересима(избор садржаја за одређеним разред и одређеног ученика) -извођење додатне наставе -праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад Допунска настава : Ученицима којима је потребна додатна подршка у учењу, програмом допунске наставе помоћиће се усвајање једноставнијих и мање захтевних садржаја из историје како би у потпуности развили своје способности. Циљеви : Прилагођавање односно индивидуализација наставних садржаја историје ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.</p>
--	---	--	--

<p>ЕВРО ПА, СВЕТ, СРПС КА ДРЖА ВА И НАРО Д НА ПОЧЕ ТКУ XX ВЕКА</p>	<p>дела на формирање националног идентитета у прошлости; – уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентариза м, уставност); – анализирајући дате примере, уочава утицај научно- технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – пореди положај и начин</p>	<p>владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура(промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804– 1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последнице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе,</p>	<p>Задаци :</p> <ul style="list-style-type: none"> -уочавање ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја из историје -организација допунског рада према индивидуалним потребама -извођење допунске наставе -праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе. <p>Начин провере постигнућа Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p> <p>Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору.</p> <p>Повезивањем оног што учи из Европе и света и српске државе и народа на почетку индустријског доба са оним што зна и са ситуацијама из живота, повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета.</p>
--	--	---	--

живота
припадника
различитих
друштвених
слојева и група
у индустријско
доба;
– приказује на
историјској
карти динамику
различитих
историјских
појава и
промена у
новом веку;
– уочава
историјске
промене,
поређењем
политичке карте
савременог
света са
историјским
картама других
епоха;
– пореди
информације
приказане на
историјској
карти са
информацијама
датим у другим
симболичким
модалитетима;
– повеже
визуелне и
текстуалне
информације са

оснивање
образовних и
културних
установа).
Црна Гора у доба
владичанства
(основна
обележја
државног и
друштвеног
уређења).
Истакнуте
личности: Џејмс
Ват, Волтер,
Катарина II,
Марија Терезија,
Робеспјер,
Наполеон
Бонапарта, вожд
Карађорђе, кнез
Милош, кнегиња
Љубица, Доситеј
Обрадовић, Вук
Караџић, прота
Матеја
Ненадовић,
Петар I и Петар
II Петровић
Његош, Сава
Текелија,
митрополит
Стефан
Стратимировић.

Међународни
односи и кризе
(формирање
савеза, сукоби

Самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација везаним за Европу и свет и српску државу и народ на почетку индустријског доба; постављањем релевантних питања себи и другима о Европи и свету и српском народу и српској држави на почетку индустријског доба; развијањем плана решавања задатог проблема везаног за Европу и свет и српску државу и српски народ на почетку индустријског доба.

Предлагањем нових решења каја се односе за Европу и свет и српски народ и српску државу на почетку индустријског доба; смишљањем нових примера за функционисање Европе и света и српске државе и српског народа на почетку индустријског доба; повезивањем садржаја из историје Европе и света и српског народа и државе на почетку индустријског доба у нове целине.

Поређењем важности појединих чињеница и података из историје Европе и света и националне историје са данашњим временом и смишљањем аргумената тако нешто.

Кроз сарадњу са наставником и другим ученицима и кроз дискусију и размену мишљења и уважавајући аргументе саговорника доћи до сазнања о историји Европе и света и националне историје на почетку индустријског доба.

Повезивањем оног што учи из Европе и света и српске државе и народа на почетку 20 . века са оним што зна и са ситуацијама из живота , повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета.

Самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација везаним за Европу и свет и српску државу и народ на почетку 20.века; постављањем релевантних питања себи и другима о Европи и свету и српском народу и српској држави на почетку 20 . века; развијањем плана решавања задатог проблема везаног за Европу и свет и српску државу и српски народ на почетку 20 . века.

Предлагањем нових решења каја се односе за Европу и свет и српски народ и српску државу на почетку 20 . века; смишљањем нових примера за функционисање Европе и света и српске државе и српског народа на почетку 20 . века; повезивањем садржаја из историје Европе и света и српског народа и државе на почетку 20 . века у нове целине; Поређењем важности појединих чињеница и података из историје Европе и света и националне историје са данашњим временом и

	<p>одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе</p>	<p>око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина</p>	<p>смишљањем аргумената тако нешто; Кроз сарадњу са наставником и другим ученицима и кроз дискусију и размену мишљења и уважавајући аргументе саговорника доћи до сазнања о историји Европе и света и националне историје на почетку 20 . века.</p>
--	--	---	---

Назив предмета: Географија

Назив предмета: Географија

Годишњи фонд:
2

Циљеви:

Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Недељни фонд:
72

Задаци:

Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе географије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе географије буду у пуној мери реализовани.

Упознавање и разумевање појава и процеса у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу.

Картографско описмењавање за употребу географских карата у стицању знања и у свакодневном животу.

Упознавање основних географских одлика Европе, осталих континената и развијених држава света.

Упознавање основних географских одлика своје државе и држава у непосредном окружењу, њихових асоцијација и интеграција.

Упознавање комплементарности и регионалних разлика савременог света.

Развијање естетских опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору.

Изграђивање и развијање ставова о превентиви, заштити и унапређивању животне средине.

	Пазвијање националног, европског и светског идентитета. Развијање толеранције, постојања и припадности мултиетничком, мултијезичком, мултикултурном свету. Развијање опште културе и образовања. Оспособљавање за самостално учење и проналажење информација.		
Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
1. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове; – проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на некој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном	Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора.	разговор демонстрација тимски рад кооперативни рад метода читања метода писања графички радови практични радови проблемска истраживање
2. ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	– класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном	Јужна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике. Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике. Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске	метода читања метода писања графички радови практични радови проблемска истраживање КОРЕЛАЦИЈА Географија, историја, биологија, математика, хемија, ликовна култура Међупредметне компетенције 1. Рад с подацима и информацијама 2. Дигитална компетенција 3. Сарадња 4. Одговорно учешће у демократском друштву 5. Комуникација 6. Решавање проблема, АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА Рад наставника обухвата планирање, остваривање и праћење и вредновање. Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Наставник укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике како да поспеше

	<p>стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету;</p> <p>– укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p> <p>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што</p>	<p>карактеристике.</p> <p>Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела.</p> <p>Норвешка – основне географске карактеристике.</p> <p>Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, политичка подела.</p> <p>Руска Федерација – основне географске карактеристике.</p> <p>Европска унија – пример интеграционих процеса.</p>	<p>процес учења.</p> <p>АКТИВНОСТ УЧЕНИКА</p> <p>Слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, проналази на карти, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже друговима.</p> <p>ПРЕПОРУЧЕНИ НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКУ СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА</p> <p>Упућивање на додатне садржаје са интернета, додатни рад наставника са ученицима, помоћ слабијим ученицима, додатни рад на немим картама, учествовање на скуповима са географском тематиком...</p> <p>ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИПРЕМУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА, КОЈИ СЕ СА ЗАКАШЊЕЊЕМ УКЉУЧУЈУ У ОБРАЗОВНИ ПРОЦЕС</p> <p>Прилагођавање наставних садржаја географије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.</p> <p>ДОДАТНА НАСТАВА</p> <p>Додатни рад организује се за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области географије, пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат.</p> <p>Циљеви:</p> <p>Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.</p> <p>Задаци:</p>
<p>3. АЗИЈА</p>	<p>континентима, регијама и одабраним државама;</p> <p>– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама;</p> <p>– доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава;</p> <p>– уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија;</p> <p>– објасни формирање политичке карте света;</p> <p>– објашњава узроке и последице глобалних феномена као што</p>	<p>Географски положај, границе и величина Азије.</p> <p>Природне одлике Азије.</p> <p>Становништво Азије.</p> <p>Насеља Азије.</p> <p>Привреда Азије.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој,</p>	<p>Прилагођавање наставних садржаја географије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.</p> <p>ДОДАТНА НАСТАВА</p> <p>Додатни рад организује се за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области географије, пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат.</p> <p>Циљеви:</p> <p>Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.</p> <p>Задаци:</p>

	<p>су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност;</p> <p>– доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;</p>	<p>политичка подела.</p> <p>Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела.</p> <p>Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.</p>	<p>- уочавање даровитих ученика који брже напредују,</p> <p>- организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика),</p> <p>- извођење додатне наставе,</p> <p>- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад.</p> <p>ДОПУНСКА НАСТАВА</p> <p>Ученицима којима је потребна додатна подршка у учењу, програмом допунске наставе помоћи ће се усвајање једноставнијих и мање захтевних садржаја из географије, како би у потпуности развили своје способности.</p>
<p>4. АФРИКА</p>	<p>– препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама;</p>	<p>Географски положај, границе и величина Африке.</p> <p>Природне одлике Африке.</p> <p>Становништво Африке.</p> <p>Насеља Африке.</p> <p>Привреда Африке.</p> <p>Политичка и регионална подела.</p> <p>Афрички Медитеран и Сахарска Африка. Подсахарска Африка</p>	<p>– анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;</p> <p>– изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;</p>
<p>5. СЕВЕРНА АМЕРИКА</p>	<p>– анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи;</p> <p>– изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;</p>	<p>Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке.</p> <p>Природне одлике Северне Америке.</p> <p>Становништво Северне Америке.</p> <p>Насеља Северне Америке.</p> <p>Привреда Северне Америке.</p> <p>Политичка подела.</p>	<p>– уочавање ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја из географије,</p> <p>- организација допунског рада према индивидуалним потребама,</p> <p>- извођење допунске наставе,</p> <p>- праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе.</p> <p>НАЧИН ПРОВЕРЕ ПОСТИГНУЋА</p> <p>Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p>
<p>6. ЈУЖНА АМЕРИКА</p>	<p>– истражује утицај Европске уније на демографске, економске и</p>	<p>Географски положај, границе и величина Јужне Америке.</p> <p>Природне одлике Јужне Америке.</p> <p>Становништво Јужне Америке.</p>	

	политичке процесе у Европи и свету; – описује улогу међународних организација у свету	Насеља Јужне Америке. Привреда Јужне Америке. Политичка подела.	Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.
7. АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА		Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније. Природне одлике Аустралије. Колонијални период и становништво Аустралије. Насеља Аустралије. Привреда Аустралије. Океанија – основна географска обележја. Политичка и регионална подела.	
8. ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ		Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања. Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања.	

Наставни предмет: Ликовна култура

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања;	ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА	Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и

<p>– изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију;</p> <p>– обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи;</p>		<p>степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска.</p> <p>Пропорције. Пропорције главе и тела.</p> <p>Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.</p>
<p>– користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад;</p>	<p>КОМУНИКАЦИЈА</p>	<p>Теме. Историјска, религијска и митолошка тема.</p> <p>Оригинал, копија и плагијат.</p> <p>Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет.</p> <p>Анимација. Процес креирања, стори борд.</p> <p>Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука.</p> <p>Презентације.</p>
<p>– разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха;</p> <p>– уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије;</p> <p>– учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију;</p> <p>– прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације;</p> <p>– представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно;</p> <p>– предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе;</p> <p>– разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.</p>	<p>УМЕТНОСТ ОКО НАС</p>	<p>Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност.</p> <p>Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.</p>

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У седмом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима.

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Треба имати у виду да предложени садржаји нису предлози наставних тема и наставних јединица.

У новом моделу наставе и учења фокус није на садржајима. Наставник креира програм на основу компетенција, предметног циља, исхода и кључних појмова. Једна наставна тема траје најмање четири часа. У оквиру теме се повезују појмови које наставник бира из свих целина. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају сложени задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Осим стваралачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја. Имајући у виду недовољан фонд часова и опремљеност кабинета/учионица у којима се одржава настава Ликовне културе, пожељно је да се настава планира тимски. Поједини задаци/активности могу да се реализују у кабинету за информатику, у интегрисаној настави, у настави других предмета, ван школе (на екскурзији, у музеју...) или као домаћи задатак (индивидуални или тимски пројекти).

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА

Наставник бира оне појмове и ликовне проблеме које ће ученици истраживати кроз стваралачки (ликовни) рад. Затим, планира теме и појмове које ученици могу да истраже сами (код куће), а према сопственим интересовањима.

Композиција

Када ученици сликају, наставник може да постави ликовни проблем који се односи на повезивање емоција и боја (изражавање сопственог расположења или планско коришћење боја да би се изазвале одређене емоције код посматрача). Ученици, ако желе, могу да одаберу и истраживачке теме везане за пигментну боју (на пример, по чему боје добијају називе, занимљивости о производњи боје током историје, психолошко дејство боје, боје и амбалажа производа, комбиновање боја приликом уређења просторије и утисак који комбинација оставља на посматраче...). Одабрану тему могу да истраже тако што ће истраживати податке код куће и/или кроз ликовни рад на часу. Када је реч о стилизовању облика, предлог се односи на то да ученици науче како да максимално поједноставе сложени облик, да га кроз фазе, поступно, сведу на знак. Потребно је да уоче по чему је облик препознатљив, да разликују његову битну карактеристику од мање важних детаља. Затим, да испробају неке поступке који ће им помоћи да стилизују облик (брисање детаља сложеног цртежа белом бојом, свођење сложеног облика на геометријске фигуре, опцртавање контуре, цртање контуре, истицање/преувеличавање карактеристичног детаља...). Могу да ураде више нацрта на мањем формату папира. Касније, када буду стварали сложеније радове (на пример, портрет) могу да примењују поступак или поступке који им највише одговарају. Потребно је и да ученици разумеју разлику између тродимензионалног објекта и илузије тродимензионалности (која се постиже на дводимензионалној подлози традиционалним техникама или у апликативном програму). Ако процени да су ученици заинтересовани, наставник може да планира и креирање илузија (оп-арт или друге илузије), у супротном илузије могу да се планирају за осми разред.

Предвиђено је да се о принципима компоновања више учи у осмом разреду. У седмом разреду фокус је на оригиналности. Једнако је важно да, када наставник постави ликовни проблем, ученици плански примене онај принцип или принципе компоновања о којима су учили, као и да искуствено и

спонтано откривају оне о којима нису учили. Наставник повезује одабране појмове и ликовне проблеме са другим одабраним садржајима. На пример, композиција боја може да се повеже са колористичком перспективом, бојом и емоцијама, наслеђем, одабраним принципом компоновања на коме ће бити фокус (на пример, равнотежа или доминанта)... Орнамент и арабеска могу да се повежу са ритмом, наслеђем, уметничким занимањима...

Цртежи и текстуре се креирају традиционалним техникама, на часу. Мобилни уређаји могу да се користе за истраживање линија тако што ће ученици прво обликовати жичану скулптуру, затим је осветлити мобилним уређајем тако да сенка пада на папир, оловком пратити траг бачене сенке, а затим довршити апстрактни цртеж комбинованом техником.

Пропорције

Наставник нуди само основне податке о пропорцијама људске главе и тела, ученици уче кроз практични рад (златни пресек и ергономија могу да се помену у осмом разреду). Када обликују фигуре од меког материјала, могу и да користе жичану конструкцију. Ако приказују фигуре и предмете у простору, потребно је да обрате пажњу на однос величина више облика (на пример, људска фигура-пас-зграда или бокал-сто-јабука...) и на положај облика.

Перспектива

Наставник може да покаже графички приказ/приказе тродимензионалног објекта у отвореном простору и да говори о стајалишту, односно месту са кога посматрамо објекат или приказ, о линији хоризонта и тачки нестајања/недогледа (прво једној). Ученици могу прво да вежбају приказивање једноставних облика (коцка, квадар, слово) у перспективи, на папиру мањег формата (могу да користе и папир на квадратиће). Међутим, треба имати у виду да се не ради о садржају из нацртне геометрије и пројектовања. Циљ је да ученици развијају визуелно мишљење и да примењују перспективу без мерења, без лењира, без помоћних линија... Најважније је да их наставник научи како да опажају. Наставник показује и очигледне примере перспективе у уметничким делима. Треба водити рачуна о томе да се учење одвија постепено. Перспектива ће се учити и у осмом разреду, па наставник не треба да покаже ученицима све врсте перспектива.

КОМУНИКАЦИЈА

У овој целини су груписани садржаји који се односе на комуникацију – тумачење садржаја и изражавање (визуелно, вербално, писано и невербално). Ученици треба да до краја седмог разреда науче како да кратко, афирмативно и аргументовано говоре о својим радовима, радовима својих вршњака и о наслеђу, а до краја осмог разреда како да на прихватљив начин изразе критику или неслагање. Одабрани појмови/теме се повезују са одговарајућим појмовима других целина.

Садржај уметничког дела

Теме и мотиви које су ученици постепено упознавали претходних година (пејзаж, портрет, аутопортрет, мртва природа...) могу, према процени наставника, да се систематизују пре него што се покажу примери историјских, религијских и митолошких композиција. У разговору је неопходно повезати појмове/теме са садашњим временом и искуством ученика. Ученици се, постепено, уводе у разговор о намери уметника, о значају и утицају одабраних уметника и уметничких остварења у прошлости и данас, почев од примера из националног наслеђа. Ученици треба да разумеју и чему служе копије уметничких дела, шта је плагијат и какав је однос друштва (и закона) према плагирању, шта је оригиналност и због чега је важна. Када ученици обликују ликовне радове, фокус је на изражавању емоција, стања и/или имагинације.

Дигитална фотографија

О фотографији и филму ће се више учити у осмом разреду, а у седмом разреду је предвиђено да се ученици кроз практични рад и мотив близак њиховом искуству постепено уводе у начин комуницирања фотографијом. Елементарне податке о организацији композиције и основну терминологију потребно је повезати са одговарајућим садржајима прве целине и обезбедити да ученици прво изграде неопходну основу да би могли да се фокусирају на комуникацију – изражавање емоција, стања, порука... и утисак који фотографија оставља на посматрача. Разговор може да почне поређењем аутопортрета урађених традиционалним техникама, процењивањем како је уметник намеравао да се представи. У практичном раду, предлог је да ученици уче како да ураде занимљив селфи примењујући основна знања о кадрирању, а без обраде у фото едиторима. Важно је и да науче како да

направе избор, односно да се фокусирају на то да ли су успешно приказали оно што је договорено, уместо на то да ли су „лепо испали”. Уколико немају сви ученици фото апарате/мобилне уређаје, наставник планира рад у групи и коришћење школског фото апарата. Фотографије могу да се користе на часу за анализу, али се не излажу/објављују без дозволе ученика и родитеља/старатеља. Потребно је упозорити ученике да не фотографишу једни друге, мењају и објављују те фотографије без знања и дозволе.

Анимација

Предложени садржаји се односе на кратко упознавање ученика са начином креирања анимираних остварења. Довољно је рећи да је креирање анимације сложени посао који подразумева планирање, продукцију и продају. У току продукције (израде) анимације припрема се књига снимања и стори борд (често и аниматик). Наставник кратко објашњава функцију стори борда и истиче да се стори борд битно разликује од стрипа који је целовито остварење (о стрипу ће се више учити у осмом разреду). Ученици могу да скицирају на часу стори борд користећи традиционалну цртачку технику. Циљ је да ученици сазнају да у креирању појединих уметничких остварења учествује више тимова који међусобно сарађују, да се рад на таквим делима унапред планира, да се идеје разрађују на различите начине и да науче како да скицирају своју замисао у форми стори борда. Они ученици који су заинтересовани за индивидуални пројекат (домаћи рад) могу да ураде и дизајн карактера (изглед и особине јунака), затим причу или синопсис који су сами осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Српског језика и књижевности), или могу да анимирају лик који су осмислили (индивидуални пројекат који се планира у договору са наставником Информатике и рачунарства).

Сцена

Предложени садржај се односи на обједињене уметности. Овај садржај се до сада у пракси реализовао различито. Предлог је да наставник прво покаже одабрана уметничка остварења (мултимедијално позориште, интерактивно позориште, сценски дизајн...), а затим да заједно са ученицима договори активност у којој ће сви ученици учествовати према својим афинитетима и способностима.

Презентације

Ученици треба да почну да уче како да из текста издвоје најбитније садржаје, највише десет теза (број теза је потребно постепено смањивати). Када раде дигиталну презентацију, наставник треба да поставља јасне захтеве. На пример, да презентација нема више од седам слајдова, да су текст и слика у равнотежи, да контраст између боје подлоге и боје слова не замара очи... Затим, да су визуелне информације релевантне. Такође, потребно је разговарати о томе коме је презентација намењена и како држи пажњу публици. Потребно је водити рачуна о постепеном повећавању захтева (презентације ће се радити и у осмом разреду).

УМЕТНОСТ ОКО НАС

У овој целини су груписани садржаји који се односе на укључивање ученика у културне и уметничке активности у заједници и на развијање позитивних ставова према наслеђу свог и других народа.

Уметност и технологија

До краја седмог разреда ученици треба да упознају сва уметничка занимања за која се могу оспособити у средњим уметничким школама (остала занимања су предвиђена за осми разред). Ученици треба да размотре своја интересовања и могућности и да на време почну са припремањем за пријемни испит, уколико планирају да упишу уметничку школу.

Циљ разговора о новој технологији је да се ученици упознају са технологијом која се тренутно користи и да размотре на који начин технологија утиче на рад уметника. Наставник нуди минимум података, само онолико колико је потребно да се објасне основни појмови. На пример, израз „виртуелна реалност” (VR) се односи на симулације облика и простора које су створене различитим технологијама (израз се не везује за традиционалне ликовне технике). Компјутерски генерисане слике (CGI) се користе у филму, анимираном филму, рекламама, игрицама. Апликативни програми омогућавају вајарима да за краће време обликују скулптуре, које остају као трајни записи, а не морају да се изведу у материјалу. Холограми су слике направљене помоћу ласерске технологије. У овом тренутку, 7D облици су холограми у реалном простору које видимо и без специјалних наочара. Јапански научници су произвели холограм који можемо и да додирнемо. Дигиталном оловком „Phree” могуће је цртати скоро на свакој површини. Осим за фотографисање,

дроновима могу да се користе и за сликање. 3D штампа омогућава да се за кратко време „одштампа” било шта: кућа, аутомобил, вештачки органи, скулптуре... Познате дизајнерске куће (Levi's, Nike, Ralph Lauren...) сарађују са великим корпорацијама које производе рачунаре и електронику, као што је Мајкрософт. Неким уметничким дисциплинама нова технологија пружа више могућности, док друге ограничава. Наставник планира како ће подстаћи ученике да развијају ставове.

Уметност око нас

Први предлог се односи на развијање позитивних ставова према себи, другима и друштву у целини, а кроз ангажовање у ликовном раду за хуманитарне активности, у уметничким пројектима (рециклажа), у програмима у музејима, у културно-уметничким манифестацијама у свом месту. Уколико нема могућности да се ученици непосредно укључе у културно уметнички живот заједнице, могу да смишљају и предлажу пројекте, да се повежу са музејима путем видео конференције, да користе предности дигитализованог наслеђа.

Наставник прави избор садржаја из националног наслеђа. Имајући у виду фонд часова, одабрани садржаји се могу користити као пример за ликовне проблеме који се истражују, као подстицај (мотивација) за стварање, као истраживачке теме (креирање презентација), могу се реализовати у корелацији са другим програмима, у интегрисаној тематској настави. Наставник објашњава и зашто су одабрани примери значајно наслеђе, зашто су важни за развој културног туризма и на који начин су повезани са животом ученика. Препорука је да школа у току године најмање једном реализује учење у сарадњи са установом културе, по могућности у самој установи културе. Садржаји који се односе на промоцију наслеђа и на установе за заштиту наслеђа предвиђени су за осми разред.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму).

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима, ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио

уметнику. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/задатка или да осмисли другачије чек-листе.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред: Седми

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; – идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању	ЧОВЕК И МУЗИКА	Барок. Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско му- зицирање. Инструментални облици: свита, кончерто гросо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике –опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Развој српске црквене музике.
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Жичани: трзачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике барока и

<p>музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката;</p>		<p>класицизма. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.</p>
<p>– изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.</p>

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за партиципацију музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу од звука ка нотној слици и тумачењу. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика.
- Музички инструменти.
- Слушање музике.
- Извођење музике.
- Музичко стваралаштво.

Да би постигао очекиване исходе образовног-васпитног процеса, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих

технологија као и развијене моделе мултимедијалне наставе. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи.

Код ученика треба развијати вештине приступања информацијама и њиховог коришћења (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.

Програм наставе и учења омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима.

Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Кључни појмови садржаја: барок, ораторијум, кантата, свита, концерто гресо, класицизам, соната, симфонија, камерна музика.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ

Народне песме и игре

Сјајна месечина мила нане (Бела Паланка)

Горанине, Ђафанине

Ваљевска подвала

Уродиле жуте крушке

Човек и музика

Барок

Марк Антоан Шарпантје, Те Деум

Георг Фридрих Хендл, Алелуја, ораторијум Месија

Жан Жозеф Муре, Рондо из Симфоније фанфара

Јохан Себастијан Бах, Бранденбуршки концерт бр. 3, финале

Јохан Себастијан Бах, Токата и fuga, де-мол

Јохан Себастијан Бах, Токата, Це-дур

Јохан Себастијан Бах, Ваздух

Антонио Вивалди, Четири годишња доба (избор)

Антонио Вивалди, Арија *Agitata da due venti*

Георг Фридрих Хендл: Арија *Lascia ch'io pianga*, опера Риналдо

Георг Фридрих Хендл: Музика за ватромет

Јохан Пахелбел, Канон у Де-дуру

Класицизам

Волфганг Амадеус Моцарт, Мала ноћна музика

Волфганг Амадеус Моцарт, Турски марш

Волфганг Амадеус Моцарт, *Lacrimosa* из Реквијема

Волфганг Амадеус Моцарт, Клавирски концерт бр. 21 Елвира
Мадиган, 2. став
Лудвиг ван Бетовен, За Елизу
Лудвиг ван Бетовен, Месечева соната, 1. став
Лудвиг ван Бетовен, V симфонија, 1. став
Лудвиг ван Бетовен, IX симфонија, 4. став, финале
Франц Јозеф Хајдн, Симфонија изненађења
Волфганг Амадеус Моцарт, Арија краљице ноћи, опера Чаробна фрула
Композиције инспирисане музиком барока и класицизма и савремене обраде
Томазо Албиниони, Адађо, ге-мол
Тони Бритен, Химна Лиге шампиона
Јохан Себастијан Бах, Токата и фуга, де-мол, изводи Ванеса Ме

Музички инструменти

Гудачки

Антонио Вивалди, Четири годишња доба (избор)
Антоњин Дворжак, „Амерички квартет” оп. 96, бр.12, Еф-дур
Антоњин Дворжак, Багателе за гудачки трио и хармонијум, 5. став
Бенџамин Бритн, Simple Symphony for String Quartet Op. 4
Хауард Шор, Господар прстенова (The Shire)
Стив Јаблонски, тема из филма Трансформери: The Score –Arrival To Earth

Виолина:

Јохан Себастијан Бах: Партита бр.3, Гавота, BWV 1006
Јохан Себастијан Бах: Партита, Е-дур, Прелудијум, BWV 1006
Ћузепе Тартини, Бавољи трилер, 3. став
Франц Шуберт, Пчела
Феликс Менделсон, Виолински концерт, е-мол, оп. 64, 3. став
Николо Паганини, Ла кампанела, 3. став
Џон Вилијамс, тема из филма Шиндлерова листа

Виола:

Јохан Кристиан Бах, Концерт за виолу, це-мол
Јоханес Брамс, Соната за , еф-мол, оп. 120, бр. 1
Ребека Кларк, Соната за виолу, Импетуозо

Виолончело:

Јохан Себастијан Бах, Свита за виолончело бр.1, Прелудијум
Лудвиг ван Бетовен, V симфонија, 2. став
Енио Мориконе, тема из филма Габриелова обоа, изводи Јо
Јо Ма

Контрабас:

Камиј Сен Санс, Слон

Јохан Баптист Ванхал, Концерт за контрабас, Де-дур

The Muppets, Ode To Joy <https://www.youtube.com/watch?v=VnT7pT6zCcA>

Гудачки инструменти:

Виторио Монти, Csárdás, изводи Немања Радуловић <https://www.youtube.com/watch?v=XIJM2kZgYiI>

2 CELLOS, Thunderstruck <https://www.youtube.com/watch?v=uT3SBzmDxGk>

Камиј Сен Санс, Лабуд https://www.youtube.com/watch?v=FZ8X2HS_low

Николај Римски Корсаков, Бумбаров лет, за два контрабаса <https://www.youtube.com/watch?v=kLvC1046t7w>

Трзалачки инструменти:

Ане Вансхоторс, A bird came flying https://www.youtube.com/watch?v=BBrSypv7y_E

Петар Иљич Чајковски, каденца из балета Лабудово језеро <https://www.youtube.com/watch?v=v53lusUi088>

Харолд Арлен, Over The Rainbow, изводи Томи Емануел <https://www.youtube.com/watch?v=0cHeNscKZN0>

Пако де Лусиа, Flamenco – Alegrias https://www.youtube.com/watch?v=jGfx_e4Dhk8

Стивен Ворбек, Palegia's Song из филма Мандолина капетана Корелија, <https://www.youtube.com/watch?v=IOMmwyfPEio&t=18s>

Антонио Вивалди, Концерт за лауту, Де-дур <https://www.youtube.com/watch?v=hyHd4rDUd5g>

Роналд Бинге, Елизабетанска серенада https://www.youtube.com/watch?v=sMOt05cG_mc

Морис Жар, Ларина тема из филма Ларина песма <https://www.youtube.com/watch?v=bWh3aAodUJk>

Савремене обраде традиционалне музике:

Yanni, World Dance <https://www.youtube.com/watch?v=Fn8lod-DV4Zw>

Традиционална из Македоније, Зајди, зајди (извођењеТошета Проеског) <https://www.youtube.com/watch?v=vM9WWE-6YXTg>

Традиционална из Македоније, Јовано, Јованке <https://www.youtube.com/watch?v=beh-bnTHxcw>

Химне

Државна химна

Химна Светом Сави

Химна школе

Трзалачки

Харфа:

Георг Фридрих Хендл, Концерт за харфу и оркестар

Михаил Глинка, Варијације на Моцартову тему

Мануел де Фаља, Шпански плес

Вера Миланковић, Ноктурно

Гитара:

Франциско Тарега, Сећање на Алхамбру

Јохан Себастијан Бах, Бранденбуршки концерт бр. 3, Алегро, изводи Чет Еткинс

Ерик Клептон, Лејла, инструментал
Волфганг Амадеус Моцарт, Турски марш, изводи Ингвие Малмстен

Тамбура:

Јаника Балаж и Тамбурашки оркестар, Осам тамбураша

Тамбураши, Вратиће се роде

Народна песма, Саградићу шајку, изводе Звонко Богдан и Тамбурашки оркестар Јанике Балажа

Мандолина:

Енио Мориконе и Нино Рота, Тема љубави из филма Кум

Лудвиг ван Бетовен, Сонатина за мандолину и фортепиано, Це-дур

Лаута:

Јохан Себастијан Бах, Токата и fuga де-мол, изводи Ванеса Ме

Јохан Георг Конради, Свита за лауту

Душан Богдановић, Псалм, Пасакаља и Ричеркар, на тему старе босанске песме, изводи Един Карамазов

Цитра:

Антонио Вивалди, Концерт за лауту, Де-дур<

Роналд Бинге, Елизабетанска серенада

Балалајка:

Руска традиционална песма, Каљинка

Морис Жар, Ларина тема из филма Ларина песма

Видео примери

Барок:

Јохан Себастијан Бах, Токата и fuga, де-мол <https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbywA>

Антонио Вивалди, Арија Agitata da due venti, Тећилиа Бартоли https://www.youtube.com/watch?v=6czLBVqo_zw

Георг Фридрих Хендл, Музика на води <https://www.youtube.com/watch?v=C6dHO2F2OHe>

Хенри Пурсел, Abdelazer <https://www.youtube.com/watch?v=TUxbcJIOHNY>

Жан Батист Лили, арија из опере Изис <https://www.youtube.com/watch?v=bPnNA8yTD8E>

Франсоа Купрен, Les Coucous Benevoles, на харпсикорду изводи Клаудио ди Вероли <https://www.youtube.com/watch?v=xFIX2XSGCIQ>

Луи Клод Дакен, Le Coucou <https://www.youtube.com/watch?v=e28jSNGr4c4>

Ђироламо Фрескобалди, L`Amoroso – <https://www.youtube.com/watch?v=QEbuVWAbkZo>

Ђироламо Фрескобалди, Aria dettala Frescobala <https://www.youtube.com/watch?v=InSbiGcUp34>

Барокни плес <https://www.youtube.com/watch?v=-3-N3qtib24>

Yanni, The Storm <https://www.youtube.com/watch?v=BNi9fOjXx-Y>

Јохан Себастијан Бах, Токата и fuga де-мол, изводи Ванеса Ме https://www.youtube.com/watch?v=Hg8Fa_EUQqY

Класицизам:

Инсерт из филма Амадеус https://www.youtube.com/watch?v=-ciFTP_KRy4

MozART Group, Eine Kleine World Music <https://www.youtube.com/watch?v=fAO9LR9gZB0>

2 Cellos, Whole Lotta Love vs. Beethoven 5th Symphony <https://www.youtube.com/watch?v=x8yyymm3DtVA>

Line Riders – Beethoven's 5th <https://www.youtube.com/watch?v=vcBn04IyELc>

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет музичка култура синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су његово знање, рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативност, али и напредовање у односу на претходна постигнућа. Тако се у настави музичке културе за исте образовне-васпитног задатке могу добити различите оцене, као и за различите резултате исте оцене, због тога што се конкретни резултати упоређују са индивидуалним ученичким могућностима.

Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности.

Главни критеријум за процес праћења и процењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како односно, да ли и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање.

У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и стваралачког ангажовања.

Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су:

- допринос ученика за време групног рада;
- израда креативних задатака на одређену тему;
- рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе);
- специфичне вештине.

У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета/перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању. Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој, такода ученик осети да је кроз процес вредновања виђен и подржан,

као и да има оријентацију где се налази у процесу развоја у оквиру музике и музичког изражавања. Важно је укључити самог ученика у овај процес у смислу дијалога и узајамног разумевања у вези са тим шта ученик осећа као препреке (вољне и невољне) у свом развоју, као и на које начине се, из ученикове перспективе, оне могу пребродити. Када је у питању вредновање области Музичко стваралаштво, оно треба вредновати у смислу стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање педагошки оправдане.

Узимајући у обзир све циљеве које процес учења, краткорочно и дугорочно треба да постигне, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у учениковом живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање резултата учења. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања.

Диктате не треба практиковати ни задавати.

Наставни предмет: Физика

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Циљ учења Физике јесте да ученици стекну базичну језичку и научну писменост, оспособе се да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, образложе своје мишљење у оквиру дискусије, упознају природне појаве и основне природне законе и њихову примену у свакодневном животу, развију мотивисаност за учење и напредују ка достизању одговарајућих образовних стандарда.

Теме	Исходи По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Садржаји	Начин остваривања програма
СИЛА И КРЕТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> -разликује скаларне и векторске физичке величине; -користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; -анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; -примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; -демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретањетела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења; - самостално изведе експеримент из области	<p>Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања.</p> <p>Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон.</p> <p>Динамичко мерење силе.</p> <p>Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери</p> <p>Равномерно променљиво праволинијско кретање.</p> <p>Интензитет, правац и смер брзине и убрзања.</p> <p>Тренутна и средња брзина тела.</p> <p>Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању.</p> <p>Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања.</p> <p>Демонстрациони огледи: – Илустровање инерције тела</p>	<p>На почетку школске године потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања ученика. На крајушколске године, такође, треба спровести часове систематизације градива и проверити ниво постигнућа ученика и степен остварености образовних исхода.</p> <p>Обнављање дела градива из шестог разреда, које се односинаравномерно праволинијско кретање, силу као узрок променестања тела и инертност тела, треба да послужи као увод и обезбеди континуитет.</p> <p>Континуирано проверавање и вредновањ компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу</p>

	<p>кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;</p>	<p>помоћу папира и тега. – Кретање куглице низ Галилејев жљоб. – Кретање тела под дејством сталне силе. – Мерење силе динамометром. – Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце). Лабораторијске вежбе 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљоб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (коллица).</p>	<p>усменогиспитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.</p>
<p>КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА</p>	<p>-разликује скаларне и векторске физичке величине;</p> <p>- покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање;</p> <p>-демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретањетела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења;</p>	<p>Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела. Демонстрациони огледи: – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића...). – Падање тела у разним срединама.</p>	<p>Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. Очигледност при излагању наставних садржаја (уз свакутематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а унедостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације).Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз</p>

	<p>- самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;</p>	<p>– Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања.</p>	<p>одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као проблемситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; - коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>
<p>РАВНОТЕЖА ТЕЛА</p>	<p>- разликује скаларне и векторске физичке величине; - покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; - наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; - прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потошље-</p>	<p>Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. Појам и врсте равнотеже тела. Полука, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. Демонстрациони огледи: – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. – Равнотежа полуге.</p>	<p>Поступност (од једноставног до сложеног) при упознавању нових појмова и формулисању закона. Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода ће се</p>

	<p>них у течност и наведе услове пливања тела на води;</p>	<p>– Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Картезијански гњурац, суво грозђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води...).</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона.</p>	<p>реализовати:</p> <ul style="list-style-type: none"> -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема каои проблемситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; - коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.
<p>МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; - разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; - демонстрира важење закона одржања енергије на примерима 	<p>Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења.</p> <p>Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона потенцијална енергија тела.</p> <p>Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. Закон о одржању механичке енергије. Снага. Коефицијент корисног</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. 2. Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). 3. Повезаност наставних садржаја са појавама у

	<p>из окружења;</p> <p>-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...);</p>	<p>дејства.</p> <p>Демонстрациони огледи:</p> <p>– Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра.</p> <p>– Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада.</p> <p>– Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом)</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по различитим подлогама.</p> <p>2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица.</p>	<p>свакодневном животу.</p> <p>4.Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати:</p> <p>-излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационеогледе;</p> <p>- решавањем квалитативних и квантитативних проблема каои проблемситуација;</p> <p>- лабораторијским вежбама;</p> <p>- домаћим задацима;</p> <p>-коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...);</p> <p>-систематским праћењем рада сваког ученика;</p> <p>- решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>
<p>ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>-разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног</p>	<p>Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање.</p> <p>Топлотно ширење тела. Појам и</p>	<p>1. Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона.</p>

	<p>тела на друго;</p> <p>-анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења;</p> <p>-наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења.</p>	<p>мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. Демонстрациони огледи: – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон настакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлим водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...).</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <p>1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде</p>	<p>2. Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тему наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације).</p> <p>3. Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.</p> <p>4. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблемситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; - коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>
--	---	---	---

Циљеви: Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања програма
1. ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама, и принципима одрживог развоја; – правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; 	<p>Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу. Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше. Демонстрациони огледи: демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша.</p>	<p>Настава хемије усмерена на исходе омогућава да се циљ наставе достигне у складу с предметним и међупредметним компетенцијама истандарди-ма постигнућа уз примену различитих метода. Ученик треба да учи углавном у школи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из хемије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
2. ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> – експериментално појединачно и у групи испита, опише и објасни физичка и хемијска својства супстанци, и физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; 	<p>Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и хемијске промене супстанци. Демонстрациони огледи: демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци. Лабораторијска вежба</p>	<ul style="list-style-type: none"> – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника. <p>На овај начин остварује компетенције: Компетиција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација, Одговорно учешће у расправама,</p>

	<p>– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу;</p> <p>– објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима;</p> <p>– разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша;</p> <p>– представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула;</p> <p>– повезује распоред електрона у атому елемента с положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента;</p> <p>– разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула;</p> <p>– разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци;</p>	<p>I: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци.</p> <p>Лабораторијска вежба II: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце.</p> <p>Лабораторијска вежба III: физичке и хемијске промене супстанци.</p>	<p>Естетичка конкуренција, Решавање пролема, Сарадња, Дигитална конкуренција, Одговоран однос према околини, Одговоран однос према здрављу.</p> <p>Корелације: Унутар предмета: -Корелација са градивом седмог разреда Између предмета: -Српски језик и књижевност- рад са текстом и обрада текста, издвајање кључних речи и појмова. -Математика-рад на рачунским задацима, пропорција и процентни рачун - Информатика- примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљање података и информација, фотографија - Ликовна култура- израда панона, плаката, цртежа и модела. - Географија- повезивање знања о рудама и саставу земљишта и атмосфере са елементима који се изучавају. Историја: проналазак првих метала и њихова употреба. Начин коришћења ИКТ у настави: Едмодо платформа за додатну комуникацију са ученицима, -Power point презентације, е-уџбеник, Пхет симулације -Активност наставника: Наставник за сваку наставну јединицу, у фази</p>
<p>3.АТОМИ ИХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ</p>	<p>– објасни процес</p>	<p>Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови. Својства и примена. Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци. Вежба IV: одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона. Ковалентна веза: молекули</p>	
<p>4.МОЛЕКУЛИ</p>			

<p>ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p>	<p>растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; – квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксида и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.</p>	<p>елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом. Лабораторијска вежба V: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом.</p>	<p>планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу. Рад наставника обухвата планирање, остваривање и праћење и вредновање. Континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике како да поспеше процес учења. Активност ученика: Слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже друговима.</p>
<p>5.ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ</p>	<p>атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; – опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксида и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на рН скали процени киселост раствора; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа.</p>	<p>Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи. Масени процентни састав меша. Раздвајање састојака меша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. Демонстрациони огледи: састав и својства меша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака меша. Лабораторијска вежба VI: испитивање</p>	<p>Слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже друговима. ПРЕПОРУЧЕНИ НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКУ СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА Упућивање на додатне садржаје са интернета, додатни рад наставника са ученицима, помоћ слабијим ученицима, израда истраживачких пројеката ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИПРЕМУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА Прилагођавање наставних</p>

		растворљивости супстанци. Лабораторијска вежба VII: раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.	садржаја хемије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.
6.ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ		Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине. Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему. Вежба VIII: састављање једначина хемијских реакција.	Прилагођавање може бити просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) ДОДАТНА НАСТАВА Додатни рад организује се за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области хемије, пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат. Циљеви: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.
7.ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ		Релативна атомска и релативна молекулска маса. Количина супстанце и мол. Моларна маса. Закон сталних односа маса. Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција. Лабораторијска вежба IX: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.	Додатни рад организује се за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области хемије, пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат. Циљеви: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.
8.ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА.СОЛИ		Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства.	Задаци: - уочавање даровитих ученика који брже напредују, - организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима

Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства.

Мера киселости раствора: рН-скала.

Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база).

Соли: формуле и називи.

Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације.

Лабораторијска вежба

Х: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.

(избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика),

- извођење додатне наставе,
- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Ученицима којима је

потребна додатна подршка у

учењу, програмом допунске наставе помоћи ће се усвајање

једноставнијих и мање

захтевних садржаја из хемије, како би у

потпуности развили

своје способности.

Задаци:

- уочавање ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја из хемије,

- организација допунског рада

према индивидуалним

потребама,

- извођење допунске наставе,

- праћење и укључивање

ученика у даљи рад

редовне наставе.

НАЧИН ПРОВЕРЕ

ПОСТИГНУЋА

Праћење и вредновање

ученика започиње

иницијалном проценом нивоа знања на коме се

ученик налази. Свака активност на часу служи

за континуирану

процену напредовања

ученика. Неопходно је

ученике стално

оспособљавати за процену сопственог напретка

			<p>у остваривању исхода предмета.</p> <p>Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p> <p>Оцењивање (сумативно проверавање) је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања циља, исхода и стандарда постигнућа. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Важно је да активности ученика у процесу наставе и учења, формативног и сумативног проверавања буду усаглашене према очекиваним исходима, и да се приликом оцењивања од ученика не очекује испуњавање захтева за које нису имали прилику да током наставе развију потребна знања и вештине.</p>
--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Техника и технологија

Циљ предмета : Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимаљиво и иницијативно

Компетенције које развија : естетска компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, преузимаљивост и оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и дигитална компетенција.

ИСХОДИ	ТЕ М А	Б р ч	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	Корелација
--------	--------------	-------------	-------------------	------------

		ас		
<ul style="list-style-type: none"> • повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; • повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; • анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; • истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; • повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем; 	Животно и радно окружење	6	<p>Појам, улога и развој машина и механизма.</p> <p>Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде.</p> <p>Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи.</p> <p>Зависност очувања животне средине од технологије.</p> <p>Професије (занимања) у области машинства.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • информатика и рачунарство • математика • ликовна култура • историја • биологија • географија
<p>самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање;</p> <ul style="list-style-type: none"> • користи CAD технологију за креирање техничке документације; • образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; • управља моделима користећи рачунар; • објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; 	Техничка и дигитална писменост	1 8	<p>Специфичности техничких цртежа у машинству.</p> <p>Ортогонално и просторно приказивање предмета.</p> <p>Коришћење функција и алата програма за CAD.</p> <p>Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета.</p> <p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.</p>	<p>информатика и рачунарство</p> <ul style="list-style-type: none"> • математика • ликовна култура • историја • биологија • географија хемија

<p>коришћења расположивих ресурса на Земљи;</p> <ul style="list-style-type: none"> •идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; •користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; •врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; •објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; •образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; •објасни основе конструкције робота; •класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом; 	Ресурси и производња	20	<p>Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине.</p> <p>Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.).</p> <p>Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила).</p> <p>Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде).</p> <p>Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи).</p> <p>Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња.</p> <p>Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање).</p> <p>Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни).</p> <p>Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> •разликује врсте транспортних машина; •повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; • провери техничку исправност бицикла; •демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; 	Саобраћај	6	<p>Машина спољашњег и унутрашњег транспорта.</p> <p>Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони).</p> <p>Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.</p>	<p>информатика и рачунарство</p> <ul style="list-style-type: none"> •историја ••биологија •географија <p>хемија</p> <p>физика</p>

<ul style="list-style-type: none"> •самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; •изради производ у складу са принципима безбедности на раду; •тимски представи идеју, потупак израде и производ; •креира рекламу за израђен производ; •врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; •процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.). 	Конструкторско моделовање	2 2	<p>Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка.</p> <p>Самосталан/тимски рад на пројекту.</p> <p>Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација.</p> <p>Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду.</p> <p>Представљање идеје, поступака израде и производа.</p> <p>Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума.</p> <p>Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа.</p> <p>Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела.</p> <p>Креирање рекламе за израђен производ.</p>	
--	----------------------------------	----------------------	---	--

Кључни појмови садржаја: машинство, саобраћај, техничка документација, енергетика, заштита личне безбедности и животне средине, предузимљивост и иницијатива.

Начин оставривања програма :

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

С обзиром да је настава технике и технологије теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, са највише 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у седмом разред долазе са извесним знањем из области технике и технологије која су стекли у претходним разредима, као и са одређеним животним искуствима у коришћењу различитих уређаја и учествовања у саобраћају. На томе треба градити даље стицање знања, овладавање вештинама водећи рачуна да су изузетно важни исходи овог предмета формирање правилних ставова према техници и технологији где је човек лично одговоран за њихову употребу и злоупотребу, као и за заштиту животне средине. Реализацијом вежби ученици откривају и решавају једноставне техничке и

технолошке проблеме, упознају примену природних законitosti у пракси, формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Они уочавају како на околину техника утиче позитивно, а како понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење чиме развијају свест о потреби, значају и начинима заштите животне средине.

Животно и радно окружење

Да би се достигли исходи за ову област, потребно је повезивати садржаје осталих области са примерима са којима се ученици готово свакодневно срећу, стимулисати их да препознају утицај технологије на живот и рад у свом окружењу као и да стекну знања о томе како су људи до сада решавали проблеме у борби за преживљавање.

Појам и улогу машина и механизма и њихово коришћење у окружењу треба представити ученицима што је могуће више на практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије. Потребно је упутити ученике да проналазе и откривају предности и противречности убрзаног развоја технологије методом истраживачког рада у групама.

Посебну пажњу треба обратити утицају технологије на животну средину, а нарочито на експлоатацију сировина, загађење ваздуха производњу токсичних отпада и њихов утицај на климатске промене. Препорука је да се што више користе мултимедијални материјали, како готови, тако и они које су ученици сами урадили.

На животну средину веома утиче и енергетска ефикасност. Да би ученици што лакше усвојили појам уштеде енергије, потребно је упутити их да на примеру свог домаћинства истраже колика је потрошња енергије, који су највећи потрошачи и шта би било најбоље учинити да би се потрошња смањила. Ово је потребно остварити задајући ученицима да прикупе и обраде податке о потрошњи појединих доступних уређаја и укупној количини потрошене енергије на месечном нивоу. У зависности од средине, може се истраживати и потрошња горива (грејање, самостални превоз, пољопривредне машине) и могућности уштеде.

У оквиру активности у којима користе машине и алате ученици су готово свакодневно изложени утицају дизајна на конфорно и безбедно руковање машинама и уређајима. Без дубљег задирања у појам ергономије објаснити ученицима како је добар дизајн предуслов за квалитетнији и безбеднији рад, као и на који начин се треба прилагодити (став, правилно држање, безбедна растојања од машина, екрана) ради постизања комфора и очувања здравља.

Препоручени број часова је 6.

Техничка и дигитална писменост

Ова област се ослања на усвојена знања ученика из техничког цртања у претходним разредима. Потребно је упознати и оспособити ученике за ортогонално и просторно представљање предмета и коришћење рачунарских апликација за CAD. У оквиру апликације ученици најпре креирају модел користећи 2D приказ на основу података које читају са техничког цртежа. Коришћењем 3D модела ученици активирају основне технике дизајна са циљем самосталног креирања техничког цртежа у складу са стандардима. Креирати вежбу у оквиру које ученици анализирају елемент сложеније геометрије, израђују модел користећи CAD и рендерују га.

Ученике треба упознати са наменом основних електронских компоненти рачунара и осталих ИКТ уређаја. Уколико временски оквир дозвољава, ученике упознати и са начином функционисања појединих компоненти, али на елементарном нивоу препоручено коришћењем рачунарских симулација и анимација. Код ученика треба развити свест о значају коришћења рачунарске технике у апаратима, уређајима и производним процесима и објаснити појам и улогу интерфејса у управљању и контроли. Уколико школа поседује одговарајућу опрему, реализовати вежбе у којима ће ученици управљати моделом користећи рачунар и интерфејс, у супротном исту активност реализујте коришћењем рачунарских симулација.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 18.

Ресурси и производња

Упознати ученике са значајем рационалног коришћења ресурса и принципима очувања животне средине. Уколико има могућности, организовати посету установи или погону чија је делатност директно или индиректно везана за наведене принципе. Поставити ученицима задатак за самосталан рад у оквиру кога ће у свом домаћинству истражити у којој мери и на који начин се они остварују.

Уз практичне примере и реалне моделе навести ученике да закључе који се материјали најчешће користе у машинству и због којих њихових својстава. Демонстрирати правилно коришћење прибора за мерење и контролу у машинству и реализовати практичне вежбе са истима. Објаснити улогу елемената машина и механизма и демонстрирати њихов рад на моделу или путем рачунарске симулације. Потребно је увести ученике у карактеристике обраде материјала који се користе у машинству, практично демонстрирати операције и реализовати једноставну вежбу водећи рачуна о безбедности ученика. Илустровати савремене технологије обраде материјала и по могућности организовати посету производном погону који их користи. Упознати ученике са савременим производним машинама у машинској индустрији и значајем њихове примене у појединачној и серијској производњи.

Увести појам роботике и објаснити њен значај у савременој индустрији. Уколико постоји могућност, демонстрирати рад школског робота или користити рачунарску симулацију. Упознати ученике са основама конструкције робота и улогом појединих делова. Роботику повезати са наставним садржајима као што су информатичка технологија, машине и механизми, енергетика и технологија обраде материјала. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

Ученицима представити класификацију погонских машина – мотора и илустровати њихову примену на практичним примерима из учениковог окружења. Препоручен број часова за реализацију ове области је 20.

Саобраћај

Област која се односи на саобраћај се реализује у континуитету као важна компонента саобраћајног васпитања. На почетку реализације ове области подсетити ученике да су у претходним разредима учили о саобраћајним системима, намени, функционисању и организацији саобраћаја у оквиру саобраћајних објеката, као и о правилима и прописима за регулисање друског саобраћаја која се, пре свега, односе на пешаке и бициклисте као учеснике у саобраћају. Посебно нагласити да је тежиште исхода у претходна два разреда било на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају.

У седмом разреду тежиште је на саобраћајним средствима која се користе и њиховим најважнијим подсистемима (погонски, преносни, управљачки и кочиони). У складу са исходима ову област треба реализовати у два корака. У првом кораку фокус је на основним деловима саобраћајних средстава и њиховим најважнијим подсистемима друског саобраћаја са безбедносног аспекта. Други део треба реализовати у области Ресурси и производња са аспекта елемената машина и механизма (елементи за пренос снаге и кретања, елементи за везу, специјални елементи) и са енергетског аспекта (погонске машине и мотори).

Уз помоћ мултимедије упознати ученике са машинама и њиховим главним карактеристикама спољашњег (бицикли, мопеди/мотоцикли, аутомобили, камиони, аутобуси, возови, бродови, авиони) и унутрашњег транспорта (дизалице, виљушкар, транспортери, лифтови).

При реализацији ових садржаја посебно назначити наведене подсистеме код бицикла, мопеда и аутомобила.

Оспособити ученике да самостално провере и подесе техничку исправност бицикла (упављачки, преносни и кочиони систем, пнеуматике, висину седишта, осветљење и др.) и демонстрирају поступке одржавања бицикла или мопеда. За остваривање ових исхода користити школски бицикл и постер мопеда.

Препоручени број часова је 6.

Конструкторско моделовање

У овом делу програма ученици кроз практичан рад примењују претходно стечена знања и вештине. Садржаје треба реализовати кроз ученичке пројекте, од графичког представљања замисли, преко планирања, извршавања радних операција, маркетинга до процене и вредновања. Наставити са алгоритамским приступом у конструкторском моделовању посебно у приступу развоја техничког стваралаштва – од идеје до реализације.

Ова тема се односи на израду модела разних машина и уређаја који су засновани на основним елементима и принципима рада машина и механизма (елементима за везу, за пренос снаге и кретања, специјални елементи). То се односи на моделовање производних машина, саобраћајних средстава, транспортних машина и уређаја, претварача енергије и др.

Један од аспекта употребе рачунара и периферних уређаја је и у функцији управљања техничким системима и процесима (интерфејс – систем веза са рачунаром) и конструкцијом робота. Реализацију ових садржаја урадити уз корелацију са наставом Информатике и рачунарства.

Пошто се ученици слободно опредељују за одређену активност у оквиру дате теме, један од корака ка дефинисању свога пројекта је проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Потребно је да ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ и адекватну литературу. Исто тако, мора се водити рачуна о принципу економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. У пројекат се може укључити и више ученика (тимски рад) уколико је рад сложенији, односно ако се ученици за такав вид сарадње одлуче. У сврху боље координације чланова тима треба упутити ученике на употребу електронске кореспонденције са циљем унапређења рада на реализацији пројекта. Избор модула активности прилагодити постојећим условима рада тј. опремљености кабинета за технику и технологију алатима и материјалом. Приликом израде техничке документације изабраног модела, ручно или уз помоћ рачунарских апликација, примењивати научено: просторно приказивање предмета, ортогонално пројектовање као и специфичности техничког цртања у области машинства. Треба настојати да се остварује континуитет информатичке писмености с циљем да ученици науче да користе рачунар за цртање и израду презентација. По завршетку радова треба организовати представљање идеје од које се пошло, поступака израде и готовог производа. У овој етапи се врши и процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). На основу утрошеног материјала, енергије и рада реализатори (појединац или тим) треба да искажу оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. У складу са предузетничким аспектима, реализатори треба да израде и одговарајуће материјале за рекламе за израђени производ.

Препоручен број часова за реализацију ове области је 22.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења.

У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Информатика и рачунарство

Годишњи фонд часова:36

Недељни фонд часова: 1

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Теме	Исходи	Садржаји	Начин остваривања
ИКТ	– разликује визуелну презентацију и	Обележавање логичке структуре и генерисање	Наставну тему започети радом на документу који представља рекапитулацију онога што су ученици учили у претходна два разреда.

	<p>логичку структуру текста;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију; – креира видео-запискоришћењем алата за снимање екрана; 	<p>прегледа садржаја текстуалног документа.</p> <p>Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и СМУК модели приказа боја, растерска и векторска графика).</p> <p>Рад у програму за растерску графику.</p> <p>Рад у програму за векторску графику.</p> <p>Израда гиф анимација.</p> <p>Коришћење алата за снимање екрана.</p>	<p>У сегменту креирања и обраде дигиталне слике, ученицима треба објаснити карактеристике векторског и растерског представљања слике на рачунару. Погодно је увести и питање одговарајуће резолуције (квалитета) графичке датотеке у контексту конкретне потребе. Код помињања резолуције слике, још једном подсетити ученике на појам пиксел, те однос квалитета слике и резолуције. Објаснити појам битмапе и најчешће технике компресије података.</p> <p>Наставити рад на креирању растерске графике. Увести појам и сврху слојева.</p> <p>Представити алате за селекцију и основне корекције дигиталних слика и фотографија. Показати основне геометријске трансформације над сликом.</p> <p>Приказати могућности аутоматске обраде већег броја дигиталних слика</p> <p>Упознати ученике са карактеристикама радног окружења одабраног програма. Посебну пажњу посветити: алатима за селекцију, пројектовању цртежа као и припреми за цртање.</p> <p>Поновити поступак векторизације.</p> <p>Разговарати са ученицима о појму „покретна слика“. Разговарати са ученицима о видео камери – да ли камера снима покрет или је у питању изузето брз фото-апарат. Представити карактеристике формата слике gif. Демонстрирати њихово уграђивање у мултимедијалну презентацију.</p> <p>Коришћењем одабраног програма за снимање екрана демонстрирати снимање кратког видео-туторијала.</p>
--	---	--	---

<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, 	<p>URL, DNS, IP адреса. Хипервеза и хипертекст. Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку.</p>	<p>Подсетити ученике на значење појмова који су у претходним разредима представљени скраћеницама URL и IP адреса. Укратко представити значење појмова: DNS сервис и DNS сервер и објаснити њихову улогу у комуникацији између клијента и сервера у мрежном окружењу. Приказати хипертекст и хиперлинк у интернет прегледачу. Представити интернет сервис електронска пошта (е-маил). Објаснити значење функција: проследи, одговори и одговори свима на већ примљену поруку, нагласити дејство сваке од њих. Представити организацију и начин складиштења порука за изабрани сервис. Посебну пажњу посветити правилима која важе у писаној електронској комуникацији а која подстичу стицање добрих навика код ученика. Подсетити ученике на примере дељења садржаја који су описани и примењивани у претходним разредима. Описати и приказати поступке рада на документу, преузимање и чување у одговарајућим форматима намењеним за даљи рад, штампање или друге потребе. Објаснити поступак креирања, додавања и преузимања садржаја. Ученицима задати да испробају креирање, дељење и сараднички рад на смисленим документима. Иницирати дискусију о сличностима и разликама, предностима и недостацима у раду са апликацијама у офлајн у односу на онлајн варијанту (дискусија о овим питањима може се водити и у односу на организацију података и њихову безбедност на дељеном, преносивом и чврстом диску.</p>
----------------------------	---	--	--

	другом документу или веб локацији;		
РАЧУНАРСТВО	<ul style="list-style-type: none"> – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; 	<p>Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике.</p> <p>Основне карактеристике изабране графичке библиотеке.</p> <p>Методе за исцртавање основних геометријских облика.</p> <p>Подешавање боја и положаја објеката.</p> <p>Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.</p>	<p>Укратко упознати ученике са библиотеком за 2Д графику. Подцртати везу између програмирања графичких апликација и програма за векторску графику.</p> <p>Описати основну структуру графичког програма.</p> <p>Увести појам координатног система прозора, описати сличности и разлике у односу на традиционални координатни систем који се користи у математици. Увести начине задавања боја (именоване боје, боје задате помоћу три броја у RGB систему).</p> <p>Објаснити и демонстрирати исцртавање следећих основних примитива:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дуж, - испуњен и уоквирен правоугаоник, - круг и кружница. <p>Описати и демонстрирати поступак цртања сложенијих облика састављених од ових примитива. Објаснити појмове апсолутне и релативне вредности координата. Описати и приказати поступак цртања помоћу задавања апсолутних вредности координата.</p> <p>Приказати технике читавања и приказа слика.</p> <p>Оставити ученицима дозу креативне слободе приликом избора цртежа који се програмски генерише.</p> <p>Ако наставник процени да је могуће са одређеним ученицима урадити амбициозније пројекте (попут програмирања анимација и једноставних рачунарских игара), то може урадити било током додатне, пројектне наставе или редовне наставе тако да ти талентовани ученици раде групно или самостално по прилагођеном програму.</p> <p>Приказати ученицима могућност употребе референтних приручника, туторијала, видео-туторијала и интернет форума.</p>

<p>ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; <p>вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</p>	<p>Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка</p>	<p>При реализацији првог пројектног задатка, наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. Посебну пажњу посветити развоју међупредметних компетенција, подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика.</p>
-----------------------------	---	---	--

Циљ предмета Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада. Развијање и усавршавање моторичких способности, стицање моторичких умења и теоретских знања неопходних за усвајање садржаја наставног програма физичког и здравственог васпитања, примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима кроз игру и такмичења, естетско изражавање.

Компетенције које развија : Активна примена научених елемената у пракси и теоретском изражавању са повратним информацијама, друштвене и грађанске компетенције, културолошка освешћеност и изражавање.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА	Бр. часова	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	Корелација	
<ul style="list-style-type: none"> – примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; 	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	10	<ul style="list-style-type: none"> Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гипкости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. 	Физика; Математика; Српски језик и књижевност	
<ul style="list-style-type: none"> – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; 	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИ НЕ СПОРТИ СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	АТЛЕТИКА	20	<ul style="list-style-type: none"> Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. 	Географија; Физика; Математика; Српски језик и књижевност
		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	20	<ul style="list-style-type: none"> Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло; Прескок; Греда 	Физика; Српски језик и књижевност

<p>–примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – изведе елементе одбојкашке технике; изведе елементе технике фудсала; – примени основна правила одбојке; примени основна правила фудсала; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења;</p> <p>– изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;</p> <p>– вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне</p>		<p>Основ е тимск их и спорт ских игара</p>	<p>О Д Б О Ј К А</p>	<p>1 8</p>	<p>Основни елементи технике, тактике и правила игре. Игра уз примену правила.</p>	<p>Физи ка; Српск и језик и књиж евнос т</p>
			<p>Ф У Т С А Л</p>	<p>3 0</p>	<p>Основни елементи технике, тактике и правила игре. Игра уз примену правила.</p>	<p>Физи ка; Српск и језик и књиж евнос т</p>
		<p>ПЛЕС И РИТ МИК А</p>	<p>5</p>	<p>Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.</p>	<p>Музи чка култу ра; Физи ка; Српск и језик и књиж евнос т</p>	
		<p>ПОЛ ИГО НИ</p>	<p>5</p>	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p>	<p>Физи ка; Српск и језик и књиж евнос</p>	

физичке активности;					Т
<ul style="list-style-type: none"> – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; 	<p style="text-align: center;">ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>	Физичко вежбање и спорт		<p>Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке и фудсала. Понашање према судији, играчима супротне и сопствене екипе. Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Информације из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање. Планирање вежбања.</p>	Биологија
<ul style="list-style-type: none"> – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну 			Здравствено васпитање		<p>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардиореспираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина). Вежбање у различитим временским</p>

<p>прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничавањима приликом вежбања.</p>				<p>условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.</p>	
--	--	--	--	--	--

Начин остваривања програма : Програм се реализује у школском дворишту и учионици. Ученици се прате индивидуално и упоређује се њихов напредак током школске године.

Обавезно изборни наставни предмети

Наставни предмет: грађанско васпитање

Циљпредметаје подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика седмог разреда основне школе. Програм пружа ученицима могућност за активно учешће у животу локалне заједнице, проширивање знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање. Компетенције које развија : Комуникација, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивости оријентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама; решавање проблема, сарадња.

ИСХОДИ	ТЕМА	Бр ча с	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	Корелација
<p>– наведе и опише основне карактеристике људских права; – својим речима опише везу између права појединца и општег добра; – дискутује о односу права и правде и о сукобу права; – образложи личну одговорност у заштити свог здравља; – штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; – образложи сврху постојања</p>	<p>ЉУДСКА ПРАВА</p> <p>ДЕМОКРАТ</p>	<p>9</p> <p>9</p>	<p>Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неутуђивост, недељивост. Опште добро. Права појединца и опште добро. Сукоб појединачних права и општег добра. Права и правда. Социјална правда.</p> <p>Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе.</p>	<p>Историја Биологија Српски језик</p>

<p>политичких странака; – аргументује потребу ограничења и контролу власти; – наведе кораке од предлагања до усвајања закона; – образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; – препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска;</p> <p>– учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин</p> <p>– проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.</p>	<p>СКО ДРУШТВО</p> <p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕН ОМ СВЕТУ</p> <p>ГРАЂА- НСКИ АКТИВИ- ЗАМ</p>	<p>9</p> <p>9</p>	<p>Народна скупштина – сврха и надлежности. Народни посланици, посланичке групе. Процедуре у раду Народнескупштине. Скупштинске дебате. Предлагање и доношење закона. Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих. Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца. Вршњачки притисак. Конформизам. Приватност – обим и границе. Понашање људи у маси и угроженост права појединца. Симулација Народне скупштине Одређивање улога и процедура у скупштини. Формирање посланичких група. Избор председника скупштине. Формулисање предлога закона. Скупштинска дебата. Гласање. Евалуација симулације.</p>	<p>Историја Ликовна култура Српски језик</p>
---	--	-------------------	---	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Француски језик

Разред: седми

Годишњи фонд часова: 72

Недељни фонд часова: 2

Циљеви: Циљ учења француског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења француског језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према француском језику и култури, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Компетенције које развија: компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

ИСХОДИ	ТЕМА	Б Р. ча с.	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ
<p>– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;</p> <p>– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>– размени једноставније информације личне природе;</p> <p>– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</p>	<p>Apprends avec les autres (поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима)</p>	4	<p>Презентативи (c'est, ce sont). Питања интонацијом. Упитна морфема n'est-ce pas? Описни придеви. Презент повратних глагола. Наглашене личне заменице (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе.</p>
<p>– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;</p> <p>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;</p>	<p>Resteenforme (описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања)</p>		<p>Поређење придева (компаратив, суперлатив). Показни придеви. Негација (ne/ n'... pas). Предлози испред назива земаља. Презент фреквентних глагола. Изостављање одређеног члана (испред назива занимања). (Интер)културнисадржаји: особеностинашеземљеиземаљаговорногподр учјацилногјезика (знаменитости, географскекарактеристикеисл.)</p>
<p>– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;</p> <p>– упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p> <p>– затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке</p>	<p>Profite de tes loisirs (изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих)</p>		<p>Модални глаголи. Хипотетичка реченица. Futur simple. Futur proche. Субјунктив/ императив глагола avoir и être у устаљеним изразима. (Интер)културнисадржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговања на предлоге, савете и позиве.</p>

активности;		
<p>– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих;</p> <p>– упуту уобичајене молбе и захтеве;</p> <p>– честита, захвалииизвинисекористећимањесложенајези чкасредства;</p>	<p>Prépare l'avenir (изражавањемолби, захтева, обавештења, извињења, честитањаизахвалности)</p>	<p>Кондиционал модалних глагола.</p> <p>Упитна реченица са конструкцијом <i>est-ce que</i>.</p> <p>Упитнезаменице (<i>lequel, laquelle</i>).</p> <p>Показнезаменице (<i>celui, celle, ceux, celles</i>).</p> <p>Императив.</p> <p>Узвичнереченице.</p> <p>Индиректнапитања.</p> <p>(Интер)културнисадржаји: правилаучтивекомуникације, значајнипразнициидогађаји, честитања.</p>
<p>– разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијамаизсвакодневногживота;</p> <p>– пружиједноставнијаупутстваувезисауобичајеним ситуацијамаизсвакодневногживота;</p>	<p>Partage des informations (разумевањеидавање упутстава)</p>	<p>Конструкција <i>il faut</i> + субјунктив (у устаљеним изразима).</p> <p>Конструкција <i>il faut</i> + инфинитив. Модални глаголи.</p> <p>(Интер)културнисадржаји: правилаучтивостиускладусастепенормалностииситуацијом.</p>
<p>– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p> <p>– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;</p>	<p>Resteenforme (описивање радњи у садашњости)</p>	<p>Прилошке заменице (<i>en, y</i>).</p> <p>Презент фреквентних глагола.</p> <p>Предлозиипредлошкиизрази (<i>à côté de, chez, depuis</i>).</p> <p>Прилози.</p> <p>Прилозизаместо (<i>ici, là</i>).</p> <p>(Интер)културнисадржаји: породичниживот; животушколиииширемокружењу – наставнеиваннаставнеактивности; распустиипутовања; традицијиообичаји.</p>
<p>– разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости;</p> <p>– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p>	<p>Partage des informations / Affirme-toi (описивањерадњиупрошлости)</p>	<p>Перфекат (<i>passé composé</i>).</p> <p>Имперфекат.</p> <p>Исказивање будућности у односу на прошлу радњу (рецептивно).</p> <p>Реднибројеви.</p> <p>(Интер)културнисадржаји: историјскидогађаји, епохалнаоткрића; важнијеличностиизпрошлости.</p>

<p>– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;</p> <p>– размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима;</p> <p>– саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;</p>	<p>Prépare l'avenir / Partage des informations описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања)</p>	<p>Futur simple. Futur proche. Кондиционална реченица. (Интер)културнисадржаји: правила учтивости ускладу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>
<p>– разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих;</p> <p>– изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p>	<p>Affirme-toi исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања</p>	<p>Узвична реченица. Негација. Презент фреквентних глагола. (Интер)културнисадржаји: мимика и гестикација; интересовања, хоби, забава, разонода, спортирекреација.</p>
<p>– разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих;</p> <p>– затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;</p> <p>– опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима;</p>	<p>Voyage dans un pays francophone исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору</p>	<p>Индијектно питање. Релативне заменице (qui, que, où). Основни бројеви. Присвојни придеви. (Интер)културнисадржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земља аговорног подручја и њеног језика.</p>
<p>– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих;</p> <p>– размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;</p>	<p>Affirme-toi изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза</p>	<p>Личне заменице у функцији индијектног објекта. Негација. Узвичне реченице. Императив. (Интер)културнисадржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>– разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</p> <p>– формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;</p>	<p>Profite de tes loisirs изражавања припадања и поседовања</p>	<p>Презентативи (c'est, ce sont). Присвојне заменице. Показне заменице. Негација.</p>

			(Интер)културнисадржаји: односпремасвојојитуђојимовини.
– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;	Affirme-toi изражавање допадања и недопадања		Конструкција за наглашавање (c'est... que). Узвичнереченице. (Интер)културнисадржаји: уметност, књижевностзамладе, стрип, музика, филм, спорт.
– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење;	Affirme-toi изражавање мишљења		Питања са упитним речима. Објекатска реченица. Негација. (Интер)културнисадржаји: поштовањеосновнихнормиучтивостиукомун икацијисавршњацимаиодраслима.
– разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; – размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.	Voyagedansunpaysfrancophone изражавање количине, димензија и цена		Редни бројеви. Поређење придева (суперлатив) Презентативи (voilà, c'est). (Интер)културнисадржаји: друштвеноокружење; валуте циљнихкултура; правописнеконвенцијеприраздвајањуухиљада , каоицелиходдецималнихбројева; конвенцијеуизговорудецималнихбројева; метричкиинеметричкисистеммернихјединица.

НАСЛОВ УЦБЕНИКА: Nouveau Pixel 4, (Уџбеник и радна свеска за 8.разред основне школе)

АУТОР(И): Уџбеник – Colette Gibbe   Радна свеска – Patricia Robert

ИЗДАВАЧ: Data Status, Београд, Србија у сарадњи са CLEInternational- ом, Француска, 2019.

Корелација : Српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, биологија, географија, грађанско васпитање, енглески језик

Начин остваривања програма : Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- наставник и даље ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;

- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се динамично смењују технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;

– извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

– повезивање гласова и групе слова;

– замењивање речи цртежом или сликом;

– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);

– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;

– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);

– писање честитки и разгледница;

– писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

Изборни наставни предмети

ХОР/ОРКЕСТАР

Свака основна школа је обавезна да организује рад хорова. Хорови могу бити организовани као хор разреда првог циклуса, хор разреда другог циклуса, хор на нивоу школе, од првог до осмог разреда, или разредни хор.

Оркестар може да се образује у зависности од услова школе. Оркестар је инструментални састав од најмање 10 извођача који свирају у најмање три самосталне деонице. Могу се образовати оркестри блок флаута, тамбурица, гудачког састава, хармоника, мандолина, као и мешовити оркестри.

Рад са хором/оркестром представља сложенији вид образовног-васпитног рада наставника. Рачуна се као саставни део обавезне наставе, а вреднује се као педагошка норма наставника у оквиру обавезне двадесеточасовне норме са по 3 часа недељно, односно по 108 часова годишње. Часови хора/оркестра изводе се континуирано од почетка до краја школске године и део су радне обавезе ученика који су прошли аудицију за хор/оркестар.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА РАД ХОРА

Химне:

Државна химна

Химна Светом Сави

Химна школе

Народне и песме домаћих аутора:

Српска народна песма, Уродиле жуте крушке

Српска народна песма, Чај горо, лане моје

Српска народна песма, Заспо Јанко

Збирка хорских композиција, Варај Данке

Збирка хорских композиција, Живкова ташта

Нишка бања, аранжман Ник Пејџ

Станиша Коруновић, Цвећ.

Светолик Пашћан Којанов, Зимска песма

Биљана Мандић, Љубичица

Владимир Ђорђевић, Веће врана

Стеван Стојановић Мокрањац, Ал` је леп овај свет
Марко Тајчевић, Пошла румен.
Жарко Петровић, Серенада Београду
Даворин Јенко, Востани Србије
Никола Грбић, Ово је Србија
Стеван Стојановић Мокрањац, У Будиму граду
Драган Пантић, Симонида
Константин Бабић, Чај горо
Ју рок мисија, За милион година
Духовне песме:
Милешевка
Бели анђео
Ударало у тамбуру ђаче
Помози нам, Боже драги
Помози нам, вишњи Боже
Јосиф Маринковић, Оче наш
Вера Миланковић, Оче наш
Непознат аутор, Бројаница Светог Саве
Непознат аутор, Пред иконом Светог Саве
Непознат аутор, Радуј се (ускршња песма)
Страни композитори:
Јохан Себастијан Бах, Ах, што волим
Волфганг Амадеус Моцарт, Лаку ноћ (Vona nox)
Ђовани да Нола, Chi la gagliarda
Лудвиг ван Бетовен, Ода радости
Дмитри Бортњански, Многаја љета
Дарко Краљић, Чамац на Тиси
Арсен Дедић, Кад би сви
Харолд Арлен, Изнад дуге (Over The Rainbow)
Хозе Марти, Guantanamera
Џо Дасин, Champs Elysées
Боб Марли, Don't Worry, Be Happy
Дин Мартин, Volare
Грчка народна песма, Mi mou thimonis matia mou
Традиционална песма из Енглеске, Green sleeves
Нена, 99 Luftballons
Јапанска дечја песма, Tanabata Sama
Ричард Роџерс: Edelweiss
Традиционална песма из Италије, L'inverno se n'è andato

На репертоару хора могу се наћи и вишегласне песме које су предложене у Препорученим композицијама за певање и свирање, нарочито ако је реч о разредном хору.

ОРКЕСТАР

Садржаји рада:

- избор инструмената и извођача у формирању оркестра;
- избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра;
- техничке и интонативне вежбе;
- расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање);
- спајање по групама (I–II; II–III; I–III);
- заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције. У избору оркестарског материјала и аранжмана водити рачуна о врсти ансамбла, узрасту ученика и њиховим извођачким способностима. Репертоар школског оркестра чине дела домаћих и страних композитора разних епоха у оригиналном облику или прилагођена за постојећи школски састав. Школски оркестар може наступити самостало или као пратња хору.

Програм наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања

Обавезни предмети

Наставни предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 136

Недељни фонд часова: 4

Циљеви учења предмета *Српски језик и књижевност* јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Програм наставе и учења Српског језика и књижевности чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура.

Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: **Књижевност – 52 часа, Језик – 50 часова и Језичка култура – 34 часа.**

Укупан фонд часова, на годишњем нивоу, износи 136 часова.

Све три области програма наставе и учења се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима. Предвиђени часови у оквиру области Језичка култура у одређеном обиму изједначени су са часовима утврђивања садржаја из подобласти Књижевност, што доприноси преливању и функционалном повезивању наставног градива.

теме	исходи по завршеној теми/области	садржаји	начин остваривања програма
КЊИЖЕВНО СТ	<p>ученик ће бити у стању да:</p> <p>-чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања;</p> <p>-тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове;</p> <p>-критички промишља о стварности на основу прочитаних дела;</p> <p>-истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;</p> <p>-повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда;</p> <p>-издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације;</p> <p>-уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање;</p>	<p>ЛИРИКА</p> <p>лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ђура Јакшић: 2. <i>Отаџбина</i> 3. Ј. Јовановић Змај: <i>Светли гробови</i> 4. Ј. Јовановић Змај: <i>Ђулићи</i> (избор) 5. Десанка Максимовић: <i>Пролетња песма / Ономена</i> 6. Момчило Настасијевић: <i>Труба</i> 7. Иван В. Лалић: <i>Ветар</i> 8. Марина Цветајева: <i>Месечев сјај</i> 	<p>- Настава ће се реализовати кроз поштовање међупредметних компетенција и компетенција за целоживотно учење;</p> <p>- Реализација одређених наставних садржаја кроз одржавање огледних и угледних часова у сарадњи са наставницима других предмета;</p> <p>- Примењивање ИКТ-а у настави кроз различите начине коришћења интернета, апликација и софтвера за наставу; видео-бим презентација...</p>
КЊИЖЕВНО СТ		<p>ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ</p> <p>лектира</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бранко Радичевић: <i>Ђачки растанак</i> (одломак „Ој Карловци, место моје драго...“) 2. Народна епско-лирска песма: 	

-повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;
-одреди временски оквир у којем је писац стварао;
-разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;
-препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особениости сопственог народа и других народа;
-учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;

Женидба Милића Барјактара

ЕПИКА

лектира

1. Вук Стефановић Карацић: ***О народним певачима***
2. Вук Стефановић Карацић: ***Житије Ајдук Вељка Петровића*** (одломак)
3. Доситеј Обрадовић: ***Живот и прикљученија*** (одломак)
4. Прота Матеја Ненадовић: ***Мемоари*** (одломак)
5. Петар Петровић Његош: ***Горски вијенац*** (одломак „Бадње вече”)
6. Симо Матавуљ: ***Пилипенда***
7. Лаза Лазаревић: ***Све ће то народ позлатити***
8. Милош Црњански: ***Сеобе*** (одломак) / ***Роман о Лондону*** (Пролеће је стигло у Лондон)
9. Бранимир Ћосић: ***Покошено поље*** (одломак из прве књиге *Читава једна младост*)

10. Дино Буцати: *Колумбар*

11. Херман Хесе: *Магија књиге /*

Нил Гејмен: *Зашто наша
будућност зависи од библиотека,
читања и сањарења /*

Милорад Павић: *Роман као држава*
избор одломака из огледа: *Кратка
историја читања, Последњих сто
читалаца, Нова генерација
електронске књиге, Скакутаво
читање или повратак фусноте,
Романи без речи*

ДРАМА

лектира

Данило Киш:
Ноћ и магла

Петар Кочић: *Јазавац пред
судом*(одломак)

Жан Батист Поклен Молијер:
Грађанин племић
(одломак)

Научнопопуларни и информативни текстови

лектира

1. Веселин Чајкановић: *О
ускришњим обичајима*

КЊИЖЕВНО
СТ

2. Милутин Миланковић:
Кроз васиону и векове
(одломак)

3. Хилда Дајч:
Писма – одломак, (обавезна
напомена о власнику права:
©Јеврејски историјски музеј)

4. Споменка Крајчевић: ***Кругом
двојке***
(избор одломака: *Унутрашња пруга:
Станица пристаниште– Почетак и
крај, Одлазак; СтаницаКалемегдан
– Гозбе, Теорија;
СтаницаБраћеБарух – Извесност,
Тајна; Станица Вуков споменик –
Простор, Булеварска бајка*)

5. Герман Титов:
25 сати у свемиру

Са наведеног списка, **обавезан је
избор два дела** за обраду.

ДОМАЋА ЛЕКТИРА

1. Народне **епске песме новијих
времена:**

тематски круг о ослобођењу Србије:
*Почетак буне против дахија; Бој на
Мишару, Бој на Чокештини...*

2. **Љубавне народне лирске песме**
Српска дјевојка, Љубавни растанак;
обичајне народне лирске песме
(избор)

КЊИЖЕВНО
СТ

3. Избор из савремене српске поезије

(нпр. Васко Попа: *Очију твојих да није*, Бранко Миљковић: *Критика метафоре*, Војислав Карановић: *О читању поезије*, Момчило Мошо Одаловић: *Ршуме, јеси ли знао Црњанског*, Ана Ристовић: *Гледајући у дрвеће...*)

4. Иво Андрић: *Деца*
(*Деца, Књига и Панорама*)

5. Бранислав Нушић: *Сумњиво лице*

6. Клод Кампањ: *Збогом мојих петнаест година*

7. Давид Албахари:
Мамац

ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ

(бирати 3–6 дела)

1. Милош Црњански: *Ја, ти и сви савремени парови*

2. Оскар Давичо:
Србија / Детињство (избор)

3. Бранко Ћопић:
Мала моја из Босанске Крупе

4. Станислав Винавер: *Ратни другови* (*Аритон*)

<p>КЊИЖЕВНО СТ</p> <p>КЊИЖЕВНО СТ</p>		<p>5. Народна приповетка: <i>Усуд</i></p> <p>6. Вук Стефановић Караџић: <i>Српски рјечник</i> (избор, нпр. <i>Отмица...</i>);</p> <p>7. Растко Петровић: <i>Африка</i> (одломци)</p> <p>8. Радослав Братић: <i>Мајсторова рука</i> (одломак)</p> <p>9. Милорад Павић: <i>Хазарски речник</i>, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци)</p> <p>10. Душан Ковачевић: <i>Ко то тамо пева</i></p> <p>11. Гроздана Олујић: <i>Гласам за љубав</i></p> <p>12. Џон Селинџер: <i>Ловац у жити</i></p> <p>13. Ричард Бах: <i>Галеб Џонатан Ливингстон</i></p> <p>14. Кајо Ритер: <i>Дечко који није био из Ливерпула</i></p> <p>15. Џон Бојн: <i>Дечак у пругастој пиџами</i></p> <p>16. Сју Таузенд: <i>Дневник Адријана Мола</i></p> <p>Књижевни термини и појмови</p>	
---	--	---	--

		<p>Стилска средства: анафора и епифора, апострофа.</p> <p>Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска).</p> <p>Епско-лирске врсте: поема, балада.</p> <p>Драмски спев. Мемоари. Биографија.</p>	
<p>ЈЕЗИК: граматика, правопис, ортоепија</p>	<p>-објасни настанак и развој српског књижевног језика; -разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; -сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; -именује дијалекте српског језика; -разуме постојеће језичке прилике у Србији;</p>	<p>Историја језика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. - Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). - Развој српског књижевног језика: српкословенски, рускословенски, славеносрпски језик. - Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. - Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). - Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. - Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско- 	

<p>ЛЕЗИК: граматика, правопис, ортоепија</p>	<p>-издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења;</p> <p>-користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом;</p>	<p>-војвођански) и ијекавски (зетско- рашки и источнохерцеговачки).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. - Службена употреба језика и писма према Уставу. - Језици националних мањина (основни подаци). - Језик – основне особине говорног и писаног језика. <p>Грађење речи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основни модели: извођење, слагање, префиксација; - просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице); - састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. <p>Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фонетика: подела гласова и гласовне промене. - Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. - Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. <p>ПРАВОПИС</p> <ul style="list-style-type: none"> - Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. - Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, 	
--	--	--	--

- доследно
примени правописну норму;

-**примени** основна правила о
распореду акцената;

синтагме).

- Генитивни знак.
- Црта и цртица; други
интерпункцијски и правописни
знаци.

ОРТОЕПИЈА

- Краткоузлазни и краткосилазни
акценат; правила о распореду
акцената и неакцентованих
дужина (основни појмови).

ЈЕЗИК:
граматика,
правопис,
ортоепија

<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>-уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; -пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; -уочи разлику између речи и лексеме; -препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; -разуме значење застарелих речи и неологизама; -користи речник, енциклопедију и лексикон; -уочи манипулацију у пропагандним текстовима; -напише приказ, расправу и краћи есеј; -разликује делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник, библиографију и уме да их користи; -повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. - Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина) <p>Лексикологија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - једнозначност и вишезначност речи; - лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; - синонимија, антонимија и хомонимија; - застареле речи; нове речи – неологизми; - речник, лексикон, енциклопедија. - пропагандни текстови (рекламе и слично). - расправа и есеј на задату тему. - приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). <p>Говорне вежбе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); - анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); - презентовање чињеница и коментара. <p>Правописне вежбе:</p>	
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>			

<p>ЛЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>		<p>диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама.</p> <p>Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема.</p> <p>Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу.</p> <p>Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.</p>	
----------------------------	--	---	--

Наставни предмет: математика

Циљу чења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичкогмишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине удаљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

<p>ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>	<p>НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА</p>
<p>- примени Талесову</p>	<p>Сличност</p>	<p>Пропорционалне величине.</p>	<p>Користећи географске карте</p>

<p>теорему у геометријским задацима и реалном контексту;</p> <ul style="list-style-type: none"> - примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту; - анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; - представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака - уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту; - реши линеарну једначину, неједначину и систем линеарних једначина са две непознате; - реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, неједначину или 		<p>Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности.</p>	<p>разних размера(стоне, зидне ...) поновити размеру дужи и израчунавања растојања на основу дате размере и измереног растојања на карти. Извршити уопштавање појма размере и на конкретним примерима показати како се израчунава четврта пропорционала (ако су тридужи дате нумерички). Поставити питање како проблем решити конструктивно (ако нису дати нумерички подаци), тј. ако се знају три дужи, како одредити четврту геометријску пропорционалу. На примерима објаснити и појам самерљивих дужи (основица и средња линија троугла, растојање од тежишта до темена и тежишнадуж ...) и несамерљивих дужи (страница и дијагонала квадрата). Талесова теорема се на овом нивоу не може коректно доказати, али се ученици могу избором погоднијег упрошћеног модела и поступним, правилним закључивањем навести да исправно формулишу исказ Талесове теореме. Обрат Талесове теореме се може (али и не мора) доказати. У вежбавања везана за примену Талесове (и обратне) теореме организовати поступно тако да се и нумерички и конструктивно размотре могући случајеви примене. Посебну пажњу</p>
---	--	---	---

<p>систем линеарних једначина са две непознате;</p> <ul style="list-style-type: none"> - израчуна површину и запремину праве призме и четвоространепирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; - израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; - примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама; - нацрта и анализира график линеарне функције; - учествује у избору истраживачког пројекта и начина рада. 			<p>посветити конструктивној подели дужи на једнаке делове. Сличност фигура показати на разним примерима из свакодневног живота. Дефиницију сличности троуглова и појам коефицијента сличности увести природно, разматрањем разних ситуација (када је реч о сличним троугловима и онима који то нису). За извођење тврђења о пропорционалности страница сличних троуглова (и обратне теореме), као и за формулацију ставова сличности искористити Талесову теорему. У вежбавања везана за сличност троуглова реализовати на примерима одређивања страница и углова сличних троуглова. Примену сличности троуглова реализовати на примерима из историје математике (легенда о томе како је Талес измерио висину Кеопсове пирамиде), практичним примерима примене (мерење широке реке без преласка на другу обалу, мерење висине брда ...)</p> <p>и примени сличности на правоугли троугао (доказ Питагорине теореме, релација између висине правоуглог троугла и одсецака на хипотенузи ...).</p>
	<p>Тачка, права и раван</p>	<p>Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве</p>	<p>Обраду међусобних односа тачака, правих и равни у простору</p>

и равни, нормала на раван,
растојање тачке од равни. Односи
две равни.
Ортогонална пројекција на раван
(тачке, дужи и праве).
Угао између праве и равни.
Полиедар.

засновати на посматрању и
анализи објеката у окружењу,
користећи математичку
терминологију и
одговарајуће ознаке. Посебну
пажњу треба посветити односима
паралелно и *нормално* (између
две праве, између праве и равни,
односно између две равни).
Однос између праве и равни
повезати са одговарајућим
односом између праве и њене
ортогоналне пројекције на раван.
Угао између праве и равни (када
оне нису нормалне или
паралелне) увести као угао
између праве и
њене ортогоналне пројекције на
ту раван. Обновити Питагорину
теорему и илустровати њену
примену примерима и задацима
у вези са
ортогоналним пројектовањем
дужи на раван. Полиедар увести
као део простора ограничених
многоугловима. Користећи
основне примере
полиедара (посебно оне који
одговарају познатим реалним
објектима) анализирати облик и
број страна полиедара. Обновити
својства коцке и квадра и кроз
разноврсне примере и задатке
повезати их са осталим
садржајима ове наставне
теме. Предвиђене садржаје треба
да прате задаци којима се
подстиче оријентација у
простору, просторна

			<p>визуелизација, мисаоносагледавање простора и сл. Будући да развоју ових способностизначајно доприноси вештина представљања просторних односасликама у равни, неопходно је код ученикаподстицати вештинуцртања (слободном руком и геометријским прибором) просторнихфигура. Веома је важно да ученици коректно употребљавају пунеи испрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивихивица просторне фигуре у односу на избрани правацпосматрања,као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) просторне фигуре који нисуверодостојно приказани на равној слици.</p>
	<p>Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом</p>	<p>Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавањелинеарних неједначина с једномнепознатом. Примена у реалним ситуацијама.</p>	<p>Ученици су се, у претходнимразредима, упознали са решавањем једноставних линеарних једначина и неједначина. На самом почетку, једначине и неједначине су решавали користећи везе међуоперацијама (уочавањем непознатог сабирка, чиниоца, умањеника, умањивоца, дељеника или делиоца), а касније користећи методутеразија. Ова претходна знања представљају темељ за коришћењееквивалентних трансформација при решавању једначина и неједначина.</p>

На конкретним примерима показати да линеарна једначина $ax = b$:

- у случају да је $a \neq 0$ и $b \in R$ има јединствено решење,
- у случају да је $a = 0$ и $b \neq 0$ нема решења (скуп решења једначине је празан) и
- у случају да је $a = 0$ и $b = 0$ има бесконачно много решења (сваки реалан број је решење). У осмом разреду није предвиђено да се решавају једначине са параметрима.

Ученици треба да овладају техникама помоћу којих се неке једначине могу еквивалентним трансформацијама свести на једначину облика $ax = b$. Укључивати и примере једначина које се свode на линеарне, а помоћу којих се обнављају и користе стечена знања о:

- апсолутној вредности (само случај $|ax + b| = c$),
- формулама за квадрат бинома и разлику квадрата (случајеви када се квадратни чланови анулирају),
- условима под којима су производ, односно количник једнаки нули.

На сличан начин приступати и решавању линеарне неједначине уз истицање разлика (у случају множења негативним бројем мења се смисао неједнакости).

			<p>Решење једначина приказивати на бројевној правој и у одговарајућем скуповном запису. Решавајући текстуалне проблеме, укључујући оне из сродних предмета, као и из реалног контекста, ученици увиђају потребу засостављањем одговарајућих једначина и неједначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.</p>
	Призма	<p>Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.</p>	<p>Да би ученици што лакше упознали геометријска тела – призму и пирамиду, њихове елементе, уочавали дијагоналне пресеке и научили да израчунавају површине и запремине ових тела, треба користити њихове моделе, мреже, скице и слике. Препоручљиво је да и сами ученици цртају мреже и израђују моделе проучаваних тела. Предвиђено је израчунавање површине и запремине следећих тела: праве тростране и четворостране призме, правилне шестостране призме, четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде.</p>
	Пирамида	<p>Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.</p>	

			<p>Приликом решавања задатака инсистирати на што прецизнијем цртању скице геометријског тела, водећи рачуна о цртању видљивих ивица пуном линијом и невидљивих испрекиданом линијом. Извођење формуле за запремину призме везивати за прихваћену формулу за запремину квадра. Рачунати површине и запремине помоћу основних елемената и зависних елемената (бочне висине, полупречника описаног или уписаног круга, дијагонала ...). Приликом израде задатака треба полазити од општих формула (за призму: $P = 2B + M$ и $V = BH$, за пирамиду: $P = B + M$ и $V = BH$) и анализирањем конкретног случаја решавати задатак. Посебно размотрити примере једнакоивичних тела. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини призме и пирамиде и у ситуацијама из свакодневног живота.</p>
	<p>Линеарна функција</p>	<p>Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и</p>	<p>Најпре поновити појам функције директне пропорционалности и њеног приказивања у координатном систему који је обрађиван у седмом разреду. Увести затим</p>

		<p>читање графика линеарних функција.</p>	<p>појамлинеарне функције једне реалне променљиве ($y = kx + n$), непомињући општи појам функције. Показати да је график те функције права, уз посебно разматрањеслучајева $k = 0$, $k > 0$, $k < 0$, као и $n = 0$, $n > 0$, $n < 0$. Увести појмове: нула функције, знак функције, растућа и опадајућа функција и објаснити како се они илуструју на графику и како зависе од вредности коефицијената k и n. Ученици треба у потпуности да овладају поступком цртања графика линеарне функције и његовог анализирања, тј. „читања“ својстава те функције када јој је график задат. Обрадити својства линеарнефункције када је она задата имплицитном релацијом $ax + by = c$.</p>
	<p>Систем линеарних једначина са две непознате</p>	<p>Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама.</p>	<p>Ученици треба да се упознају са линеарном једначином с двенепознатеоблика $ax + by = c$, да разумеју да је график ове једначине (када јебар један од бројева a или b различит од нуле) права и да умеју данацртају тај график.Уводи се и појам система две линеарнеједначине с две непознате, као и појам решења система као уређеног пара бројева.Системе линеарних једначина решавати методама</p>

			<p>замене и супротних коефицијената. Пажњу треба посветити и графичкој интерпретацији система двелинеарне једначине с две непознате.</p> <p>Решавајући разне проблеме изгеометрије, физике, хемије и свакодневног живота, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих система линеарних једначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.</p>
	<p>Ваљак, купа и лопта</p>	<p>Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правога ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.</p>	<p>Важно је истаћи да су ваљак, купа и лопта ротациона тела. Као и код призме и пирамиде, ради бољег уочавања елемената и осних пресека ваљка и купе, као и пресека лопте (сфере) и равни, користити моделе тела.</p> <p>Оспособити ученике за цртање мреже ваљка и купе, израду њихових модела као и што прецизнијих скица приликом решавања задатака. При обради ове теме, ваљак и купу повезати са призмом и пирамидом и указивати на аналогije између призме и ваљка, односно пирамиде и купе. Ту аналогiju користити за образложење формула за површину и запремину ваљка и купе. Приликом извођења формуле за</p>

			површину купе, повезати површину омотача са површином кружног исечка, а обим базе са дужином кружног лука. Пре дефинисања сфере, односно лопте потребно је подсетити се дефиниција кружнице и круга. Формуле за површину и запремину лопте се наводе без доказивања. На часовима систематизације применити знања о површини и запремини ваљка, купе и лопте у ситуацијама из свакодневног живота.
--	--	--	---

Наставни предмет: енглески језик

Циључења Страног језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ТЕМА	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Поздрављање; Представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима;	– разуме општи смисао и главне информације из уобичајених текстова који се односе на представљање и тражење/ давање информација личне природе; – тражи, саопшти, пренесе информације личне природе или податке о себи и другима; – у неколико повезаних исказа представи себе, своју ужу/ширу	<i>How are you/have you been/are you doing? I'm/I've been/I'm doing fine, and you? It's been long time. / Long time no see!</i> <i>Yes, it's been a while.</i> <i>I was born and raised/brought up in Kruševac, a town in Serbia. Where did you grow up? I live in a nuclear/an immediate family. Who do you live with?</i> <i>We live in a suburb/in the suburbs/on the outskirts of the town. We share the house with another family. We've lived there since I was born. What part of town do</i>	Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови: – циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери; – говор наставника

породицу и пријатеље користећи једноставнија језичка средства;

*you live in?
I've got a twin/half/step brother. Have you got any siblings? The man over there is Alex's and my stepdad.
Is Luka your relative? Yes, he's my second cousin. / He's my close/distant relative. / No, we're not related. He's just a friend
of mine. What country was he born in? What/Which school did he go to? Have you got any family in an English speaking country?
Is your step brother the same age as you? No, he's twice/half as old as me. He doesn't go to school, he goes to kindergarten.
The boy in the photo is our schoolmate/teammate/roommate and our mutual friend. He's my namesake. Our name is pronounced... , but it is spelled.... My mum's the only person who calls me by my first name, and it usually means I'm in trouble! Do your friends call you by your first name or your nickname?
Dunja's my soulmate; we are inseperable.
Who's your role model? My dad's my main role model, I have always looked up to/admired him. Who has been the most important and most influential person in your life?
Mark Twain was a pen name of the American writer whose real name was Samuel Clemens. What other names did Samuel*

прилагођен је узрасту и знањима ученика;
– наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
– битно је значење језичке поруке;
– наставник и даље ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;
– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
– са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом,

Clemens write under?
What was Agatha Christie famous for?
She was famous for her detective stories.
What films did Daniel Radcliffe play in? He played the title character in the Harry Potter film series.
It's been nice meeting you/talking to you.
Have a good life!
Farewell, my friends!
The Present Simple Tense и *The Present Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости
The Past Simple Tense и *The Past Continuous Tense* за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости
The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају
 Питања са *Who/What/Which/Where/When/Why/How...*
 Питања са препозиционим глаголима
 Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple*)
 Саксонски и нормански генитив *Twice/three times.../half as (adjective) as*
 Префикси *over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...*
(Интер)културни садржаји:
 устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци;

поступком и циљем;
 – наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
 – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:
 – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
 – поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
 – наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
 – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у

		<p>родбина, породични односи и родбинске везе; важније личности из света књижевности, музике, филма и спорта.</p>	<p>друштвеном чину; – уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад; – за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.</p>
<p>Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања</p>	<p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – размени информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања;</p>	<p><i>My aunt's an average looking young woman. She's in her early/middle/late 20s.</i> <i>My uncle has grown a beard/moustache; now he looks twice as old as her.</i> <i>My parents are middle-aged. My mum's a bit overweight, but my dad's really skinny/underweight.</i> <i>My grandparents are elderly, but still young at heart/in spirit. How adventurous are your family?</i> <i>My sister doesn't look anything like me. Who do you look like in your family?/Who do you resemble most? I resemble my mother, while my brother looks more like my father.</i> <i>I was oversensitive about my looks/to criticism as a child. What were you like as a child?</i> <i>What did the man look like? He looked/seemed/appeared annoyed. He also sounded strange/upset. How interesting!</i> <i>Jason was wearing a hoodie and sports trousers/pants at the party.</i> <i>Sophia was wearing a circular/semicircular/rectangular/triangular/heart-shaped pendant made of silver/gold.</i> <i>This steak is undercooked/overcooked.</i> <i>It tastes/smells horrible! What does your steak taste/smell like?</i> <i>Novi Sad is a major city in Serbia.</i></p>	<p>Технике/активности Током часа се динамично смењују технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.). Мануелне активности (израда</p>

*What's its high/main street?
New York City is nicknamed the Big Apple. Has your city/town got a nickname? By what name was your hometown previously known?
The 50 stars on the American flag represent the 50 states, while the 13 stripes represent the thirteen British colonies that declared independence from Great Britain and became the first states in the U.S. The UK flag is called the Union Jack, or Union Flag.
The Serbian coat of arms consists of two main national symbols: a white double-headed eagle and a shield with a cross.
Statehood Day is a national holiday in Serbia. It's celebrated on 15th February to commemorate the outbreak of the First Serbian Uprising against Ottoman rule in 1804. On the same day in 1835, during the rule of Miloš Obrenović, the first modern Serbian constitution was adopted, known as Sretenje Constitution.
Armistice Day is celebrated in memory of the day when the armistice was signed between the Allies of World War I and Germany on the 11th of November, 1918.
Saint Sava is considered the patron saint of education and all the schools in Serbia. He's also the patron saint of*

паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).
Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).
Игре примерене узрасту.
Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...)
Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.
„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.
Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.
Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).
Разумевање писаног језика:
– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);

our school.
Professor Moriarty is Sherlock Holmes's mortal enemy.
My sister loves video games with immortal characters – so-called immortality games.
The series was voted the best teenage series of all times.
My score is twice as good/bad as yours.
Dragana ran half as fast as Relja.
You can't compare these two things - that's mixing apples and oranges!
It's water under the bridge!
The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости
The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и радњи које су почеле у прошлости и још увек трају
The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости
Stative verbs (look, seem, appear, sound, taste, smell...)
Пасивни облик глагола у простим временима (*Present Simple, Present Perfect Simple, Past Simple, Future Simple*)
Питања са *Who...look like, What...look/taste/smell like, How (adjective)...*
Префикси *over-, under-, un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...*
Twice/three times... as

– препознавање везе између група слова и гласова;
– одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
– извршавање прочитаних упутстава и наредби.
Писмено изражавање:
– повезивање гласова и групе слова;
– замењивање речи цртежом или сликом;
– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
– писање честитки и разгледница;
– писање краћих текстова.
Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.
Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

		<p><i>(adjective/adverb) as</i> (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике, национална обележја и сл.); метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>Изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих</p>	<p>– разуме краће низове исказа који се односе на предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи детаљније информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања и реагује на њих; – саопшти краће низове обавештења, молби и захтева који се односе на потребе и интересовања;</p>	<p><i>There aren't enough computers for everybody; why don't we take turns to work on them? Fine, let's do that!</i> <i>Let's go out for ice cream - my treat this time! Well, I'm trying to cut down on sweets, how/what about having some fruit salad instead? Why don't we split the bill?</i> <i>Let's start over, shall we? What do you mean? Can/Could you share a link to an example?</i> <i>Shall I ask him to join us? I think he would love that! He'd better not be late this time!</i> <i>Shall we meet at my place? Okay, what time?</i> <i>Is this time next week ok with you?</i> <i>That sounds good to me./That would be great!</i> <i>Would you like/Do you want me to help you with your English assignment? No thank you, I can manage.</i> <i>You should/ought to/had better leave or you'll miss your bus. Thank you but don't worry, I'll hurry up now.</i> <i>You shouldn't/had better not stick your nose in other people's business. It's impolite!</i></p>	

		<p><i>Pets shouldn't be abandoned by their owners. It's irresponsible!</i></p> <p><i>The doctor advised me to have regular meals and a balanced diet in order to stay healthy. She also recommended taking up a sport instead of dieting.</i></p> <p><i>My parents told me not to put off doing things I have to do, because I could regret later.</i></p> <p><i>If I were you I would stop being late for school. You might get expelled.</i></p> <p><i>What would you do if you were in my place/shoes?</i></p> <p><i>Let's not split hairs about it!</i></p> <p><i>Should/Ought to/Had better за давање савета</i></p> <p><i>Изрази: How/What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i></p> <p><i>Stative verbs (think, mean, sound...)</i></p> <p><i>Модални глаголи за изражавање предлога и вероватноће - can/could/may/might...</i></p> <p><i>Пасивни облик модалних глагола</i></p> <p><i>Заповедни начин</i></p> <p><i>Gerund/Infinitive</i></p> <p><i>Индириктни предлози и савети</i></p> <p><i>Први и други кондиционал</i></p> <p><i>Негативни префикси un-, im-, ir-, il- ...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p><i>прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на њих; метафоричка употреба језика/идиоми.</i></p>	
<p>Изражавање молби, захтева, обавештења,</p>	<p>– разуме и на прикладан начин одговори на честитку, захвалност</p>	<p><i>Can/Could/May I retake the listening text? I've misheard some questions.</i></p> <p><i>Can/Could/Will you rewrite the essay?</i></p>	

<p>извињења, честитања и захвалности</p>	<p>и извињење; – упуту честитку, захвалност и извињење користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе;</p>	<p><i>You've misspelled/misspelt some words.</i> <i>Excuse me teacher, can you draw/pull/close the curtains? Ok, you put the light on. Can you now draw/pull/open them? Ok, let's have some sunlight in!</i> <i>Could/Would you come to my place tonight if you had time? Your place, sixish!</i> <i>Please don't tattle on me to my mother/teacher. / Don't be such a tattletale!</i> <i>Promise not to tell anyone! I promise!</i> <i>Stop showing off! Nobody likes a show-off!</i> <i>Stop arguing, will you? Can I tell my side if you let me talk?</i> <i>Stop beating around the bush and tell me what the problem is!</i> <i>She told me to stop making fuss about nothing!</i> <i>My mum asked/warned us to stop giggling.</i> <i>The head teacher promised to look into the matter.</i> <i>I'm sorry I overslept/overreacted. It's ok, make sure you don't do that again!</i> <i>Sorry to disturb/interrupt!</i> <i>Sorry, it wasn't on purpose. I'm truly sorry.</i> <i>Thanks for letting me stay/for waiting for me!</i> <i>Thank you, you've been very kind.</i> <i>Many thanks in advance! I (really) appreciate that/your help.</i> <i>Tell your parents I said thank you. Say hi for me!</i> <i>Pretty please!</i></p>	
--	---	---	--

		<p><i>Happy anniversary!</i> <i>Better luck next time! Fingers crossed!</i> <i>Congrats on your exams!</i> Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – <i>can/could/may/will</i> Заповедни начин Први и други кондиционал Индиректне наредбе и молбе <i>Gerund/Infinitive</i> Префикси <i>over-, mis-, over-, re...</i> (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p>	
<p>Разумевање, давање и тражење упутстава</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; - размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; - размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; 	<p><i>Choose a person in the classroom, but keep the name secret. Note down as much information about the person as you can.</i> <i>What shall we do next? Take turns to ask questions, and try to guess your partner's person!</i> <i>Find out about an eco-project in your country. Produce a leaflet explaining where it is and what happens there.</i> <i>What can I use this application for? Click on the photos if you want to find out more.</i> <i>If you want to make an appointment/need further information call our office at 555-333.</i> <i>I think I've been overcharged for my mobile phone bill. What shall/should I do first? Dial these numbers to speak to customer service...</i> <i>Read the exercise in silence/silently.</i> <i>Time's up! Put down your pens and hand in your tests.</i> <i>Sit tight! Sit up straight! Straighten</i></p>	

- разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање;
- формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање.

your back! Behave yourself!
Turn sideways! Why/What for? Move over to make room for some more students.
Look me in the eye! Speak when spoken to! Don't speak/talk out of turn! Speak your mind!
Don't blame me, it's not my fault!
Don't wait for me! I might be long!
Don't peek! It's none of your business!
Don't touch the stove until it gets cool.
Hold this for me!
He told me to hold on to his arm.
Tell me who the book belongs to.
The P.E. teacher told/instructed us to pass the ball to each other/one another.
Mind your step!
Beware of the dog!
Caution: wet floor!
Danger: strong current!
Don't limit your challenges – challenge your limits!
Let go of bad memories and be happy!

Заповедни начин
Модални глаголи *shall/should* за тражење упутстава
Модални глаголи за изражавање вероватноће: *might/may/could*
Пасивни облик глагола у комбинацији са модалним глаголима
Први и други кондиционал
Индириктне наредбе и молбе
Префикси *over-, un-, im-, ir-, il-...*
(Интер)културни садржаји:
понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.

<p>Описивање радњи у садашњости</p>	<p>– разуме и следи краће низове упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– тражи и пружи неколико везаних једноставнијих упутстава у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање радњи и ситуација у садашњости;</p> <p>– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање способности и умећа у садашњости;</p> <p>– размени неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;</p> <p>– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;</p>	<p><i>It's getting dark/late/cold/hotter...</i></p> <p><i>She's getting hungry/tired/better/worse...</i></p> <p><i>The weather is getting worse by the minute.</i></p> <p><i>What's bothering/puzzling you? I can't solve this problem.</i></p> <p><i>Who are you doing that for? I'm doing this for my classmate Milica.</i></p> <p><i>Where's Jacob? He's at a sleepover. / He's sleeping/spending the night at a friend's. He often sleeps over at Filip's house.</i></p> <p><i>How often do you sleep over at your friends' place?</i></p> <p><i>Who does the new teacher remind you of? He reminds me of my Australian uncle.</i></p> <p><i>This reminds me, have you applied for the competition yet?</i></p> <p><i>This is the first time I've used a crib sheet.</i></p> <p><i>Can I trust you with something?</i></p> <p><i>Anyone can use the application, can't they?</i></p> <p><i>The class teacher tells us to always report the absent students.</i></p> <p><i>I don't know what they are arguing about/who they are laughing at.</i></p> <p><i>My teacher says that the English drink the most tea in the world.</i></p> <p><i>My mum asks me who the message is from.</i></p> <p><i>My friend wants to know which team you support / whether/if you support Red Star or Partisan.</i></p> <p><i>Danilo asks how long I have kept my diary/blog.</i></p> <p><i>Jelena complains that she keeps</i></p>	
-------------------------------------	---	--	--

*forgetting her parents' birthdays!
Do you know who I met yesterday?
What does UNICEF/the abbreviation
stand for?
What happens if students misbehave in
class in your school? Do they get
punished for their misbehaviour?
I would/could help you if I had time
now. What would you do if you were
rich?
The Harry Potter film series is based
on Joanna Rowling's novels. Which
book is the play based on?
The story/novel is set in the 19th
century.
In my country a lot of children live in
a single-parent family or in a family
with a step-parent and step brothers
and sisters.
Some city people live in a high rise,
but most people live in detached or
semi-detached houses.
International Mother Language Day is
held on 21 February to promote
awareness of linguistic and cultural
diversity.
How's Labour Day celebrated in your
country?
There are approximately 1000 giant
pandas remaining in the world.
It is estimated that/According to the
statistics, 2 million alligators live in
the state of Florida.
The Present Continuous Tense за
изражавање тренутних и
привремених радњи
The Present Simple Tense за
изражавање сталних и уобичајених
радњи*

		<p><i>Stative verbs (taste, smell, remind...)</i> <i>The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају и у изразима This is the first/second/third time...</i> <i>Други кондиционал</i> <i>Can за изражавање способности у садашњости</i> <i>Модални глаголи за извођење закључака о садашњости (must/can't/might/may/could)</i> <i>Пасивни облик глагола у простим временима (Present Simple, Present Perfect Simple)</i> <i>Индиректне наредбе и молбе</i> <i>Индиректне изјаве и питања са уводним глаголом у садашњем времену</i> <i>Gerund/Infinitive</i> <i>Питања са препозиционим глаголима</i> <i>Get + adjective</i> (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем окружењу – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
Описивање радњи у прошлости	– разуме општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, догађаја и способности у прошлости; – размени неколико информација у низу о	<i>I went to the park with some friends of mine yesterday afternoon.</i> <i>We had a two months' holiday. What did you do on your holiday/spring/term break? We were having the time of our life!</i> <i>Why didn't you tell me about that? I didn't want you to know!</i> <i>My friend turned pale/jumped for joy</i>	

искуствима, догађајима
и способностима у
прошлости;
– опише искуства, догађаје
и способности из
прошлости
повезујући неколико краћих
исказа у смислену целину;

*when she heard the news.
Who forgot their phone?
When did the centre reopen?
What was the first concert you went
to? Who were you there with?
My friends threw me a going
away/goodbye/farewell party before I
moved away/left the town/country.
They saw me off at the
airport.
My dad couldn't afford to go to
university, but I can now.
Anastasija was able to answer all of
her questions correctly, but I answered
mine incorrectly.
I misheard you. I was mistaken. She
misunderstood my message.
Something's just crossed my mind. I've
changed my mind. Have you made up
your mind yet?
I've lost my train of thoughts. / My
mind's gone blank.
Have you read/heard
today's/yesterday's news?
Have you passed to the next round?
Has it stopped raining?
I've misplaced my pen / miscalculated
the numbers.
He's gone bananas!
We were having a rehearsal while the
storm was raging/when there was a
power cut.
My mum told me to stop to buy some
bread on my way home.
The old lady asked/begged us to help
her.
I was voted the class president in the
previous class meeting.
Who was the book published by? It has*

		<p><i>been adapted into a film.</i> <i>The people have been stricken by a lightning.</i> <i>The cat's been run over by a car.</i> <i>I haven't been invited to the party.</i> <i>The industrial revolution started in the 18th century.</i> <i>YouTube, the popular video sharing website, was created in 2005.</i> <i>The Past Simple Tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе <i>The Past Continuous Tense</i>, све употребе <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet...</i> <i>Could</i> и <i>was/were able to</i> за изражавање способности у прошлости Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Present Perfect Simple, Past Simple</i>) Индиректне наредбе и молбе Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/Why...</i> Питања са препозиционим глаголима Герунд/Инфинитив Префикси <i>mis-, over-, re...</i> (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
Описивање будућ их радњи (планова, намера,	– разуме општи смисао и главне информације из текстова који	<i>Who are you going to the prom with?</i> <i>When are you leaving for the airport?</i> <i>When does your plane leave? / What</i>	

<p>предвиђања)</p>	<p>се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања у будућности; – размени неколико исказа у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима у будућности; – саопшти планове, намере и предвиђања;</p>	<p><i>time is your flight? What time does the flight from Moscow arrive? Which platform does the train leave from?</i> <i>When does the rerun of season 1 begin? I guess/suppose it starts in 2 weeks' time.</i> <i>We're going to make up the missed class next week. Let me know when/the time!</i> <i>I'll leave school in 2 years' time. When will you leave school? What are you going to do after you leave school?</i> <i>Emma will turn 15 in 2 months.</i> <i>Noah might/may/could take part in the karate tournament/marathon race next week.</i> <i>I think the party will be over/finished by the time/before we get to Kristina and Helena's place!</i> <i>We'll figure out/decide what to do as soon as/when/after we all get together.</i> <i>See you when you get back!</i> <i>Take your umbrella in case it rains tonight!</i> <i>I'll tell on you to the teacher unless you stop!</i> <i>If it's a tie, will we be able to play another round?</i> <i>If I wish on a shooting star, will my wishes come true?</i> <i>What will happen if we keep littering?</i> <i>What would you do if you saw aliens?</i> <i>Would you run away or speak to them?</i> <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/испланираних радњи <i>The Present Simple Tense</i> за изражавање будућних радњи које су</p>	
--------------------	---	--	--

		<p>део утврђених распореда/програма <i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања Модални глаголи за изражавање вероватноће: <i>may/might/could</i> <i>Going to</i> за изражавање општих планова и намера, као и предвиђања на основу чулних опажања Временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (<i>when, after, before, as soon as, by the time...</i>) <i>Stative verbs</i> (<i>promise, believe, think, guess, suppose, hope...</i>) Пасивни облик глагола у простим временима (<i>Future Simple</i>) Први и други кондиционал <i>Will be able to</i> за изражавање способности у будућности (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.</p>	
Исказивање просторних односа и упутстава за оријентацију у простору	– разуме краће низове исказа који описују просторне односе, оријентацију и правац кретања; – затражи и пружи обавештења о просторним односима, оријентацији и правцу кретања;	<p><i>Let's meet at the entrance to/exit from the museum!</i> <i>Could you tell me where the pedestrian area/zone / the main square / the city/town hall is. Go past the traffic lights and go straight on until you get to the roundabout. At the roundabout turn left. You can't miss it!</i> <i>I live as close/near as you from the school.</i></p>	

The Science and Technology Park is twice as far as the Natural History Museum.

What would happen if the Sun was twice as far from the Earth?

Čačak is a large industrial town halfway between Kraljevo and Užice.

The baker's/pastry shop is halfway between my home and school.

I don't know where the icon is. It's on the left/right side/at the top/bottom / in the top/bottom left/right corner of the screen.

Move over towards the door.

I slipped as I stepped onto the platform.

We went for a walk along the beach/river bank at dawn.

The boys swam across the lake.

This is the first time I've flown across the Atlantic.

Индириктна питања са уводним глаголом у садашњем времену

Предлошки изрази за изражавање положаја и просторних односа:
halfway between / on the left/right side / at the top/ bottom / in the top/bottom left/right corner...

Предлози са глаголима кретања:
towards, onto, into, across, along...
as + adjective + as: as close/near/far... as
twice/three times... + adjective + as: twice/three times... as (far) as

(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља

		говорног подручја циљног језика.	
<p>Изражавање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и обавеза</p>	<p>– разуме једноставније текстове који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – замени неколико информација које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе;</p>	<p><i>You needn't take that subject. It's optional!</i> <i>You mustn't cheat in exams. It's illegal!</i> <i>I've had to study hard this month.</i> <i>We had to make the decision in a split second.</i> <i>We can't both use the bike at once so we'll have to take turns.</i> <i>I'm underage – I'm not allowed in pubs!</i> <i>It's a rude question – you should apologise to the teacher!</i> <i>I don't think you should drink that water!</i> <i>I wouldn't swim here if I were you!</i> <i>My parents always remind me to throw the tissue in the bin after using it.</i> <i>The government/local authorities should/ought to take more care of the unemployed/homeless/poor/elderly / unemployed/homeless/poor/elderly people.</i> <i>In my country the young/young people are not permitted to vote until the age of 18.</i> <i>The Louvre is a must for visitors to Paris.</i> <i>These are dos and don'ts of social etiquette.</i> Модални глаголи и глаголски облици за изражавање дозволе, забране, упозорења, правила понашања и присуства/одсуства обавезе: <i>can/can't, must/mustn't, need/needn't, should/shouldn't, ought (not) to, have</i></p>	

		<p><i>to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, (not to) be allowed to</i></p> <p>Употреба и изостављање одређеног члана у изразима: <i>the unemployed/homeless/poor/elderly/young... и unemployed/homeless/poor/elderly/young... people</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>	
Изражавање припадања и поседовања	<p>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на поседовање и припадање;</p> <p>– размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на поседовање и припадање;</p>	<p><i>He's a friend of mine. Is that a friend of your cousin's?</i></p> <p><i>My father owns a book/food stall.</i></p> <p><i>Who's the owner of that restaurant?</i></p> <p><i>This house has always belonged to my family. Who does that house belong to?</i></p> <p><i>Someday, I would like to possess a sailboat.</i></p> <p><i>How much money does he owe you?</i></p> <p><i>He owes me 100 dinars.</i></p> <p>Саксонски, нормански и дупли генитив</p> <p>Присвојне заменице <i>mine, yours...</i></p> <p>Stative verbs (<i>have, own, belong, possess, owe</i>)</p> <p>(Интер)културни садржаји: однос према имовини</p>	
Изражавање допадања и недопадања	<p>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање допадања и недопадања;</p> <p>– размени неколико краћих, везаних исказа који се односе на</p>	<p><i>How do you like this colour? I'd prefer a darker/lighter shade.</i></p> <p><i>My dog loves being cuddled/spending time with us.</i></p> <p><i>Would you fancy a drink?</i></p> <p><i>I didn't fancy swimming in that water.</i></p> <p><i>We enjoyed ourselves at the party.</i></p> <p><i>Please don't throw these photos away.</i></p> <p><i>They're really close to my heart!</i></p>	

	<p>изражавање допадања и недопадања и даје кратка образложења</p>	<p><i>I like doing jumping jacks. They are great for warming up before my gym exercise!</i></p> <p><i>Cycling/Rollerblading is my most liked/preferred leisure activity.</i></p> <p><i>What's your family's favourite pastime? I would say our favourite pastime has always been watching informational videos / exploring interesting places closer to home.</i></p> <p><i>Yoda from the Star Wars series has been one of my best-loved science fiction characters for as long as I can remember. Who's your favourite film character?</i></p> <p><i>One third of the class prefers fantasy books, they say they expand their imagination.</i></p> <p><i>Stative verbs</i> (like/dislike/love/hate/fancy/prefer...)</p> <p><i>Gerund/Infinitive</i></p> <p>Питања са <i>What, Who, Why, Which, How...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт; метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>Изражавање мишљења</p>	<p>– разуме општи смисао и главне информације из краћих текстова који се односе на изражавање мишљења; – тражи и саопшти мишљење, слагање/ неслагање и даје кратка образложења;</p>	<p><i>I agree/disagree. So do I. / Well, I don't.</i></p> <p><i>I don't agree. Neither do I. / I don't agree either. / Well, I do!</i></p> <p><i>I didn't think of that - good idea!</i></p> <p><i>I guess/suppose we should never learn anything by heart.</i></p> <p><i>What exactly do you mean by 'lousy singing'?</i></p> <p><i>It's not a big deal/no biggie.</i></p>	

		<p><i>That's embarrassing/correct/incorrect/possible/impossible/regular/irregular/convenient/inconvenient/honest/dishonest...</i></p> <p><i>How incredible/disappointing!</i></p> <p><i>Stative verbs (think, guess, suppose, agree, disagree, believe, mean, promise...)</i></p> <p>Питања са <i>What, Why, How...</i></p> <p><i>So/Neither/Either</i> за изражавање слагања и неслагања.</p> <p>Префикси <i>un-, in-, im-, ir-, il-, dis-...</i></p> <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <p>поштовање основних норми учтивости и комуникације савршњацима и одрастима;</p> <p>метафоричка употреба језика/идиоми.</p>	
<p>Изражавање количине, димензија и цена</p>	<p>– разуме краће низове исказа који се односе на количину, димензије и цене;</p> <p>– размени информације у вези са количином, димензијама и ценама</p>	<p><i>It's only half-an-hour's drive / a couple of minutes' walk.</i></p> <p><i>He gave me a few tips/a piece of/some advice.</i></p> <p><i>They told us an interesting piece/a bit of information.</i></p> <p><i>She bought a bunch of grapes/flowers / a bar of chocolate/soap / a jar of honey/jam.</i></p> <p><i>The man was so weak that he could only take a sip of water.</i></p> <p><i>How much sugar do you take in your tea? Half a teaspoon, please.</i></p> <p><i>I don't have as many DVDs as you!</i></p> <p><i>My sister doesn't eat as much chocolate as I do.</i></p> <p><i>There is ten times as much traffic in my town as in yours.</i></p> <p><i>The deep end of the pool is 2 metres deep. The shallow end is only half as deep.</i></p>	

		<p><i>This jacket is twice as expensive as that one.</i></p> <p><i>How much is the return/one-way fare from London to Brighton?</i></p> <p><i>What's the bus fare in London? A single bus fare costs £1.50.</i></p> <p><i>How much did the roasted chestnuts cost? They cost 90 pence/cents a/per cone. How much did they weigh? They weighed</i></p> <p><i>100 g.</i></p> <p><i>None of my classmates won the prize.</i></p> <p><i>Neither of my parents speaks/ speak a foreign language.</i></p> <p>Саксонски генитив са временским периодима: <i>half-an-hour's, couple of minutes'...</i></p> <p>Партитиви: <i>a piece/bit/bunch/bar/jar/sip of...</i></p> <p><i>Twice/three times.../half as (adjective)</i></p> <p><i>as</i></p> <p><i>None/Neither</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.</p>	
--	--	---	--

Наставни предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
– Бира одговарајући материјал, технику, уређај и апликативни програм за изражавање идеја, имагинација, емоције, ставова и порука, -Користи разноврсне податке и информације, као подстицај за стваралачки	КОМПОЗИЦИЈА	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (Перспектива, ергономија)
	НАСЛЕЂЕ	Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа). Најзначајнија уметничка остварења и уметнички локалитети и споменици на територији Србије и у

<p>рад, -Примењује знања о елементима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу, -Реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима, -Дискутује аргументовано о својим и радопвима других уважавајући различита мишљења, -Прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације, -Тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику, -Разговара о значају културне баштине за лични развој, развој туризма и очувања културног индентитета земље.</p>	<p>КОМУНИКАЦИЈА</p>	<p>свету).</p> <p>Декодирање слике (теме, мотиви, поруке, метафора, алегорија, пиктограми...) Пројекти (цртеж, слика, скулптура, дигитална фотографија, филм,анимације, стрип, игрице, филм, мурали, инсталација, шминка, боди арт, одевне комбинације и детаљи...)</p>
--	---------------------	--

Кључни појмови садржаја су простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укусу, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: **Осми**

Годишњи фонд часова: **34**

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у комесу настали; - уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; - препозна националне игре у делима уметничке музике; - наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за перид романтизма, импресионизма и савременог доба; - разликује музичке формере романтизма, импресионизма и савременог доба; - идентификује репрезентативне музичке примерене најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; 	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p>Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац Импресионизам Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Цез, популарна музика, апстрактна музика.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба; - препознаврсту дувачких инструмената по изгледу и звуку; - опише начин добијања тона код дувачких инструмената; - препозна инструменти или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената); - изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - комуницира у групи импровизујући мањемузичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката; - изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању; - се понаша у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - критички просуђује утицај музике на здравље; - користи могућности ИКТ-а самостално истраживање, извођење и стваралаштво. 		<p>Импровизација (појам) Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић</p>
	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕН ТИ</p>	<p>Дувачки инструменти</p>
	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.</p>
	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Певање песама по слуху и изнотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом. Певање и свирање изнотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфогоинструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у везиса обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШ ТВО</p>	<p>Импровизација Креирање покрета у музику којој ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.</p>

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Настава усмерена на остваривање исхода даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање (певање и свирање) ученика и музичко стваралаштво у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за

партиципацијуу музици. Основни методски приступ се темељи на звучном утиску, по принципу од звука ка нотној слици и тумачењу. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика.
- Музички инструменти.
- Слушање музике.
- Извођење музике.
- Музичко стваралаштво.

Даби постигао очекиване исходе образовног- васпитног процеса, наставник користи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационе технологије као и развијене моделе мултимедијалне наставе.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи.

Кодучени- катребар развијативештине приступања информацијама и њиховог коришћења (књиге, интернет...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов значајнијег (нпр. емотивног) експонирања ученика, као и вид премошћавања астидљивости или анксиозности.

Програмна настава и учења могућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставницима могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о

примерености наставних садржаја, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на ком се налази школа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених.

Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Кључни појмови садржаја: романтизам, Програмска и апсолутна музика, соло песма, клавирска минијатура, музичко-сценска дела, савремена доба, музички жанрови.

Тропар Светом Сави

Помозинам вишињи Боже

Корнелије Станковић, Многа ја љета

Текст Свети Николај, Источиче живоносни

Разред ОСМИ

Назив предмета: БИОЛОГИЈА

Годишњи фонд:

68

Циљ: учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

Недељни фонд: 2	Задаци: настава биологије се заснива на остваривању исхода те је задатак да ученици овладају истим		
Теме	Исходи Позавршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Садржаји	Начин остваривања програма
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> – повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; – одговорно се односи према свом здрављу; – изрази 	<p>Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми.</p> <p>Матичне ћелије – ћелије програмиране за различите функције.</p> <p>Принцип економичности грађе и функције живих бића</p> <p>Улога и значај ензима.</p> <p>Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња.</p> <p>Надражљивост, проводљивост, контрактилност.</p> <p>Чулно-нервни систем животиња.</p> <p>Рефлексни лук.</p> <p>Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула.</p> <p>Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај.</p> <p>Хомеостаза – принцип повратне спреге.</p> <p>Фотосинтеза.</p> <p>Ћелијско дисање.</p> <p>Транспирација.</p> <p>Температурна регулација.</p>	<p>треба нагласити да се особине живог налазе у структури – ћелији и да је на Земљи живот успостављен током еволуције ћелија. Кроз обраду улога и значаја појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије (једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми) треба увести појмове који ће повезати ћелијску грађу и функцију. У том смислу треба поменути да поједине ћелије имају одређену грађу из које произилази њихова специфична функција (нпр. надражљивост, проводљивост, контрактилност), док друге могу бити програмиране за диференцијацију у више праваца, односно обављање различитих функција (пример матичних ћелија).</p> <p>- треба усмерити тако да ученици разумеју да се усложњавањем унутрашње грађе стичу услови за појаву нових карактеристика ћелије (и организма) при чему се повећањем активне површине преко које се обавља одређена функција, на свим нивоима организације, успоставља принцип економичности – оптимално искоришћавање ограничене запремине ћелије/организма, повећањем унутрашње или спољашње површине. На тај начин се остварује боља енергетска ефикасност, на ћелијском и на нивоу организма, и обезбеђује континуитет (одрживост) животних функција. То се може приказати на различитим примерима: интрамембрански систем у ћелији, набори мембране унутар митохондрија, цревне ресице, алвеоле у плућима, шкржни листићи, набори (вијуге) мозга итд.</p> <p>Садржаји се могу обрадити кроз истраживачки рад ученика о томе како се долази до матичних ћелија, како се чувају, на који начин их користимо у медицини итд, кроз разговор са стручњаком (лекар, генетичар) о матичним ћелијама, посетом Генетичком саветовалишту локалне болнице или другим</p>

критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота;
– повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона;
-идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота;
– доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети;
– истражи давно нестале екосистеме;
– повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена;
– повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем

институцијама које се баве овом темом.
Активности за достизање исхода *идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе и илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини*, треба усмерити тако да ученик разуме да ћелија/организам најбоље функционише у одређеним условима и да сви организми поседују механизме који одржавају свој унутрашњи састав у одређеним границама, које омогућавају њихово преживљавање. Посебно је важан принцип примања и преноса информација и реаговања на надражаје. Потребно је нагласити да су то повезани и регулисани процеси, односно да процеси који се одвијају у појединим деловима тела могу да регулишу активности у другим органима и ткивима и утичу на целокупно функционисање организма. Хомеостаза и повратна спрега као појмови могу се повезати са градивом роботике (Техника и технологија). Ученике на овом узрасту треба што више упућивати да самостално прикупљају, обрађују, представљају и тумаче информације добијене једноставним истраживањима. Потребно је повезати физику и биологију (физичке појаве у телу организама, притисак, брзина...) и хемију и биологију (неуротрансмитери, хормони, ензими...). Током остваривања наведених исхода, требало би да ученици различитим примерима илуструју везу између физиолошких адаптација живих бића и промена у спољашњој средини. Садржаји се могу обрадити кроз низ кратких вежби/демонстрација рефлекса (рефлекси ока, рефлекс хватања лењира, пателарни рефлекс...), варљивост чула (прецизност чула додира, оптичке варке итд.). Препоручени број часова је 26: 14 часова за обраду, 5 за утврђивања, 3 за утврђивања уз вежбу, 3 за вежбе и 1 за систематизацију.

У активностима за достизање исхода: *одговорно се односи према свом здрављу*, важно је указати на путеве преношења болести, превенцију и значај редовних контрола. Ученик треба да развије одговоран однос према сопственом здрављу,

**ЧОВЕК И
ЗДРАВЉЕ**

природне селекције;
– установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанца и енергије у мрежама исхране;
– критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи;

– повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије;
– истражи присуство инвазивних врста у својој околини

Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина.
Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности).
Заштита од полно преносивих болести контрацепција.
Одговорност за сопствено здравље.

здрављу људи из своје околине и да поступа према упутствима лекара. Када знају путеве преношења изазивача болести, требало би да ученици науче и како се треба понашати у присуству оболелих од различитих болести, али и да развију толерантан однос према оболелима. На пример, особу оболелу од сиде не треба да игноришу, нити дискриминишу на било који начин, а то ће моћи када науче да руковање, загрљај, разговор нису начини како се ова болест преноси. Процена ставова из домена одговорног односа према здрављу може се радити кроз чек-листу.

У оквиру области Човек и здравље треба обрадити и примере различитих утицаја на функције ендокриног система, нервног система и чула изазваних различитим спољашњим и унутрашњим факторима (узроцима), као и могућност враћања организма у уравнотежено стање након одређених поремећаја. Могу се користити примери који су блиски за разумевање ученицима овог узраста, као што је слабљење слуха услед слушања прегласне музике, коришћења слушалица, коришћења мобилних телефона, играња компјутерских игрица итд. Ученике треба мотивисати да изразе критички став у погледу домена и мере штетности појединих утицаја. Разумевање резултата стандардних лабораторијских анализа крви и урина се може обрадити кроз вежбу, при чему пажњу треба обратити само на вредности које се односе на еритроците, хемоглобин, гвожђе, леукоците (без леукоцитне формуле), ниво шећера, а код резултата урина на замућеност, присуство бактерија и ћелија крви. Циљ вежбе није тумачење, анализирање и интерпретација лабораторијских анализа, јер то раде лекари, већ је потребно да ученик уме да прочита табелу и разуме да вредности треба да буду у опсегу референтних. Током вежбе се могу анализирати унапред припремљени (симулирани) подаци од стране наставника, а не реални резултати конкретних особа (ученика или одраслих). Посебну пажњу треба посветити репродуктивном здрављу. Контрацепцију обрадити и у смислу спречавања преране трудноће и полно преносивих болести. Кроз активности за достизање исхода *изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима*

и вероватне
путеве
насељавања;
– истражи
разлоге губитка
биодиверзитета
на локалном
подручју.

живота, код ученика треба развијати критички став према садржајима који се могу наћи на интернету и другим изворима информисања (часописима, ТВ емисијама...). У питању су садржаји који се односе нпр. на дијете, биолошки активне супстанце и адитиве, али и друге теме од значаја за здраве стилове живота. Ученици могу да проналазе примере медијских садржаја који ће се анализирати на часу. Анализу је могуће урадити и у виду дебате са темама: постоје ли инстант-дијете, „чаробне биљке“ које лече најразноврсније болести, „топе килограме“, продужавају младост и слично. Кроз истраживачке задатке или пројектну наставу, могу се обрадити лековити и физиолошки активни производи животиња и биљака (као што су мед, прополис, различити екстракти биљака, полен...) који се користе за људску употребу. Ова тема је погодна за корелацију са градивом хемије или за заједничку пројектну наставу са овим предметом (нпр. вежбе екстракције хлорофила, кофеина и биљних уља). Такође, у циљу истраживања о деловању биљних и животињских продуката и екстраката, могу се организовати посете или мини-екскурзије до оближњег постројења за прераду лековитих биљака, узгајивачници медицинских пијавица, произвођачу меда и сл, зависно од подручја и локалних услова у којима се школа налази. За врсте које су интродукцијом унете ради узгајања и добијања екстраката и других продуката, могу се проучити путеви којима су те врсте доспеле на наше подручје, што се може повезати са исходима области Живот у екосистему и са предметом Географија.

За достизање исхода *повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона* потребно је ову тему повезати са хормоналном регулацијом, која се обрађује у теми *Јединство грађе и функције*, и са знањима из претходних разреда у вези са променама у пубертету (менструални циклус, на пример). У обради полног и родног идентитета, поред развијања толеранције и прихватања различитости, ученицима треба пружити ширу перспективу генетичке варијабилности, као природног феномена, која не даје основе за предрасуде, стереотипе, дискриминацију и насиље. Адекватним избором

садржаја и начина рада може се успоставити веза са садржајима који се обрађују на предмету Грађанско васпитање, а који се односе на теме пол, род и сексуалности. Активности се могу реализовати као дебате, трибине, представљање резултата истраживачких задатака ученика (нпр. о ставовима ученика у одељењу, анализа текстова – дневни пресек новинских чланака и слично).

Активности за достизање исхода: *идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота* треба да обухвате истраживања видова нездравог начина живота, као што су начин исхране, физичка активност, употреба психоактивних супстанци (укључујући и лекове – таблетоманија). Посебну пажњу треба посветити злоупотреби стероида и других супстанци за нпр. повећање мишићне масе и снаге због последица на стање организма и на понашање. Резултате истраживања треба повезивати са деловањем на системе органа и приказивати их јавности (нпр. на нивоу одељења или школе) у различитим облицима (нпр. пано који ће пропагирати здраве стилове живота, или са декларацијама производа које свакодневно користе уз коментарисање улоге и штетности појединих адитива исхрани и слично). Препоручени број часова за реализацију ове области је 9: 4 часа за обраду, 3 за утврђивања и 2 за вежбе.

Активности за достизање исхода *доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети* треба усмерити на повезивање стечених еколошких знања са историјом планете Земље, тј. начинима којима се она мењала (тектонске промене, промене климе, састав атмосфере, влажност, температура, итд). Податке о геофизичким процесима треба пропратити описом развоја живог света кроз геолошка доба. За именоване геолошких доба треба користити стручне називе прекамбријум, палеозоик, мезозоик и кенозоик. Могу се поменути и краћи периоди који су познати ученицима као што су перм, карбон, тријас, јура, креда, али се не препоручује да ти називи буду део кључних појмова. Стечена знања о постанку живог света треба повезати са продукцијом кисеоника и настанком озонског

омотача, као условима за еволуцију већине врста живих бића. Посебну пажњу треба посветити настанку нових група живих бића и повезати их са њиховим положајем на Дрвету живота, што представља и део активности за достизање исхода *истражи давно нестале екосистеме*. Већину активности за достизање поменутог исхода је могуће реализовати кроз пројектне задатке у којима ће ученици истраживати и представљати (презентацијом, плакатом) нестале шуме карбона, мора камбријума, итд, уз адекватну употребу еколошких појмова попут еколошких фактора и адаптација.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 7: 3 часова за обраду, 3 за утврђивања и 1 за вежбу.

Активности за достизање исхода *повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена*, обухватају истраживање и описивање промена током животног циклуса различитих врста биљака и животиња (од зигота, преко деоба ћелија и формирања органа, а затим улазак у репродуктивну фазу, старење и смрт). На пример, могу се истражити и представити животињске врсте са потпуним преображајем (метаморфозом), које пролазе кроз фазе ларве и лутке пре адултног периода (бројни инсекти), као и они са непотпуним преображајем (одсуство стадијума лутке код инсеката); развиће преко ларвеног стадијума код мекушаца, ракова, риба, водоземаца итд. Такође, треба нагласити да постоје и организми чије развиће нема очигледно препознатљиве фазе кроз промене целокупне грађе тела, али да и такво развиће подразумева раст, промене у пропорцијама делова тела и физиолошким процесима, као и развиће полних органа (нпр. човек). Морфолошке и физиолошке промене током животног циклуса треба повезати са хормонским променама (хормон раста, полни хормони, јувенилни хормон код инсеката, биљни хормони, итд). Развиће човека треба повезати са променама насталим у пубертету услед деловања хормона које се обрађују у области Човек и здравље. Посебну пажњу треба посветити томе да се хормонски индуковане промене активирају укључивањем

регулаторних гена у одређеним фазама животног циклуса. Да би се ови процеси довели у везу са основним молекулским процесима у ћелији, неопходно је подсетити ученике на знање о генима и молекулу ДНК (из седмог разреда). Током седмог разреда, ученицима су предочена правила наслеђивања (трансмисије) генетичког материјала од родитеља на потомство. Сада је потребно објаснити другу улогу генетичког материјала – функцију гена у процесу развића особина организама. На овом узрасту не треба говорити о транскрипцији и транслацији, али је важно рећи да су производи гена протеини који остварују различите функције – ензими, структурни протеини (нпр. колаген, антитела, итд), хормони, итд. На примеру хормона може се објаснити улога гена. Током животног циклуса, у одређеним фазама се активирају гени за хормоне, који онда активирају друге гене за раст тела и развиће органа (нпр. јувенилни хормон код инсеката). Активност гена за полне хормоне код људи доводи до активирања гена за развиће полних органа, длакавост код дечака, раст груди код девојчица, итд. Ови садржаји дају ширу перспективу генетичке варијабилности када су у питању особе чије се полне карактеристике и полни идентитет не поклапају.

Имајући у виду оваква објашњења улоге гена у развићу фенотипа, као и знања из седмог разреда о аелима и правилима наслеђивања, може се појаснити ученицима присуство различитости између јединки у једној популацији. У циљу остваривања исхода *повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције*, подсетити се појма популација и процеса селекције који су обрађени у претходним разредима. Процес специјације (настанка нових врста) најбоље је објаснити кроз алопатрички модел специјације (ученицима не треба уводити овај термин). Модел: једна велика популација бива подељена на две мање и прекине се могућност укрштања између јединки две популације; свака од популација се прилагођава, деловањем селекције, на услове средина у којима живе; такође, различите мутације се дешавају у свакој популацији (настају неки нови аели); због ових процеса, временом

**ПОРЕКЛО И
РАЗНОВРСНОСТ
ЖИВОТА**

**НАСЛЕЂИВАЊЕ
И
ЕВОЛУЦИЈА**

**ЖИВОТ У
ЕКОСИСТЕМУ**

између две популације настају све веће разлике (фенотипске и генетичке); током дужег времена, јединке две популације се толико разликују да више не могу да се међусобно укрштају чак и уколико дођу у физички контакт; тада су то две нове врсте.

Ово објашњење еволуције дао је Чарлс Дарвин и данас је потврђено у свим биолошким истраживањима. Ученицима је неопходно дати податке о Дарвиновој теорији еволуције и објашњењима која је он пружио. Објаснити да је он дао концепцију природне селекције и дивергенције популација, што води настанку нових врста. Такође, навести да је Дарвин закључио да је порекло живог света јединствено и да због тога сва жива бића деле заједничке особине – дисање, излучивање, метаболизам итд. Дарвинову концепцију јединства живота повезати са моделом „дрво живота“.

Процес еволуције, постанка врста и заједничког претка врста може се објаснити на примеру еволуције човека. Ученици могу на интернету да истражују приказе људских предака, почевши од одвајања наше еволуционе линије од последњег заједничког претка са шимпанзом (пре 7 милиона година). У заједничком раду могу направити еволуционо стабло људских предака. Важно је нагласити да је човек настао на афричком континенту, а да је затим мигрирао на друге континенте. На сваком од континената, људске популације су се прилагођавале другачијим срединским условима и због тога данас имамо различите особине које су карактеристичне за групе људи из различитих региона света (али увек наглашавати да је индивидуална варијабилност унутар људских група огромна). Јако је важно објаснити ученицима да, у биолошком смислу, тј. у контексту генетичких разлика, не постоје расе људи, већ само континуирана варијабилност различитих људских карактеристика.

Препоручени број часова за реализацију ове области је 7: 4 часа за обраду, 2 за утврђивања и 1 за вежбу.

У активностима за достизање исхода *повеже губитак врста у екосистему са негативним последицама у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране* акценат је на томе да у

„Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања.
Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O₂ и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића.
Строматолити.
Излазак из воде на копно.

Улуткавање и пресвлачење инсеката. Пубертет и адолесценција човека. Цветање, плодношење и сазревање плодова биљака.
Теорија еволуције. Постанак нових

екосистемима постоји тежња ка усаглашавању производње и потрошње органске супстанце и ка производњи што веће количине органске супстанце у датим условима (биомаса, разноврсност). Потребно је увести концепт климакса екосистема у смислу да он представља, у датим околностима, равнотежу у преносу и кружењима енергије и супстанце у екосистему. Истовремено, треба увести и појам природне сукцесије. Уколико се достигнути ступањ равнотеже (климакс екосистема) поремети, покреће се процес природне сукцесије који доводи до поновног успостављања нарушене равнотеже. Процес природне сукцесије може се пратити кроз серију заједница које се успостављају, од пионирске заједнице до климаксне заједнице екосистема. Процеси кружења и преноса супстанци (вода, угљеника и азота) и енергије у природним екосистемима могу се представити мрежама исхране заједница карактеристичних екосистема за које се предлаже да обавезно садрже произвођаче, потрошаче и разлагаче. Циклуси кружења супстанци на исти начин се могу посматрати и у биосфери.

Активностима за достизање исхода *критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи* треба увести концепт одрживог развоја и еколошког отиска. Да би ученици разумели ове концепте, препоручује се обрада појма капацитет средине (бројност – бројност популација – биомаса – диверзитет) који се у датим околностима може одржати у дужем временском периоду. Указати на чињеницу да се неограничен раст не може одржати у ограниченим условима (повезати са Н.І.Р.О концептом). Пожељно је омогућити ученицима да израчунају свој еколошки отисак на неком од калкулатора, који се може наћи на интернету и у одељењу продискутовати добијене резултате, нарочито о томе које животне навике би свако могао да промени, а при томе да смањи свој отисак. Ученицима треба скренути пажњу да коришћење обновљивих извора енергије може имати и извесне негативне последице (ветропаркови, деривационе минихидроелектране...). Једна од тема за дебату са ученицима може бити управо ова: добробит и лоше стране употребе обновљивих извора енергије.

врста кроз еволуционе процесе.
Еволуција човека.

Еволуција и развој екосистема.
Концепт климакса.
Циклуси кружења основних супстанци у природи (H₂O, C, N) и њихова повезаност.
Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми (лишајеви).
Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој.
Нестанак врста и фактори угрожавања (Н.И.Р.Р.О. концепт).
Типични екосистеми Србије.
Ретке и угрожене врсте Србије.
Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте.
Последице глобалних промена.

Пожељно је указати да се непрекидно развијају нови, бољи технолошки процеси који смањују негативне ефекте.

Активности за достизање исхода *повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије* треба фокусирати на ретке врсте, угрожене врсте, ендемичне врсте, космополитске врсте. Кроз пројектне задатке ученици могу да истражују везу наведених врста и еколошких чиниоца који условљавају њихово присуство на задатим подручјима. Истраживање се може спровести на терену, ако постоје могућности, или претраживањем литературе, интернета...

Предложене врсте: банатски божур, храст лужњак, буква, рамонда, трска, маслачак, белоглави суп, орао белорепан, сова ушара, вук, шакал, врабац, пастрмка, младица, кечига, моруна... у обзир долазе све врсте за које ученици могу да одреде еколошке факторе због којих је врста ретка, угрожена или космополитска

Исход *истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања* (начини како је врста пренета) може да се реализује кроз истраживање познатих инвазивних врста, попут амброзије, багремца (*Amorpha fruticosa*), киселог дрвета, папирног дуда (*Broussonetia papyrifera*), сибирског бреста, свиленице (*Asclepias syriaca*), азијске бубамаре, шимшировог мољца (*Cydalima perspectalis*) итд. Ученици могу спровести истраживање на терену, у непосредној околини (ако постоје услови) или претраживањем литературе и интернета. Могу се проучити и алохтоне врсте које су у ранијим периодима инвазијом освојиле наше просторе и постале уобичајне као што су гугутка, бизамски пацов, нутрија, бабушка, багрем...

Активности за достизање овог исхода треба повезати са активностима за достизање исхода *повеже губитак врста у екосистему са негативним последицама у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране*.

За достизање исхода *Истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју* може се искористити Н.И.Р.Р.О концепт који на једноставан начин дефинише

			<p>чиниоце нестанка врста.</p> <p>Назив овог концепта је акроним изведен из следећих речи на енглеском језику: Habitat alteration – измене или промене станишта, Invasive species – инвазивне, алохтоне врсте, Pollution – загађење, Population growth – раст људске популације, Overexploitation – претерана експлоатација (ресурса).</p> <p>Пројектни задатак може бити израда „црвене књиге“ за локалне врсте са IUCN листе по Н.И.Р.О концепту.</p> <p>Наставник предлаже листу врста, а ученици одабирају једну и одређују факторе угрожавања и приказују резултате.</p> <p>Препоручени број часова за реализацију ове области је 19: 9 часова за обраду, 6 за утврђивања, 3 за вежбу и 1 за систематизацију градива.</p>
--	--	--	---

Назив предмета: Географија

Назив предмета: Географија

Годишњи фонд: 2

Циљеви:

учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Недељни фонд: 68

Теме

Исходи

Садржаји

Начин остваривања програма

<p>1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско-географским развојем; – анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије; – опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; – класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; – анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; – класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; – наводи начине коришћења вода Србије; – препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; – доведи у везу распрострањеност биљних и 	<p>Југоисточна Европа, интеграциони и дезинтеграциони процеси. Географски положај Србије. Историјско-географски развој Србије. Символи Србије. Границе и проблеми пограничних крајева.</p>	<p>разговор демонстрација тимски рад кооперативни рад метода читања метода писања графички радови практични радови проблемска истраживање</p>
<p>2. ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<p>– анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије;</p> <p>– опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије;</p> <p>– класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне;</p> <p>– анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије;</p> <p>– класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије;</p> <p>– наводи начине коришћења вода Србије;</p> <p>– препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода;</p> <p>– доведи у везу распрострањеност биљних и</p>	<p>Геотектонски процеси на територији Србије. Сеизмизам Србије. Тектонски облици рељефа. Падински процеси и рељеф настао деловањем воде. Рељеф настао деловањем леда, ветра и човека. Утицаји ерозивних и акумулативних процеса на човека. Климатски фактори и елементи. Климатске области у Србији. Подземне воде Србије. Реке Србије. Језера Србије. Заштита вода и заштита од вода. Земљишта Србије. Распрострањеност биљног и животињског света.</p>	<p>КОРЕЛАЦИЈА Географија, историја, биологија, математика, хемија, ликовна култура</p> <p>Међупредметне компетенције</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рад с подацима и информацијама 2. Дигитална компетенција 3. Сарадња 4. Одговорно учешће у демократском друштву 5. Комуникација 6. Решавање проблема, <p>АКТИВНОСТ НАСТАВНИКА Рад наставника обухвата планирање, остваривање и праћење и вредновање. Наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад. Наставник укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике како да поспеше процес учења.</p> <p>АКТИВНОСТ УЧЕНИКА Слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, проналази на карти, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже друговима.</p>

<p>3. ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE ОДЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	<p>животињских врста и физичко-географске карактеристике простора; – објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције; – изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; – изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; – уз помоћ карте Србије и других извора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи;</p>	<p>Кретање броја становника и њихов просторни размештај. Природно кретање. Миграциони процеси. Структуре становништва. Демографски проблеми и популациона политика. Прва насеља у Србији. Село и рурални процеси. Градови. Урбанизација и проблеми урбаног развоја. Београд. Природни ресурси и привредни развој. Друштвени услови привредног развоја и промене у структури привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај и географски простор. Туризам и трговина. Делатности кварталног сектора.</p>	<p>ПРЕПОРУЧЕНИ НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКУ СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА Упућивање на додатне садржаје са интернета, додатни рад наставника са ученицима, помоћ слабијим ученицима, додатни рад на немим картама, учествовање на скуповима са географском тематиком... ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИПРЕМУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА, КОЈИ СЕ СА ЗАКАШЊЕЊЕМ УКЉУЧУЈУ У ОБРАЗОВНИ ПРОЦЕС Прилагођавање наставних садржаја географије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности. ДОДАТНА НАСТАВА Додатни рад организује се за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области географије, пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат. Циљеви: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке. Задачи:</p>
<p>4. ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ</p>	<p>– препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине; – описује репрезентативне</p>	<p>Природна баштина Србије. Културна баштина Србије. Светска баштина под заштитом Унескоа у Србији.</p>	<p>- уочавање даровитих ученика који брже напредују, - организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), - извођење додатне наставе,</p>

<p>5. ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА</p>	<p>објекте природне и културне баштине и означава их на карти; – процењује важност очувања природне и културне баштине Србије; – објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету.</p>	<p>Појам и географски положај завичаја. Природне карактеристике. Друштвене карактеристике.</p>	<p>- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад. ДОПУНСКА НАСТАВА Ученицима којима је потребна додатна подршка у учењу, програмом допунске наставе помоћи ће се усвајање једноставнијих и мање захтевних садржаја из географије, како би у потпуности развили своје способности. Циљеви: Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја географије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности. Задаци:</p>
<p>6. СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ</p>		<p>Срби у Црној Гори. Срби у БиХ – Република Српска. Срби у Хрватској. Срби у осталим суседним државама. Срби у дијаспори</p>	
			<p>- уочавање ученика који имају тешкоћа у свладавању одређених садржаја из географије, - организација допунског рада према индивидуалним потребама, - извођење допунске наставе, - праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе. НАЧИН ПРОВЕРЕ ПОСТИГНУЋА Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.</p>

--	--	--	--

Наставни предмет: Физика

Годишњи фонд часова: 68

Недељни фонд часова: 2

Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основанаучног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	Начин остваривања програма
ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	<p>Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласнокретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите</p>	<p>– повезује физичке величине које описују осцилације и таласе;</p> <p>– описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука;</p> <p>- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>На почетку школске године потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика и провера нивоа постигнућа ученика и степен остварености образовних исхода из претходних разреда.</p> <p>Континуирано проверавање и вредновање компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.</p>

	<p>затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом)</p> <p>Лабораторијска вежба</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи 2. Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна 		
<p>СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>Карактеристике светлости. Правoliniјско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкцијаликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања изакон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положајаликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп.</p> <p><i>Демонстрациони огледи.</i></p> <p>Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично уроњен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод</p>	<p>– анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп;</p> <p>– демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова;</p> <p>– демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида;</p>	<p>Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона.</p> <p>Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.</p> <p>Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем ситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; - коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава,

	<p>ње).Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламањесветлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа,геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водомкао сочиво). Лупа и микроскоп. Лабораторијске вежбе 1. Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала. 2. Одређивање жижне даљине сабирног сочива.</p>	<p>– примењује превентивне мере заштите од буке и од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>додатни рад...); -систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>
<p>ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ</p>	<p>Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери. <i>Демонстрациони огледи.</i> Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у ричиновом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана.</p>	<p>- демонстрира узајмно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>При упознавању нових појмова и формулисању закона водити се поступности у раду (од једноставног ка сложеном).Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а унедостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблемситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; -коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); -систематским праћењем рада сваког</p>

			<p>ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>
<p>ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА</p>	<p>Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји). <i>Демонстрациони огледи.</i> Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пажњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора. Лабораторијске вежбе 1. Зависност електричне струје од</p>	<p>– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички;</p>	<p>– <i>Поступност</i> (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – <i>Оцигледност</i> при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). – <i>Повезаност наставних садржаја</i> са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као проблем – ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вршњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика. Да би се циљеви и исходи наставе и учења физике остварили у целини, неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса. Имајући у виду да сваки од наведених облика наставе има своје</p>

	<p>напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности).</p> <p>2. Одређивање електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и волтметра.</p> <p>3. Мерење електричне струје и напона у колу са серијски и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности.</p>	<p>– описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје;</p> <p>-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>специфичности у процесу остваривања, то су и методска упутства прилагођена овим специфичностима.</p>
<p>МАГНЕТНО ПОЉЕ</p>	<p>Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. <i>Демонстрациони огледи.</i> Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед. Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја.</p>	<p>– описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора;</p> <p>– објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља;</p> <p>– користи компас и апликације за паметне телефоне за оријентацију у природи;</p> <p>-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>1. Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. 2. Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину наведено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). 3. Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. 4. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблемситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; - коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа</p>

			<p>задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>
<p>ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ</p>	<p>Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. <i>Демонстрациони оглед.</i> Детекција присуства радиоактивног зрачења. (школски Гајгер-Милеров бројач)</p>	<p>- упозна се са појмом атомске структуре честица, схвати деловање сила унутар језгра атома и појма нуклеарне енергије: -разуме појам процеса фисије и фузије. -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области; решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>При упознавању нових појмова и формулисању закона водити се поступности у раду (од једноставног ка сложеном). Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тему целину наведено је више демонстрационих огледа, а унедостатку наставних средстава могуће је користити и видео симулације). Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу. Програмски садржаји на основу исхода ће се реализовати: -излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; - решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблемситуација; - лабораторијским вежбама; - домаћим задацима; - коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, допунска настава, додатни рад...); - систематским праћењем рада сваког ученика; - решавање рачунских задатака и то кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата.</p>

ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕ	<p>Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож...)</p> <p>Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)</p>	<p>– објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе;</p> <p>– опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите;</p> <p>– разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.</p> <p>-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из сваке наведене области;</p>	<p>Континуирано проверавање и вредновањ компетенције (знања, вештине и ставове) ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник физике треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.</p>
-------------------------------	---	--	--

Наставни предмет: Хемија

Годишњи фонд : 68

Недељни фонд: 2

Циљеви: Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

Теме	Исходи По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Садржаји	Начин остваривања програма
1.МЕТАЛИ, ОКСИДИ И	– правилно рукује лабораторијским	Метали у неживој и живој природи.	Настава хемије усмерена на исходе омогућава

<p>ХИДРОКСИД И</p>	<p>посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему;</p>	<p>Општа физичка и хемијска својства метала. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и хидроксида, својства и примена. Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус-хартије; испитивање електропроводљивости раствора натријум-хидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.</p>	<p>да се циљ наставе достигне у складу с предметним и међупредметним компетенцијама и стандарди-ма постигнућа уз примену различитих метода. Ученик треба да учи углавном у школи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из хемије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника. На овај начин остварује компетенције: Компетиција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација, Одговорно учење у расправама, Естетичка компетиција, Решавање проблема, Сарадња, Дигитална компетиција, Одговоран однос према околини, Одговоран однос према здрављу.</p>
<p>2.НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ</p>	<p>– напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у</p>	<p>Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и</p>	<p>Корелације:</p>

	<p>свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом;</p> <p>– напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала;</p> <p>– разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура;</p> <p>– препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама;</p> <p>– напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију;</p> <p>– разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p> <p>– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа</p>	<p>примена.</p> <p>Демонстрациони огледи: добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљеник(IV)-оксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака.</p> <p>Лабораторијска вежба II: испитивање физичких својстава неметала.</p> <p>Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус-хартије.</p>	<p>Унутар предмета:</p> <p>-Корелација са градивом седмог разреда</p> <p>Између предмета:</p> <p>-Српски језик и књижевност- рад са текстом и обрада текста, издвајање кључних речи и појмова.</p> <p>-Математика-рад на рачунским задацима, пропорција и процентни рачун</p> <p>- Информатика- примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљање података и информација, фотографија</p> <p>- Ликовна култура- израда панона, плаката, цртежа и модела.</p> <p>- Географија- повезивање знања о рудама и саставу земљишта и атмосфере са металима и неметалима који се изучавају.</p> <p>Историја: проналазак првих метала и њихова употреба.</p> <p>Начин коришћења ИКТ у настави:</p> <p>Едмодо платформа за додатну комуникацију са ученицима, -Power point презентације, е-уџбеник, Пхет симулације</p> <p>-Активност наставника:</p> <p>Наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу.</p> <p>Рад наставника обухвата планирање, остваривање и праћење и вредновање.</p> <p>Континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.</p> <p>Укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике</p>
3.СОЛИ	<p>чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;</p> <p>– испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа</p>	<p>Добијање соли.</p> <p>Формуле соли и називи.</p> <p>Дисоцијација соли.</p> <p>Физичка и хемијска својства соли.</p> <p>Примена соли.</p> <p>Демонстрациони огледи: реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријум-хидроксида;</p>	<p>Унутар предмета:</p> <p>-Корелација са градивом седмог разреда</p> <p>Између предмета:</p> <p>-Српски језик и књижевност- рад са текстом и обрада текста, издвајање кључних речи и појмова.</p> <p>-Математика-рад на рачунским задацима, пропорција и процентни рачун</p> <p>- Информатика- примена ИКТ технологија у изради домаћих задатака, прикупљање података и информација, фотографија</p> <p>- Ликовна култура- израда панона, плаката, цртежа и модела.</p> <p>- Географија- повезивање знања о рудама и саставу земљишта и атмосфере са металима и неметалима који се изучавају.</p> <p>Историја: проналазак првих метала и њихова употреба.</p> <p>Начин коришћења ИКТ у настави:</p> <p>Едмодо платформа за додатну комуникацију са ученицима, -Power point презентације, е-уџбеник, Пхет симулације</p> <p>-Активност наставника:</p> <p>Наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе специфичне за дату наставну јединицу.</p> <p>Рад наставника обухвата планирање, остваривање и праћење и вредновање.</p> <p>Континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.</p> <p>Укључује ученике у наставни процес, оцењује и саветује ученике</p>

	<p>органичних једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом; – објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органичних једињења; – опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина; – опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине;</p>	<p>реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро-нитрата и натријум-хлорида. Лабораторијска вежба IV: добијање соли испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум-сулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум-карбоната.</p>	<p>како да поспеше процес учења. Активност ученика: Слуша, разговара, дискутује, излаже, предлаже, посматра, објашњава, црта, пише, самостално се служи литературом, проналази податке на интернету, помаже другима. ПРЕПОРУЧЕНИ НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКУ СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА Упућивање на додатне садржаје са интернета, додатни рад наставника са ученицима, помоћ слабијим ученицима, израда истраживачких пројеката ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРИПРЕМУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА</p>
<p>4.ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА</p>	<p>– објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина; – наведе заступљеност у природи и улоге масти</p>	<p>Својства атома угљеника и многобројност органичних једињења. Функционалне групе и класе органичних једињења. Општа својства органичних једињења. Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органичних и неорганичних једињења; доказивање угљеника у органичним супстанцама.</p>	<p>Прилагођавање наставних садржаја хемије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности. Прилагођавање може бити просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и</p>
<p>5. УГЉОВОДОН ИЦИ</p>	<p>и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и</p>	<p>Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија.</p>	<p>градива за учење и</p>

	<p>доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи; – изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци; – рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада; – наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише</p>	<p>Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: испитивање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника.</p>	<p>вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) ДОДАТНА НАСТАВА Додатни рад организује се за ученике који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области хемије, пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат. Циљеви: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке. Задаци: - уочавање даровитих ученика који брже напредују, - организација додатног рада према склоностима,</p>
<p>6.ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ</p>	<p>њихов утицај на животну средину; – критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха; – објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине.</p>	<p>Алкохоли – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својства и примена. Масне киселине. Естри – номенклатура, својства и примена. Демонстрациони огледи: добијање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина; лабораторијско добијање и испитивање својстава</p>	<p>способностима и интересима (избор садржаја за одређени разред или за одређеног ученика), - извођење додатне наставе, - праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад. ДОПУНСКА НАСТАВА Ученицима којима је потребна додатна подршка у учењу, програмом допунске наставе помоћи ће се усвајање једноставнијих и мање захтевних садржаја из хемије, како би у потпуности развили</p>

		<p>етил-етаноата. Лабораторијска вежба VI: физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријум- хидрогенкарбонатом.</p>	<p>своје способности. Задаци: - уочавање ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја из хемије, - организација допунског рада према индивидуалним потребама, - извођење допунске наставе, - праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе. НАЧИН ПРОВЕРЕ ПОСТИГНУЋА Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа знања на коме се ученик налази. Свака активност на часу служи за континуирану процену напредовања ученика. Неопходно је ученике стално оспособљавати за процену сопственог напретка у остваривању исхода предмета.</p>
<p>7.БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</p>		<p>Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Амино-киселине. Протеини. Витамини. Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни. Лабораторијска вежба VII: испитивање растворљивост масти и уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина.</p>	<p>Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења. Оцењивање (сумативно проверавање) је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања циља, исхода и стандарда постигнућа. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа,</p>

			писмене провере и практичног рада. Важно је да активности ученика у процесу наставе и учења, формативног и сумативног проверавања буду усаглашене према очекиваним исходима, и да се приликом оцењивања од ученика не очекује испуњавање захтева за које нису имали прилику да током наставе развију потребна знања и вештине.
8.ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА		Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија.	

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

РАЗРЕД: VIII

	НАСТАВНЕ ТЕМЕ/ОБЛАСТ И	Број часова по теми/ област и	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1	Животно и радно окружење	6	<ul style="list-style-type: none"> • процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животно и радном окружењу; • анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; 	<ul style="list-style-type: none"> • Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику. • Електрична инсталација-опасност и мере заштите. • Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска 	<ul style="list-style-type: none"> • Схватио значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животно и радном окружењу. • Оспособљен да, методом истраживачког рада, открије и препозна предности и недостатке убрзаног развоја технике и технологије. • Кроз употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству схватио значај њихове правилне употребе ради сопствене безбедности и очувања здравља. • Оспособљен да правилно реагује и

			<ul style="list-style-type: none"> • образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; • повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима. 	<p>ефикасност.</p> <ul style="list-style-type: none"> •Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике. 	<p>пружи прву помоћ страдалима од струјног удара.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зна да препозна енергетски ефикасне уређаје у домаћинству и образложи значај њиховог коришћења са становишта рационалне потрошње електричне енергије. • Упознат са занимањима и пословима у области електротехнике и мехатронике.
2	Саобраћај	б	<ul style="list-style-type: none"> • упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; • разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; • користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе; 	<ul style="list-style-type: none"> •Саобраћајна средства на електропогон-врсте и карактеристике. Хибридна возила. •Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. •Основи телекомуникација. 	<ul style="list-style-type: none"> • Оспособљен да упореди карактеристике и нагласи предности и недостатке електричних и хибридних саобраћајних средстава у односу на конвенционална. • Разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи са становишта употребе еколошких саобраћајних средстава. • Упознат са електричним и електронским уређајима у саобраћајним средствима, њиховом функцијом и значајем за безбедно одвијање саобраћаја. • Ефикасно и безбедно остварује међусобну комуникацију и сарадњу користећи телекомуникационе уређаје и сервисе.

3	Техничка и дигитална писменост	18	<ul style="list-style-type: none"> • класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; • процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; • црта електричне шеме правилно користећи симболе; • користи софтвере за симулацију рада електричних кола; • састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса. 	<ul style="list-style-type: none"> • Основне компоненте ИКТ уређаја. • Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ. • Основни симболи у електротехници. • Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола. • Израда и управљање електромеханичким моделом. 	<ul style="list-style-type: none"> • Оспособљен да самостално чита и тумачи карактеристике компоненти ИКТ уређаја. • Оспособљен да, коришћењем интернета, креира спецификацију рачунарских компоненти потребних за реализацију одређених захтева/послова, поштујући основе пословне комуникације и е-кореспонденције. • Упознат са могућностима управљања процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ-а (<i>Internet of Things</i>). • Користи, чита и примењује графички и табеларно приказивање електричних шема. • Препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а и у односу на то одговорно поступа. • Оспособљен да самостално користи софтвере за симулацију рада електричних кола. • Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације при изради електромеханичког модела, уме да објасни шта су предности и слабе стране различитих решења и да се определи за боље решење.
4	Ресурси и	20	• објасни систем производње,	• Електроенергетс	• Упознат са електроенергетским системом наше земље, шта га чини, које

	<p>производња</p>		<p>трансформације и преноса електричне енергије;</p> <ul style="list-style-type: none"> • анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; • разликује елементе кућне електричне инсталације; • повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; • користи мултиметар; • анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; • класификује електронске компоненте на основу намене; • аргументује значај рециклаже 	<p>ки систем.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Производња, трансформација и пренос електричне енергије. • Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталац иони материјал и прибор. • Кућне електричне инсталације. • Састављање електричних кола. • Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. • Електричне машине. • Електротехнички и апарати и уређаји у 	<p>су потребе за електричном енергијом, а који потенцијали којима располажемо.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зна да објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије. • Препознаје значај и предности коришћења обновљивих извора електричне енергије са аспекта заштите животне средине. • Препознаје електроинсталациони материјал и сходно његовим својствима саставља струјна кола кућне електричне инсталације на основу задатих шема. • Оспособљен да користи мултиметар. • Упознат са главним деловима, принципом рада и начином одржавања најкоришћенијих електричних апарата и уређаја у домаћинству, с циљем њиховог правилног коришћења. • Оспособљен да класификује електронске компоненте на основу њихове намене. • Разуме значај и користи могућности рециклаже електронских компоненти.
--	-------------------	--	--	--	--

			<p>електронских компоненти.</p>	<p>домаћинству.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основни електронике. • Рециклажа електронских компоненти. 	
5	Конструкторско моделовање	18	<ul style="list-style-type: none"> •самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; •креира документацију, развије и представи бизнис план производа; •састави производ према осмишљеном решењу; •састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; •представи решење готовог производа/модела; •процењује свој рад и рад других и 	<ul style="list-style-type: none"> • Моделовање електричних машина и уређаја. • Огледи са електропанелима • Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. • Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета. • Рад на пројекту: израда производа/модела; • управљање 	<ul style="list-style-type: none"> • Оспособљен да самостално проналази информације потребне за израду мини пројекта користећи ИКТ-е. • Оспособљен да самостално/ тимски дефинише задатак у оквиру мини пројекта и представи алгоритам израде производа од идеје до реализације. • Оспособљен да самостално или у групи, у оквиру мини пројекта, креира планску документацију користећи рачунарске апликације. • Оспособљен да самостално или у оквиру групе практично израђује изабрани модел, састави струјно коло, састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом. • Оспособљен да самостално открива и решава једноставне техничке и технолошке проблеме применом природних законитости у пракси. • Стекао радне навике, осећај економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата.

			предлаже унапређење реализованог пројекта.	моделом; представљање производа/модел а.	<ul style="list-style-type: none"> • Схватио предности тимског рада и међусобне сарадње при реализацији пројекта. • Стекао основне предузетничке компетенције. • Оспособљен да одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова. • Оспособљен да правилно вреднује туђи и самовреднује сопствени рад. • Оспособљен да самостално представи свој производ у оквиру маркетинга.
--	--	--	--	--	---

НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ СА УПУТСТВОМ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни предмет *техника и технологија* намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Програм наставе и учења за осми разред оријентисан је на остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет *техника и технологија*.

Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет наставних тема: *животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња и конструкторско моделовање*.

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Настава се не планира према структури уџбеника, јер ученици не треба да уче лекције по реду, већ да истражују уџбеник као један од извора података и информација како би развијали међупредметне компетенције. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и

подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).
 Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.
 С обзиром да је настава технике и технологије теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, уколико одељење има више од 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним часовима.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Информатика и рачунарство
 ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСМИ РАЗРЕД

ФОНД ЧАСОВА	недељно	1
	годишње	34
ЦИЉ	Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА
ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> – унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – примени основне функције 	Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време... Формуле и функције. Примена формула за израчунавање статистика. Сортирање и филтрирање података.	Нагласити важност планирања за израду радне табеле За изабрани пример приказати поступак планирања и креирања радне свеске Навести релевантне изворе за прикупљање података Демонстрирати поступак избора одговарајућих функција, методе повезивања података уносом формуле којом се рачуна одређени параметар. Описати укратко појмове <i>ентитет</i> и <i>атрибут</i> Представити поступак који се примењује приликом сортирања по једном или више критеријума Описати појам <i>статистика</i> Приказати употребу функција SUM, COUNT, MAX, MIN, AVERAGE Увести појам апсолутног адресирања (нпр. \$A\$3) и мешовитог адресирања Дефинисати <i>филтрирање</i> као поступак издвајања података Приказати употребу функција COUNTIF, SUMIF,

	<p>форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа;</p> <p>– приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;</p> <p>– разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета;</p>	<p>Груписање података и израчунавање статистика по групама.</p> <p>Визуелизација података – израда графикона.</p> <p>Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу.</p> <p>Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).</p>	<p>AVERAGEIF</p> <p>Указати на предности графичког приказа података</p> <p>Представити опције за побољшање прегледности податакагруписањем редова и колона</p> <p>Указати на предности претходног прегледа пре саме штампе и опције</p> <p>Обновити појмове дељени диск, дељени документи и креирање и отпремање датотеке</p> <p>Објаснити креирање онлајн табеларног документа преко опције табеле Гугл табеле</p>
<p>ДИГИТАЛН А ПИСМЕНО СТ</p>	<p>– разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце;</p> <p>– разуме везу између ризика на интернету и кршења права;</p> <p>– објасни појам „отворени подаци”;</p> <p>– успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци;</p>	<p>Заштита личних података.</p> <p>Права детета у дигиталном добу</p> <p>Отворени подаци.</p>	<p>Објаснити креирање личног профила ученика на интернету</p> <p>Разумети опасности и претње на интернету</p> <p>Упознати ученике и са правима детета прописаним Конвенцијом о правима детета</p> <p>Приказати начине сакупљања и обраде података</p>
<p>РАЧУНАРС ТВО</p>	<p>– унесе серију (низ) података;</p>	<p>Програмски језици и окружења погодни за</p>	<p>Приказати основне начине анализе низова података (коришћењем библиотечке функционалности): израчунавање</p>

	<p>– изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...);</p> <p>– графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма);</p> <p>– унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их;</p> <p>– изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...);</p> <p>– изврши анализе које укључују статистике по групама;</p>	<p>анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...).</p> <p>Унос података у једнодимензионе низове.</p> <p>Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање).</p> <p>Графичко представљање низова података.</p> <p>Унос и представљање табеларно записаних података.</p> <p>Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...).</p> <p>Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...).</p> <p>Груписање података и одређивање статистика за сваку групу.</p>	<p>дужине низа података, израчунавање збира, просека (аритметичке средине), најмање и највеће вредности (минимума и максимума), сортирање података у неоппадајућем и нерастућем редоследу, филтрирање (издвајање елемената низа који задовољавају дато својство), пресликавање (примену одређене функције тј. трансформације на сваки елемент низа)</p> <p>Приказати учениц могућност визуализације низова података у различитим облицима (линијски графикон, стубичасти графикон, секторски (пита) графикон).</p> <p>Приказати поступак анализе појединачних колона табеле или групе колона и сортирања табеле на основу неког кључа</p>
<p>ПРОЈЕКТИ И ЗАДАЦИ</p>	<p>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;</p>	<p>Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и</p>	<p>Упутити ученике на алгоритам израде пројекта и организацију унутар групе</p>

	<p>– сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; – самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</p>	<p>безбедност). Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). Отворени подаци. Инфографик. Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.</p>	
--	---	--	--

Назив предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: 8

Циљ и задаци:

Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Општи оперативни задаци наставе физичког васпитања су:

Подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела;

Развој и усавршавање моторичких способности;

СТИЦАЊЕ моторичких умења која су као садржај утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;

Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја;

Формирање морално-вољних квалитета личности;

Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;

СТИЦАЊЕ и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове околине.

Посебни оперативни задаци:

Усмерени развој основних моторичких способности, првенствено брзине и координације;

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА
--	-------------	-------------------------

Усмерено стицање и усавршавање моторичких умења и навика и навике предвиђених програмом физичког васпитања;
Примена стечних знања, умења и навика у сложенијим условима (кроз игру, такмичење и сл.);
Задовољавање социјалних потреба за потврђивањем, групним поистовећивањем и сл.;
Естетско изражавање кретњом и доживљавање естетских вредности;
Усвајање етичких вредности и подстицање вољних

особина ученика.

	НЕДЕЉНИ ФОНД ЧАСОВА	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА
1. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ 1.1 РЕДОВНА НАСТАВА ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА	3	102

<p>– одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању;</p> <p>– користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама;</p> <p>– упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима;</p> <p>– примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама;</p> <p>– примени атлетске дисциплине у складу са правилима;</p> <p>– развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике;</p> <p>– одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;</p> <p>– примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности;</p> <p>– изведе елементе усвојених тимских и спортских игара;</p> <p>– примени основна правила тимских и спортских игара;</p> <p>– користи усвојене елементе технике у спортским играма;</p> <p>– примени основне тактичке елементе;</p>	<p>ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ И</p>	<p>Вежбе за развој снаге.</p> <p>Вежбе за развој покретљивости.</p> <p>Вежбе за развој аеробне издржљивости.</p> <p>Вежбе за развој брзине.</p> <p>Вежбе за развој координације.</p> <p>Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p>	
		<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТИСПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p>	<p>Атлетика</p>
	<p>Спортска гимнастика</p>		<p>Основни садржаји:</p> <p>Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:</p> <p>Тло</p> <p>Прескок</p> <p>Трамполина</p> <p>Вратило</p> <p>Двовисински разбој</p> <p>Паралелни разбој</p> <p>Кругови</p> <p>Коњ са хваталкама</p> <p>Греда</p> <p>Проширени садржаји:</p> <p>На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби</p>
<p>Тимске и спортске игре</p>	<p>Футбал:</p> <p>Елементи технике и тактике.</p> <p>Игра уз примену правила</p> <p>Рукомет:</p> <p>Елементи технике и тактике.</p> <p>Игра уз примену правила.</p> <p>Кошарка:</p> <p>Елементи технике и тактике.</p> <p>Игра уз примену правила.</p> <p>Одбојка:</p>		

<p>– учествује на унутар одељенским такмичењима;</p> <p>– изведе кретања у различитом ритму;</p> <p>– игра народно коло;</p> <p>– изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура;</p> <p>– изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу;</p> <p>– плива техником краула и леђног краула и прсном техником;</p> <p>– преплива најмање 50m;</p> <p>– процени своје способности и вештине у води;</p> <p>– скочи у воду на ноге и на главу;</p> <p>– рони у дужину у складу са својим могућностима;</p> <p>– поштује правила понашања у води, и око водене средине;</p> <p>– уочи ризичне ситуације у води и око ње;</p> <p>– вреднује утицај примењених вежби на организам</p> <p>– одреди ниво сопствене дневне физичке активности;</p> <p>– користи вежбе ради побољшања својих физичких способности;</p> <p>– предвиди елиминише последице недовољне физичке активности;</p> <p>– примени мере безбедности у вежбању у</p>		<p>Елементи технике и тактике.</p> <p>Игра уз примену правила.</p> <p>Активност по избору</p>
	Плес и ритмика	<p>Вежбе са вијачом.</p> <p>Вежбе са обручем.</p> <p>Народно коло „Моравац”.</p> <p>Народно коло из краја у којем се школа налази.</p> <p>Енглески валцер.</p>
	Полигоони	<p>Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.</p> <p>Полигон са препрекама</p>

<p>школи и ван ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – процени вредност различитих спортова без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – разликује здраве од			
--	--	--	--

<p>нездравих облика исхране – правилно користи додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда;</p> <p>– чува животну средину током вежбања; – анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци.</p>			
	<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>	<p>Физичко вежбање и спорт</p>	<p>Подела моторичких способности. Функција срчано-дисајног система. Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора, справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација. Коришћење писаних и електронских извора информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и другим занимањима. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).</p>
		<p>Здравствено васпитање</p>	<p>Утицај различитих вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај правилне исхране. Енергетски напаци и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа у прелома. Значај вежбања у природи.</p>

			Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања
--	--	--	---

УПУТСТВО ЗА
ДИДАКТИЧКО-

МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Циљ и исходи предмета се остварују кроз јединство наставе Физичког и здравственог васпитања, ваннаставних и ваншколских активности у складу са програмом. Програм осмог разреда базиран је на континуитету усвојених знања, вештина, ставова и вредности из претходних разреда.

Настава Физичког и здравственог васпитања усмерена је према индивидуалним разликама ученика, које се узимају као критеријум у диференцираном приступу, па самим тим неопходно је упутити ученика или групу ученика, на олакшане или проширене садржаје у часовној, ваннаставној и ваншколској организацији рада.

Организациони облици рада

Концепција Физичког и здравственог васпитања заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, као основне претпоставке за остваривање циља кроз достизање исхода и стандарда овог васпитно-образовног подручја.

А. часови физичког и здравственог васпитања;

Б. секције,

В. недеља школског спорта,

Г. активности у природи (кросеви...),

Д. школска и ваншколска такмичења

Ђ. корективно-педагошки рад.

НАСТАВНЕ АКТИВНОСИ

А. Часови физичког и здравственог васпитања

Наставне области:

I. Физичке способности

На свим часовима као и на другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:

– развијање физичких способности које се континуирано реализује у уводном и припремном делу часа путем вежби обликовања. Део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој. Методе и облике рада наставник бира у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;

– подстицање ученика на самостално вежбање;

– правилно држања тела.

Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.

Праћење, вредновање и евидентирање физичких способности ученика спроводи се на основу Приручника за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања, (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2016).

II. Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

Усвајање моторичких знања, умења и навика, остварује се кроз примену основних и проширених програмских садржаја атлетике, гимнастике, спортских игара, плеса, ритмичке гимнастике, примењујући основне дидактичко- методичке принципе и методе рада неопходне за достизање постављених исхода.

Усвојена знања, умења и навика треба да омогуће ученицима њихову примену у спорту, рекреацији, свакодневним и специфичним ситуацијама.

Стицање знања, умења и навика је континуирани процес индивидуалног напредовања ученика у складу са њиховим психофизичким способностима.

Ученицима који нису у стању да усвоје неке од садржаја, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе.

Уколико ученик не достигне предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигне у наредном периоду.

Усавршавање неких моторичких задатака је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд.).

У раду са напреднијим ученицима реализују се проширени садржаји или садржаји из наредних разреда. Кроз процес реализације програма неопходно је пратити способности ученика за поједине спортове.

III. Физичка и здравствена култура

Достизањем исхода ове наставне области, ученици стичу знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту, рекреацији и здрављу.

Посебно планиране и осмишљене информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.

Ова наставна област остварује се кроз све организационе облике рада у Физичком и здравственом васпитању уз практичан рад и обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препознавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне средине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика.

Поред наведеног у овој области потребно је радити на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању материјалних добара, неговању друштвених вредности итд.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Дефинисани исходи су основни и незаобилазни елементи процеса планирања наставе и учења. Дефинисани као резултати учења на крају сваког разреда, током планирања рада потребно је одредити временску динамику у односу на бављење појединим исходима током школске године. Неопходно је посебну пажњу обратити на исходе које није могуће достићи током једног или више часова, већ је у ту сврху потребно реализовати различите активности током школске године.

Облици наставе

Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (до 5 часова);
- практична настава (97–102 часа).

Теоријска настава

Посебни теоријски часови могу се организовати само у оним ситуацијама када не постоје услови за реализацију наставе у просторима за вежбање или алтернативним објектима и као први час у полугодишту. На тим часовима детаљније се обрађују садржаји предвиђени темама Физичко вежбање и спорт и Здравствено васпитање уз могући практичан рад у складу са условима.

При планирању теоријских садржаја неопходно је узети у обзир: исходе програма, претходна искуства ученика, садржаје и исходе других предмета (корелацију – међупредметне компетенције).

Практична настава

Број часова по темама планира се на основу: процене сложености садржаја за ученике и услова за реализацију наставе. Наставне теме или поједини садржаји за које не постоје услови за реализацију могу бити замењени одговарајућим темама или садржајима програма за које постоје одговарајући услови. Оквирни број часова по темама:

1. Атлетика (12);
2. Гимнастика (12);
3. Основе тимских и спортских игара:

- Одбојка (10)
- Футбал (10)
- Рукомет (10)
- Кошарка (10)
- Активност по избору ученика (12)
- 4. Ритмика и плес (10);
- 5. Полигони (10);
- 6. Тестирање и мерење (6).

Остваривање исхода из наставне теме *Спортска гимнастика* реализује се усвајањем основних и проширених садржаја.

Основни садржаји су они које је неопходно спровести у раду са ученицима узимајући у обзир способности ученика, материјално-техничке и просторне услове.

Проширени садржаји су они који се бирају и реализују у раду са ученицима (групама или појединцима), који су савладали обавезне садржаје, узимајући у обзир ниво достигнутог исхода, потребе ученика и услове за рад.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Физичке способности

При планирању кондиционог вежбања у главној фази часа, треба узети у обзир утицај наставне теме на физичке способности ученика и применити вежбе чији делови биомеханичке структуре одговарају основном задатку главне фазе часа и служе за обучавање и увежбавање (обраду и утврђивање) конкретног задатка. Методе вежбања које се примењују у настави су тренажне методе (континуирани, понављајући и интервални метод, кружни тренинг, и др.), прилагођене узрасним карактеристикама ученика. У раду са ученицима примењивати диференциране облике рада, доzirати вежбања у складу са њиховим могућностима и примењивати одговарајућу терминологију вежби. Време извођења вежби и број понављања, задају се групама ученика или појединцима у складу са њиховим способностима, водећи рачуна о постизању што веће радне ефикасности и интензитета рада. Акцент се ставља на оне моторичке активности којима се најуспешније супротставља последицама хипокинезије.

Препоручени начини рада за развој физичких способности ученика.

1. Развој снаге:

- без и са реквизитима,
- на справама и уз помоћ справа.

2. Развој покретљивости:

- без и са реквизитима,
- уз коришћење справа,
- уз помоћ сувежбача.

3. Развој аеробне издржљивости:

- истрајно и интервално трчање,
- вежбање уз музику – аеробик,
- тимске и спортске игре,
- пешачење у дужини од 10 km (организовати у оквиру недеље школског спорта или активности у природи – излет),
- други модели вежбања.

4. Развој координације:

- извођење координационих вежби у различитом ритму и променљивим условима (кретање екстремитетима у више равни).

5. Развој брзине и експлозивне снаге:

- једноставне и сложене кретне структуре изводити максималним интензитетом из различитих почетних положаја, изазване различитим чулним надражајима (старт из различитих положаја итд.),
- штафетне игре,
- извођење вежби различитом максималном брзином (бацања, скокови, акробатика, шутирања, ударци кроз атлетику, гимнастику, тимске и спортске игре).

За ученике који из здравствених разлога изводе посебно одабране вежбе, потребно је обезбедити посебно место за вежбање, а за оне са којима се програм реализује по индивидуално образовном програму (ИОП-у), неопходно је обезбедити одговарајуће услове, узимајући у обзир њихове могућности.

Моторичке вештине, спортови и спортске дисциплине

1. Атлетика

Препорука је да се садржаји атлетике реализују у јесењем и пролећном периоду, у складу са условима.

Основни садржаји

- Усавршавање технике спринтерског трчања и ниског старта. Трчање деоница до 60 m. Техника штафетног трчања (4 x 60 m);
- Усавршавање технике истрајног трчања и високог старта;
- Скок удаљ техника „увинуће” и предвежбе за корачну технику;
- Скок увис леђном техником (предвежбе); за напредније ученике техника скока увис леђном техником;
- Бацања кугле 3 kg девојчице, 4 kg дечаца – бочна техника;
- Бацање „вортекс-а” у даљ;
- Четворобој – кроз унутародељенско такмичење применити четири дисциплине (пример: спринтерско трчање 60 m, бацање вортекса или кугле, скокови увис или удаљ, истрајно трчање 600 m ученице, 800 m ученици).

2. Спортска гимнастика

Препорука је да се садржаји реализују у оба полугодишта.

Основни садржаји

Ученици се деле у радне групе према полу, према нивоу усвојености вежби из претходних разреда и њиховим способностима. Са ученицима, који нису савладали поједине вежбе из програма до осмог разреда, раде се оне предвежбе и вежбе које ће им омогућити њихово усвајање. Задаци обухватају вежбе и комбинације вежби које ученици савладали у претходним разредима, без отежања (или са минималним отежањима), у складу са морфолошким карактеристикама и моторичким способностима ученика овог узраста. У раду са ученицима неопходно је поставити више радних места. Иницирати ученике да самостално креирају комбинације вежби и, уз помоћ наставника, организују чување и помагање. Промена радних места врши се након одређеног броја понављања. Група које није прошла неки задатак на часу, исти ће реализовати на следећем часу. Ученику који није у могућности да изведе одређене вежбе, дају се олакшани задаци. Ученике треба подстицати и помоћи им да организују полигоне који одговарају њиховим способностима и усвојености гимнастичких задатака.

Проширени садржаји

Могу се реализовати кроз часове на којима се реализују основни садржаји путем програма који је диференциран према способностима ученика – за напредне ученике (ИОП 3). Овакве моделе могуће је применити на све садржаје спортске гимнастике.

Тло (ученице и ученици):

Основни садржаји

- комбинација вежби научених током основне школе која садржи: вагу претклоном и заножењем; варијанте колута напред и колута назад; став на шакама – издржај, колут напред – уз помоћ; прамет странце упором („звезде”) у „бољу страну” и сп. прамет странце упором у „слабију страну”; за ученице додати вежбе из ритмике: плесни корак, скок, окрет, равнотежу у успону.

Проширени садржаји

– комбинација предвиђена за све ученике са тежим варијантама наведених вежби.

Прескок (ученице и ученици):

Основни садржаји

коњ у ширину висине 110 cm (уз квалитетну даску висина коња 120 cm):

– згрчка и разношка – удаљавањем даске усавршавање фаза првог и фазе другог лета.

Проширени садржаји

коњ у ширину (120 за ученице и 125 cm за ученике);

– припремне вежбе за прескоке са заножњем и прескоци са заножњем.

Трамполина или одскачна даска (ученице и ученици):

Основни садржаји

– скокови: пруженим телом окретом око уздужне осе за 180^0 ; скок са згрченим предножењем – усавршавање.

Проширени садржаји

– скокови пруженим телом са окретом око уздужне осе за 360^0 ; скок са предножним разножењем – усавршавање.

Вратило

Основни садржаји

– дочелно вратило: суножним одривом узмак до упора предњег; саскок замахом (зањихом) до става на тлу;

– дохватно вратило: из упора предњег спадом назад саскок подметно;

– доскочно вратило: њихање са повећаном амплитудом и саскок у предњиху са окретом за 180^0 .

Проширени садржаји

– комбинација: узмак из виса стојећег, ковртљај назад у упору и сп. спадом назад саскок подметно.

Двовисински разбој

Основни садржаји

– лицем према нижој притки, вис предњи: одгуривањем једне ноге о н/п, зањих предњих до н/п, зањих и спојено саскок у зањиху.

Проширени садржаји

– комбинација: суножним одривом узмак из згиба стојећег, ковртљај назад у упору, саскок замахом ногама уназад (зањихом), до става на тлу;

– вис предњи на в/п; климом успоставити њих.

Паралелни разбој

Основни садржаји

– комбинација: из положаја бочно: наскок у упор, предњих, зањих, предњихом до седа разножно пред рукама; кроз узручење прехват до седа разножно за рукама, заножњем сножити, њихање у упору и сп. предњихом саскок предношка (или заношка).

Проширени садржаји

– комбинација као за основне садржаје са отежањем: наскок у упор и спојено предњих и зањих и код саскока предњихом предношка са окретом за 180^0 или зањихом заношка.

Кругови

Основни садржаји

дохватни кругови (ученици и ученице):

– комбинација: замахом – предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражњи – саскок (уз помоћ).

доскочни кругови (ученици):

– комбинација: из виса предњег згибом вучењем вис узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, згибом отварање у вис предњи и спојено саскок (уз помоћ).

Проширени садржаји

– предвиђене комбинације вежби извести без помоћи.

Коњ са хваталкама

Основни садржаји

– из упора предњег на хваталкама премах одножно десном до упора јашућег; њих у упору јашућем, премах одножно левом до упора стражњег; премах одножно десном назад до упора јашућег, премах одножно левом назад до упора и сп. саскок.

Проширени садржаји

– наскок у упор предњи; премах одножно десном напред; премах одножно левом напред, премах одножно десном назад до упора јашућег; њих у упору са изразитијим преношењем тежине са руке на руку и спојено премахом одножно десне саскок са окретом за 90⁰ улево.

Греда

Вежбе прво научити на тлу, шведској клупи и ниској греди и на крају на високој греди.

Основни садржаји

Ниска греда

– ученица комбинује кратак састав избором вежби научених током основне школе, редоследом који она жели: наскок; различити начини ходања и трчања; поскоци; скокови; окрети; равнотеже, саскок.

Висока греда

– Комбинација: (чеоно према греди) наскок из места или залетом наскок премахом одножно у упор јашући; окрет за 90⁰, грчењем ногу стопала поставити иза тела и прећи у упор чучећи; чучањ одручити; усправ; комбинацију са ниске греде извести на високој; саскок пружено или згрчено из положаја чеоно или бочно у односу на справу.

Проширени садржаји

– програм за све ученице отежати: после наскока у упор јашући и окрета замахом ногама у заножење прећи у упор чучећи. Сва остала кретања и саскок извести у тежој варијанти.

3. Основе тимских и спортских игара

3.1. Футбал

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

3.2. Рукомет

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

3.3. Кошарка

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.
- Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.
- Игра уз примену правила.

3.4. Одбојка

- Са ученицима поновити усвојене елементе технике и тактике.

– Примена усвојених елемената у диригованој и ситуационој игри.

– Игра уз примену правила.

3.5. Активности по избору

У складу са просторно техничким могућностима школе наставник у договору са ученицима реализује неке од наведених активности:

– Кондиционо вежбање (кружни тренинг, аеробик, елементи фитнеса и др.);

– Бадминтон;

– Стони тенис;

– Друге активности по избору Стручног већа школе;

– Активности од значаја за локалну заједницу.

4. Плес и ритмика

– Њихања и кружења са вијачом у фронталној и сагиталној равни у месту и кретању (вежбе по избору наставника).

– Дупли провак кружењем вијаче унапред.

– Састав са вијачом.

– Дупли провак кружењем вијаче уназад.

– Састав са обручем састављен од елемената обрађених у петом, шестом и седмом разреду.

– Састав са лоптом састављен од елемената обрађених у петом, шестом и седмом разреду.

– Усавршити коло из краја у коме се школа налази, усвојено у претходном разреду.

– Коло „Моравац” поновити варијанте из претходних разреда.

– Енглески валцер – мешовити парови.

5. Полигони

Наставник након једне или више обрађених наставних тема може реализовати полигон у складу са усвојеним моторичким садржајима из:

– спортских игара;

– гимнастике, као и

– полигон са препрекама који садржи:

колутања и пузања, провлачења, промене правца, савладавања препреке одбочком, прескакања препрека увис и удаљ, прелажење високе греде, узмак на вратилу, пењање на шведске лестве и саскок, пењање уз шипку или конопац. По могућству саставити полигон сличан (олакшан) полигону који се примењује у Војсци Србије, пример: пузање испод препреке; прескок препреке до висине колена; прелажење преко високе препреке (шведски сандук, коњ, рипстол...); прелажење преко високе греде; наскок на почетак високог вратила, бочно померање на вратилу (прелаз целе шипке у вису) саскок; гажење кроз неколико оквира „шведског” сандука; пењање и прелажење преко отвореног рипстола; узмак на вратилу; трчање преко ниске греде, скок са струњаче на струњачу; пењање уз две шипке или конопац.

Напомена: моторичке задатке и њихов редослед комбинује наставник у складу са материјално-техничким условима.

6. Тестирање и мерење

Праћење физичког развоја и моторичких способности спроводи се на почетку и крају школске године, из простора кардиореспираторне издржљивости (процена аеробног капацитета), телесног састава (посебно телесне масноће), мишићне снаге, издржљивости у мишићној снази, гipкости и агилности.

Модел континуираног праћења физичког развоја и моторичких способности у настави Физичког и здравственог васпитања, батерија тестова, критеријумске референтне вредности и начин њиховог тумачења, организација и протокол тестирања као педагошке импликације детаљно су објашњени у наведеном приручнику.

Физичка и здравствена култура

Ова наставна област реализује се кроз све друге наставне области и теме уз практичан рад и састоји се од две наставне теме *Физичко вежбање и спорт* и *Здравствено васпитање*.

Физичко вежбање и спорт

Упознати ученика са основном поделом моторичких способности и функцијом срчано-дисајног система приликом вежбања. Поновити правила и тактику спортских игара и дисциплина усвојених у претходим разредима. Истаћи значај вежбања и његову улогу у ванредним ситуацијама и за поједина професионална занимања. Структура физичке културе (физичко васпитање, спорт и рекреација).

Здравствено васпитање

Упознати ученике са утицајем различитих врста вежбања на кардио-респираторни систем, скелетно-мишићни и организам уопште, значајем примене здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања. Утицајем правилне исхране на организам и здравље. Истаћи штете ефекте енергетских напитака, дувана, алкохола, психоактивних супстанци као и неправилног конзумирања додатака исхрани.

Упознати ученике са пружањем прве помоћи након површинских повреда, уганућа у прелома. Истаћи важност мера заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања.

Дидактичко-методички елементи

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног процеса;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа – унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичких облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

Ослобађање ученика од наставе физичког и здравственог васпитања

Ученик може бити ослобођен само од практичног дела програма наставе за одређени период, полугодиште или целу школску годину на основу препоруке изабраног лекара.

Ученик ослобођен практичног дела у обавези је да присуствује часовима. За рад са ослобођеним ученицима наставник сачињава посебан програм рада базиран на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом и корелацији са садржајима других предмета.

Ослобођеним ученицима треба пружити могућност да:

- суде, воде статистику, региструју резултат или прате ниво активности ученика на часу или школском такмичењу;
- направе едукативни постер или електронску презентацију, припреме репортажу са спортског догађаја;
- прате и евидентирају активност ученика на часу уз помоћ наставника и на други начин помажу у организацији часовних, ваннаставних и ваншколских активности.

Неки од исхода за ученике ослобођене од практичног дела наставе:

По завршетку теме ученик ће бити у стању да:

- Наведе основна правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања;
- Дефинише основна здравствено-хигијенска правила вежбања;
- Презентује и анализира информације о физичком вежбању, спорту, здрављу, историји физичке културе, актуелним спортским подацима итд.);

– Учествоује у организацији Недеље школског спорта и школских такмичења.

Ученицима са инвалидитетом настава се прилагођава у складу са њиховим могућностима и врстом инвалидитета.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Исходи представљају добру основу за праћење и процену постигнућа ученика, односно креирање захтева којима се може утврдити да ли су ученици достигли оно што је описано одређеним исходом. Исходи помажу наставницима у праћењу, прикупљању и бележењу постигнућа ученика. Како ће у процесу вредновања искористити исходе наставник, сам осмишљава у односу на то који се начин праћења и процене њему чини најрационалнијим и најкориснијим. Поред тога, постојање исхода олакшава и извештавање родитеља о раду и напредовању ученика.

У процесу праћења и оцењивања пожељно је користити лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења личног картона ученика су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика.

У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе Физичког и здравственог васпитања, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:

1. Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата:

– вежбање у адекватној спортској опреми;

– редовно присуствовање часовима Физичког и здравственог васпитања;

– учествовање у ваннаставним и ваншколским активностима и др.

2. Приказ више комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), са и без реквизита;

3. Достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике):

Атлетика:

Техника измене штафете; скока увис леђна техника;

Спринтерско трчање 60 m на време; Бацање кугле бочном техником. Истрајно трчање у трајању од 12 минута. Техника бацања „вортекса”.

Трчање школског кроса.

Спортска гимнастика

Вежбе на тлу:

– став на шакама, издржај, колут напред, уз помоћ;

– прамет странце упором („звезде”) у „бољу страну” и спојено прамет странце упором у „слабију страну”;

– ученик, према својим способностима, креира састав који садржи вежбе које је научио током основне школе.

Прескок:

– разношка, згрчка (висина справе до 120 cm), ученик индивидуално одређује удаљење даске од справе.

Трамполина или одскачна даска (ученице и ученици):

– ученик бира да ли ће извести скок пруженим телом; скок са окретом за 180° или скок са окретом за 360°; скок са згрченим предножењем.

Вратило:

– дочелно вратило: суножним одривом узмак до упора предњег; саскок замахом (зањихом) до става на тлу;

– дохватно вратило: из упора предњег спадом назад саскок подметно;

– доскочно вратило: њихање са повећаном амплитудом и саскок у предњиху са окретом за 180°.

Двовисински разбој:

– лицем према нижој притци, вис предњи: одгуривањем једне ноге о н/п, задњих предњих до н/п, зањих и спојено саскок у зањиху.

Паралелни разбој:

– комбинација: из положаја бочно: наскок у упор, предњих, зањих, предњихом до седа разножно пред рукама; кроз узручење прехват до седа разножно за рукама, занужењем сножити, њихање у упору и спојено предњихом саскок предношка (или заношка).

Кругови

дохватни кругови (ученици и ученице):

– комбинација: замахом – предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражњи – саскок (уз помоћ).

доскочни кругови (ученици):

– комбинација: из виси предњег згибом (вучењем) вис узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, згибом отварање у вис предњи и спојено саскок (уз помоћ).

Коњ са хватаљкама:

– из упора предњег на хватаљкама премах одножно десном до упора јашућег; њих у упору јашуцем, премах одножно левом до упора стражњег; премах одножно десном назад до упора јашућег, премах одножно левом назад до упора и спојено саскок.

Греда

Ниска греда

– ученица комбинује кратак састав избором вежби научених током основне школе, редоследом који она жели: наскок; различити начини ходања и трчања; поскоци; скокови; окрети; равнотеже, саскок.

Висока греда

– Комбинација: (чеоно према греди) из места или залетом наскок премахом одножно у упор јашући; окрет за 90^0 , грчењем ногу стопала поставити иза тела и прећи у упор чучећи; чучањ одручити; усправ; комбинацију са ниске греде извести на високој; саскок пружено или згрчено из положаја чеоно или бочно у односу на справу.

Одбојка:

Горњи сервис; индивидуални и групни блок; придржавање тактичких упутстава и кретање у игри; Игра преко мреже (примена елемената технике у игри).

Рукомет:

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

Кошарка:

Примена елемената технике у игри. Придржавање тактичких упутстава и кретање у игри.

Плес и ритмика:

– Вежба са вијачом, лоптом или обручем. Дупли провак кружењем вијаче унапред и уназад.

– Народно „Моравац” коло уз музику (трећа, четврта и пета варијанта).

– Енглески валцер (мешовити парови).

4. Индивидуални напредак моторичких способности

Индивидуални напредак моторичких способности сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна постигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.

Код ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник прати и вреднује:

– познавање основних правила, гимнастике, атлетике, спортске игре, пливања, ватерпола и основних здравствено-хигијенских правила вежбања;

– учешће у организацији ваннаставних активности.

Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, наставник може извршити усменим или писменим путем.

Праћење вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.

ВАННАСТАВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ

План и програм ових активности предлаже Стручно веће и саставни је део годишњег плана рада школе и школског програма.

Б. Секције

Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрастне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.

В. Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, „ферплеју”, последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће Физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе Физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

Г. Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- Пролећни крос, у организацији Спортског савеза и РТС-а (мај).
- Спортске игре младих, у организацији Спортског савеза (мај)
- Трка “Драгутин Томашевић”, у организацији Спортског савеза (мај).
- Излет са пешачењем (7км).

Д. Школска и ваншколска такмичења

Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:

- спортској гимнастици (у зимском периоду);
- атлетици (у пролећном периоду);
- најмање једној спортској игри (у току године).

Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).

Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења прописаним од стране министарства надлежног за просвету, а која су у складу са планом наставе и учења.

Како би што већи број ученика био обухваћен системом такмичења, на ваншколским такмичењима један ученик током школске године може представљати школу у једној спортској игри и спортској гимнастици (екипно и појединачно) или у једној спортској игри и једној атлетској дисциплини (екипно и појединачно).

Ђ. Корективно-педагошки рад и допунска настава

Ове активности организују се са ученицима који имају:

- потешкоће у савладавању градива;
- смањене физичке способности;
- лоше држање тела;
- здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе.

За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;

Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:

- уочавање постуралних поремећаја код ученика;
- саветовање ученика и родитеља;
- организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно;
- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом.

Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.

Педагошка документација

- Дневник рада за физичко и здравствено васпитање;
- Планови рада физичког и здравственог васпитања и обавезних физичких активности ученика: план рада стручног већа, годишњи план (по темама са бројем часова), месечни оперативни план, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације.
- Писане припреме: форму и изглед припреме сачињава сам наставник уважавајући: временску артикулацију остваривања, циљ часа, исходе који се реализују, конзистентну дидактичку структуру часова, запажања након часа.
- Радни картон: наставник води за сваког ученика. Радни картон садржи: податке о стању физичких способности са тестирања, оспособљености у вештинама, напомене о специфичностима ученика и остале податке неопходне наставнику.

Педагошку документацију наставник сачињава у електронској или писаној форми.

Обавезно изборни наставни предмети

Наставни предмет: грађанско васпитање

Циључења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:			
– изрази осећај љубави и	ЉУДСКА ПРАВА	Припадност држави и нацији	У оквиру ове области ученици

<p>поноса према својој домовини на начинкоји никога не угрожава;</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; – наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова тезаједнице; – покаже интересовање за упознавање различитих култура; – наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; – разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; – уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповима и другим продукцијама културе на који начин се преносе родни обрасци; – указује на примере родне равноправности и неравноправности ситуацијама из свакодневног живота; – дискутује о значају 	<p>Заједница припадника различитих културних група</p>	<p>Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима. Начини изражавања патриотизма.</p> <p>Обесправљивање и угрожавање слободе људи.</p> <p>Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам.</p> <p>Заједница различитих културних група</p> <p>Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота.</p> <p>Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода припадника националних мањина</p>	<p>проширују своја знања у вези са правима, са фокусом на угрожавање слободе људи. Кључни појмови ове области су <i>ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам</i>. С обзиром на узраст ученика и знања која су стекли у оквиру Грађанског васпитања, проучавајући историју, читајући књижевна дела и гледајући филмове, ученици могу самостално да проналазе примере тих појава и о њима критички дараправљају. Ове појаве се могу посматрати са становишта <i>некад и сад и локално и глобално</i>, чиме се добија целовитост увида. Рад у оквиру ове области захтева посебну пажњу наставника, јер у групи могу бити ученици који имају лично непријатно искуство по том питању, или га има неко у њиховој породици. За такве осетљиве теме погодне су радионице, и то посебно драмске, које пружају заштиту учесницима, јер се кроз играње улога слободније исказују мисли и осећања. У оквиру ове области налази се и садржај значајан за одговоран живот у демократском друштву, који се односи на живот у заједници културно различитих група, каква је свакако наша држава, а заправо и читав свет. Од ученика се очекује да уочавају разлику измеђ мултикултуралности и интеркултуралности, као и да се</p>
---	---	---	--

<p>уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; – препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; – наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником; – наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; – образложи значај слободе медија за развој демократије; – у медијима проналази примерепредрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; – препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; – проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; – препозна пример 	<p style="text-align: center;">ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност</p>	<p>Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), на супрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду.</p> <p>Родна перспектива Укључивање родне перспективе приликом доношења одлукаважних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...).</p> <p>Родна равноправност Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца у постизању родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...).</p> <p>Родно засновано насиље Родне разлике као основанеравнотеже моћи. Злоупотреба моћинасилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која мусведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.</p>	<p>залажу за интеркултурни дијалог као најбољи начин развоја поштовања различитих култура и квалитета заједничког живота</p> <p>За другу област изабран је садржај који одговара завршном разреду основне школе, иако се неки аспекти родне перспективе налазе и у програмима Грађанског васпитања за претходне разреде. Осим разликовања пола и рода, од ученика се очекује да доводеу везу питања родне перспективе са квалитетом живота свих људи у једној заједници. Родна равноправност је заправо прича о једнаким могућностима за све, а ради развоја друштва. Активности треба фокусирати на идентификацију препрека родној равноправности и на очекивања у будућности – шта за њено постизање треба да уради држава, а шта организације цивилног друштва и сами појединци. Овде се, такође, тематика може сагледати из перспективе <i>некад и сад</i> и <i>локално и глобално</i>. Ученицима су доступни бројни подаци који недвосмислено показују какво је стање када је у питању родна равноправност, код нас и у свету. Посебну пажњу захтева рад на истраживању о родно заснованом насиљу. Иако се подразумева да и мушкарац и жена могу бити жртве таквог насиља, ученици ће врло лако, на основу статистичких података, схватити да је угроженост жена значајно</p>
---	--	--	--

<p>злоупотребе деце у медијима; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи својстав заснован на аргументима, комуницира наконструктиван начин; – учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма, – учествује у избору садржаја и начина рада.</p>			<p>већа. Садржај предвиђа да се о овој теми говори са становишта неравнотеже моћи, што насилник користи да бинаудио жртви. Ученици могу дискутовати и о овој теми и самостално проналазити примере из историје, свакодневног живота, књижевности, филмова, где се препознаје неравнотежа моћи и њена злоупотреба. Како у групи могу бити ученици који су жртве или сведоци таквог насиља, неопходна је пуна пажња наставника у вођењу активности. Важен очекивани исход рада у овој области јесте да ученици препознају карактеристике насилника и заштите се. Потребно је, међутим, оспособити ученике да препознају и карактеристике жртве и обратe се за помоћ адекватној особи.</p>
	<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији</p>	<p>Медији Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулација путем медија (одлагање информације, скретање пажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...).</p> <p>Медијска писменост Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја.</p> <p>Кодекс у медијима Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као</p>	<p>У оквиру треће области предвиђено је да се ученици баве питањима медија и њиховом доприносу демократизацији друштва. Та област је повезана са многим темама у програмима Грађанског васпитања за претходне разреде. У програму за четврти разред, на пример, постоји исход који гласи: <i>ученик ће бити у стању да препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих.</i> У програму за шести разред дат је исход: <i>ученик ће бити у стању да образложи могући утицај</i></p>

		<p>инструментограничавања слободе изражавања.</p>	<p><i>друштвених мрежа на ставове и деловање појединца.</i> Из тог разлога може се очекивати да су ученици већ имали прилике да о питањима медија промишљају у оквиру рада на различитим садржајима, као и да имају извесну развијеност критичког мишљења о медијима, као извору информација и дезинформација. У програму се налази и садржај који се односи на механизме манипулације који се користе у медијима (нпр. ускраћивање информације, праплављивање селектованим информацијама, упрошћавање, претерано стручно информисање...). Ученици завршног разреда, уколико су од стране наставника добро припремљени, могу сасвим успешно у медијима самостално препознати неке од примера манипулације. У овој тематској целини налази се и садржај који се односи на медијску писменост, али се она развија на многим садржајима овог изборног програма, у свим разредима, и то сваки пут када се од ученика тражи да проналазе и критички разматрају податке који су дати у медијима.</p>
	<p>АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва</p>	<p>Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака.</p>	<p>Као наставак бављења медијима програм предвиђа да ученици у оквиру четврте целине осмисле и реализују кратки филм на тему по избору, а која се тиче</p>

Снимање.
Монтажа.
Презентација.
Евалуација.

кључних вредности грађанског друштва. Најважнији моменат ове акције јесте договор ученика о томе којом темом ће се бавити и како ће јој приступити. Фокус ове акције, наравно, није на техничком квалитету произведеног филма, иако ученици осмог разреда својим мобилним телефонима свакако могу то коректно извести. Као припрему за ту акцију потребно је интегрисати пређене садржаје и достигнуте исходе, како би ученици стекли бољи увид у развој кључне, односно међупредметне компетенције за одговорно учешће у демократском друштву. У ту сврху треба извршити неки вид рекапитулације о томе шта се сведешавало током њиховог изучавања Грађанског васпитања, са посебним освртом на активности у оквиру четврте области, где су ученици спроводили акцију у корист деце, истраживали ставове и понашање ученика, симулирали рад парламента итд. То је тренутак кад се са ученицима може разговарати и о значају приступа информацијама од јавног значаја с обзиром на то да су у спровођењу акција били у ситуацији да су им биле потребне различите информације. Такву рекапитулацију наставник може осмислити на различите начине (спонтани разговор, писање есеја, квиз, прављење изложбе на основу

сачуваних продуката...), али са истим циљем – да ученици постану свесни знања која су стекли, ставова и вештина које су развили, а што је значајно за одговоран живот у демократски уређеној заједници. Осврт би требало да садржи процењивање следећих елемената компетенције за одговорано учешће у демократском друштву (знања, ставови, вештине): каква је била сарадња у групним активностима, колико смо били отворени за различитости, колико знамо о људским правима и проблемима неравноправности, како смо решавали сукобе, да ли познајемо демократске процедуре, колико смо били одговорни за сопствене поступке, колико смо исказивали емпатије, колико смо критички промишљали, колико смо били толерантни и солидарни, да ли препознајемо опасности и знамо коме да се обратимо за помоћ, дали у дискусији показујемо вештину активног слушања, да ли износимо свој став заснован на аргументима, да ли комуницирамо на конструктиван начин, како смо прикупљали и обрађивали податке, да ли имамо став да треба штитити и поштовати људска права, дали смо спремни да се ангажујемо у заштити нечијих права и да ли верујемо у владавину закона. За овај осврт неопходно је планирати више часова и на тај начин створити

			<p>добру подлогу да ученици самостално изаберу тему филма и напишу сценарио. Било би добро да снимљени филм не остане у оквирима групе која га је радила, те треба осмислити на који начин ће он бити представљен другим ученицима осмог разреда, али и свих других, као и њиховим родитељима. Филм би, с једне стране, требало да буде финале четворогодишњег, а за неке ученике и осмогодишњег развоја компетенције за одговорно учешће у демократском друштву, а са друге, прилика да наставник и школа добију повратну информацију о свом раду у овој области и идеје о томе како га унапредити.</p>
--	--	--	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Француски језик

Разред: осми

Годишњи фонд часова: 68

Недељни фонд часова: 2

Циљ предмета: Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Компетенције које развија: компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву

ИСХОДИ	ТЕМА	Бр · ча с.	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ
разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и	0. Voyage dans les villes de France	4	Ученици уче и увежбавају: <i>- речи које се односе на активности и</i>

<p>тражење/давање информација личне природе; поздрав и отпоздрав, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; размени једноставније информације личне природе; у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих; затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;</p>		<p><i>слободно време, на одмор, градове, осећања и забране</i> Презент глагола (рачунајући и повратне). Перфекат (passé composé) Презентативи (c'est, ce sont). Упитна реченица. Упитна морфема n'est-ce pas? Описни придеви. Наглашене личне заменице. Предлози (pendant, de ... à, avant, devant, à côté de..., près de ..., loin de...) Везници: mais, et, car, comme (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)</p>
<p>разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; опише правац кретања и просторне односе</p>	<p>1.Les copains d'abord</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: <i>-речи које се односе на пријатеље и пријатељство, изласке, позивање на заједничку активност, интернет</i> Презент фреквентних глагола. Негација (ne/ n' ... pas, ne jamais, ne rien, ne personne). Односне заменице: que, qui, où Поређење придева (компаратив, суперлатив). Личне заменице у функцији директног и индиректног објекта. Показне заменице (celui, celle, ceux, celles + облици са -ci,-là). Прилози за начин на – ment</p>

<p>једноставнијим, везаним исказима. разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; упути уобичајене молбе и захтеве;</p>			<p>Презентативи (il y a, c'est, ce sont). Изостављање одређеног члана испред назива занимања. Средства за исказивање аргумената и логичких односа: d'abord, puis/ensuite, enfin ; mais, pour + infinitif, car, parce que, grâce à (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе.</p>
<p>разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење.</p>	<p>2. Un esprit sain dans un corps sain</p>	<p>11</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: <i>-речи које се односе на тело, физичка стања и симптоме, лечење, физички изгле, естетске критеријуме</i> Презент фреквентних глагола. Модални глаголи: pouvoir, devoir, vouloir. Будуће време. Кондиционал презента. Императив. Хипотетична реченица – вероватни потенцијал. Конструкција : (Et) si + imparfait Конструкција il faut + субјунктив (глаголи 1. групе). Конструкција il faut que + infinitif Субјунктив/ императив глагола avoir и être у устаљеним изразима. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.</p>
<p>опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; опише и упореди жива бића, предмете, места,</p>	<p>3. Bienvenue dans le lycée numérique</p>	<p>12</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: <i>-речи које се односе на високу технологију, школска наставна средства, предвиђање будућности, видео игрице, технолошка и информатичка средства</i></p>

<p>појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;</p>			<p>Презент фреквентних глагола. Futur simple. Futur proche. Негација (ne/ n'... pas, ne jamais, ne rien, ne personne). Предлози: dans + временска одредница Хипотетичне реченице – вероватни и могући потенцијал. Средства за исказивање аргумената и логичких односа: (tout) d'abord, puis/ensuite, enfin (Интер)културни садржаји: однос према својој и туђој имовини; понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање. разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење. честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи</p>	<p>4. Les people</p>	<p>11</p>	<p>Ученици уче и увежбавају: <i>-речи које се односе на изношење ставова, мишљења, осећања и чињеница, излагање кратке биографије</i> Презент фреквентних глагола. Изрази: selon..., pour..., à mon avis Наглашене личне заменице. Упитна реченица. Објекатска реченица – глаголи мишљења (индикатив). Негација. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација</p>

једноставнија језичка средства.			
<p>разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.</p>	5. Trans-Europe Express	10	<p>Ученици уче и увежбавају: <i>-речи које се односе на европске градове и четврти, туризам, културолошке специфичности, сувенире</i> Индиректно питање. Релативне заменице (qui, que, où). Основни бројеви. Стране света. Прилози за место (ici, là). Предлози (à, de, en, au-dessous de, près de, à côté de, en face de, au bord de...) (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика.</p>
<p>разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење. разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота</p>	6. Parler jeune	10	<p>Ученици уче и увежбавају: <i>-речи које се односе на младалачки језик у Француској, музику, песме и римовање</i> Презент фреквентних глагола. Изрази: selon..., pour..., à mon avis Наглашене личне заменице. Упитна реченица. Објекатска реченица – глаголи мишљења (индикатив). Негација. (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима</p>

ИЗДАВАЧ: *Data Status*, Београд, Србија у сарадњи са *CLEInternational*- ом, Француска, 2020.

Корелација : Српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, биологија, географија, грађанско васпитање, енглески језик

Начин остваривања програма : Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- наставник и даље ученицима скреће пажњу и упућује их на значај граматичке прецизности исказа;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се динамично смењују технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);

– препознавање везе између група слова и гласова;

– одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;

– извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

– повезивање гласова и групе слова;

– замењивање речи цртежом или сликом;

– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);

– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;

– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);

– писање честитки и разгледница;

– писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

Слободне наставне активности

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

VIII разред

Предмет: Чувари природе

Разред: осми

Фонд: 34 часова

Циљ наставе изборног предмета чувари природе је стеразвијање пожељног понашања у складу са

принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну

средину, природу и биодиверзитет. Циљ се остварује кроз низмеђу предметних корелација.

Задаци наставе предмета чувар природе судаченици:

- примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине,
- развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем,
- знају дана основне стечених знања препознају и изаберају квалитетан и здрав стил живота,
- примењују рационално коришћење природних ресурса,
- препознају извор загађивања и уочавају последице,
- развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема,
- поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,
- поседују употребу личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.

Тематски/ глобални план

Р. Б.	Наставна тема	Обрада	Понављање	Вежбе	Провера	Укупно
1.	Одрживост, животна средина и утицај човека	2	/	1	/	3
2.	Одговоран однос према одрживости животне средине	2	/	7	/	9
3.	Одговоран однос према здрављу	2	/	6	/	8
4.	Одговоран однос према животињама	1	/	4	/	5
5.	Одговоран однос према разноврсности живог света	2	/	7	/	9
УКУПНО:		9	/	27	/	34

Начино стваривања програма

Наведени садржаји програма изборног предмета Чувар природе, поред основног теоријског приступа, поседују и активан приступ којим је усмерен ка практичној реализацији заштите животне средине ван учионице, акцијама и изградњом малих пројеката.

Интересовања ученика се усмеравају у покушају да самостално организују активности и реализују пројекте Чувања природе.

НАСТАВНА ТЕМА	НАЧИНИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ	КОРЕЛАЦИЈА СА ПРЕДМЕТИМА
I Одрживост, животна средина и утицај човека -повезаност живог света -утицај човека на одрживост животне средине	-фронтални -групни -ПП презентације -провера и примена знања -истраживачки рад	Ученици посматрају, бележе, анализирају,	биологија, географија, ликовна култура,
II Одговоран однос према одрживости животне средине -глобалне промене у животној средини и њихове последице -загађивање и заштита од загађивања -комунална хигијена -рециклажа	-фронтални -групни -практичан рад -ПП презентације -демонстрација графика или шемом -провера и примена знања -радионице -израда панорама	дискутују, закључују, прикупљају податке, обрађују их, сортирају, праве презентацију,	информатика, техника и информатика, физичко и здравствено васпитање
III Одговоран однос према здрављу -очување здравља -исхрана -здравствена култура	-фронтални -групни -практичан рад -ПП презентације -демонстрација -провера и примена знања -стручна предавања и трибине	изводе огледе, организују акцију наставници организују, информишу, усмеравају,	
IV Одговоран однос према животињама -права животиња -кућни љубимци -угроженост животиња -брига о животињама	фронтални -групни -ПП презентације -анкете -радионице -посета институцијама	прате, предлажу, процењују	
V Одговоран однос према разноврсности живог света -заштићене биљке и животиње Србије -посетите резерват у природи	фронтални -групни -практичан рад -ПП презентације		

-обележавање Дана планете и Светског дана заштите животне средине	-демонстрација -провера и примена знања -израда пааноа -посета заштићеним природним добрима		
---	--	--	--

ХОР/ОРКЕСТАР

Свака основна школа је обавезна да организује рад хорова. Хорови могу бити организовани као хор разреда првог циклуса, хор разреда другог циклуса, хор на нивоу школе, од првог до осмог разреда, или разредни хор.

Оркестар може да се образује у зависности од услова школе. Оркестар је инструментални састав од најмање 10 извођача који свирају у најмање три самосталне деонице. Могу се образовати оркестри блок флаута, тамбурица, гудачког састава, хармоника, мандолина, као и мешовити оркестри.

Рад са хором/оркестром представља сложенији вид образовног-васпитног рада наставника. Рачуна се као саставни део обавезне наставе, а вреднује се као педагошка норма наставника у оквиру обавезне двадесеточасовне норме са по 3 часа недељно, односно по 108 часова годишње. Часови хора/оркестра изводе се континуирано од почетка до краја школске године и део су радне обавезе ученика који су прошли аудицију за хор/оркестар.

КОМПОЗИЦИЈЕ ЗА РАД ХОРА

Химне:

Државна химна

Химна Светом Сави

Химна школе

Народне и песме домаћих аутора:

Српска народна песма, Уродиле жуте крушке

Српска народна песма, Чај горо, лане моје

Српска народна песма, Заспо Јанко

Збирка хорских композиција, Варај Данке

Збирка хорских композиција, Живкова ташта

Нишка бања, аранжман Ник Пејџ

Станиша Коруновић, Цвећ.

Светолик Пашћан Којанов, Зимска песма

Биљана Мандић, Љубичица

Владимир Ђорђевић, Веће врана

Стеван Стојановић Мокрањац, Ал` је леп овај свет
Марко Тајчевић, Пошла румен.
Жарко Петровић, Серенада Београду
Даворин Јенко, Востани Србије
Никола Грбић, Ово је Србија
Стеван Стојановић Мокрањац, У Будиму граду
Драган Пантић, Симонида
Константин Бабић, Чај горо
Ју рок мисија, За милион година
Духовне песме:
Милешевка
Бели анђео
Ударало у тамбуру ђаче
Помози нам, Боже драги
Помози нам, вишњи Боже
Јосиф Маринковић, Оче наш
Вера Миланковић, Оче наш
Непознат аутор, Бројаница Светог Саве
Непознат аутор, Пред иконом Светог Саве
Непознат аутор, Радуј се (ускршња песма)
Страни композитори:
Јохан Себастијан Бах, Ах, што волим
Волфганг Амадеус Моцарт, Лаку ноћ (Bona nox)
Ђовани да Нола, Chi la gagliarda
Лудвиг ван Бетовен, Ода радости
Дмитри Бортњански, Многаја љета
Дарко Краљић, Чамац на Тиси
Арсен Дедић, Кад би сви
Харолд Арлен, Изнад дуге (Over The Rainbow)
Хозе Марти, Guantanamera
Џо Дасин, Champs Elysées
Боб Марли, Don't Worry, Be Happy
Дин Мартин, Volare
Грчка народна песма, Mi mou thimonis matia mou
Традиционална песма из Енглеске, Green sleeves
Нена, 99 Luftballons
Јапанска дечја песма, Tanabata Sama
Ричард Роџерс: Edelweiss
Традиционална песма из Италије, L'inverno se n'è andato

На репертоару хора могу се наћи и вишегласне песме које су предложене у Препорученим композицијама за певање и свирање, нарочито ако је реч о разредном хору.

ОРКЕСТАР

Садржаји рада:

- избор инструмената и извођача у формирању оркестра;
- избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра;
- техничке и интонативне вежбе;
- расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање);
- спајање по групама (I–II; II–III; I–III);
- заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције. У избору оркестарског материјала и аранжмана водити рачуна о врсти ансамбла, узрасту ученика и њиховим извођачким способностима. Репертоар школског оркестра чине дела домаћих и страних композитора разних епоха у оригиналном облику или прилагођена за постојећи школски састав. Школски оркестар може наступити самостало или као пратња хору

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ НАСТАВЕ И ПРОГРАМ ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Програм допунске наставе

Допунски рад организује се током целе наставне године, од-носно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Циљеви и задаци програма допунске наставе јесте помоћи ученицима који нису били успешни на редовној настави или су изостајали због болести или из неког другог објективног разлога не постижу задовољавајуће резултате у усвајању програмских садржаја.. Уз помоћ наставника треба да стекне минимум основних знања из садржаја који предвиђају програми наставних предмета.

Школа организује допунску наставу за ученике од првог до осмог разреда разреда и планирана је према предвиђеним наставним темама редовне наставе са 36 часова годишње.

Предмет	Допунска настава			
	Пети разред	Шести разред	Седми разред	Осми разред
Српски језик	ГраMATика - правопис, ортоепеја служба речи у реченици - морфологија (врсте речи) -глаголски облици -читање и рецитовање - препричавање -падежи	-гласовне промене - глаголски облици - функција речи у реченици -разумевање књижевног -облици казивања	-морфологија -синтагма - реченице зависне и независне - стилске фигуре и правопис	ГраMATика - Обнављање и систематизаци-ја знања о садржајима обрађеним у предходним разредима и делимично проширивње знања Правоопис - систематизова-ње садржаја из правописа

Математика	<ol style="list-style-type: none"> 1. Природни бројеви и дељивост 2. Основни појмови геометрије 3. Разломци 4. Угао 5. Осна симетрија 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Цели бројеви 2. Троугао 3. Рационални бројеви 4. Четвороугао 5. Површина четвороугла и троугла 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реални бројеви 2. Питагорина теорема 3. Цели и рационални алгебарски изрази 4. Многоугао 5. Круг 6. Обрада података 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сличност 2. Тачка, права и раван 3. Линеарне једначине и нејрдначине са једном непознатом 4. Призма 5. Пирамида 6. Линеарна функција 7. Обрада података 8. Систем линеарних једначина с две непознате 9. Ваљак 10. Купа 11. Лопта
Енглеси језик	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs
Хемија			<p>Основни хемијски појмови - Ученицима помоћи да познавајући особине супстанци прави смеше и раздвајају смеше Структура супстанце - Ученицима помоћи да науче грађу атома , састављањем модела молекула помоћи да науче да пишу формуле и праве разлике између јонске и ковалентне везе у молекулима, показати им како се одређије валенца и како се преко валенце пишу формуле Хомогене смеше -раствори -</p>	<p>метали, оксиди и хидроксици неметали, оксиди икиселине соли органика једињења и њихова општа својства угљоводони ци органика једињења са кисеоником биолошки важна органика једињења</p>

			Ученицима помоћи да науче шта су раствори, растварач, растворљива супстанца користећи примера из свакодневног живота. Хемијске реакције и израчунавања - Користећи моделе молекула показати како се пишу хемијске реакције и изједначавају	
Физика		Кретање Сила Мерење Маса и густина Притисак	сила и кретање кретање тела под дејством силе теже. силе трења равнотежа тела механички рад и енергија. снага	осцилаторно и таласно кретање светлосне појаве електрично поље електрична струја магнетно поље елементи атомске и нуклеарне физике
Географија	Елементи фзичке географије Катрографија Планета Земља	Планета земља, Становништво, насеља, привреда Регионална географија Европе	Азија Африка Америка Аустралија и Океанија	Географски положај, границе и величина територије Србије Физичкогеографске Друштвеногеографске одлике Србије Природна и културна баштина Срби у региону и дијаспори
Историја	Основи проучавања прошлости Праисторија Стари исток Античка Грчка Антички Рим	Основи проучавања прошлости Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Преиндустр	Европа у XIX веку Србија и српске земље у XIX веку	Национална историја XX век Општа историја XX век
Биологија	Порекло и разноврсност живог света	јединство грађе и	наслеђивање и еволуција	јединство грађе и функције као основа живота

	Јединство, грађа и функција као основа живота Наслеђивање и еволуција Живот у екосистему Човек и здравље	функције као основа живота живот у екосистему наслеђивање и еволуција порекло и разноврсност живота	јединство грађе и функције као основа живота живот у екосистему човек и здравље	човек и здравље порекло и разноврсност живота наслеђивање и еволуција
Француски језик	Au collège Joyeux anniversaire Fêtes de famille Loisirs jeunes La ville Une heure dans le monde	Passe-temps L'habit ne fait pas le moine ! Interdit aux parents Les gourmets Quand on aime, on ne compte pas Enquête sur la police scientifique	Apprends avec les autres Resteenforme Profite de tes loisirs Prépare l'avenir Resteenforme Partage des informations / Affirme-toi Prépare l'avenir / Partage des informations Affirme-toi Voyagedansunpaysfrancophone Affirme-toi Profite de tes loisirs Affirme-toi Affirme-toi Voyagedansunpaysfrancophone	1. Les copains d'abord 2. Un esprit sain dans un corps sain 3. Bienvenue dans le lycée numérique 4. Les people 5. Trans-Europe Express 6. Parler jeune

Програм додатне наставе

Школа организује додатну наставу за ученике који са изузетним успехом савладавају наставне садржаје и показују посебно интересовање за проширивање и продубљивање знања из одређених образовно-васпитних области. Додатни рад се организује и изводи за ученике од IV до VIII разреда, један час недељно током целе наставне године, тј. планиран је према предвиђеним наставним темама редовне наставе са 36 часова годишње

Предмет	Додатна настава			
	Пети разред	Шести разред	Седми разред	Осми разред
Српски језик	граматика - категорије речи - однос речи у реченици - значење и употреба падежа -	граматика - говорне вежбе о слободно изабраним темама - знање и употреба	граматика - говорење пред аудиторијумом - међусобни односи реченица - пручавање локалног говора - састављање	језик и култура - врсте стилова - развој српског књижевног језика - самостални радови

	проучавање локалног говора књижевност - разумевање епских и лирских текстова (песничких слика, ликовна, мотива) - композиција	падежа -прости и сложени глаголски облици Књижевност - фабула, композиција књижевног текста: тема, идеја, психолошка и дескриптивна места - анализа књижевног дела -анализа лирске песме -анализа гледаних филмских и позоришних представа	реченица књижевност -анализа лирских и епских песама(емотивност, мисаоност, стилска средства) -анализа драмског књижевног текста - анализа савременог књижевног дела	ученика књижевност - карактеристике савременог књижевног дела -драмска дела - савремени омладински књижевни и други листови -сарадња са издавачким, новинарским кућама
Математика	<ol style="list-style-type: none"> 1. Природни бројеви и дељивост 2. Основни појмови геометрије 3. Разломци 4. Угао 5. Осна симетрија 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Цели бројеви 2. Троугао 3. Рационални бројеви 4. Четвороугао 5. Површина четвороугла и троугла 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реални бројеви 2. Питагорина теорема 3. Цели и рационални алгебарски изрази 4. Многоугао 5. Круг 6. Обрада података 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сличност 2. Тачка, права и раван 3. Линеарне једначине и нејрдначине са једном непознатом 4. Призма 5. Пирамида 6. Линеарна функција 7. Обрада података 8. Систем линеарних једначина с две непознате 9. Ваљак 10. Купа 11. Лопта
Енглеси језик	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs Reading Listening	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs Reading Listening	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs Reading Listening Writing	Grammar structures – verbs, nouns, pronouns, adjectives, adverbs Reading Listening

	Writing	Writing		Writing
Хемија			<p>Ученици продубљују знање о предмету изучавања хемије, о научном методу како хемичари долазе до сазнања и о примени и значају хемије у свакодневном животу за развој технологије и друштва . Ученици посматрају супстанце и изводе закључке,раде огледе: прави смеше и раздвајају смеше , испитује физичке и хемијске промене. Потребно је добро овладати техником цеђења. У оквиру ове теме од ученика се очекује да знају да су атоми, молекули и јони основне врсте честица које изграђују хемијске елементе и једињења. Треба указати на повезаност честичне структуре супстанце и њеног агрегатног стања под стандардним условима. Ученици треба да разумеју да се кристалне и аморфне супстанце разликују по уређености честица које их изграђују. Са тог полазишта ученицима треба објаснити различита својства супстанци са јонском и ковалентном везом (температуре топљења и кључања). Ученици треба да разумеју</p>	<p>метали, оксиди и хидроксиди неметали, оксиди икиселине соли органска једињења и њихова општа својства угљоводони ци органска једињења са кисеоником биолошки важна органска једињења</p>
Физика		<p>Кретање Сила Мерење Маса и густина Притисак</p>	<p>сила и кретање кретање тела под дејством силе теже. силе трења равнотежа тела механички рад и енергија. снага</p>	<p>осцилаторно и таласно кретање светлосне појаве електрично поље електрична струја магнетно поље елементи атомске и нуклеарне физике</p>

Географија	Елементи физичке географије Катрографија Планета Земља	Планета земља, Становништво, насеља, привреда Регионална географија Европе	Азија Африка Америка Аустралија и Океанија	Географски положај, границе и величина територије Србије Физичкогеографске Друштвеногеографске одлике Србије Природна и културна баштина Срби у региону и дијаспори
Историја	Основи проучавања прошлости Праисторија Стари исток Античка Грчка Антички Рим	Основи проучавања прошлости Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Прединдустр	Европа у XIX веку Србија и српске земље у XIX веку	Национална историја XX век Општа историја XX век
Биологија	Порекло и разноврсност живог света Јединство, грађа и функција као основа живота Наслеђивање и еволуција Живот у екосистему Човек и здравље	јединство грађе и функције као основа живота живот у екосистему наслеђивање и еволуција порекло и разноврсност живота	наслеђивање и еволуција јединство грађе и функције као основа живота живот у екосистему човек и здравље	јединство грађе и функције као основа живота човек и здравље порекло и разноврсност живота наслеђивање и еволуција
Француски језик	Au collège Joyeux anniversaire Fêtes de famille Loisirs jeunes La ville Une heure dans le monde	Passe-temps L'habit ne fait pas le moine ! Interdit aux parents Les gourmets Quand on aime, on ne compte pas Enquête sur la police scientifique	Apprends avec les autres Resteenforme Profite de tes loisirs Prépare l'avenir (изражавањемолби, захтева,	1. Les copains d'abord 2. Un esprit sain dans un corps sain 3. Bienvenue dans le lycé numérique 4. Les people 5. Trans-Europe Express 6. Parler jeune

			<p>обавештења, извињења, честитањаизахвалности) Partage des informations (разумевањеидавањеупутстава)</p> <p>Resteenforme (описивање радњи у садашњости)</p> <p>Partage des informations / Affirme-toi (описивањерадњиупрошлости)</p> <p>Prépare l’avenir / Partage des informations Affirme-toi</p> <p>Voyagedansunpaysfrancophone</p> <p>Affirme-toi</p> <p>Profite de tes loisirs</p> <p>Affirme-toi</p> <p>Affirme-toi изражавање мишљења</p> <p>Voyagedansunpaysfrancophone</p>	
--	--	--	--	--

Час одељењског старешине

Први разред	Други разред	Трећи разред	Четврти разред
-------------	--------------	--------------	----------------

<p>1.Школа 2.Односи међу вршњацима,у породици,толеранција 3.Сарадња са родитељима</p>	<p>1. Подстицање договора и сарадње, ненасилна комуникација 2. Дечја права и подстицање на активну партиципацију у животу школе 3. Здравствено васпитање (превенција ,хигијена, болести зависности, здрава храна...) 4. Сазнање о себи и другима, самопоштовање и самопоуздање 5. Екологија, очување животне и радне средине 6. Учење учења 7. Развијање и неговање људских вредности и хуманих односа међу половима 8. Пубертет 9. Слободно време</p>	<p>1. Школа и школске обавезе (5 часова) 2.Здравствено васпитање (4 часа) 3.Учење учења (4 часа) 4. Развијање хуманих односа међу половима (5 часова) 5. Екологија, очување животне и радне средине (2 часа) 6. Екскурзија и рекреативна настава (2 часа) 7. Дечја права (7 часова) 8. Професионална оријентација (1 час) 9. Актуелне теме (6 часова)</p>	<p>1. Школа и школске обавезе 2. Здравствено васпитање 3. Учење учења 4. Професионална оријентација 5. Развијање хуманих односа међу половима 6. Екологија , очување животне и радне средине 7. Слободно време 8. Дечја права 9. Актуелне теме (у одређеној школској години)</p>
<p>укупан број часова: 36</p>	<p>укупан број часова: 36</p>	<p>укупан број часова: 36</p>	<p>укупан број часова: 36</p>

Пети разред	Шести разред	Седми разред	Осми разред
<p>1. Односи у одељењу, прилагођавање 2. Толеранција (животне вредности; 3. Однос наставник, ученик и школа; 4. Брига о здрављу; 5. Предрасуде и борба против њих; 6. Дечја права - конвенција; 7. Како оплемени животни и радни простор; 8. Слободно време</p>	<p>1. Уређење односа у одељењу; 2. Правилна комуникација; 3. Здравље и здрави стилови живота; 4. Васпитање и култура понашања; 5. Еколошка свест; 6. Учење учења; 7. Хумнитарне акције; 8. Дечја права и обавезе; 9. Слободно време; 10. Бонтон</p>	<p>1. Уређење односа у одељењу; 2. Подршка и значај социјалне групе у превазилажењу личних проблема; 3. Професионална оријентација; 4. Самоспознаја; 5. Компетенције; 6. Дигитално насиље; 7. Ненасилна комуникација; 8. Понашање на јавним местима; 9. Методе и технике учења; 10. Организација слободног времена;</p>	<p>1. Одељење и грађење сарадничких односа у групи; 2. Безбедност на интернету; 3. Асертивна комуникација и активно слушање; 4. Школска пракса; 5.Брига о здрављу и репродуктивно здравље; 6. Ризична понашања (пушење,акохол,дрога..) 7. Каријерно саветовање; 8. Како видим себе; 9. Занимња и путеви образовања;</p>

9. Школа без насиља; 10. Бонтон 11. Технике учења.	11. Вршњачко насиље. 12.Познавање себе и потреба других.	11. Болести зависности (алкохолизам, пушење, наркоманија...) 12.Развијање хуманих односа међу половима.	10. Припрема за тржење посла; 11. Сусрети са средњим школама 12.Односи међу половима, родна равноправност.
укупан број часова: 36	укупан број часова: 36	укупан број часова: 36	укупан број часова: 34

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе обухвата широк спектар деловања с циљем подизања угледа и квалитета рада Школе и афирмације ученика и наставника.

Циљ

Један од важнијих циљева је и интеграција Школе у културни и јавни живот општине и непосредно упознавање ученика са значајем културних институција на пољу друштвене егзистенције, као и сагледавање значаја просвете за општи културни и естетско-цивилизацијски развој савременог друштва.

Задаци

Поред циља остварују се и посебни задаци:

- развијање и неговање радозналости и отворености за нове, актуелне појаве у уметности и култури уопште;
- васпитање опажања, критичког мишљења и слободног креативног изражавања ученика.
- задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности интересовања и подстицање професионалног развоја;
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад;

Садржаји

Културне и јавне активности у нашој школи се одвијају кроз више облика рада, као што су:

- обележавање значајних празника и датума школе (Дечија недеља, Свети Сава, Нова година, Дан жена, Дан школе...)
- организовање посета културним институцијама општине (Библиотека „Ђура Јакшић“, Завичајни музеј, Галерија „Круг“, КПЦ, биоскоп „Дело“, Сајам књига, Вуков сабор...)
- учествовање на литералним и ликовним конкурсима(„Витезово пролеће“, „Крв живот значи“, „Екологичарење“, Светски дан дојења..)
- организовање радионица поводом Дана планете земље, Ускрса...
- предавања (Светски дан борбе против пушења, Светски дан здравља, Дан борбе против сиде, Светски дан толеранције...)

Како би рад тима за културну и јавну делатност био што продуктивнији, активности ће бити најављиване на огласној табли, промовисане и забележене на сајту, фејсбук страници и Летопису наше Школе.

Кроз културну и јавну делатност потребно је да наша школа афирмише своју делатност, постане културни центар у средини у којој се налази и омогући ученицима упознавање јавних, културних и значајних институција општине. Школа треба да васпитно-образовне резултате учини доступним месним

заједницама да би се, у складу са узрастом ученика, обезбедило њихово учешће у друштву. Поред тога треба и родитеље активно укључити у активности школе.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Циљ

Циљшколског спорта јесте да разноврсним моторичким активностима, повезано са осталим васпитно-образовним подручјима допринесе свестраном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, усавршавању и примени моторичких умећа.

Задаци

1. Оспособљавање ученика да стечена умећа, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада;
2. Формирање морално-вољних квалитета личности;
3. Промовисање позитивних социјалних интеракција;
4. Развијање креативности;
5. Развијање позитивне слике о себи
6. Оспособљавање за самостално вежбање и усмеравање надарених ученика за бављење спортом.

Садржаји

Програм Школског спорта реализоваће се у складу са календаром општинских и градских такмичења, у недељи пре њихових термина.

Активности реализације програма:

- Планирање спортског дана у оквиру Дечије недеље- организација трке „За срећније детињство“
- Организација школског турнира у стоном тенису и малом фудбалу
- Учешће ученика/ца у школским тимовима у рукомету и малом фудбалу
- Учешће ученика на општинским такмичењима у рукомету и малом фудбалу
- Учешће ученика на кросу РТС-а
- Школски пролећни крос
- Организација школског турнира (спорт по интересовањима ученика)
- Организација излета
- Обележавање међународног дана изазова
- Учешће ученика/ца на меморијалној трци Драгутин Томашевић
- Учешће ученика/ца на Спортским играма младих
- Организовање спортских активности за Дан школе

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Општи циљ:

- **Унапређивање квалитета живота ученика применом:**
- **мера превенције** за стварање безбедне средине за живот и рад ученика;
- **мера интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање.

Превентивне активности:

1. Формирање тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
2. Упознавање колектива са Посебним протоколом за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно- васпитним установама;
3. Анализа присуства насиља у установи;
4. Усклађивање постојећих подзаконских аката установе;
5. Организовање обуке за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликта;
6. Организовање разговора, трибина, представа о безбедности ученика;
7. Дефинисање правила понашања и последица кршења правила;
8. Умрежавање носилаца свих кључних носилаца превенције насиља.
9. Разноврсна понуда слободних ваннаставних активности за структурирање слободног времена ученика;
10. Сарадња са другим институцијама и локалном заједницом.
11. Дефинисати процедуру у случајевима насиља.

Мере интервенције:

1. Сазнање о насиљу – опажањем или добијањем информације да је насиље у току, или сумњом да се насиље дешава;
2. Прекидање, заустављање насиља;
3. Смиривање ситуације – обезбеђивање сигурности за дете;
4. Консултације унутар установе које се обављају са тимом, колегом, педагогом, директором...
5. Реализовати договорене активности и мере заштите;
6. Праћење ефеката предузетих мера и вођење евиденције случајева насиља.

Свако насиље над ученицима се може спречити у атмосфери која:

- ☺ развија и негује културу понашања
- ☺ не толерише насиље и не ћути о њему
- ☺ развија одговорност свих
- ☺ обавезује на поступање све који имају сазнање о насиљу

У складу са међународним документом Конвенција о правима детета и документима које је усвојила Влада Републике Србије (Национални план акције за децу и Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања), Министарство просвете Републике Србије је објавило Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, којим је прецизирана улога свих који су укључени у живот и рад школе.

На основу овог Протокола школа је формирала Тим за заштиту ученика од насиља, који је израдио овај Програм, као саставни део Годишњег програма рада школе. Тим за заштиту ученика чине:

Програм рада Тима је посебан документ којим се планира рад Тима на остварењу заштите ученика од насиља.

Програмом заштите ученика су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- право на живот, опстанак и развој
- најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података
- спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом
- активно учешће ученика, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење

Програм заштите ученика од насиља има као **општи циљ** унапређивање квалитета живота ученика у школи применом мера превенције, ради стварања безбедне средине, и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.

Специфични циљеви Програма у превенцији су следећи:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетањем ученика, наставника и родитеља
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља и злостављања
- Унапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, лок.заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи

Превентивни рад – улоге и задужења запослених и ученика

Дежурни наставник: дежура у складу са распоредом дежурства, уочава и пријављује случај, покреће процес заштите детета, обавештава одељенског старешину, евидентира случај у књизи дежурства, сарађује са Тимом за заштиту од насиља, упознавање са одредбама Протокола

Одељенски старешина: уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах, учествује у процесу заштите, разговара са учесницима насиља, информисање родитеље и сарађује са њима, прати ефекте предузетих мера, евидентира случај и води документацију.

Предметни наставник: упознавање са одредбама Протокола, уочава случајеве насиља и прекида одмах, обавештава одељенског старешину

Стручни сарадници: уочава случај насиља, покреће процес заштите детета, реагује одмах, обавештава одељенског старешину, разговара са родитељима, пружа помоћ и подршку деци и наставницима, разматра случај и осмишљава мере, евидентира случај, по потреби сарађује са стручним установама.

Помоћно-техничко особље: дежура по распореду, прекида насиље, уочава и пријављује случај насиља директору, стручним сарадницима, дежурном наставнику.

Ученици – деца: уочавају случај насиља, траже помоћ одраслих, пријављују одељенском старешини, учествују у мерама заштите, консултују чланове Тима за заштиту од насиља.

Тим за заштиту од насиља: предлаже, планира и израђује Програм заштите деце од насиља, укључује у Програм заштите деце, родитеље, наставнике и остале запослене школе, укључује у свој рад представнике ученичког парламента, сарађује са стручњацима других установа, планира и реализује обуку потребну за превенцију насиља, истражује појаве насиља међу децом, учествује у процени ризика и доношењу одлука у поступцима и процедурама у случајевима сумње или дешавања насиља, прикупља документацију, води евиденцију, обезбеђује заштиту података, прати и вреднује ефекте предузетих мера.

Специфични циљеви у интервенцији:

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Слободне активности се организују за све ученике школе од првог до осмог разреда.

Циљ

У остваривању општег циља васпитања слободне активности ученика треба да допринесу формирању аутономне, стваралачке, радно слободне, критичке, одговорне и друштвено ангажованости личности.

Задаци

- изградња правилног односа према раду и учењу, производима људског рада и формирање радних навика;
- подстицање и развијање самосталности, интелектуалне радозналости, истраживачке склоности и жеље за новим сазнањем у свим областима науке, технике, културе, уметности, спорта и слободног времена;
- подстицање разноврсних позитивних интересовања и склоности ученика и њихово професионално усмеравање;
- развијање еколошке свести, љубави и поштовања према човеку, неговање и разумевање за проблеме својих другова, развијање племенитих осећања.

Садржаји

Слободне активности се групишу у четири подручја: предметне (научно-истраживачке), културно-уметничке, техничко-информатичке, спортско-рекреативне.

Потенцијалне секције:

драмско-рецитаторска

спортска секција

ликовна секција

еколошка секција

миколошка секција
хор,музичка секција.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

ЦИЉ: програма професионалне оријентације је подстицање развоја личности ученика до промишљене, ваљане и реалне одлуке о избору школе и занимања, планирање каријере и укључивање у свет рада.

ЗАДАЦИ:

- Развој кључних за целоживотно учење и осталих компетенција потребних за живот у савременом друштву,
- Оспособљавање за рад и занимање стварањем стручних компетенција, у складу са захтевима занимања, развојем савремене науке, економије, технике и технологије
- Информисање ученика о могућностима наставка школовања
- Информисање ученика о постојећим средњим школама
- Пружање могућности ученицима да се кроз реалне сусрете упознају са различитим занимањима
- Пружање информација са тржишта рада
- Разбијање предрасуда
- Укључивање родитеља/других законских заступника и информисање о могућностима наставка образовања

Концепт програма професионалне оријентације остварује се кроз препознавање сопствених потенцијала, спремност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења; информисање о занимањима и каријери - припрема расположивих информација о занимањима на структурисан начин или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања; упознавање са путевима образовања - мрежом школа - познавање путева образовања и каријере који воде ка остварењу жељеног занимања; реални сусрети са светом рада - преко анкетања представника занимања, распитивања о предузећима, реални сусрети са светом рада и опробавање у појединим занимањима; доношење одлуке о избору школе и занимања - самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљавање и други. Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријентације су: школски педагог, одељењске старешине и предметни наставници. Реализација програмских задатака из области професионалне оријентације остварује се у оквиру садржаја редовне наставе, додатне наставе, слободних и осталих активности, а сви задаци из овог подручја биће уграђени у планове рада наставничког, одељењског и стручних већа, савета родитеља, школског одбора и ученичког парламента. Редовне активности односе се на информисање ученика завршног разреда о систему средњошколског образовања, анкетања њихових интересовања, анализа резултата и процена колико су ученички избори зрели и утемељени на реалности, затим обавештавање ученика и родитеља о могућностима уписа у средње усмерено образовање, као и саветодавни рад са ученицима којима је потребно помоћи у професионалном развоју и опредељењу за будуће занимање.

Од првог до осмог разреда основне школе врши се професионално информисање ученика у свим погодним моментима образовно – васпитног процеса. Постоји више фаза кроз које се одвија професионална оријентација:

АКТИВНОСТИ	НАЧИН	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ
Упознавање личности ученика (способности, жеље, интересовања, особине личности, здравље, радне способности, материјалне могућности породице...)	Путем редовненаставе, додатне наставе, секција, часа одељенског старешине, радионица	Учитељи, наставници, педагог, Тим за професионалну оријентацију (Тим за ПО)	Током школске године
Прикладно утицање на ученике у погледу развијања њихових доминантних особина	Путем редовненаставе, додатне наставе, секција, часа одељенског старешине, радионица	Учитељи, наставници, педагог	Током школске године
Развијање свести о друштвеној вредности и међусобној повезаности рада и занимања, сузбијање предрасуда и погрешних схватања у вези са тим	Путем редовненаставе, додатне наставе, секција, часа одељенског старешине, радионица	Учитељи, наставници, педагог	Током школске године
Формирање радних навика и развијање културе рада, љубави према раду	Путем редовненаставе, додатне наставе, секција, часа одељенског старешине, радионица	Учитељи, наставници, педагог	Током школске године
Упознавање ученика са кадровским потребама друштва и перспективама (могућностима запослења)	Путем предавања, индивидуалних разговора, радионица	Наставници, педагог, Тим за ПО	Током школске године
Пружање помоћи ученицима да открију, развију и формирају специјална интересовања и склоности које произилазе из карактера њихове психофизичке конституције	Путем редовне наставе, додатне наставе, секција, часа одељенског старешине, радионица	Учитељи, наставници, педагог, Тим за ПО	Током школске године
Представљање појединих занимања (реални сусрети, испробавање праксе)	Гостовање појединаца који се баве различитим професијама, посета представнику одређеног занимања	Педагог, Ученички парламент, људи различитих професија, Тим за ПО	Током школске године, VII и VIII разред

Сарадња са родитељима како би заузели правилан став према избору будућег занимања своје деце	Родитељски састанци, индивидуални разговори	Одељењске старешине, педагог, Тим за ПО	Током школске године
Обавештавање ученика и родитеља о могућностима уписа у средње школе, саветодавни рад са ученицима којима је потребно помоћи у професионалном развоју и опредељењу за будуће занимање	Родитељски састанци, индивидуални разговори	Одељењске старешине, педагог, Тим за ПО	Током школске године
Анкетирање ученика осмог разреда о избору будућег занимања	Попуњавање упитника	Педагог	На крају школске године
Сајам образовања	Посета	Одељењске старешине, родитељи	Мај
Промоција средњих школа	Презентације у нашој школи	Тим за ПО, средње школе	Мај

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА

Програм превентивне здравствене заштите реализоваће се кроз програм здравственог васпитања.

ИСХРАНА - врсте хранљивих материја (3 часа)

Подела, особине, улога масти, беланчевина, витамина, угљених хидрата, минерала, воде. Болести које се преносе путем хране. Опасности од неконтролисане примене дијета.

Наставна област/предмет:

- Природа и друштво
- Физичко васпитање
- Час одељењског старешине

Садржај:

- Правилна исхрана
- Болести неправилне исхране
- Недеља здраве исхране
- Врсте хранљивих материја
- Васпитавање за правилну исхрану
- Анорексија, булимија, гојазност
- Контаминација хране.

Циљеви и задаци:

Проширивање знања о врстама хранљивих материја и болестима које се преносе путем хране

- проширивање знања о опасностима неконтролисане дијете
- стицање и проширивање знања о анорексији и булимији
- усвајање и прихватање позитивних и сузбијање негативних облика понашања значајних за очување здравља
- мотивисање и оспособљавање ученика да буду активни учесници у очувању свог здравља
- стицање основних медицинских знања и њихово повезивање ради развијања психички и физички здраве личности, одговорне према сопственом здрављу.

ЗНАЧАЈ РЕКРЕАЦИЈЕ И СПОРТА (2 часа)

Зашто се бавимо спортом? Врсте и значај рекреације и појединих спортова. Правилна рекреација - надзор, исхрана, хидратација.

Наставна област/предмет:

- Физичко васпитање
- Час одељењског старешине

Садржај:

- Један мој дан
- Организација дана
- Како препознати умор и замор.

Циљеви и задаци:

- Проширивање знања о значају правилне рекреације за здравље
- развијање код ученика жеље за рекреацијом
- оспособљавање ученика за правилан распоред времена за рад и одмор
- упознавање најосновнијих елемената здравог начина живота,
- упознавање протективних фактора за здравље, као што су: физичка активност и боравак у природи
- мотивисање и оспособљавање ученика да буду активни учесници у очувању свог здравља.

ПУБЕРТЕТ (6 часова)

Осврт на усвојено градиво у трећем разреду. Допунити знања новим садржајима. Анатомске и физиолошке промене у пубертету. Акне у пубертету.

Односи међу половима, са освртом на значај продужетка врсте и здравог потомства. Болести ендокриног система.

Наставна област/предмет:

- Природа и друштво
- Физичко васпитање
- Час одељењског старешине.

Садржај:

- Квалитативне промене у току биолошког сазревања
- Ментална хигијена
- Односи међу половима
- Примарне и секундарне полне карактеристике
- Хигијена спорта.

Циљеви и задаци:

- стицање нових сазнања о рађању, репродукцији и полним разликама
- развијање међусобног поштовања, поверења, искрености, уважавања личности, једнакости и отворене комуникације

- подстицање сазнања о себи, свом телу и сопственим способностима.

БОЛЕСТИ ДЕЧЈЕГ ДОБА (8 ЧАСОВА)

Извор инфекције, путеви ширења и улазно место инфекције. Зоонозе - хигијена и нега у дому са кућним љубимцима. Однос деце у сеоским срединама према домаћим животињама - угроженост од болести које се преносе са животиња на људе.

Болести респираторног тракта - прехлада, грип, бронхитис.

Болести дигестивног тракта - орална хигијена, болести зуба, алиментарне инфекције, паразити, значај редовног узимања хране.

Болести локомоторног система - деформитети кичменог стуба, спуштена стопала.

Дечје заразне болести. Замке и опасности од тетоваже и пирсинга.

Наставна област/предмет:

-Природа и друштво

-Час одељењског старешине

Садржај:

-Извор инфекција и путеви ширења.

Циљеви и задаци:

-стицање знања о заразним болестима чији су преносиоци кућни љубимци и домаће животиње

-одржавање личне хигијене после контакта са животињама

- укључивање породице на плану промовисања здравља и усвајања здравог начина живота,

-развијање одговорног односа према себи и другима.

ПРВА ПОМОЋ (6 часова)

Прва помоћ код крварења, сунчанице, колапса.

Прва помоћ код тровања, алкохолизма, повраћања.

Стрес - последице стреса и превенција у циљу подизања психичке кондиције и спречавања настанка болести.

Наставна област/предмет:

-Природа и друштво

-Физичко васпитање

-Час одељењског старешине.

Садржај:

- Болести респираторног и дигестивног тракта

- Деформитети кичменог стуба

- Тетоважа, пирсинг

- Прва помоћ код крварења, сунчанице, колапса, тровања, алкохолизма, повраћања

- Стрес.

Циљеви и задаци:

- стицање основних медицинских знања и њихово повезивање ради развијања психички и физички здраве личности, одговорне према сопственом здрављу.

БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ (11 часова)

Пушење, алкохолизам, наркоманија - знања усвојена у трећем разреду основног образовања допунити и проширити у складу са могућностима ученика четвртог разреда. У реализацији програмских садржаја свих предмета наћи могућности да ученици схвате штетно дејство алкохола, никотина и психоактивних супстанци.

Наставна област/предмет:

- Природа и друштво
- Час одељењског старешине.

Садржај:

- Особине алкохола и никотина
- Од радозналости до зависности
- Основни појмови о дрогама
- Шта је ХИВ инфекција
- Превенција алкохолизма и наркоманије
- Ризично понашање у дечијем узрасту.

Циљеви и задаци:

- усвајање и прихватање позитивних и сузбијање негативних облика понашања значајних за очување здравља,
- Оспособљавање ученика за схватање штетности
- развијање одговорног односа према себи и другима
- мотивисање и оспособљавање ученика да буду активни учесници у очувању свог здравља
- стицање основних медицинских знања и њихово повезивање ради развијања психички и физички здраве личности, одговорне према сопственом здрављу.

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА

Социјална заштита ученика подразумева систем различитих мера и активности чији је циљ пружање најбоље подршке ученицима са социјалним проблема тј. ученицима који припадају осетљивим групама као што су:

- материјално угрожене породице
- деца без родитељског старања
- једнородитељске породице
- ромска национална мањина
- лица са инвалидитетом
- лица са хроничним болестима
- избегла и расељена лица
- деца са сметњама у развоју и поремећајима у понашању.

ЦИЉ: Брига о психичком и социјалном развоју ученика и породице. Пружање социјалне заштите ученицима (пружање помоћи ученицима са проблемима у понашању, ученицима са евидентираним прекршајима, саветодавни рад, предлог мера, пружање помоћи угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица с проблематичним односима.

Школа редовно остварује сарадњу са надлежним установама које брину о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих група.

ЗАДАЦИ:

- Сарадња са надлежним установама и организацијама које се бави социјалним питањима
- Обезбеђивање бесплатне ужине, екскурзија, уџбеника
- Подстицање сарадње међу ученицима
- Пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању, васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица са проблематичним односима,
- Пружање помоћи родитељима кроз упућивање на начине остварења права као и на извршење родитељских обавеза
- Упознавање и праћење социјалних прилика ученика и упућивање у остваривање социјално-заштитних мера
- Израда плана заштите ученика
- Израда плана промена понашања
- Утврђивање социоекономског статуса родитеља
- Развијање вредности пријатељства, солидарности и колегијалности међу ученицима.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ - директор школе - стручни сарадници - одељењске старешине и наставници - правна служба школе – чланови тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, чланови тима за инклузивно образовање – радници Центра за социјални рад – родитељи.

Активност	Носиоци	Време реализације	Начин праћења
Идентификовање ученика и породица којима је потребна социјална заштита	Одељењски старешина, стручна служба	На почетку школске године и током године по потреби	Документација
Сарадња са родитељима/другим законским заступницима идентификованих ученика	Одељењски старешина, стручна служба	Током године	Документација
Успостављање сарадње са установама и организацијама социјалне заштите	Одељењски старешина, стручна служба, директор, установе и организације социјалне заштите	Током године	Документација
Успостављање сарадње са Црвеним крстом	Одељењски старешина, стручна служба, директор, Црвени крст	Током године	Документација
Бесплатна ужина за ученике из осетљивих група	Савет родитеља, Центар за социјални рад	Септембар	Документација
Унапређивање односа и толеранције међу	Ученички парламент,	16. новембар	Документација,

децом и обележавање 16. новембра „Дан толеранције“	одељењске старешине, стручна служба		радионице, фотографије, видео записи
Организовање и додела пакетића у време празника (Свети Сава)	Директор	Децембар и јануар	Фото записи
Подстицање другарства и тимског духа кроз спортске активности	Наставници физичког васпитања	Април	Фото запис, документација,
Бесплатни уџбеници	Правно-финансијско- административна служба	Април	Пријава бесплатних уџбеника
Бесплатна екскурзија	Одељењске старешине, Центар за социјални рад	Мај	Документација, уплата
Унапређивање социјалних вештина ученика	Одељењске старешине, стручна служба	Током школске године	Документација
Хуманитарне акције	Школа, родитељи	Током године	Евиденција
Проналажење најефикаснијег вида пружања подршке идентификованим ученицима (по потреби и израда ИОП-а)	Одељењске старешине, стручна служба, ТИО, Педагошки колегијум	По потребинтоком године	Документација, записници
Праћење ефеката указане социјалне помоћи	Одељењске старешине, стручна служба, директор	Током школске године	Документација

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ заштите животне средине јесте развијање и јачање свести ученика, наставника и родитеља о значају очувања животне средине кроз упознавање са конкретним механизмима заштите.

Специфични циљеви програма су: развијање позитивног односа према природи и радом створеним вредностима, оплемењивање уже и шире средине, стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природе и насељене средине, упознавање са биодиверзитетом, факторима угрожавања и видовима неговне заштите, стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова, уређење школског дворишта.

Остваривање програма школа остварује активностима заснованим на задацима:

- спровођење конкретних акција заштите биодиверзитета, применом знања о значају коришћења нових технологија у заштити, неговање еколошке и здравствене свести и културе живљења,
- очување животне средине сопственим деловањем и примером,

- развијање еколошке свести и личне одговорности за заштиту и очување природе.

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Обележавање 4. октобра, међународног дана заштите животиња	Наставник биологије, педагог, наставници, ученици, родитељи	октобар	Изложбе, ликовни и литерарни радови, фото запис
Процена тренутног стања животне средине у околини школе- анкета	Наставници слободних изборних активности – Чувари природе, педагог, родитељи	новембар	Техничка документација
Едукација ученика о енергетској ефикасности; сређивање школских просторија	Наставници, наставник биологије, наставници слободних изборних активности – Чувари природе, педагог	децембар-јануар	Евиденција, документација, фото запис
Едукација родитеља о значају очувања животне	Наставник биологије, педагог, наставници, родитељи	фебруар	Техничка документација, фото запис
Месец борбе против пушења	Наставници, ученици, педагог	март	Техничка документација, фото запис, анкета, ликовни радови
Обележавање међународног дана планете Земље- Уређивање и чишћење школског дворишта	Ученици, наставници, педагог, родитељи	април	Техничка документација, локални медији, фото запис

Сарадња са организацијама које се баве очувањем природе	Одред извиђача "Млава", Удружење гљивара и љубитеља природе "Вилино коло", Планинарско друштво "Горњак", Удружење грађана "Фабрика", Удружење за заштиту животиња "Стич", ученици, наставници, педагог	током године, мај	Техничка документација, фото запис
Конкретан допринос селекцији отпада-санирање дивљих депонија у селу	Наставници слободних изборних активности – Чувари природе, родитељи, ученици, наставници	јун	Техничка документација, фото запис

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ И ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

Садржај сарадње школе и Локалне самоуправе:

- *Превентивне активности
- *Упознавање са карактеристикама деце која похађају припремни предшколски програм
- *Финансирање школских програма, адаптације школских објеката, набавке опреме и наставних средстава, учешће ученика и наставника на манифестацијама у организацији локалне самоуправе-обележавање значајних датума
- *Учешће у трци "За срећније детињство" у октобру, организовање предавања у циљу безбедности деце у саобраћају за ученике првог разреда у сарадњи са Полицијском станицом - у септембру, учешће на наградном конкурс – Крв живот значи у фебруару и марту, организовање квиз такмичења – Шта знаш о здрављу – шта знаш о Црвеном крсту – у мају, учешће на такмичењу из прве помоћи у мају и јуну, учешће у хуманитарним акцијама, помоћ школи и ученицима
- *Презентације образовних профила
- *Предавања превентивне активности
- *Упознавање са поремећеним породичним односима појединих ученика, помоћ у превазилажењу породичних проблема ученика, помоћ социјално угроженим породицама
- *Промоција значајних догађаја у школи, промоција и презентација ученичких постигнућа и рада школе
- *Тестирање и укључивање надарених ученика у рад са менторима у оквиру појединих наставних предмета и учешће на такмичењима
- *Акредитовани семинари
- *Укључивање ученика школе у ваншколске активности које се организују при Центру, коришћење простора Културно-просветног центра
- *Дописи, посете просветних саветника, анализе и извештаји
- *Увид у законитост рада школе

- *Набавка, изнајмљивање књига, књижевни сусрети, литерарни конкурси
- *Спортске активности
- *Превоз ученика
- *Санитарни прегледи
- *Организовање еколошких акција, сепарације отпадака у школи и школском дворишту
- *Укључивање ученика и наставника, и школе као партнера у пројекте који се тичу образовања и васпитања

Институције са којима школа сарађује:

Здравствени центар, Предшколска установа «Галеб», Локална самоуправа Петровац на Млави и Месне заједнице Рашанац, Каменово, Старчево, Трновче, Црвени Крст, основне школе у општини и браничевском округу, Средња школа «Младост» и друге средње школе у окружењу, Полицијска управа, Центар за социјални рад, медији, Регионални центар за таленте, Културно просветни центар, Регионални центар за професионални развој, Школска управа Пожаревац, Просветна инспекција, Градска библиотека «Ђура Јакшић», Спортски центар «Драгутин Томашевић», ТА „Арива“, ЗЗЈЗ Пожаревац, Јавно комунално предузеће „Извор“, Дирекција за омладину и спорт, Галерија „Круг“.

ЦИЉ: Успоставити и развијати успешну сарадњу са локалном самоуправом као и свим установама на локалном нивоу ради правилног и потпунијег задовољавања потреба ученика и запослених у школи.

ЗАДАЦИ:

- Остварити успешну сарадњу са локалном самоуправом кроз учешће у различитим активностима на локалном нивоу
- Приближити ученицима локалне установе културе
- Развијати свест код ученика о значају спорта и рекреације учешћем на спортским манифестацијама
- Јачати свест ученика о здрављу и неговати здраве стилове живота
- Указати ученицима на значај наставка школовања као и целоживотног учења
- Пружати подршку ученицима са сметњама у развоју и интегрисати их у образовно-васпитни систем и друштвену заједницу
- Неговати заједничке активности чији је циљ јачање осећања припадности школи

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Естетско уређење школског простора и околине	Директор школе, Школски одбор, локална самоуправа, јединице локалне самоуправе (месне заједнице), запослени у школи, ученици, родитељи	Током школске године	Извештаји, документација, фотографије

Прослава поводом Дана школе	Директор школе, Школски одбор, запослени у школи, ученици	Према могућностима школе	Документација, фото записи, јубиларне награде, награде за постигнућа ученицима и наставницима, припрема и реализација приредби и представа
Прослава поводом школске славе Свети Сава	Директор школе, Школски одбор, запослени у школи, ученици	27. јануар	Фото записи, припрема и реализација приредби, представа
Учешће ученика школе у оквиру културно–уметничког програма на сеоским манифестацијама, сусретима села...	Наставници, ученици, директор школе	Према календару такмичења	Фото записи, програм културних активности школе, припрема и реализација приредби, представа, демонстрација знања и вештина
Помоћ социјално угроженим ученицима	Школа, Центар за социјални рад, локална самоуправа	Током школске године	Документација (кухиња, превоз ученика, школски прибор, уџбеници)
Учешће ученика на Меморијалној трци „Драгутин Томашевић,, у Петровцу на Млави	Школа, локална самоуправа, Спортски савез, основне, средње школе, предшколска установа	Мај	Документација, лекарска уверења, фото записи
Посета локалном позоришту	Школа, Локална самоуправа, Културно просветни центар у Петровцу на Млави	Током школске године	Фото записи, сагласност родитеља / старатеља ученика

Посета градској библиотеци „Ђура Јакшић“	Школа, градска библиотека	Током школске године	Фото записи, сагласност родитеља / старатеља ученика, признања
Посета галерији „Круг“	Школа, градска галерија	Током школске године	Фото записи, сагласност родитеља / старатеља ученика, признања
Посета биоскопу „Дело“	Школа, биоскоп	Током школске године	Фото записи, сагласност родитеља / старатеља ученика
Посета Завичајном музеју	Школа, Завичајни музеј	Током школске године	Фото записи, сагласност родитеља / старатеља ученика
Учешће у активностима које организује Спортски савез	Спортски савез	Према календару	Фото записи, сагласност родитеља / старатеља ученика
Едукативна предавања од стране Дома здравља	Школа, Дом здравља	Током школске године	Фото запис, документација, систематски прегледи, програм здравствене заштите, логопедски третмани
Едукативна предавања од стране представника полиције о вршњачком насиљу, о безбедности у саобраћају	Школа, ПС Петровац	Током школске године	Фото запис, документација, превентивне и интервентне активности, програм „Основи безбедности деце“
Сарадња са Националном службом за запошљавање	Школа, Национална служба за запошљавање	Током школске године	Информисање о потребама на тржишту рада
Сарадња са Центром за социјални рад	Школа, Центар за социјални рад	Током школске године	Интервентне активности, социјална заштита, помоћ социјално угроженим ученицима, документација
Сарадња са Интерресорном комисијом	Школа, Интерресорна комисија	Током школске године	Документација

Сарадња са средњом школом „Младост“	Школа, средња школа „Младост“ Петровац на Млави	Мај	Промовисање школе, програм професионалне оријентације на прелазу у средње школе
Посета сајму образовања за ученике 8. разреда	Школа, ОШ „Бата Булић“ Петровац на Млави	Мај	Промоција средњих школа, фото запис, програм професионалне оријентације на прелазу у средње школе
Трка за срећније детињство – Крос РТС-а	Школа, општина Петровац на Млави	Мај	Фото запис, признања
Активности Црвеног крста	Школа, Црвени крст	Током школске године	Квизови знања, прва помоћ, документација, фото запис, акције прикупљања помоћи
Организовање спортских догађаја (турнир у малом фудбалу на школском терену)	Јединице локалне самоуправе, школа	Јул	Фото записи

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Циљ програма сарадње са породицом јесте унапређење комуникације и партнерског односа између школе и породице ради побољшања квалитета целокупног образовно-васпитног рада школе. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес и једних и других.

Према томе, **задачи** овог програма су да омогуће породици, родитељима и старатељима да буду активно укључени у процес образовања и васпитања своје деце, да буду равноправни учесници тог процеса, да имају право доношења одлука о свим важним питањима у школи, а која се тичу њихове деце, односно: информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад школе, задовољавање потреба породице и њених циљева, едуковање родитеља или старатеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања, развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика, обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и школе, остваривање позитивне интеракције на релацији наставник-родитељ, обезбеђивање информисаности родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим актуелним дешавањима у животу и раду школе.

Сарадња са родитељима школе остварује се преко индивидуалних разговора родитеља са одељењским старешинама и предметним наставницима, одељењских састанака, индивидуалним разговорима родитеља са директором и педагогом школе, седница Савета родитеља.

Садржај програма сарадње школе са родитељима обухвата:

- Прикупљање података о индивидуалним карактеристикама развоја ученика, способностима, интересовањима и потребама, упознавање породичних прилика и услова рада ученика кроз индивидуалне, групне и одељењске родитељске састанке, разговоре, анкете.

- Информисање родитеља о резултатима учења ученика, владању ученика, основним смерницама и циљевима школе, структурирању одељења 1. и 5. разреда, изборним програмима у школи, правилима понашања, акцијама и манифестацијама у школи, условима уписа у средње школе и помоћи при упису, кроз индивидуалне, групне одељењске и разредне родитељске састанке.
- Реализација радионица и презентација на родитељским састанцима у складу са потребама родитеља и одељењских старешина
- Међусобна подршка родитељима, старатељима, односно законским заступницима ученика којима је потребна додатна подршка
- Коришћење адаптиране просторије за разговор са родитељима, стављање на увид родитељима - плаката, флајера, литературе и књиге за примедбе и предлоге
- Укључивање родитеља као партнера у остваривање приоритетних задатака рада школе (уознавање Савета родитеља са приоритетним задацима, упознавање родитеља на родитељским састанцима, укључивање родитеља у трибине, радионице на нивоу одељења, у рад одељењских заједница, програм професионалне оријентације, школске акције и манифестације)
- Упознавање родитеља са активностима у школи на омогућавању квалитетног образовања за све (инклузија и индивидуални образовни планови)
- Сарадња родитеља са Ученичким парламентом – пружање подршке и помоћи родитеља у остваривању циљева и задатака рада парламента.
- Подршка родитељима ученика првог разреда, индивидуални разговори.

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ

Циљ екскурзије, као облика образовно-васпитног рада, јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.

Задаци

- продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика,
- повезивање и примењивање знања и умења,
- развијање љубави према отаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима,
- неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва,
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно,
- проучавање објеката и феномена у природи,
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима,
- упознавање с начином живота и рада људи појединих крајева,
- развој и практиковање здравих стилова живота,
- развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња,
- развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора,
- оснаживање ученика у професионалном развоју,
- подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање,

- развијање способности оријентације у простору.

Садржаји

Први циклус основног образовања и васпитања

У складу с наставним програмом, на екскурзијама и излетима ће се реализовати следећи програмски садржаји:

- Уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Србије;
- Посматрање карактеристичних биљака и животиња;
- Посете заштићеним природним подручјима;
- Упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине;
- Развијање способности оријентације у простору и времену;
- Обилазак разних типова пољопривредних површина и сточарских фарми;
- Обилазак привредних друштава и јавних предузећа.

Дестинације екскурзија за први циклус:

1. Љубичево - Смедерево - Виминацијум - Велико Градиште
2. Свилајнац - Топола - Аранђеловац
3. Манасија - Ресавска пећина - Јагодина
4. Београд

Дестинације рекреативне наставе:

1. Тара
2. Сокобања
3. Златибор
4. Кушићи

Други циклус основног образовања и васпитања

У складу с наставним програмом, на екскурзијама и излетима се могу реализовати следећи програмски садржаји:

- Посете које омогућавају упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Србије;
- Обилазак праисторијских, античких, средњовековних, нововековних и локалитета савременог доба;
- Обилазак Београда, престонице Србије;
- Обилазак установа културе у Србији;
- Обилазак привредних друштава и јавних предузећа.

Дестинације екскурзија:

1. Аутономна покрајина Војводина (Бачка, Банат, Срем);
2. Западна Србија са Таром;
3. Југозападна Србија (Златибор, Златар, Увац);

4. Централна Србија: Шумадија и Поморавље;
5. Ибарско-копаонички крај;
6. Јужна Србија (Ниш, Врање);
7. Источна Србија са Ђердапом;
8. Београд и околина.

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Циљ

Циљ активности библиотеке јесте да ученици заволе књигу и читање.

Развијање љубави према књизи као поузданом извору знања и постепено оспособљавање ученика за самообразовање.

Задаци

- развијање љубави према читању и потребе да се оно негује и унапређује;
- описмењавање ученика
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- стицање новог знања и проширивање стеченог.

Садржај

Школски план и програм рада школске библиотеке остварује се кроз следеће активности:

-обележавање Европског дана језика;

-презентација активности библиотеке из претходне школске године у оквиру Дечије недеље;

-новодишњи, ускршњи и божићни обичаји код нас и у свету;

-обележавање Светог Саве;

-обележавање Светског дана књиге;

-израда паноа активности

- развијање љубави према читању и потребе да се оно негује и унапређује;

- описмењавање ученика

- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);

- уочавање разлике између месног говора и књижевног језика;

- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;

- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;

- увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног, изражајног, интерпретативног, истраживачког; читање с разумевањем, логичко читање) у складу са врстом текста (књижевним и осталим текстовима);
- оспособљавање за читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме ученици самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске и светске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање часописа за децу и емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ СВИХ УЧЕНИКА КОЈИ СЕ ОБРАЗУЈУ ПО ИНДИВИДУАЛНОМ ОБРАЗОВНОМ ПЛАНУ СУ У ПРИЛОГУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

